

THIERY ÁRPÁD

A Freytág lány

A FREYTÁG-TRILÓGIA BEFEJEZŐ REGÉNYE

BUDAPEST

**Sorozatszerkesztő
SIMOR ANDRÁS**

**Fedélterv és tipográfia
JORDÁN GUSZTÁV**

**Készült a Magyar Hitelbank
Művészeti Alapítványa támogatásával**

© **Thiery Árpád**

„Az én nemzedékem fogékony volt, érzelmileg manipulálható, tette kész, igazságra és megbecsülésre éhes. Vétkesen könnyelmű is, mivel egy-két jó szóért gyanútlanul cserébe adta a bizalmát. Negyvenötben már nem voltunk igazán gyerekek, nem is katonaviseltek. Bombatámadások, elhurcolások, hősi halottak, nyomor és rettegés közepette eszméltünk föl: mi is emberek vagyunk. Lelkesíthetők, becsaphatók, megalázhatók. Kinek mi jutott. Aki írással foglalkozik, az érzékeny és sebezhető világot teremt magának. Tudom. Naponta romba dől és reggelre ezekből a romokból születhet újjá. De hiszen minden így születik...”

Thiery Árpád

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

A fényesorompó? tilosat jelzett, Frank levette lábát a gázpedálról. A tehervonat nem lehetett közelebb, mint háromszáz méter. A bevágásban egy pillanatra szem elől tévesztette, de akkor már visszakapcsolt, rátaposott a gázpedálra, és áthajtott a síneken, majd ugyanazzal a lendülettel fölkanyarodott a főközlekedési útra. A mögötte csattogó vonat se nyomta el a gumi csikorgását. Nyirkos lett a bőre. – Mire jó ez? – korholta magát. A zsebében Moskovics Ernő levele Moszkvából és Gerzson esküvői meghívója. A tárcájában félhavi fizetés. – Meglehet, ez minden – gondolta, mint aki a lehetőségeit állandóan magával hordja.

Moskovics Ernő tőle szokatlan hangvételű levelet küldött: „Régen ért olyan öröm, mint ma, amikor megkaptam a leveledet, írtad a válaszodban. Elegáns voltál, mint mindig, nyomát sem érezhettem a szemrehányásnak a hosszú hallgatás miatt. Pedig nekem kellett volna írnom, vagy telefonon jelentkeznem legalább. Most már tudd meg: egyedül Tőled kaptam személyes hangú táviratot a nővérem halálakor, és csak Rólad tudom biztosan, hogy tudod: ki volt Ő nekem. Ezért aztán, amikor szakmányban írtam a köszönőleveleket, kártyákat, persze, hogy kihagytalak ebből a sorból. Neked másféle levelet szántam...”

A végén zárkozott mondat. Ahogy valaki magára csapja az ajtót: „Nehéz hónapok állnak még előttem.”

Amikor otthon az esküvői meghívót kitette az asztra, Helga cigarettára gyújtott. Pár hónapja szokott a dohányzásra. – Anyu mondta, hogy kislány korában ez divatos volt a középosztálybeli úriasszonyok körében... Illatosított vágott dohányból saját maga töltögette a szivarkákat, naponta négyet-ötöt füstölt el. Az égő gyufaszálat két ujja közé csipentette.

- A bátyád persze, még egyszer se tette tiszteletét nálunk.
- Hívtuk?
- Miért kell hívni?

Mind a ketten tudták: nem erről van szó.

Helga összekapta lila színű háziköntösét, amit Frank Tuniszból hozott. A meghívót a virágvázához tolta, turkálni kezdett az asztalon szétrakott cédulák között. Papírcetlikre jegyezte föl magának a teendőket: „Virágföldet cserélni a vízipálmának”, „ágyne-műt vasalni”, „szájjvizet, narancsszörpöt, kefirtenni”... Amit nem jegyzett föl, azt

többnyire elfelejtette. Elmerült a cédulák rakosgatásában. A szipkát a fogai között tartva pöfékelt.

- Ajándékot kell venni – figyelmeztette Frank.
- Vegyél.
- Közös ajándék, nem?

Helga két fölösleges cédulát összetépett.

- Legyen inkább a tiéd – pillantott Frankra.

Pénteken váratlanul bejelentette, hogy a hét végét Fannyval a szüleinél tölti. Franknak nem lehetett kifogása, hiszen az apósa egy hete ágynak dőlt. Különben se bánta, ha egy-két napig egyedül marad. Afféle félálom-állapotnak képzelte a reá váró hét végét, pihentető lelki lebegésnek, amely nem old meg semmit, de gondot sem okoz. A szombat mégis nehezen telt. Nehezebben a vasárnap. Hiába turkált a könyvei között, nem volt türelme az olvasáshoz, a televíziót be se kapcsolta. A nagy semmittevésben végül a vodkás üveghez nyúlt. Délre leitta magát. Szóba se jöhetett, hogy lemegy a Vörös Rákba ebédelni. A vasárnap se sikerült jobban. Reggelire fölbontott egy üveg száraz fehérbort, előválogatta a kedves lemezeit, le se járt az egyik, cserélte a másikkal, végül hanyatt vetette magát a heverőn, ráébredve a zavaros állapot okára: nincs kedve az utazáshoz. – Ida elintézhetném egy levéllel – morfondírozott. Tunéziából küldött egy képeslapot Gerzsonnak. Kerkenna szigetén írta meg, egy kilencdolláros, tengerre néző szállodai szoba erkélyén. Igyekezett volna hasonlóan érzelmős hangnemben fogalmazni, mint a bátyja szokott. A levélírás, az emberi kapcsolatnak ez a bensőséges formája a hosszú távollétek ellenére sem alakult ki közöttük. Ha Gerzson dagályos hangvétellű leveleire gondolt, az ilyen megfogalmazásokra: „vedd úgy ezt a levelet, mint egy testvéri ölelést” vagy: „a szívem csordultig van keserőséggel” – valahogy kétségessé vált minden, amit a bátyja közölni akart vele. – Levélben pedig rátapinthatnék a lényegre – bámulta a plafont. Este hozzákezdett. – „Gerzson! A kérdés a sarkunkban van! Meg kell barátkozni a gondolattal: illúzió, hogy az életünk még mindig nagy lehetőség, így, negyven táján, pláne már fölötte, eljátszadozhatunk ugyan még egy darabig a gondolatainkkal, hazardírozhatunk is, de vigyázzunk, mert a túlzott erőfeszítés nevetségessé tehet bennünket. Beárnyékolja hátralévő életünket. Mivel csak filozófus válaszokat adhatunk, az egész olyan, mintha a kérdések őszinte és határozott megválaszolása helyett a levegőbe beszélénk...” Meglepődve nézte a kézírását. Az idők folyamán többször is változott. A múltkor kezébe akadt egy régi fényképes igazolvány, amit az aláírásával kellett hitelesíteni. Diákosan nagyzó képződmény volt, különösen a nagy „F” betű, mely leginkább egy repülő madár stilizált vonalaira emlékeztetett. Kezdetben apró betűkkel írt. Húszéves kora táján a kemény határozott vonalak következtek. Később már többnyire írógépen dolgozott, s ettől valahogy felbomlott a kézírása. Sietséget, kapkodást mutatott. Semmi se volt a helyén. A Gerzsonnak szánt levelet végül összetépte, belátva, hogy cseppet sem esküvői gondolatok. Ez lett volna az első kézzel írt levele a bátyjához.

Hétfőn kora reggel indult. Igyekezett elfogadtatni magával, hogy ez is ugyanolyan nap, mint a többi: a reggeli fölkelés után nem hiányzott a kávé, a zuhanyozás, a fogmosás, a lakást ugyanazokkal a kulcsokkal és mozdulatokkal zárta be, a szívató gombját ma reggel is csak a Margit-hídra fölkanarodva nyomta vissza.

Letért egy mellékútra. Keskeny volt, kanyar kanyar után. Az erős északnyugati oldalszél meg-meglökte az autó elejét. Lassított.

A közúti karbantartók ezen a szakaszon a szederfák törzsét figyelmeztető sávokkal mázolták be. – Majd útközben veszek valami ajándékot – bizakodott –, talán majd Veszprémben... Hallott róla, hogy a városközpontban új áruházat nyitottak.

Egy éve múlt, hogy Gerzson kétségbeesetten kiáltozott a kastély udvarán: – Milyen testvérek vagyunk mi, uramisten!... Akkor úgy gondolta: soha többé nem fognak találkozni. Hónapok múlva azonban a bátyja váratlanul táviratozott. A Déli pályaudvar restijében találkoztak.

– Miért nem jössz fel hozzánk?

Gerzson szivart keresett, pontosabban már csak egyetlen szivart talált a bőrtárcájában. Kibontotta a celofánból, leharapta a végét, megnyálazta.

– Nem jobb itt nekünk? – nézett fürkészve az becsére.

– Kínos, hogy kerülsz bennünket.

– Nyugodtabban beszélhetünk itt.

– Helgának is feltűnt – hazudta Frank.

Gerzson azt gondolta: – Mit szólna hozzá, ha beváltanám, hogy ismertem a Wágner-családnak azt a tagját, aki negyvenöt áprilisban nyomtalanul eltűnt, sőt nagyon is jól ismertem ...

– Az esküvőd? – érdeklődött Frank.

– Meglesz, meglesz ...

– Húsvétra ígérted, nem?

Gerzson az becsére kacsintott.

– A hölgy már nálam lakik.

Frank várta az esküvői meghívást, de az egyre késett. Gerzson nem magyarázkodott. Egyik levelében ugyan említést tett Süsüről: „az én kis Menyasszonyom ...” A nevét nem írta le, fényképet nem küldött róla. Frank meg se próbálta elképzelni, hogy milyen lehet. Szőke? Fekete? Sovány? Molett? Vénkisasszony? Elvált? Esetleg özvegy? Fogalma se volt, hogy milyen lehet a bátyja ízlése. Nőkről sohase beszéltek egymás között.

Amennyire várta húsvét előtt a meghívót, oly készületlenül érte augusztusban. Épp hogy megérkezett Tunéziából, még ki se aludta magát rendesen. Lelkileg se heverte ki, hiszen semmi kedve se volt az utazáshoz, pedig Helga boldogan ugrott a nyakába: – Ez aztán igen! Nem mindenkit küldenek oda! ...

– Még jó, hogy te lelkesedsz.

Helga szemében kihunytt a váratlan öröm csillogása, helyén komorság, arcán az élehetetleneknek kijáró megbotránkozás. Frank valami hasonlót vélt fölfedezni a főszerkesztő arcán is, pedig az első pillanat a felröppenéssé volt. Irdatlan magasságba. Onnan pillantott le Afrikára. Aztán eltűnt a szeme elől.

– Tökös! – csapta hátba a főszerkesztő. – Fesztivál van Karthágóban!

– Nem értek a fesztiválokhoz.

– Mit kell ahhoz érteni? Odamész, megnézed, jól érzed magad egy pár napig, aztán megírod, amit láttál. Nincs zsúri, nem osztanak díjat. Az egész cirkusz idegenforgalmi célokat szolgál. Külföldön mostanában a tengervíz, a luxushotel meg az egzotikum mellé adnak egy kis nemzetközi kultúrát is. Érdekel bennünket, hogyan csinálják...

A főszerkesztő fölkapta az asztról a karthágói fesztivál programját, Frank orra alá dugta.

– Ott lesz a kölni balett! Mit szólsz hozzá? Az amerikai Murray Louis balettegyüttese! Mikor láthatod te ezeket? A lyoni színház társulata! ... Tudsz te ezekről valamit?

Frank azt gondolta: – Már hogyne...

– Megnézheted a lyoniakat Marcel Maréchallal! Ott lesz Gilbert Bécaud! Manuella

Vargas! Ella Fitzgerald!

– Te se láttad még őket – jegyezte meg Frank.

A főszerkesztő elkomorodott.

– Nem akarsz odamenni?

– Nem az, hogy nem ...

– Hát akkor?

Frank hallgatott, bár elég erős volt a késztetése, hogy végre köntörfalazás nélkül Balog tudomására hozza: ki nem állhatja lekezelően pattogós hanghordozását, megjátszott magabiztosságát s igyekezetét, hogy kimutassa: tenyeréből eteti a munkatársait.

– Mással szeretnék foglalkozni. Nem ilyen fesztiválokkal – mondta végül.

A főszerkesztő felfortyant.

– Megint kezded?

– Tudod, hogy vannak ötleteim.

– Hagyd már! – túrt Balog bosszúsan a hajába. Ahány ősz szál, fölborzolta.

Frank, mondhatni, ebben a pillanatban talált rá a régóta keresett magyarázatra: egy önmagának kiszolgálhatott ember áll előtte, falusias kivagyisága mögött talán épp az önbizalomhiányban vergődő ember szeretné kinyilvánítani a hozzáértését, az ízlését és a segítőkészségét. Talán a barátságát is. Elvette tőle a tuniszi fesztivál programját és zsebre tette.

Helga nem kísérte ki a repülőtérre.

– Úgy el tudod venni az ember kedvét – búcsúzott az előszobában.

Ezzel a mondattal repült el Afrikába.

Egy sort sem írt Tunéziáról. Balog hiába sürgette, bele se nézett a jegyzeteibe. Bár nemcsak arról írhatott volna, hogy Bécaud lekéste az előadását, csak másnap délben érkezett meg, Ella Fitzgerald pedig Japánból mondta le a föllépést, de arról is, hogy egész idő alatt szenvedett a hőségtől, s a tudattól, hogy fölöslegesen tartózkodik ott. Hosszú s meghűl délutánokat töltött a háromezer éves pun főváros romjai között, föl földidézve Flaubert regényalakját, aki keservesen siratta városa dicsőségét: „Ó, szegény Karthágó! Szánandó városom! Már nincsenek izmos fiaid, akik megvédjenek, mint voltak egykoron, akik átkeltek a tengereken, hogy templomokat építsenek a partokon!” Szalambó énekelt így az erzifoni hegy megmászásáról, a tartessuri útról, a Masisabal ellen vívott harcról, s hogyan tűzte Melkart Masisabal levágott fejét hajójának az orrára. Nyugtalanság és félsz fogta el. Délelőtt szemtanúja volt a helyközi vonat tuniszi végállomásán a kalauzok és az arab utasok között kitört véres csetepaténak. A hadonászók tipró lábai alatt föl se tűnt az ágrólszakadt fiatalember, aki egy lepedő nagyságú hullámpapíron feküdt, mintegy védekezően maga alá húzva a lábait. Frank dermedten bámulta, s az egyetlen, ami megmaradt az emlékezetében: haragos, égő fekete szeme, amelyben alighanem benne volt az egész élete.

Frank komolyan latolgatta: fogadalmat tehetne, hogy ő is cselekedni fog valamit az ősi városért, hiszen az UNESCO és a tunéziai kormány épp azokban a napokban tette közzé tervezetét Karthágó megmentésére. Idejének nagy részét a plázson töltötte, napernyő alatt egy tál osztrigával és egy üveg vörösborral. A nemes gondolat a borral lassan feledésbe merült, míg aztán rátalált az algíri magyar nagykövetség munkatársa. Beutazták az országot. Frank érzékeny volt a részletekre, s amit lehetett, gondosan följegyezte magának. Ez látszott az egyetlen megbízható módszernek, hogy a valóságot kimentse abból a lassú, szinte kétségbeejtő folyamatból, ami hosszabb-rövidebb idő után magába fal minden egyedit. A feledésből. Amely elpusztít mindent, különöst és

rendkívülit is. Sfax felé autózva a poros országot mellett megpillantott egy arabot, aki a kietlen forróságban rozoga asztalkáján a kaktusz gyümölcsét kínálta. Sebtében lerajzolta s emlékezetből aláírkantotta: „mi jelentősége van a gyümölcs ragadó édes-ségének és a nyelvünkbe szűrődő száz meg száz finom tüskének? ...” Tuniszban a Francia Kapu mögötti bazárnegyedbe lépve elbizonytalanodott, mint aki egy elkerülhetetlen leleplezés kapujában toporog. Félelem fogta el, nem tudván, hogy beljebb merészkedve a sikátorok szűk, csatornaszerű utcáiban a legbátrabb európaiakat is elfogja a titokzatosságnak kijáró megilletődöttség és szorongás. Aztán a hányinger következett, mihelyt megpillantotta a hentes pultján szikkadó-feketedő húsokat a legyek rajával. A követség munkatársa biztatóan mosolygott rá, mini aki természetesnek akarja föltüntetni, hogy itt minden elképzelhető, és minden a helyén van. Egy üzlethelyiség ajtajában öléves formájú kisfiú rémes zajt csapva kalapált, réztányért díszített szorgalmasan. Frank nem értette, hogyan lehetséges e csöpp kézben oly erő és ügyesség? Végül a ruhakereskedő. Dzsebbát viselt. Frank soha életében nem látott olyan megrökönyödött arcot, mint amikor az attasé bölcs tanácsára a hatdináros lila köntösért csak két pénzt volt hajlandó ígérni. A kereskedő a színes paszpólokkal díszített ruhát, mint egy göncöt, elkeseredetten a lobbi közé csapta, s úgy rémlett, nem sok tartja vissza, hogy elsírja magát, majd váratlanul egyeden pillanatra volt szükség, hogy lehiggadjon, sőt fölviruljon a képe. – Se hat dinár, se kettő – fordult Frankhoz ártatlan mosollyal, mintha mi sem történt volna. – Most már tárgyalhatunk, uram ...

Véglegessé vált, hogy egy sort se fog írni Afrikáról.

Egyik reggel fejfájással érkezett a szerkesztőségbe. Még nyolc iára se volt. A portásnő utánaszólt.

– Várja a főnök!

Frank számított arra, hogy a főszerkesztő előbb-utóbb számon kéri a tunéziai beszámolót. Föl se ment a szobájába, hogy lel egye a táskáját, s időt hagyva magának föl-készüljön a magyarázkodásra; sőt, úgy haladt végig a még néptelen folyosón, a takarítás után kitárt ajtókon át, mint akire egy jól előkészített megbeszélés vár. Balog ingujjban ült az íróasztalánál, máris föl-készülve a meteorológusok által ígért harminchárom fokos hőségre. Barátságosan nyújtotta a kezét, szemrehányásnak, rosszkedvnek nyoma se látszott, sőt a kérdést is úgy tette föl, mintha egyben figyelmeztette volna Frankot: a dolog egy firtató kérdésnél többet nem érdemel.

– Mi lesz Tunéziával?

Frank elkomorodott.

– Nem tudom megírni.

– Hogy nem? ... – hökkent meg a főszerkesztő. Lenyomta Frankot a fotelba. – Mindenre van orvosság.

A hűtőszekrényből poharakat, konyakos üveget vett elő, azon nyomban tölteni akart, de Frank eltolta a poharat.

– Jelenleg ártana a fejemnek.

Balog keze dolgavégezetlenül állt a levegőben. Arcán aggodalom, mint aki attól tart, hogy valami váratlanul és brutálisan megváltozhat. Esetleg véget ér.

Frank tűnődve nézte főszerkesztőjét. Ő volt. Mégsem. Pontosabban ama ötvenhárom éves férfi, aki a múlt nyáron ingujjra vetkőzve sétált föl s alá az irodájában, és harcias hangvétellű levelet diktált a nehézipari miniszterhez címezve, amikor belépett hozzá. Balog hevesen megölelte, noha semmiféle alkalom nem látszott ehhez a közvetlen gesztushoz. – Azért hívattalak... kezdte, majd észbekapva, kiküldte a titkárnőt. – Azért hívattalak ... – kezdte újból, most már szemérmes zavarral küszködve. Poharat

nyomott Frank kezébe, aki lehajtotta a hatalmas adag whiskyt. A kifejletre várt, ami hamarosan bekövetkezett. Balog ivott egy újabb adag whiskyt, mintegy fokozva bátorságát, aztán fölragyogó naiv büszkeséggel kinyitotta, illetve kitárta hivatali szekrényének ajtaját. Ünnepeles mozdulattal mutatott a három roskadozó polcra: – Ez mind novella, tökös, és mindet én írtam ... Franknak a szeme se rebtent, de nem tudta, hova nézzen, a kéziratok tömegére, melyről úgy gondolta: hasonló mennyiség talán csak egy? könyvkiadói lektor szekrényében fordulhat elő, vagy főszerkesztőjével nézzen farkasszemet, aki immár sugárzott a büszkeségtől, de azért szerényen kérdezte: – Nincs kedved elolvasni egyet-kettőt? ...

Frank nem vont párhuzamot ama régi jelenet s a mostani között, összehasonlításra mégis volt annyi oka, hogy belássa: kevés az esély, hogy? Balog meg fogja érteni, ami épp Tunéziából hazatérve kezdett tudatosulni benne.

– Mégis adj egy? konyakot! – tartotta a poharát.

A főszerkesztő készségesen töltött.

– Annyit mondhatok – kezdte Frank –, hogy egyre nehezebben ülök le az íróasztalomhoz, mivel tisztában vagyok a helyzettel. Ha tetszik, ha nem, meg kell osztani a gondolataimat másokkal. Naponta hatvan fillérért, vasárnap egy forintért minden jöttment újságolvasó belebámulhat az agyamba, a gondolataim között turkál, összevet vagy talán azonosít más kollégákkal, akik lelkipurdalás nélkül össze-vissza hazudoznak. Nem törődnek azzal, hogy az olvasó röhög rajtuk. Az igazság az, hogy? kezdettől fogva szenvedek írás közben, mert én zárkózott, sőt intim ember vagyok. Szemérmes és tartózkodó. Védekezésre születtem, nem pedig támadásra. Igaz, mindent elkövettem, hogy újságíró) lehessenek, mert fogalmam se volt, hogy a tehetségen kívül mennyi kockázat és lelkierő kell az íráshoz. Azt hiszem, a hivatástudatommal is baj van. Már nem tartom szent kötelességemnek, hogy szóivá tegyem ezt vagy azt. Tárgyszerű tudósításokat szeretnék írni, amelyekhez lelkileg semmi közöm.

A főszerkesztő arcán megrökönyödés. Megpróbálta figyelmesen, sőt behatóan követni Frank szavait. – Ki nem állhatom az ilyen értelmiségi nyavalygást – morfondírozott bosszúsán magában. Végül csak annyit mondott:

– Ezek szerint így állsz ezzel a dologgal...

Frank lazán fogta a kormányt. A motor egyenletesen és magabiztosan húzott fölfelé a serpentinén. A térde kezdett sajogni, a gázpedált kezelő lábának kényelmetlen volt a merev tartás, hiába nyomta hátra ütközésig az ülést. Fenyegette a porcműtét.

A győri elágazásnál végeleáthatatlan kocsisor fogadta. Autó autó) hátán. Fél órába telt, míg eljutott a belvárosi csomópontig, de a parkolóiban nem talált üres helyet. Kivágott a kocsioszlopból, nem minden kockázat nélkül bekanyarodott egy mellékutcába, de ott se volt jobb a helyzet. A kanyarodok a szabad jelzésre váró autók közé furakodtak. Teljes csőd: remény se maradt, hogy egyhamar kiszabadulhat. Könyörtelen és kiábrándító volt a helyzet. Hányinger kerülgette. Az autót fölkormányozta a járdára, be se zárta, csak a kulcsot vágta zsebre. A benzingőztől bűzlő járművek között átballagott a díszterre. Az új áruház mellett talált egy műtárgyakat árusító boltot. Rövid habozás után nászajándéknak egy eozin padlóvázát választott. Rongyokba göngyölte, s gondosan elhelyezte a csomagtartóban, majd méltatlankodó túlköléséktől kísérvé visszafurakodott a forgalomba. A városból kiérve a Balaton felé kanyarodott.

Fanny a kapuban várta. Megpillantva az autójukat lelkesen integetett.

– Szép a ruhád – szólt ki Frank elismerően a kocsiból.

– Ez neked szép? – fintorgott a leány. Kiállítási tárgynak érezte magát. Feszélyezte a frissen vasalt krémszínű ruha, amit kedvelt ugyan, mert ebben vélte magát leginkább nőiesnek, mégis szívesen utazott volna nadrágban, az anyja azonban hallani sem akart

erről: – Vacsora után úgyis indulunk haza, addig ki fogod bírni...

Helga rossz hangulatban volt.

– Fáj a fejem – nyomogatta a halántékát.

– Miért nem veszel be gyógyszert?

Az asszony legyintett. A mozdulatból arra is lehetett következtetni, hogy minek venne be gyógyszert, de arra is, hogy igen, két szem antineuralgicát már lenyelt, csak nem használ. Frank hozzá volt szokva ezekhez a felemás mozdulatokhoz.

– Hol ebédeltél? – érdeklődött Helga.

– A Vörös Rákban.

– Mind a két nap?

– Igen.

Frank fölkészült az újabb hazugságokra, de Helga kérdezősködés helyett az előszoba-tükörben nézegette magát. Világoskék kosztümöt vett föl, igen jól mutatott rajta, viselni is tudta, mint a ruháit általában, mivel magas volt s még mindig nyúlánk. Hűvös tartása elegáns. A színeknek értéket és jelentőséget tudott kölcsönözni, a színek valósággal a szolgálatában álltak. Frank szeretett a feleségével megjelenni, ilyenkor sugárzott belőle valami az elveszett időből, amiről mind a ketten tudták, hogy hiába várják vissza.

Frank bement az apósához, aki vízszintes helyzetben feküdt az ágyon. A hasán zsebrádió sercegett. Az éjjeliszekrényen a diólikőrös üveg, teáspohár és a vekker.

– Beteg vagy, Papi? – köszönt Frank barátságosan.

– Nem betegség ez, fiam, hanem lumbágó. Vagyis állapot. Nem lehet ezt meggyógyítani, csak gyógyítani, hogy elviselhető legyen a fájdalom.

Frank épp hogy visszautasította a diólikőr kínálását, az ajtóban megjelent Helga.

– Mehetünk.

Az örvényesi temető mellett elhaladva, anélkül, hogy a hangjában különösebb érdeklődést mutatott volna, Helga megkérdezte:

– Mit vettél nekik?

– Padlóvázát – válaszolta Frank.

A falu közepén Gerzson lovasiskolájának hatalmas, harsány színekben pompázó hirdetőtáblája fogadta őket.

REITSCHULE. LOVASISKOLA. HYPPODROM. PANZIÓ. HIDEG-MELEG VIZES SZOBÁK. KIFOGÁSTALAN ELLÁTÁS.

Frank megborzongott.

A háttérben első világháborús emlékmű. A vizes árok fölött átívelő híd vaskorlátja nemzetiszínűre festve. A tavaly még hámló házfalak frissen vakolva. A kőpor tompa színében jól mulattak a dióbarnára pácolt ajtó- és ablakkeretek. Az emeletes pajta is újjászületett. Mészelt falára piros lovakat pingáltak, különös mozgásban megragadott lovak voltak, afféle mitológiai félszörnyek. A vörössalakos bejáratú út simára hengerelve. A betonjárda és a fehérre meszelt kőszegély között rózsaszínűk. Barbona és Goldkrone. Frank meglepődött: – Nem is tudtam, hogy szereli a sárga színt. Vagy inkább a jövendőbelije?... A fehérre mázolt kapuszárnyak a helyi kovácsmester kezét és becsvágyát dicsérték: száz meg száz leheletfinoman megmunkált lepkeszárny.

Frank a szárnyas kapu elé kanyarodott. Zárva volt. Különös érzés fogta el. Mint aki igazából meg sem érkezett: álom és valóság határán lebeg. Egyetlen pillanatban elfért a múlt és a jelen. Megnyomta a dudát. Kis idő múlva feltűnt Gerzson. Sántikálva

igyekezett elő, fekete pantallóban, feltúrt ujjú, vakító fehér ingben.

– Az istenit! – ordította. – Csakhogy megjöttetek!

Magához szorította az autóból kimászó Frankot.

– Istenem, istenem ...

Bőrének egészséges cserzett barnasága megsötétült, a szem körül szarkalábak útvesztője, tekintetének kékje komor. Frank megrémült: – Lefogyott és megöregedett...

Gerzson megszeppenve nézett a sógornőjére és az unokahúgára, akik az autó mellett ácsorogtak. Előbb Fannyt szorította magához.

– Galambocskám! ...

Helgának forrón, bocsánatkérően kezecskólt.

Fontosak vagytok nekem – mondta vallomásos érzelmességgel. Fölrémlett benne, hogy ezt a fogadtatást esetleg olcsó színlelésnek fogják föl, s hogy a gyanúnak még az árnyékát is eloszlassa, a sógornőjébe karolt, majd Fannyba. Boldogan s elégedetten gondolt a pesti dollárboltban vásárolt ajándékokra: a legfinomabb külföldi csokoládéakra, a rágógumik csomagjaira, az üveg diszkrét illatú 4711-esre a leendő hölgy számára s a hatalmas fekete játékmackóra, a gyerekeknek.

– Az ajándék ... – lépett vissza Frank a kocsihoz.

– Majd – kapott utána Gerzson. Az öccsét is magával húzta.

Frankot a hallba lépve könnyű légáramlás legyintette meg. A mennyezeti ventilátor karcsú lapátjai diszkrétén szelték a levegőt. A lefüggönyözött félhomályból lassan előbontakoztak a tárgyak. A szállodai mintára kialakított recepció házias hangulatú volt, s egyben elegáns. A faragott pult s a rekeszes szekrény kőrisfából készült, miként a megterített ebédlőasztal s a hozzá tartozó tizenkét szék. S körben embermagasságig a fal burkolata. Az ajtóval szemben fönt, világító digitális falióra. A panorámás ablakokat földig érő brokát függönyök takarták, a vastag padlószőnyeg ugyancsak biborszínű. A hatalmas szobapálma mellett lépcső vezetett föl az emeletre. Tervezője a szerkezet könnyedségét hangsúlyozva azt a hiedelmet igyekezett kelteni, hogy a lépcső tölgylapjait nem a hegesztett fémváz tartja, hanem a levegőben lebegnek. Frank, amikor legutóbb itt járt, egy régimódi fotelban üldögélt, amelynek a karfájáról lekopott az aranyozás, rugózata ugyancsak megviselt volt. Azóta nyoma veszett. Tekintélyes méretű kerevet foglalta el a helyét, félkörben három, medvebőrrel takart öblös fotel. A pianínó tetején karcsú üvegváza, benne három szál sárga Barbona. A pianínó előtt forgós szék, ülőjén magasítónak két lexikonkötet. – Ki szokott itt zongorázni? Csak nem a menyasszony? – tűnődött magában Frank. Ügy érezte magát, mint aki bizonytalanul lebeg egy kellően ki nem töltött űrben.

Gerzson fölkapcsolta a villanyt. A tizenkét ágú csillár kellemes fényt árasztott.

Fanny elragadtatásában tapsolni kezdett.

Gerzson arcán fáradt ragyogás. Az öccsére pillantott és azt gondolta: – Most aztán láthatod, hogy mindent meg tudok csinálni, ha kedvem és pénzem van hozzá...

Az ebédlőasztaltól magas, karcsú nő állt fel. Magasabb volt, mint Helga.

– G Kis Ágota, a jövődöbelim barátnője – mutatta be Gerzson. – Egy padban ültek a gimnáziumban.

Frank barátságosan kezét nyújtott s mosolygott. Ha nem is volt elég ideje hozzá, hogy szemügyre vegye, annyit megállapított, hogy a nő arcában van valami zavarba ejtő keménység – közönségesség? –, a vastagon fölkent szemfesték se tett jót a tekintetének. – Legalább harmincöt éves – állapította meg.

– Öcsém, a híres újságíró ...

Frank elvörösödött.

Kis Ágota csodálkozva meresztette a szemét. Tettetés volt, természetesen, zavart keltő természetellenesség.

– Csak nem?

Frank azt gondolta: – Mintha nem tudná ...

Gerzson folytatta a család bemutatását.

– Az öcsém felesége.

Helga óvatosan, csaknem gyanakodva nyújtotta a kezét.

Gerzson átkarolta Fanny vállát.

– Ő pedig az én öcsém nagyszerű leánya, az én kis unokahúgom.

Frank később úgy emlékezett vissza erre az elnyújtott jelenetre, mintha Gerzson kíméletesen akarta volna fölkészíteni, hogy Susu már ott áll, felülről számítva a negyedik lépcsőtökön, betanult mosollyal, szájában a konyak ízével, melyet indulás előtt a hálószobában kapott be, és az alkalmas pillanatra vár, hogy kimondja a tükör előtt százszor betanult üdvözlést:

– Isten hozott mindenkit!

Frank megdermedt. A hangot abban a pillanatban azonosította. A múltból szólt, gyerekes nyíltsággal: „Mindig egy öregembert szoktam látni, mindig ugyanazt az öregembert, ezüst köntöst visel, sárga szakálla van, csomókban lóg a szőre, a szemében két hatalmas könnycsepp, mint a jéggyöngyök, de sohase csordulnak ki, mert az öreg az ég felé tartja a fejét, a szája alig mozog, a hangjának mégis olyan zengése van, mintha egy katedrális szószékéről beszélne hozzám ...”

Frank odafordult, az arca vörösre gyúlt. Süsüt nem a budapesti belvárosban varrott hófehér, csillogó esküvői ruhájáéul látta, hanem az érettségre készült kék kosztümben, keményített fehér blúzban, a kosztümkabát gomblyukában műevotigv virág.

– Hogy kerülsz ide?

– Egy óra múlva összeházasodunk – mondta Gerzson.

Frank a bátyjára nézett, mondani akart valamit, de nem sikerült, ki nem munkált hang volt. Az orrát ugyanaz a különös keverékillet csapta meg: szappan, vodka, széna és valamiféle édeskés szag, de Susu kihegyesedő orrának ívéből már eltűnt a tiszteletlenség, a hosszú fekete szempillák árnyéka súlyos lett, s tévedésnek tűnt az is, hogy borzas hajának ahány mozgékony fürtje, mind annyi fénylő idegvégződés. Susu viszont épp olyannak látta Frankot, mint ama decemberi napon, amikor gyalog érkezett a magas hóban Pétfürdő felől. Összefagyva, remegő szájjal állt a templomi karzat alatt, s mégcsak egy hálás pillantást se vetett feléje, amikor a lakására hívta, majd rántottát készített neki, mohóság és szuszogás nélkül evett, nem zabáit, pedig nyilvánvaló volt, hogy az éhség rágja a gyomrát. Sokára megszólalt: – Magának nem ebben a faluban volna a helye ... Ezekre a szavakra emlékezve Susunak könnybe lábadt a szeme. Elszállt az utolsó esély – kísértés? – amikor még meggondolhatta volna magát, mindezt felrúgva s végezve az álmokkal, visszamehetett volna a tanítói lakásba, az osztatlan iskola egyetlen termébe. Kis híján elbőgte magát.

– Megcsókolhatom?

Nem volt biztos abban, hogy elhangzott-e a kérdés, vagy csak szerette volna.

Gerzson mereven mosolygott.

– A testvéremet? Miért ne?

Susu a korlátba kapaszkodva lépdelt lefelé.

Gerzson lassan számolt magában: négy, három, kettő, egy... Minden lépés félbeszakító mozdulat. Nyomás a szív táján. Nem volt túlzottan nagylelkű? Kétségtelen, hogy megingott, pedig attól a perctől, hogy Susu emlékkönyvében elolvasta az öccse bejegyzését, a térdeplő vértanút ábrázoló rajz alatt – *La diablese trouve dedans nous, la diable: c'est nous. Avec nos aplitredes aux vices.* Frank – erre a találkozásra készült. Korábban is lett volna rá módja, hogy megmondja, levélben is kitálalhatott volna, egy reá jellemző hosszú levélben, hogy mily különös is a sors játéka, de kezdettől fogva arra készült, hogy átélhesse ezt a találkozást. Szemtanúja legyen. Várt s figyelt. Végtelennek tetszett ez a néhány pillanat. Hogyan csókolják meg egymást? Az arcuk között már alig volt távolság. Nyirkos lett a bőre. Lehunyta a szemét: – Úristen, féltékeny vagyok a saját öcsémre ...

Frank meg se mozdult.

Susu két oldalról megcsókolta. Szerette volna legalább odasúgni: „Bocsáss meg!”

Fanny gyermeki kíváncsisággal figyelt. Amikor Susu őt is megcsókolta s gyöngéden megszorította a karját, zavarba jött, s ijedten pillantott anyjára. Helga merészen és szigorúan nézett el Susu mellett. Az örökös gyanakvás megóvta a kínos meglepetésektől, így igazán nem érte készületlenül e váratlan közjáték. Az arca meg se rezgett, amikor Susu megcsókolta Frankot. – Melyik kocsmában szedhette fel ezt a papagájt? – gondolta bizonyos undorral. Megfordult a fejében, hogy kézen fogja Fannyt, az autó az udvaron állt, bár ritkán vezetett, a jogosítványát mindig magánál hordta, miként a tartalék indítókulcsot is, de Susu már nyújtotta a kezét és bemutatkozott. Helga elsápadt. – Tehát ő az ... Alig tudta kimondani: – Freytágné ... Nem ilyennek képzelte. Lomposnak, tömzsinek, zsírosnak, esetlennek. Tekintete fönnakadt az ezüst fülbevalón. Könnyed, finom kidolgozású szárnyak. Helga ki nem állhatta azokat a nőket, akik hivalkodva ékszerelik magukat. – Majd vesz neki ez a hülye férje, hogy teleaggathassa magát – gondolta. S akkor mintegy gyógyírként a múlt ködéből földerengett Pirna. Ott mindenhez volt elég lelkierő, csak Hans bácsira kellett gondolni, akihez gyerekfejjel szívesen hozzáment volna feleségül.

Hangok. Beszédfoszlányok.

Fanny megrántotta anyja kezét.

– Ki ez a néni?

– A menyasszony. A nagybácsikád felesége lesz rövidesen.

Helga hangja elcsuklott. – Sógornő, istenem ... – gondolta elkeseredve.

– Láttad, hogy csókolózott apával?

– Az apád nem csókolózott.

Helga igyekezett elhíttetni magával, hogy mindez a sors figyelmeztetése: kezébe adta a gyors elhatározás lehetőségét, hogy a helyzet fölé kerekedhessen. Ezekben a pillanatokban minden elhatározás jogos lett volna, de csak annyira futotta, hogy szorosan fogta Fanny kezét.

Kis Agota odalépett Frankhoz.

– Jöjjön...

A karját Frank oldalához nyomta.

– Mondtam már magának, hogy ápolónő vagyok?

– Most hallom először.

– Már kisgyerek koromban is ápolónő akartam lenni.

– Igazán nagy-szerű – helyeselt Frank, mint aki fontosnak tartja, hogy Kis Agota az ápolást választotta hivatásául.

- Ugyanis imádom a gyerekeket.
- Én is gyerekpárti vagyok – bölintott Frank.
- Négy gyerekem lesz. Mit szól hozzá?
- Fia férjnél van, miért ne?
- Voltam már. De újra férjhez fogok menni.

Kis Agota igyekezett, hogy Frank figyelmébe ajánlja magát, alig járt sikerrel, csupán a tanácsháza előtt, amikor a lépcsőn mentek fölfelé, Frank a térd fölött végződő szoknya jóvoltából szemügyre vehette a nő izmos combjait, amelyek arányosságát nem befolyásolta az alsó lábszárak gyöngéd görbesége.

A házasságkötő terembe lépve Siroki Nándort pillantotta meg. A hátán végigfutott a hideg. – Még ez is? Hogy kerül ide?... A régi görnyedt tartás, tojás alakú fej forma, házilag nyárbált frizura, semmibe meredő halszemek, fémkeretes szemüveg. Öltözködésben a régi paposság: sötét, nyakig gombolt zubbonyoszerű felső ruha, egyetlen dísze a kaucsukfehér gallér szegélye.

Susu odalépett. Hajlékony, kedves mozdulattal mutatott a

- Nándi bácsi lesz a tanúm.

Frank előtt földerengett, hogy Susu időnként a családjáról is beszélt: festményrajongó nevelőszüleiről, részeges mostohabátyjáról, az édesanyjáról is, akit csak az érettségi után ismert meg. Úgy emlékezett, mintha Susu érzelmes, megbocsátó viszonyban lett volna velük. Az esküvőjére mégse jöttek el. – Az ő dolguk – gondolta.

– Azóta is mindig megveszem az újságot, amibe maga ír – hajolt meg udvariasan Siroki Nándor.

Frank zavarba jött. Válasz helyett ő is meghajolt.

– Húsvét táján olvastam egy nagyon jó sorozatát – folytatta Siroki a dicséretét. – Különösen az a kitétel tetszett nekem, hogy az ember felelős azért, mert embernek született. Nagyon jó! Azt hiszem, úgy írta, hogy ha tisztességes, nem vállalkozhat magasabb feladatra, mint amennyit a képessége és az ambíciója elbír. De köteles megtenni mindent, amit megtehet.

Siroki szó szerint idézett, a folytatásra azonban nem jutott idő, mert nyílt az ajtó, és a nemzetiszínű vállszalaggal ékesített anyakönyv-vezető egy ötven év körüli köpcös férfit tessékelt be maga előtt.

Gerzson bemutatta.

– A tanácselnök elvtárs lesz az én tanúm, Frank kihívó keménységgel nyújtotta a kezét. Azt gondolta: – Jó, hogy nem egy minisztert kért föl...

A mérete alapján egy színházteremnek is beillő helyiséget hálom, gyertyacsokrot mintázó csillár fényesítette be. A homlokfal teljes szélességében és magasságában egyetlen gobelin: balatoni halászokat ábrázolt. Rémlott Franknak, mintha Borsos valamely korai rézkarcáról mintázták volna. Két oldalt a terem teljes hosszában lakkozott faborítás. A helyi népművész az irkalap nagyságú falemezekre egy-egy szarvasfejet faragott. A gobelin alatt tükörfényességű asztal, középen a nyitott anyakönyv. Minek ezeknek ekkora házasságkötő terem? – morogta Frank félhangosan, mire Fanny rosszállóan pillantott rá, s ujját oltón a szájára téve figyelmeztette: maradjon csendben. Frank a saját esküvőjére emlékezett: a kerületi anyakönyvi hivatal hitetlen, kopár szobájára, kiábrándító volt a falak barátságtalan színe, a függöny koszos, félig leszakadva a karnisról. Hogyan kerülhetett az ízléstelen hálószobacsillár a mennyezetre, egyetlen sápadozó villanykörtevel? A két alkalmi tanú az adóosztályról érkezett. Frank nagykabátban állt az anyakönyvvezető előtt, a kabát alatt egyetlen öltönye pecsétes,

kifényesedett. Helgán kék rakott szoknya, matrózblúz fehér gallérral. Mint aki az iskolapadból érkezett. A karjába kapaszkodott és elsírta magát. Frank pedig arra gondolt, hogy gyerekkorában mennyire szerette az ünnepeket és a családi eseményeket: névnap, születésnap, karácsonyeste, húsvéti feltámadás ... Ezerkilencszázötvenhét január végét írták.

A szertartás befejeztével Gerzson könnyedén megcsókolta Susu arcát, majd az becséhez furakodott és hevesen magához ölelte. Susu távolabb állt, bizonytalanul nézte őket. Fia fehérkesztyűs kezével megérinti Gerzson csókjának a helyét, kiderülhet, hogy ott, azon a ponton érzéketlenné vált az arca.

– Mindent meg tudunk bocsátani egymásnak? – kérdezte (Gerzson a karjaiban tartva öccsét.

Frank alig tudta kinyögni:

- Hát persze.
- De azért én szabad ember maradok.
- Ezek után? – mosolygott Frank fanyarul.
- Itt bent – mutatott Gerzson a szívére.
- Ott én is.

Gerzson az öccse mellére hajtotta a fejét. Mint egy gyermek.

Frank nem emelt kifogást, hogy elkísérje a bátyját az egyházi esküvőre. Rég volt templomban. Negyvenötben? ... Negyvenhatban már bizonyosan nem. Fölrémlett a megalázó emlék: Anya, a hajdan ünnepelt színésznő a ferencrendi papoktól hordta a maradék leveseket. A szégyentől annyi év után is kigyúlt az arca. Isten és a papok konyhája! Micsoda ellentét! Micsoda távolság! Negyvennégyben még hetente ministrált, nagypénteken kölcsön cserkészruhában, kezében szöges végű bottal díszörséget állt Krisztus jelképes sírjánál. Két évvel később, húsvét hetében az iskolai szünet alatt egy alföldi szőlősgazda napszámosaként robotolt étlen-szomjan, éjszaka szalmán hált a kamrában. – Olyan lehettem, mint egy Krisztus-jelölt – gondolta belépve a falusi templom előterébe, ahol a harangozó szentképeket és kegytárgyakat kínált. Frank megállt hátul a szenteltvíztartónál. Szorongó hangulatban nézett körül a barokkosán túldíszített templomban. Mintha Istennel találkozott volna. Annyi év után.

Gerzson esküvőjének tiszteletére fölterítették a piros futószőnyeget. Csillogott a vörösmárvány oszlopsor. Az oldalhajóban Szent Antalnak emelt mellékoltár. Távolabb rácsozott ablakú gyóntató fülke, az ablakok magasságában faragott szószék. Aranyozott díszítések. Frank szomorúan bámult a gyertyatartók ezüstkarjaira, az álmenyezetről rejtve megvilágított bibliai hangulatú freskókra. Az oltár valahol a messzeségben volt. Ministráns korában átszellemülten lépdelt, kezében a misekönyvvel, és Úrfelmutatásra csöngetve angyalnak képzelte magát.

Gerzson és Susu az oltárlépcsőn térdepelt.

Megszólt az orgona.

Frank lehajtott fejjel hallgatta végig a szertartást.

Mikor visszaértek a kastélyba, egyetlen változás történt: az ajtóval szemközt, a falióra helyén, a megterített asztal fölött festmény lógott: Süsüt és Gerzsont ábrázolta. Harsány, mély vonalak szabdalják Gerzson arcását, Susu viszont negédesen mosolygott, ahogy félig-meddig Gerzson vállára hajtotta a fejét.

Tizenkét személyre terítettek. Gerzson meghívta a plébánost, az iskolaigazgatót, a tanácselnököt, a megyei bank helyettes igazgatóját, akivel az utóbbi hónapokban barátkozott össze. A meghívónak között volt egy bábolnai lótenyésztő a feleségével, és a

közeli csárda üzletvezetője. Gerzson a jobbára ültette Süsüt, a baljára Frankot, ömelle Helga és Fanny. Gerzsonnal szemben a plébános, a helyettes bankigazgató és a helyi tanácselnök. Köztük Kis Agota.

A feketekávé és a szivar után sétalovaglás következett. Frank kivonta magát.

– Tudod, hogy vagyok a lovakkal – mentegetőzött.

Gerzson könnyed, boldog részegséggel intézkedett. Nem különösebben foglalkoztatta Frank távolmaradása. A lovászfű elővezette a fölnyergelt lovakat. Mindenkinek jutott illő öltözet is. Gerzson szakértelemmel válogatta össze a lovat és a lovast. Aki-nek szüksége volt rá, annak segített, hogy gond nélkül jusson föl a nyeregbe. Süsüt légiességel emelte föl. Fanny boldogan megtapsolta őket. Aki-nek nem volt kedve vagy gyakorlata a lovagláshoz, az a hintóbán kapott helyet. Helga a plébános melleit ült. Megkönnyebbülve vette tudomásul, hogy Frank nem tart velük. Amikor már mindenki nyeregben ült, illetve a hintóban, Gerzson föllendült kedvenc lova hátára. A bécsi spanyol lovardában a legkritikusabb szem se találhatott volna kifogást a mozdulataiban, tartásában, a lovas és a ló egységében. Csak Gerzson épp nem viselt skarlátvörös frakkot, hanem a szokásos szarvaskor nadrágot és a hozzáillő zakót. Kihúzta a derekát, szinte karcsú lett. A sapkáját megemelte, délcegen a csoport élére lovagolt, majd elindultak a ligeten át. A sort a lovászfű zárta. Helga az indulás pillanatában vette észre, hogy Kis Ágota hiányzik. Kinézett a hintó ablakán, de csak Frankot látta, aki a lépcső felső fokáról bámult utánuk, ahogy átlovagolnak a ligeten, majd galoppra váltva eltűnnek az erdő fái között.

Frank egyedül maradva arra gondolt: a bátyjában mégiscsak van valami újjáteremtő készség. Egy éve a kastély, a kert, a melléképületek, úgyszólván minden, siralmasan ideiglenes volt, ordináré és bűdös. Azóta minden visszafogott s elviselhető lett. A színek megszélidültek, az ideiglenességet a rend váltotta fel, a levegőből elpárolgott a lótrágya-, a szerszámolaj- és a konyhaszag. Helyén az erdő illata. Tavaly csak a sűrű bozóton át, keskeny, bogáncsos csapáson lehetett kijutni a ligetbe. Az ösvény azóta gondozott sétánnyá szélesült, pompáztak a gáztól megszabadított tuják és örökzöldek. A fák között szabadon mozgott a levegő. Ugy tűnt, Gerzson semmiről se feledkezett meg. A díszes madáretetőkről éppúgy nem, mint a vöröskőből épített szalonnasütőről. A formára nyírt bukszusok mögött kíváncsi szemek előtt rejtett angolkert. Frissen nyírt pázsit, fehér, rokokó hangulatú kerti bútorok. Három kerek asztal, kilenc szék. Zöld árnyékok. A légáramlás- és illatjárta kerti zugban árnyasabb és hűvösebb volt, mint az udvar bármely pontján.

Az egyik asztalnál Kis Agota ült. Előtte egy pohár érintetlen abszint. Ujjai között hosszú Marlboro.

– Magát itthon hagyták? – mosolygott.

– Nincs kedvem lovagolni – telepedett le Frank az asztal mellé.

– Engem fog szórakoztatni?

– Nem értek a nőkhöz.

– Maga? ...

Kis Agota végigmérte Frankot. Ahogy egy nő rejtett kihívással szemügyre veszi az őt érdeklő férfit.

– Nem úgy néz ki – biggyesztette el a száját.

– Velem van a feleségem meg a lányom – figyelmeztette Frank.

Kis Ágota fölnevetett.

– Nem akarok én magától semmit, édes úr! Csak látom, hogy lelkileg valami nincs rendben.

– Maga talán léleklátó?

Kis Agota ártatlan, csodálkozó képet mutatott, mint aki nem értette a kérdést. A szemében szelíd végtelenség.

– Kér egy kicsit? – mutatott az abszintre.

– Nem szeretem.

A visszautasítás oly határozottra, sőt udvariatlanra sikerült, hogy Kis Agota kizökölt a magabiztosságból, és úgy érezte: magyarázkodni kényszerül.

– Családi örökség – mutatott mosolyogva a pohárra. – Nem az italozás, hanem a nagyvonalúság.

Frank elismerően biccentett.

Ez elég volt Kis Ágotának, hogy ismét magához ragadja a kezdeményezést.

– Én se mentem velük. Pedig szeretek lovagolni.

Frank bólintott.

– Jól mutathat a nyeregben.

Kis Agota a pohárért nyúlt, de csak a nyelve hegyét dugta az italba.

– Ezt vehetem bóknak?

– Ahogy tetszik.

– Gyerekkoromban az apám tanított meg lovagolni. Főagronomus volt egy állami gazdaságban.

Frank megoldotta a nyakkendőjét, levette a zakót, de így sem érezte magát elég kényelmesen. Az autójához ment, ami elég távol volt az angolkerttől. A zakót meg a nyakkendőt a hátsó ülésre dobta.

Kis Agota minden mozdulatot figyelemmel kísért. Semmi se kerülte el a figyelmét: milyen Frank magassága, a járása, van-e összhang a ruházkozásában. – Egy sötét öltönyből még nem lehel megítélni, hogy mennyit ad magára – gondolta. Míg Frank távol volt, hirtelen ötlettel átült egy másik székre. A szoknyáját feljebb húzta a combján. A mozdulat nem kacér, inkább otthonos volt.

Frank anélkül, hogy a jelét adta volna: észrevette a változásokat, visszaült a helyére.

– Én is agronómus szerettem volna lenni – mondta Kis Agola –, de az apám nem engedte.

– Nem nőnek való foglalkozás.

– Apámnak is ez volt a véleménye.

Kis Ágota révedezve bámult a fák közé. Földerengett a múltból ama híres családi jelenet, amikor is bevallotta az apjának, hogy táncosnő szeretne lenni. Titokban hónapok óta bejárt a színházba. Az apja a szoba közepén állt, hórihorgas alakja mintha ketté tört volna. – Fin csak azt tudom, hogy nem kurvának nevelem a lányomat – mondta. Egy ideig maga elé bámult a földre, aztán kisietett a fészkerbe az oldalkocsis kerékpárjához és elszárgult.

– Maga is lenézi a nőket – jegyezte meg Kis Agota szomorúan.

Frank elmosolyodott.

– Inkább szeretem őket.

– Ezt jól esik hallani.

Kis Ágota tekintete megakadt Frank öklein. – Ha ezekkel lesújt valahova – képzelődött. Az arcát kezdte tanulmányozni. Különösen az orra volt kedvére való. Azt

gondolta: – Mi lenne, ha megmondanám neki, hogy odavagyok a nagyorrú férfiakért?

...

Fölnevetett.

– Mit nevet?

– Azt nem mondhatom meg.

Frank a nő csupasz térdeire pillantott, aztán odanyúlt és megszorította.

– Érti a módját – kacsintott Kis Agola.

– Úgy gondolja?

– Nem számít, hogy mit gondolok.

Frankot kissé zavarta, hogy Kis Ágota mind erőszakosabban igyekezett bizalmas légkört teremteni, mindazonáltal a kezét a térdén hagyta. Sőt rámosolygott.

– Férjnél van?

– Mondtam már, hogy voltam. Ha pedig, arra is kíváncsi, hogy miért váltam el kétévi házasság után, akkor azt válaszolhatom, hogy nem illettünk össze. A volt férjem alföldi ember, akiből sajnos, hiányzik az érzék az élet szépségeihez. Én például szeretek szép ruhákban járni. Szerelek táncolni. Imádom a magyar nótát. És kizárt, hogy a körmeimet vörösre lakkozzam. Vagy például: én minden férfitől megkövetelem az udvariasságot és a jó modort. Vagy például: én nő létemre vendégségbe üres kézzel soha nem állítok be. Ha mást nem, hát viszek egy szál virágot ...

Hirtelen kedve támadt, hogy Frank közelébe furakodjon, szorosan üljön mellette, esetleg az ölében. De uralkodott magán.

– Tulajdonságaimat a szülői házból hoztam – folytatta. – A mi családjunkban mindig és mindenki részéről a megbecsülés dominált. És a szeretet! Az anyám nagyon gazdag iparoscsaládból származott, az apai nagyapám anyja pedig, Bajtay gróf lánya volt, aki leányfejjel született. A Bajtayak dúsgazdag felvidéki földesurak voltak. A Bajtay-ükapa szélparcellázott kétezer holdat, csakhogy kisémmizze a törvénytelenül született unokáját. Talán innen származik, hogy mi otthon nagyon összetartunk. Nem hagyjuk el egymás kezét, akármi történik is. Én élek-halok az apám emlékéért. Az anyámért, húgoméért, az öcsémért. Nálunk az a jelszó, hogy egy mindenkiért, mindenki egyért. Amikor az öcsém bajban volt, angolkórral született, és le kellett cserélni a vérért, az orvosok megmutatták nekem, hogyan lumbálják szegényt. Az a hatalmas tú! Istenem! Ha rá gondolok, még ma is libabőrös leszek! Az orvosok azt mondták, ha odaadom a véretem az öcsémnek, soha többé nem kell őt lumbálni, és én akkor meghalni is hajlandó lettem volna a testvéremért.

Franknak kissé hihetetlennek tűnt a történet, de Kis Ágota hangjából nem hiányzott a meggyőződés.

Ló horkantott a közelben.

Frank elrántotta a kezét a nő térdéről.

Kis Ágotának is egyszerre sürgős lett, hogy kihörpintse a maradék italt, majd úgy szólt Frankhoz, mint aki egy sürgős üzenetet ad át.

– Meglátogathatna egyszer.

– Én? Magát?

– Pesten lakom.

– Ha ennyi elég, hozzá ...

– Különleges ételeket tudok főzni.

– Nem vagyok haspók.

Kis Ágota gondolkodóba esett: mi rejtőzhet egy olyan kifejezés mögött, hogy „haspók”?

– Nem is azért – húzódott vissza. A kolozsvári főorvosra gondolt, aki karácsonykor kezdte erősen csapni a szelet, második nap az ebédutáni kávézás közben, mintegy óvatlan pillanatban, megkérte a kezét. – Ő aztán egy haspók, ha úgy vesszük – gondolta Kis Ágota. Nehéz volt elképzelni utólag, hogy a főorvos fess és jóképű is lehetett valaha. Igazából már csak a nehéz ételek és a keleti fűszerek érdekelték.

Helga rossz hangulatban kocsikázott az erdőben. Az erős levegő fokozta a bódultságát, ráadásul a plébánosnak egész idő alatt be nem állt a szája, miután kiderült, hogy föltehetően ismeri Wagner doktort. A Dreza melletti repülőtéren találkozhattak negyvenhatban. A plébános elkísérve kitelepített svéd híveit, pár hónapig ott lelkipásztorkodott. Helga feje zsongott a zengő, kenetteljes hangtól. Föllélegzett, amikor kiszállhatott a hintóból.

Félrevonta Frankot.

– Mikor indulunk haza?

– Reggel – válaszolta Frank. Talán keményebb hangon, mint akarta.

– Ahogy gondolod – ingatta Helga a fejét.

Estefelé Siroki leült a zongorához, elég jól játszott, vegyesen operettet, Kodály-gyűjtést, magyar nótát. Kis Ágota énekelt. A vendégeket meglepte kellemes, iskolázott hangja, de hamarosan becsípett a pezsgőtől, egyre hangosabb és közönségesebb lett, végül odaimbolygott a tortát majszoló Susuhöz, és vihogva a nyakába borult.

– Hogy lesz az alvás? – kicsoda kivel?

– Neked mindig ezen jár az eszed? – utasította rendre Susu.

Kis Ágota eltakarta az arcát.

– Nem vagyok normális ...

Fölment a szobájába, kis idő múlva elnyomta az ital, ruhástól feküdt az ágyba. Éjfél után fölébredt, kilopakodott. Lekémlelt a lépcső fokai között, és azt látta, hogy Gerzson a fotelban szivarozik, Frank pedig fenyegető képet vágva forgatja kezében a konyakos poharat, kis Ágota durcásan bevágta maga mögött a szobaajtót, zengett a ház, és hisztérikus zokogással az ágyra vetette magát.

Miután Melga és a kislány lefeküdt, Frank a díszpálma árnyékába telepedett, töltött magának egy pohár konyakot, az újságok között turkált. Talált egy tavalyi *Paris Matchot*, De Gaulle és Brigitte Bardot fényképeivel.

Gerzson elkísérte Sirokit, aki a parókián szállt meg. Az elfogyasztott italtól, s hogy csaknem futva igyekezett, mint aki attól tart, hogy lemarad valamiről, fölhevülve érkezett vissza. A gomblyukából kirántotta a vörös szegfűt, megszagolta, majd az asztalra dobta. Levette a zakóját. Frank odapillantva meglepődött: Gerzsonnak könyök felett mindkét karján szorítógumi feszült. – Nem is tudtam, hogy rövid a karja...

Gerzson szivarra gyújtott...

– Tölts nekem is – biztatta az öccsét.

Koccintottak. Frank késett a mozdulattal, mint aki vonakodik.

– Mi szükség volt rá, hogy idejöjjenek? – nézett a bátyjára szemrehányóan.

– Karácsony előtt el akartam mondani mindent neked, de gyáva voltam hozzá – hajtotta le Gerzson a fejét. – Nyugodt lehetsz, nincs bennem harag.

– Miért lenne?

– Az élet hozta így. Nem tehetünk róla.

– De miért ragaszkodtál ahhoz, hogy itt legyek?

Gerzson szomorúan nézett az öccsére.

– Nem tudok mit válaszolni neked. Csak azt tudom, hogy olyan nőt szerettem meg és vettem el feleségül, aki...

Elakadt.

– Mondd ki nyugodtan – hajtotta le Frank a fejét.

– A fenébe is! A szeretőd volt.

– A legtöbb nőnek, akit megismerünk, volt már valakije.

– Ne szépítsd ...

Gerzson a lépcső felé indult, majd mint aki meggondolta magát, visszafordult, felkapta a konyakos üveget, és belevetette magát a fotelba.

– Te ott tudtad hagyni – mondta –, én viszont nem voltam rá képes. Mindenről tudomásom volt, mégse tudtam megtenni.

Töltött, ivott s újra töltött.

– Sokszor érzem azt, hogy valami fontos hiányzik belőlem. Valami nélkülözhetetlen, ami benned megvan. Lehet, hogy egy tulajdonság, de az is lehet, hogy egy titkos belső szerv, ami nélkül nem működhet tökéletesen az ember. Az enyém kellene, hogy legyen az a valami, de benned van elhelyezve. Nem igazságtalanság ez?

– Erről is én tehetnék?

Gerzson föl pattant, a konyakos üveg a szőnyegre esett, anélkül hogy Gerzson utánanyúlt volna, a szekrényhez lépett, kirángatta a fiókokat, egyiket a másik után, papírok, pénzek, borítékok repültek szerteszét. Végül egy fekete, bársony borítású irattartót csapott le az asztalra. Kivett belőle egy fényképet.

– Ismered? – mutatta föl.

Frank sohase látta a bátyjának ezt az inges-nyakkendőös fényképét. A bajusza ugyanolyan formájúra nyírva, mint hajdan apáé. A haját is ugyanúgy simán hátrafésülte. Alagas homlok. Az orr pisze formája. A száj makacs vonala. z/z arcot beragyogta valami titokzatos eltökéltség. Ez a ragyogás is apáé volt.

– Mikor csináltattad?

– Amikor a bűvároknál dolgoztam.

Frank vissza akarta adni a képet, de Gerzson nem nyúlt érte.

– Nézzed csak még!

– Mit nézzek rajta?

– Kire hasonlítok?

– Apára.

– Nagyon?

– Nézz a tükörbe!

Gerzson a fénykép után kapott. Az inge zsebébe dugta.

A szíve fölé.

– Kedveskedni akarsz nekem? – kérdezte.

– Lehet, hogy rád férne.

Gerzson a fejét ingatta.

– Az érzelmeim most már rendben vannak. Nem volt könnyű, de Isten megsegített. Az anyagi boldogulással se lesz baj. Sose volt példaképem az aranypolgár, aki ott él-

vezi az életet, ahol csak lehet. Talpra álltam, a falu befogadott. Bár hozzá kell tennem, hogy ez egy magyar falu. Franciaországban az emberek nem nagyon törődnek egymással. Kevesebb az irigység. Nem föltett szándékuk, hogy lerombolják azt, amit a másik felépített. Inkább igyekeznek ő is megcsinálni, hátha túlszárnyalja a szomszédját? Itt a hatóság ferde szemmel néz rád. Ott csak akkor lép közbe, ha valami szabálytalanságot csinálsz.

Kibámult. A sötétben egy nagy fekete madár repült át a ház fölött. Mozdulatlan, kiterjesztett szárnyakkal. Megborzongott. – Miféle madár lehet ilyen későn, ha madár volt csakugyan? ... Lerugdosta a cipőit, lábát a fotel karfájára rakta föl.

Frank a szivarok között válogatott.

– Ismersz egy Trepovszki nevű embert? – kérdezte mintegy mellékesen.

Gerzson az öccsére meredt.

– Te honnan ismered?

– Ugyanannak az asztaltársaságnak a tagja, amelyiknek én.

– Miféle asztaltársaság?

Frank rágyújtott.

– A fontos, hogy ismerem.

Gerzson most könnyedén odavethetett volna valamit az öccsének. Legalább egy kézmozdulatot.

– Üzenet neked – mondta Frank.

– Üzenet?

– Semmi különös. Mindig azzal fogad, hogy mondjam meg neked: szeretettel üdvözöl.

– Nem szoktad átadni.

– Most átadtam. Egyszerre az összeset.

Gerzson lassan visszaereszkedett a fotelba. Mint aki időt akar nyerni.

– Miről szoktatok beszélni?

– Nem rólad.

– Mégis, nem kérdezősködik?

– Mit kérdezne? – nézett Frank fürkészve a bátyjára.

– Te mondtad, hogy érdeklődik utánam.

– Semmiségek – fújta Frank a szivarfüstöt. – Hogy vagy? Mivel foglalkozol? Megnősültél-e? Van-e gyereked? Ilyenek...

– Mióta ismered ezt az embert?

– Először ötvenhat októberében hallottam róla. Az akkori főszerkesztőm adta meg a címét, hogy írjak róla, de közbejött huszonharmadika, és nem lett a riportból semmi.

– Miért akarta a főszerkesztő, hogy írjal róla?

– Trepovszki akkor jött ki a börtönből.

– Börtönben volt? – kérdezte Gerzson nagysokára.

– Rákosi ültette le. A főszerkesztőm azzal indított útra: „Te szolgáltatasz neki igazságot, Frank! Mindnyájunk nevében! Adj bele mindent! Ne szégyellj érzelmesnek lenni, és pörkölj oda azoknak, akik miatt ártatlanul szenvedett az az ember! Éld ki az igazságodat, Freytág!” Novemberben aztán egyszer csak ő látogatott be a szerkesztőségbe. Barátja volt a főnököknek.

Gerzson ivott volna, de üres volt az üveg. A szekrényből elővett egy másikat. Ezzel is telt az idő. Az üveget Franknak nyújtotta, hogy bontsa ki.

- Mióta tudja Trepovszki, hogy testvérek vagyunk?
- Ötvenhat novemberben rögtön kiderült.
- Hogyan?
- Feltűnt neki a név.
- Mire ő?...
- Van magának fiútestvére? Vagy valami hasonlót kérdezett.
- Mit válaszoltál?
- Azt, hogy van. A bátyám.
- És ő?

Frank bizonytalanul ingatta a fejét.

- Már nem emlékszem. Nem akarok hazudni.

Gerzson sokáig hallgatott. Közben kétszer ittak. Lehet, hogy háromszor. Talán négyszer is.

– Onnan kell kezdeni – szólalt meg végül Gerzson –, amikor negyvennégyben visszamentem Ida tantihoz. Azt mondtam neked, ha bárki kérdezi, hol vagyok, azt kell felelned, hogy nem tudod ...

Frank eleinte arcrezzenés nélkül hallgatta a bátyját, de amikor elbeszélésében odaért, hogy Zittau főutcáján a háborús forgatagban kisgyerek szeretett volna lenni, elérzékenyült, s úgy érezte: őt követi a Tadzio-arcú Wagner főhadnagy, az ő karját markolja Trepovszki és förmed rá magyarul, amikor pedig Gerzson arról kezdett beszélni: Kenéz örnagy hogyan próbálta rábírní a besúgásra, Frank számára kevés lett a levegő.

Gerzson teljesen kimerült. A pohara után nyúlt, de csak néhány csepp ital maradt benne. Szomjasan kihörpintette.

- A franciákról keveset mondtál – figyelmeztette Frank.
- Tíz évig éltem köztük. Ez elég sokat mond.
- Milyenek voltak hozzád?
- Vegyes.
- Az a nő is, akivel lefényképeztetted magad?
- Ő Florence, Michel felesége. Náluk éltem.
- A férfit miért nem fényképezted le?
- Akkor már a temetőben volt. Egy országúti karambol...
- Köztetek állt a nő?

A kérdés váratlan volt és könyörtelen. Gerzson nem emlékezett pontosan: hogyan írt a leveleiben Florence-ról. Rémllett, hogy hazugságban maradhat.

– Én az üzlettársa voltam Michelnek – mondta. – Minden egyes frankért háromszor annyit dolgoztam, mint ők.

Tagolta a szavakat, mindennek külön nyomatékeit adott.

Frank nem tágított.

- És a nő?
- Ha arra gondolsz ...

Gerzson a zsebébe nyúlt. Százásokat markolt ki, aztán visszagyömöszölte.

– Michel kemény ember volt. Megjárta Afrikát.

– Értsd meg a kérdéseimet – figyelmeztette Frank a bátyját. – Ha nem akarsz válaszolni, akkor is jogom van kérdezősködni. A testvérem vagy. Tizenkét évig nem láttuk egymást. Két évig hadifogságban voltál. Tíz év Franciaország. Évek óta itthon vagy, de kitérsz a kérdéseim elől.

Gerzson közel hajolt az öccséhez.

– Nem akarok sokat mondani a testvéri szeretetről, de miattad jöttem haza Franciaországból.

– És ki miatt mentél ki?

– Az is te vagy.

– Ne mondd, hogy rajtam múlt valami is ...

Zaj támadt, de oly rövid volt, hogy nem lehetett azonosítani. Ajtó csapódott az emeleten? Gerenda roppant? Kő hullott a tetőre?

– Hallottad? – kapta föl Gerzson a fejét. Láthatóan lenyűgözte a váratlan zaj.

Frank elnyomta a szivart. Eleget ivott, hogy lazuljanak a gátlásai. Szomorú volt, hogy ezen a napon sem tudott örömet szerezni a bátyjának. Sőt, még maradt a keserűség poharában.

– Valamiről beszélnem kell, Gerzson.

– Ne hallgasd el.

– Mondhatom úgy is, hogy nyomja a lelkemet. És ha most nem beszélek róla, soha többé nem tudok rendesen a szemedbe nézni.

Gerzsont rossz érzés fogta el. Nem biztatta az öccsét. Sőt, ha megethette volna, nem engedte szóhoz jutni.

– Volt nálunk Kozári Anna – mondta Frank halkán. Nagyon halkán.

Gerzson elsápadt. Az öccse helyén kivehetetlen alaktalanság.

– Hogy jut ez most eszedbe? – nyögte.

– Nem akarom mentegetni magam, tudom, hogy nem kellett volna, de ott zokogott nálunk, hogy ő az igazi anyád, és szeretne látni... Helga először nem akarta, de aztán meg kellett, hogy mondja a címedet...

Gerzson abban a pillanatban, amikor meglátta Kozári Annát a behavazott udvaron, tudta, hogy ki ő, bár sohase látta, és csak a sötét, feneketlen mélység után áhítozott. Semmi másra nem volt szüksége. – G volna? Ez a festett hajú? Uramisten! Vannak közös vonásaink? Mik lehetnek azok? Uramisten, nem akarom tudni!...

– Volt itt – mondta Gerzson. – El is ment.

Az öccsét nézte, aki a konyakos üveg nyakát szorongatta. – Ez az, amit nem bírok benne – nyelte vissza a könnyeit, aztán nekilendült. Frank épp elkapta, hogy a földre ne zuhanjon. Belekapaszkodott az öccsébe, aztán ütni kezdte, ahol érte.

– Soha, soha, érted? ... Azt, hogy Kozári Anna soha a bűdös életben ki ne mondd többet! Soha többet, érted? ... Felejtsd el azt is, hogy emlékkönyv! Ebben a házban még azt is felejtsd el, hogy egy bűdös szót is tudsz franciául!...

Frank ellenállás nélkül túrta az ütlegeket, csak a fejét húzta el Gerzson ökle elől. A konyakos üvegre is vigyázott. Az ütések a mellén és a vállán záporoztak. Fájdalmasan bukkant elő a gyerekkori fászinca emléke: a bátyja gyertyával az arcába világít, ő vacog a félelemtől, kísértetiesen lobogó láng, Gerzson ujjai a nyakára fonódnak, közben torkaszakadtából üvölti: – Ki ne mondd többel! Amíg élsz, ki ne mondd! ...

Gerzsont elhagyta az ereje. Segélykérően kapaszkodott az öccsébe, fejét engeddel-

mesen a mellére hajtotta. Frank nem tudván másképp kifejezni magát, egyik kezével a bátyját szorította magához, a másikkal magasba emelte az üveget, és mint egy gyöngén megeresztett csapból, Gerzson fejére csurgatta a konyakot. Az utolsó cseppig.

Helga a vasárnapi ebédet főzte a konyhában.

Fanny a barátnőjénél volt.

Frank a szobájában üldögélt. Fölöslegesnek, sőt számkivetettnek érezte magát. Gyerekkora óta nem szerette a vasárnapokat. Most is iszogatóssal és lemezhallgatással ütötte agyon az időt. Gerzson esküvője óta többet ivott. Föl-fölidézte azt a pillanatot, amikor meglátta Süsüt a lépcsőn, de a pillanat mibenlétét azóta se tudta megfogalmazni, csak valamiféle hevesen kínzó vágy emléke maradt, ha nem utólag kitalált vágy volt, lelkiismeretének a megnyugtatóására: véget vetni az egésznek, azonnal és kímélet nélkül! Susu halomra döntötte a reményt, hogy rendbe jöhet a szerencsétlen testvéri viszony. Túlzás nélkül mondhatták magukat a sors áldozatának. Olykor fölpislákol a remény. Különösen, ha beivott. Órákig ült a telefon mellett és várt, mint aki nem hajlandó beletörödni a sorsába, de ahhoz nem volt elég bátorsága, hogy fölhívja a bátyját. Mi lehetne az első mondat? Milyen arrafelé az időjárás? Hogy vannak a lovak?

Hetek óta nem ment az írás. Se józanul, se részegen. Ha mégis belekezdett, az első mondat mindig ez volt: „Tudta és mégis. Ki fejt meg ezt?...” Nem tudott kitérni e mondat elől.

Nyomott hangulatban turkált a fiókjaiban, végül a heverőre vetette magát. Várta haza Fannyt és várta a vasárnapi ebédet. Mindig ugyanaz az érzés: kezdettől fogva hiányzik valami az életéből. Mindig ugyanaz a vasárnap. Mind árva s mind nyomorult. A legárvább s a legnyomorultabb, talán mert most épp az jutott az eszébe: ötvenhétben az első száműzött vidéki vasárnap. Egész éjjel zuhogott az eső. Napközben is. A pártiskolai vendégszobában töltötte az időt. A déli harangszó után leereszkedett a belvárosba. Az alsóbb fekvésű utcákat elborította a hegyről lemosott hordalék. Az öreg városrész üres volt és kopott. Csuromvizesen bolyongott az ázott házfalak között. A főgyógyszertár mögötti mellékutcában talált egy zsúfolt, ételgőzben fuldokló vendéglőt. A menü íztelen volt. A bor is elveszítette a zamatát. Visszamenekült a pártiskolai vendégszobába, leroskadt az asztal mellé, és várta a hétfőt. S hétfőn őt egy sváb falu, és a sajtmeister házának kibérelt utcai szobája. Utólag úgy tűnt: ott mintha egyszer megtörtént volna az a bizonyos valami, amit hiába keres az életében. Fölvillanyozva emlékezett a sajtmeisterre, aki nem akarta elfogadni a kétheti lakbért: – Megér nekem ez a falu annyit, ha a szerkesztő úr megírja, hogy mi történt itt negyvenhatban a svábokkal – mondta. Kerek parmezán arca jóságosan ragyogott. Megírhatnám azt az estét – ugrott föl Frank a heverőről, és mielőtt Helga föltálla volna a sült pulykát, húzott egy hosszút a konyakból, az íróasztalhoz ült, és sebesen írni kezdett:

„Mint akt az utolsó pillanatban menekült meg a kínos leleplezéstől, Intő pillantást vetett a házigazda lányának a szobája felé. Valósággal a földre gyökerezett a lába. Az ajtó nyitva volt. A sajtmeister feleségével az udvari lakásban aludt. Lélegzetét visszafojtva várt. Egy perc? Kettő? Csapda ez, vagy egyenesen kihívás? találgatta magában. Bátorító jelre várt, jelzés azonban nem érkezett. Bement a szobájába. Ő is nyitva hagyta az ajtót. – Ellenescsapda – gondolta megkönnyebbülve. Soha nem várta, nem akarta ilyen hevesen, és minden következménnyel számolva, hogy a sajtmeister leánya

előjőjön a szobájából, hálóingben és mosolyogva. Nem számított volna, ha kissé idegenkedő a mosolya, mintha állandóan egy és ugyanazt a tolakodást szeretné valamiképp elhárítani. Belépne a szobába, hogy meggyőződjék: tökéletesen zár-e az ablakredőny, nem látnak-e be az utcáról, aztán letelepedne a plüss huzatú kerevetre, és mint ahogy – éppen úgy! – Martin du Gard írta a *Vielle France*-ban a végén: mintha egyidőben ugyanarra gondolnánk, Ennberg kisasszony felsóhajt: – Azt hiszed, hogy Franciaország minden faluja ilyen? ... Ő tudja, hogy a gondolatban földézett jelenet két nagyobb és egy kisebb módosításra szorul, Először: Franciaország helyett Magyarországot kell majd mondani. Másodsor: ők nem testvérek, mint a kisasszony és a tanító úr. Harmadszor: magázná a sajtimester lányát. Egyelőre ...”

Este befejezte, átjavította, legépelte. Másnap reggel betette a táskájába. Pénteken még fogalma se volt, hogy hétfőn mihez fog kezdeni a főszerkesztőjével a Balatonon, különösen a korai indulás kedvetlenítette el, ráértek volna akár kilenckor indulni, de hétfőn reggel, táskájában a sajtimester lányáról írt kézirattal, zokszó nélkül, sőt jókedvűen várt az autóban csaknem egy órát a főszerkesztő lakása előtt. Lélekben igyekezett fölkészülni, hogy esetleg meg se találják Sebestyén Mártont, akit a főszerkesztő tudósítónak küldött Füredre a nemzetközi konferenciára. Ha mégis, kísétnak majd a mólóra, mely ilyenkor ősz elején tele van elhagyott anyagokkal, a korlátnál vízszag után áhítózó szívbetegek nézelődnek, hajófüstököt keresnek a messzeségben, izgatottan és oly erős várakozással, mintha az a hajó az egészségüket hozná meg. Ők pedig leülnek majd a kifényesedett vasbakokra, mintha azok elejtett állatok volnának, és bámulják a vizet: a legjobb barátjukat. Később bevonulnak a halászcárdába, kelletlenül forgatják az étlapot, és olyan ételeket rendelnek, ami máskor eszükbe se jutna. Isznak is természetesen, sokat és ésszerűtlenül keverve, mint a falusi legények, ha nagy erőt éreznek magukban. Ebéd után képeslapot írnak, fontoskodó, érzelmes hangulatban. Egyáltalán: nevetségesen fognak viselkedni. Mindezeket Balog tetőzi be, aki szokása szerint megpróbál visszafiatalodni: falusi legény korában – saját állítása szerint – a legképtelenebb kalandokba is gondolkodás nélkül belevetette magát.

Balog gondterhelten szuszogott a sofőr mellett. Alacsonynak és kövérnek érezte magát. Nehéz nap s nehéz éjszaka után ébredt. Tegnap váratlanul esett meg vele, hogy a tájékoztatási hivatal elnöke lemagázta. Utólag alig emlékezett a részletekre, csak abban volt biztos: átkozottul nehéz helyzetbe került. Meglehet, valami lezárult mögötte, s máris irigyelte magától azokat a régi pillanatokot, amikor még habozás nélkül tudott igent vagy nemet mondani. A szerkesztőségi autót a parlamenti kapu előtt hazaküldte. Rossz érzésekkel vágott át a téren, s ahogy távolodott ama hivataltól, keskenyedni kezdtek az öreg belvárosi utcák, mind jobban fojtogatta a város füstje, elviselhetetlenné vált mindenegyes járókelő.

Kiérve a balatoni autópályára, Frank elővette a táskából a kéziratot, előrenyújtotta.

– Mi ez? – kérdezte a főszerkesztő.

– Szeretném, ha elolvassád.

Balog föltette a szemüvegét, olvasni kezdett.

– Egész jó – állapította meg.

– Úgy gondolod? – kérdezte Frank örömmel.

– Nagyon is tetszik.

– Közlönnéd?

– Miért ne?

A főszerkesztő a lehúzott ablakhoz dőlt, örült a huzatnak.

– A barátod meg verseket ír – fordult hátra.

– Fogalmam sincs erről.

Egy szobában dolgozol vele, és úgy teszel, mintha semmit se tudnál a verseiről.

– Ott nem ír verseket.

Balog ásított.

– Figyelj rám, hogy mit mondok: a barátodnak az agyára fog menni Bukovina.

Frank tudott arról, hogy Sebestyén Márton verseket ír. Olvasta is hosszú, befejezetlen eposzár, amely a negyvenegyben Bukovinából hazatelepített székelyek keserves hányattatásáról és szenvedéseiről szólt.

Elérték a Balatont. Frank elmerülve nézte a tájat, amely a felhős, szűrt fényekben most szomorúnak és kiismerhetetlennek tűnt. A tó maga is befejezetlen volt, a szélben rugalmasan megdőlt nádassal s a domboldalon megritkult erdőkkel. Csupaszon hivalkodtak az ízléstelen villák és a víkendházak.

– Jégbe hűtött pezsgőt innék – nyögött fel a főszerkesztő panaszosan.

– Pezsgőt délelőtt nem szabad – figyelmeztette Frank.

– Honnan veszed ezt?

– Törvény.

– Kinek a törvénye?

– Az enyém.

– Még jó, hogy gondoltál a délelőttökre ...

Füredig nem kaptak jégbe hűtött pezsgőt, de nem bosszankodtak. Tisztában voltak a vállalkozás reménytelenségével, így inkább mulattak, hogy egyes helyeken a pincérek milyen komolyan veszik a rendelést. Bocsánatkérő mosollyal az ajtóig kísérték őket, miközben arcukon a hiábavalóság érzése szomorkodott.

Sebestyén Márton a szálloda előcsarnokában a gyomrát tapogatva várta őket. Előző este a vacsoránál görcsökre panaszkodott, ezért reggel a konferencia titkára megértéssel vette tudomásul, hogy a szállodában marad, nem vesz részt a sajtótájékoztatón, a megbeszélte interjút pedig a következő napra halasztja. Reggeli előtt három feketekávé ivott, bár tudta, hogy éhgyomorra egy is árt neki. Ráadásul a trafikban vásárolt egy csomag amerikai cigarettát, kétszer egymás után rágyújtott, egyre türelmetlenebbül, a nem dohányzókra jellemző rutintalansággal fújva szét maga körül az illatos füstöt. Így találtak rá. Amikor megpillantotta Frankot és a főszerkesztőjét, az arca fölragyogott, porcelánfogai vigyorogtak, a pezsgő föllelkesítette.

Nem sokkal a déli harangszó előtt találtak jégbe hűtött pezsgőt. A főszerkesztő Frank elé tartotta a karóráját.

– Még nem lehet?

– Állítsd előre negyedórával.

– Ez komoly?

– A legkomolyabb.

– Akkor a pezsgőhöz kérek egy üveg vörösbort is.

A pincérnő az asztalukhoz lépett s közelebb hajolt. Semmivel se bizalmasabban, mint máskor szokott. Frank végigmustrálta, a tekintetét újra meg újra végigfuttatta az alakján. Melegség járta át. A szigorú fűzőbe és más tartókba zárt test duzzadtsága így, közelről egyszerre riasztotta és lenyűgözte. Úgy tetszett: nincs mozdulat, amely most illetlen volna. A nő arckifejezése: kíváncsiság, szemtelenség, dac. Zöldes fényben játszó nagy szemek. A száj mosolyra kész íve, finom rovátkák a szem körül. Sejtette, hogy mi játszódik le mellette egy férfi gondolataiban, kissé hátrább lépett, de illatát és

az illúzióit otthagya. Frank beszippantotta a pincérnő szappanszagát, és azt gondolta: – Az, hogy hozzám se szól, rám se néz, végül is azt jelenti, mintha azt mondaná, hogy hiába bámul engemet, uram, nem sokra megy velem, hiába vár rám záróráig, ma búcsúnap van az üdülőkben, és én már este nyolcra halálosan fáradt leszek ...

A pincérnő büszke galambtartással vonult vissza a söntésbe. A szomszédos asztalnál megmozdult egy magányos férfi. Eddig észre se vették. Macskaarca volt.

– Füred legjobb nője – mutatott a pincérnő után, szavait sűrű fejbólogatással kísérve.

Frank a homlokát ráncolta.

– Még mindig érzem a szappanszagot.

– Az biztos! A legtisztább nő Füreden!

– De hol van ez az ezerötszázas világcsúcstól? – legyintett Frank.

A macskaarcú mosolygott.

– Bár nem is tudjuk pontosan, hogy mennyi az ezerötszázas világcsúcs, nem igaz? – meredt rá Frank.

A macskaarcú zavarba jött, majd mint aki parancsot kapott, imbolyogva föltápáskodott, kihúzta magát.

– Megkérdezzem?

– Csak ha nem esik neheze – mosolygott Frank.

A macskaarcú körülményesen eljutott az ajtóig, s eltűnt a söntésben.

Sebestyén Márton benyakalt egy nagy pohár vörösboros pezsgőt. Mintha nem is lett volna gyomra. A pincérnő újabb pezsgőt és vörösbort hozott. Letakarította az asztalt, a kerítés mellé ürítette a hamutartót. Egy tányér pogácsát akart hozni, de elhárították. Kinyitotta a pezsgős üveget, közben Frankra pillantott, mint aki időközben megdöngölte magát, és szívesen közeledne, megmondaná a nevét, cserébe Frank bemutatkozna, címet cserélnének és telefonszámot, de Frank eléggé kifejező mozdulattal nyúlt a pohara után, mindenkit megelőzve, anélkül hogy a pincérnőre nézett volna, mint akit kizárólag csak az ital érdekel.

A pezsgőtől és a vörösbortól kezdtek összefolyni a tárgyak, a mozdulatok, a szavak. Az idő múlása is. Egyikük se volt kivétel, noha ebédet nagy gonddal választottak. Végül alig ettek belőle. Sebestyén Márton hozzá se nyúlt.

– Úri étel ez – húzta el a száját.

– Te választottad – figyelmeztette Balog.

– Sajnos, nem tudok franciául – bökött Sebestyén Márton az étlapra, majd undorral eltolta maga elől a tányért.

Egy idő után az itallal is gondjuk támadt, s már csak a hiedelem tartotta bennük a lelket, hogy boldoggá teszi őket.

– Szakítunk a hagyománnyal – közölte Balog. – Nem megyünk le a vízhez.

– Mit nyerünk vele? – kérdezte Frank.

Úgy tűnt, egy súlyos mulasztással több. Ugyanazt érezték egy órával később az omladozó kőkerítésnél, egy vadgesztenyefa alatt. Mint akik futó zápor elől menekültek oda, Az arckifejezésük talányos. Reggel óta valahogy minden inagvaiazaiia szorult.

– Visszamehetnénk a kerti nőhöz ajánlotta Frank.

– Megint egy szőke – sóhajtott a főszerkesztő. Ezzel el is dőlt, hogy nem mennek vissza.

– Haza is indulhatunk.

– És az interjú? – kapta föl Sebestyén Márton a fejét. – Én anélkül nem mehetek.

A főszerkesztő Frank orra előtt csapott a levegőbe.

– Mit gondolsz, miért küldtem ide?

Frank tünődve nézte a társait.

– Az a különbség köztünk, hogy én még egy liter pálinka után is tudom – mondta elnéző jóindulattal –, hogy mi bajotok van. Ti még józanul se tudjátok.

– Ezt teszi az ital – biccentett Sebestyén Márton.

Egy ideig tanácstalanul álldogáltak a vadgesztenyefa alatt. Távolságba a fekete autótól. Aztán Sebestyén Márton a zsebébe nyúlt, elővett egy csomag vadonatúj magyar kártyát és fölmutatta. Gyorsan útrakeltek. Amikor már nem látták a Balatont, a főszerkesztő megállította az autót. Bizalmatlanul méregették a rövid törzsű fákat, a sáros, gubancos bokrokat, a süppedős, ingoványos pázsitot. Távolabb egy csárda kéménye füstölt.

– Miféle fák ezek? – érdeklődött Frank.

– Elfelejtettek kizöldülni – válaszolta Balog, majd a ruháját nem kímélve berontott a bozótosba.

Találtak végül egy tisztást. Az országúti árok partjáról termésköveket cipeltek maguk alá szék gyanánt, a főszerkesztő kék orkáncabátját terítették le asztalnak. A sofőr a csomagtartóból előhozta a tartalék pálinkásüveget, és szolgálatkészen félrehúzódott. Balog megkeverte a kártyát, Sebestyén Márton kezébe nyomta.

– Te leszel a bankos.

– Most boldogok vagyunk? – kérdezte Frank. Nem kapott választ.

Ászra felsőt húzott.

A főszerkesztő az első lapot meg se nézte, másodikat kért. Egymás mögé csúsztatta. Az első piros király volt. Körülpillantott. A tekintetében éhség. Óvatosan kezdte előcsúsztatni a piros király mögül a makkhetest.

– Óne ász! – jelentette be.

– Utólag? – méltatlankodott Sebestyén Márton.

– Mi az, hogy utólag? Épp, hogy előtte vagyok.

A főszerkesztő Frankra pillantott.

– Nem érlelek. Miért ne lehetnénk épp most boldogok? Tele a hasunk, a pénzünk még nem fogyott el, és ha akarunk, maradhatunk még egy-két órát.

Megragadta a pálinkásüvegei.

– Ettől még lehetünk boldogtalanok legyenek meg Frank.

– De minek? – meredt rá a főszerkesztő.

Frank a zöld ászra és a piros felsőre piros ászot kapott. Balog két alsót, majd ötödikre a zöld tízest. Sebestyén Márton a tök tízesre a piros tízest húzta. Besöpörte a nyereséget.

A főszerkesztő lendületbe jött.

– Emeljük föl a lapot tíz forintra!

– Csak annyit akarok még hozzátenni, hogy engem izgat a saját boldogságom – tett ki Frank maga elé három tízforintos bankót.

– Szívedre ment a pincérnő? – vigyorgott Sebestyén Márton.

Balog a pénz közé kotort.

- Mennyi van a bankban?
- Száztizenhét.
- Ütöm.

Frank az üvegért nyúlt. Ezzel a mozdulattal sikerült magát rövid időre kirekeszteni a játékból.

Balog újabb lapokat kért. Két felső, két alsó.

– Ez nem igaz! – szorította szívéhez a kártyalapokat. – Növeld meg a bankot, Sebestyén Márton!

- Ötszáz elég?
- Ha nincs több pénzed.
- Meg akarsz kopasztani?
- Adj még lapot!

Zöld nyolcas jött. A főszerkesztő arca meg se rezzen.

– Még! – nyújtotta a kezét. Közben gyöngeség fogta el, szédülés, egyben valami-féle mámor. Mintha nem is az ő keze nyúlt volna az újabb lapért.

Királyt kapott. Kirakta maga elé mind az öt lapot sorban.

- Láttatok már ilyet?
- Ez tényleg pech – állapította meg, Sebestyén Márton.
- És én? – méltatlankodott Frank. Háromszor egymás után cviklit húztam az ászra, és mind a háromszor tízest rá.

- Ritka pech.
  - Megviselte az idegeimet – tápázkodott föl Frank.
  - Lejátszunk még három kört és megyünk – marasztalta Balog.
- Háromezer forint volt a bankban.
- Hagyjuk abba – javasolta Frank.

A főszerkesztő megrökönyödve nézett rá.

- Mitől vagy így besózva?
- Elég hülye vagyok ahhoz, hogyha valahol nem érzem jól magamat, akkor nyíltan megmondjam.

Balog talányosán mozgatta föl s alá a szemöldökét. Tekintete maga volt a tűz. Cselekvésre kész. Mosoly nélkül.

- Még egy kört! – határozott. – Megütöm a bankot és megyünk.

Lapért nyújtotta a kezét. Megpillantotta a piros királyt.

- A rohadt életbe! Hány piros király van ebben a pakliban?

Erre a lapra aligha üthetett bankot, pedig ez most életbevágóan fontos lett. Sürgezően intett Sebestyén Mártonnak. A következő pillanatban kezében volt a zöld hetes.

- Óne ász!

Megbabonázva nézte a lapjait. A piros király kezében lilium formájú arany jogar, koronájának alakja, mint egy hollandcsákó, a palástja piros, a két festett szív is, fönt és lent. Sose nézte még meg ilyen alaposan a piros királyt.

- Az egészet! – mutatott a pénzre.

Makk kilencest kapott. Kis híján elvesztette a fejét. Már-már újabb lapért nyúlt, hogy egy mozdulattal meghosszabbítsa a biztos győzelem esélyét. Egyetlen alsóra lett

volna szüksége. A négy közül. Az örült sóvárgás csak egy pillanatig tartott. Szinte föl se fogta. Továbbot intett.

Sebestyén Márton tudta, hogy mi a teendő. Tízetre tízest húzott ugyan, de úgy tett, mintha keveselné. Ráhúzta a makk királyt.

– Sok – terítette ki.

Balog föllélegzett, és mint aki jól végezte a dolgát, magához söpörte a pénzt.

– Gyertek, fizetek valamit!

A csárda udvarán, a hajdani vízimalom helyén lassan forgó óriási fakerék szórakoztatta a vendégeket. A kerékre szerelt vízilapátok a zeniten mintha meg-megtorpantak volna, hogy aztán valósággal lezuhanjanak a medence vizébe, melynek alján a turisták aprópénzei csillogtak. Frank tűnődve nézte a fakereket. A forgás, a zuhogó zaj valahogy saját helyzetére emlékeztette. Sőt, az egész életét is eszébe juttathatta: mindig szeretett a veszély közelében lenni, gyakran elébe is ment, de amikor ott magasodott előtte, kínzó félelem fogta el. Ilyenkor szégyenében szeretett volna meghalni.

– Azt hiszitek, hogy nem tudnék átfordulni ezen a fakeréken? – kérdezte.

– Nem kunszt – legyintett Balog, miközben alkalmas helyet keresett a fatörzs-lábú asztalok között.

Sebestyén Márton a barátja vállára tette a kezét, gyöngéden elhúzta a medence közeléből. Frank engedelmeskedett, vissza se pillantott. Balog megállapodott egy sön-téshez közeli asztalnál, a lapjáról orkánkabátjával söpörve le a fölöttük magasodó fa száraz hulladékát.

– Érteni kell a dologhoz, tökösök! – oktatta nagy hangon a munkatársait. – Fizika! Matematika! A körpályát századmásodpercre kiszámítom nektek, aztán a leszálló ív alsó szakaszán csak egy ügyes mozdulatra van szükség: hopp, és már lent is vagytok! ...

– Aztán mi is aprópénzek leszünk a medence fenekén – morogta Sebestyén Márton. Bort rendeltek.

– Nekem ne töltsétek – szabadkozott Sebestyén Márton.

– Akkor neked mára befellegzett – rendelkezett Balog. Mohón fölkapta a poharát, és a savanyú csopaki rizlinget az utolsó cseppig fölhörpintette.

Frank megrázkódott.

– Mitől undorodsz, Freytág?

– Látom magunkat, főnök, ahogy kisember létünkre világélményeken törjük a fejünket. Aztán mindig ez a vége. Berúgunk.

– Hagyd abba ezt az értelmiségi nyavalygást – böffentett Balog.

– Kínozz bennünket a vágy – folytatta Frank –, hogy valami olyat éljünk át, amiben másnak nem lehet része. Mindig meg akarunk előzni valakit. Nem elég nekünk a saját élményünk, hogy sötét ruhában járhatunk, hogy tele van a hasunk, mint mondottad, és maradhatunk még egy-két órát.

Balog, aki kezdettől igyekezett megfelelni, hogy könnyedén, bár kevés eleganciával elsajátítsa a fővárosi élet szokásait – mindamellettt görcsösen ragaszkodott egy-egy falusias gesztushoz, s ez elég volt, hogy ne gyötörje a honvágy, s így ne érezhesse magát szülőfaluja hálátlan fiának –, úgy érezte: ha nem éber, könnyen kelepcébe kerülhet. Részeg fölényel torkolta le Frankot.

– Azt hiszed, hogy az újságírás a megváltás szakmája? Egy frászt, tököském! Mindennek az alapja az, hogy bent állunk a sorban! És ott kukorékolunk!

- Már aki.
- Te talán nem?

Balog ingerülten nézte Frankot, aztán Sebestyén Mártont. Telt a csönd, válasz nem érkezett. A főszerkesztő lötytyintett valamennyi italt a poharába. Jutott az asztalra is.

- Csakhogy a rendőr... – mondta Sebestyén Márton.
- Azzal mi lesz?
- Miféle rendőr? – meredt rá Balog.
- Amelyik a fejünkben posztok

– Ezt Marcuse mondta – sietett Frank tisztázni a barátja megjegyzését. Rosszallóan pillantott Sebestyén Mártonra.

Balog a hajába túrt, az állát vakargatta, pislogott. Meg akarta fontolni, hogy mit válaszol.

– Az én fejemben semmiféle rendőr nem posztol – mondta végül. Sértődötten intett a pincérnek, összedörzsölt ujjával mutattva, hogy fizetni akar.

Frank hazafelé a sofőr mellett ült. Szerette volna, ha százötven kilométeres sebességgel száguldanak, de a Volga öreg volt már, a sofőr hiába lépett a gázpedálra s nyomta rendületlenül, a százkilométeres sebességet is csak a lejtőkön érték el. Úgy érezte, méltatlanul ül a fekete Volgában. Helyesebben tenné, ha szólna a sofőrnek, hogy álljon meg, ő pedig kiszáll, otthagyja a fekete autót a főszerkesztővel együtt.

Balog egész úton aludt. Csupán egyszer, Fűzfő és Kenese között riadt föl.

- Egy szavamba kerül – csámcsogott.
- Micsoda? – fordult hátra Frank.
- Az egész! ...

A sofőr halkán nevetett.

- Álmodik a főnök.

Frank is megpróbált álmodozni. Váratlanul Kis Ágota alakja bukkant elő, ahogy az esküvői éjszaka utáni reggel borzasán, földig érő hálóingben, az elfogyasztott italoktól és az alvástól bódultan ereszkedett le a lépcsőn. Megkapaszkodott a tartóoszlopban. Jobban mondva, átölelte. – Maguk aztán jól néznek ki – szólt le a magasból. Volt abban valami időtlenség, ahogy Gerzson ingben-nadrágban-zokniban szuszogva ölelte az öccsét, aki viszont úgy feküdt, mint egy darab fa. Hanyatt, hosszú lábait messze kinyújtva, a homlokán vizes zsebkendő. Búzlóttek a konyaktól. Kis Ágota az ablakhoz imbolygóit, széthúzta az elsötétítő függöny szárnyait. Ahogy a kerevet felé fordult, a kemény, tiszta reggeli fényben az átlátszó hálóing alatt csillogott a bőre. Karcsú volt, fiatal és nőies. Nem szemérmetlen. Afféle álomalak.

- Elvisz Pestre? – rázta gyöngéden Frank vállát.

A válasz nehezen született.

- Kérdezze meg a feleségemet.

Az autóban kiderült, hogy Kis Ágota másfél éve vált el a férjétől.

– A teljes szobabútort utána küldtem a fuvarosokkal – mesélte, mint akinek az alaptermészetéhez tartozik a nagyvonalúság. – Nem kellett az övé, de a franciaágyat visszatartottam. Ha arra gondoltam, hogy amiben velem feküdt, aludt, abban majd cemenékkal fog henteregni... Hát, azt nem!

Franknak tetszett ez a kiállítás. A szó is, hogy „cemente”.

Helga hallgatott, egész úton. Megbánta, hogy hozzájárult: Kis Ágota az ő autójuk-

ban utazzon vissza Budapestre. Miután a nő kiszállt a Vérmezőnél – Felszaladok a barátnőmhöz, ha már itt vagyunk – búcsúzva, Helga föllélegzett. Hiába. A legközelebbi vasárnap este Frank a televízió politikai műsorát nézte, Helga a konyhában a franciasaláta készítésével foglalta el magát, amikor megszólalt a telefon.

– Egyedül van? – kérdezte Kis Ágota selymes-bánatos hangon.

Frank falfehér lett.

– Honnan tudja az itthoni számomat?

– Titok.

Kis Ágota letette a kagylót.

Később redszertelenül telefonált, s természetesen mindig váratlanul. Tolakodásában volt valami gyerekes erőszakosság, amiért Frank nem tudott igazán haragudni, noha mindig nehéz pillanatokot okozott. Lehetetlen kapcsolat volt. Frank nem talált értelmes magyarázatot arra, hogy miért nem tiltja meg a telefonálást, legalább az otthoni számot hagyja békén. A selymes-bánatos érdeklődésre: – Egyedül van?... Frank mindig azt válaszolta: – Nem!... Akkor is, ha egyedül volt otthon. Kis Ágota telefonálása hasonlított egy vélt titokzatossághoz, mely nyomasztja az embert, nincs neve, tömege, formája, lényege, mégis befészkel magát a tudatba. Kis Ágota később felhagyott a telefonálással. Megfeledkeztek róla.

Frank a budai Várhegy alatt megállította az autót.

– Kiszállok.

– Nem hazamegy, szerkesztő úr? – vette le a sofőr a lábát a gázpedálról.

– Annál a telefonfülkénél álljon meg – mutatta Frank.

Föltárcsázta Kis Ágotát.

– Egyedül van?

– Ki lenne nálam?

– Előfordulhat, hogy van ott valaki, nem?

– Az égvilágon senki sincs itt rajtam kívül.

– Akkor megyek.

– Várom ...

Frank bizonyos nosztalgiával nézelődött a taxiból: valamikor gyakran megfordult errefelé. A rossz világításban csak nehezen ismerte föl a mellékutcákat, a beállványozott kórházat s a benzinkutat.

Kis Ágota alighogy letette a telefont, keresztet vetett, meghúzta a whiskys üveget, majd kapkodni kezdett, szinte kétségbeesve. Arra már nem jutott idő, hogy lezuhanyozzon s illatos krémekkel kenje be a bőrét. Alaposan kiszellőztetett, összeszedte a szertedobált holmit: vasalásra váró fehérneműt, fényképezőgépet, félig fölfejtett díszpárnát, a gombolyított színes fonalakat. A halványzöld ingblúzt s a parányi bugyit maga elé tartotta: – Mit szólna hozzá, ha ebben fogadnám? – nevetett hangosan. Végül az enciánkék selyemruháját választotta. Különösen jól állt a nyak szabása, karcsúságát kiemelte a plisszírozott alsó rész. Megfelelő színű harisnyanadrágot húzott és magas sarkú szandált.

A sötét előszobában számolta az idő múlását.

A rozsdás lemezkapu éjjel nappal nyitva volt. Ahogy Frank belépett a rosszul világított udvarba, megcsapta a nehéz, öreg bérházi szag. Etel, doh és ürülék keveréke. A lépcsőházban nem égett a villany. Tapogatózva botorkált föl az emeletre.

Kis Ágota meglepetést színlelt.

– Ez aztán! – csapta össze a kezét. – Milyen gyorsan ideért!

Lopva végigmérte Frankot, aki barna nadrághoz, barna inghez kockás szürke zakót viselt. – Hogy öltöztetik ezt a férfit?! – méltatlankodott magában.

– A szerkesztőségből jön?

– A Balatonon voltam.

– Jó magának.

– Miből gondolja?

Kis Ágota kulcsra zárta az előszobaajtót.

– Balatonra jár. Barátai vannak. Éli az életét...

Tökéletesen elégedett volt.

– Biztosan sok barátja van ...

Frank a zsúfolt előszobában a fogason helyet keresett a kabátjának, a kalapját egy árva székre csapta.

– Nem mindenki a barátom – mondta közben.

Kis Ágota bocsánatkérően elmosolyodott, ámbár grimasznak is felfogható volt, mint aki megbánta, hogy máris bizalmaskodásba csapott át.

Frank tekintete megakadt a pianínón.

– Zongorázik?

– A férjem hagyta itt. Miután kirámolta a lakást.

Franknak fölrémlett: Gerzson esküvőjéről jövet az autóban másképp mesélte el a válás körülményeit, de nem szólt. Szemügyre vette a szobát, az olcsó garnitúra darabjait, a két ablak között azt a bizonyos franciaágyat. Körbesétált, majd megállt az akvárium előtt. Fátyolfarkú és teleszkópszemű aranyhalak úszkáltak a buborékok között. Az ablakdeszkán lapos tányérban egy szál templomi gyertya és egy doboz gyufa. Frank úgy gondolta, hogy áramszünetre való. Ők is tartottak otthon készenlétben mécesest. Kis Ágota mintha megérezte volna, hogy mire gondol, fölkapta a gyertyát és a könyvek mögé dugja.

– Meg van szentelve.

Frank érteden képet vágott.

– Ma van öt éve, hogy meghalt az apukám – mondta Kis Ágota fátyolos hangon. – Mielőtt lefekszem, a gyertyát elégetem majd a lelke üdvösségéért.

– Derék – bólintott Frank elismerően.

– Ő az apukám – mutatott Kis Ágota az ágy fölött függő bekeretezett fényképre. – Élt-halt a lovakért.

Frank közelebb lépett, alaposan megnézte a fényképet. Barnás árnyalatok, régies színezés. Bajuszos, csontos férfiarc. A tekintetben és a tartásban bizonyos elszántság. A nyakában – föltehetően nemzetiszínű – szalagon érem.

– Arany? – kérdezte Frank.

– Ezüst. Nemzetközi lovasversenyen nyerte.

Frank lopva összehasonlította a két arcot. Apa és leánya cseppet sem hasonlított egymásra.

– Annyira örülök, hogy eljött hozzám – vallotta be Kis Ágota. Utólag úgy gondolta: ezzel a mondattal kellett volna kezdeni az előszobában.

Frank zavarba jött.

– Erre nem tudok mit válaszolni.

– Nem is kell.

Kis Ágotát nem sok választotta el attól, hogy megcsókolja Frankot. Mindenesetre kinézte magának az álla melletti szemölcsöt. Örömeben sűrögni-forogni kezdett.

– Milyen vagyok? – perdült.

– Karcsú.

– A sportnak köszönhetem. Leánykoromban futottam, kosaraztam, lovagoltam, korcsolyáztam. Amit akar.

Perdült még néhányat, majd a zongoraszékre telepedett. Profilba fordította a fejét.

– Nem dicséri meg az orromat? Nézze, milyen szép íve van! – mondta. – Mások észre szokták venni.

Frank azt gondolta: – Ez aztán érti a módját...

Kis Ágota fölpattant, a szekrényből két korsócskát varázsolt elő, és teletöltötte whiskyvel. Ahogy az italt Frank elé tolta, valósággal fölizzott a tekintete: – Nem tehetek arról, hogy ez a típus a zsánerem – gondolta. Sovány kőarc. Az oldalra fésült öszülő frizura nem állt jól Franknak igazán, de ügyesen eltakarta a kopaszodó felületeket. Magas. Tartása egyenes. Arckifejezése konok, már-már visszautasító. – Az a csempe szája – sóhajtott föl Kis Ágota vágyakozva magában. Egész este elnézném ...

– A bátyja sokat beszélt magáról – mosolygott.

– Képzelem.

– Azt mondta, hogy maga nagyszerű politikus. Akár még államférfi is lehetne.

– Újságíró vagyok.

– Ne tiltakozzon! Nem áll jól magának. Egy nő lehet szemérmes, de egy férfi? ...

– Arról van szó, hogy nem vagyok politikus alkat.

– Pedig el tudnám képzelni magát a szónoki emelvényen.

– Szónok pláne nem vagyok.

Kis Ágota nagyon akarta a sikert, és csaknem elvesztette a fejét. Várakozóan nézett Frankra.

– Tudja, hogy mióta imádkozom egy olyan férfiért, akit érdekel a politika?

Frank gyanakodva hajtotta föl a maradék italt.

Kis Ágota megijedt. Felfogta: hajszálon múlt, hogy nem hamarkodta el a dolgot, mégis valami szinte eszelősen sürgette, sőt hajszolta, egy semmiség kellett volna csak, hogy örülten s talán végzetesen lángra lobbanjon, elég lett volna egy gesztus, mert félt, nagyon is félt, hogy Frank az utolsó férfi az életében, akire emlékezni még érdemes lesz, aki a haláláig felejthetetlen marad. Minden vágya volt, hogy félthesse őt, hogy anyáskodhassék fölötte, hogy óvja és fegyelmezze.

Féltékennyé akarta tenni.

– Van egy barátom – nézett ártatlan szemekkel.

– Feltételezem, hogy van.

– Nem akarom eltitkolni.

Frank mondani akart valami könnyű udvariasságot. Végül meggondolta magát.

– Nem, nem olyan, mint amilyenre maga gondol – magyarázkodott Kis Ágota sietve, bizonyos önérzettel. – Látom a szemén, hogy félreértett. A barátom feleségül akar venni.

– Akkor sokat jelenthet magának.

Kis Ágota elpirult.

– Másról van szó. Át akar települni Magyarországra.

– Külföldön él?

– Kolozsváron.

Kis Ágota az asztalon matatott. Nyugtalan lett: talán fölösleges volt fölemlíteni a kolozsvári orvost. Egy bolti számla akadt a kezébe. Félrelökte, a borítékját idegesen összetépte. Maga elé rántotta a hamutartót, rágyújtott. Mohón, elégedetlenül fújta a füstöt.

– Így áll a helyzet – pillantott Frankra.

– Névleges házasság?

– Névleges, névleges, akkor se csalhatom meg. Különben is egy féltékeny őrült. Kétszer találkoztunk eddig, de úgy kezel, mint a gyűrűs menyasszonyát. Visszmondták, hogy megbízott itt Pesten valakit, aki minden lépésemet figyeli.

Kis Ágota belelendült.

– Tudja, mit mondott nekem legutóbb, amikor kikísértem a vonathoz? Nem történt közöttünk még semmi, az égvilágon semmi, érti? Az apám emlékére esküszöm magának, hogy hozzám se nyúlt, és akkor azt mondja nekem a vonat mellett, hogy tudnék-e vele bármikor és bármilyen körülmények között... Képzelve! Hát azt hittem, hogy elájulok. Ki se néztem belőle.

– Rámenős.

– De minek?

– Hogy célba érjen.

– Nem fog lefektetni – nyomta el Kis Ágota határozott mozdulattal a cigarettáját. Félig sem égett. Frankra pillantott. – Nem a zsánerem.

– Hány éves?

– Ötven. De jóval többnek látszik.

– Hol szedte össze?

– A rokonság mutatta be.

Kis Ágota töltött a poharakba. Megfordult a fejében, hogy bevallja: a nyáron az egyik hét végén a barátnőjével átutaztak a doktorhoz, két napig sütöttek, főztek, kitakarították a lakását, elmosogattak, kimostak, de aztán letett arról, hogy szóba hozza Frank előtt ezt a félig-meddig sikerült kirándulást. – Csak ne volna ilyen kimért – fordította el durcásan a fejét.

Megcsörrent a telefon. A legjobbkor. Kis Ágota kivárt négy csöngetést. – Vidékről hívják – állapította meg Frank a hosszú csöngetésekből.

– Halló, tessék!...

Kis Ágota a füléhez szorította a kagylót. Arcán zavar és nyugtalanság. A hangja elbizonytalanodott. Erezhető volt: nem minden kockázat nélkül válogatja a szavait. A vonal túlsó végéről alighanem az a szó hangzott el, gondolta Frank: – Indulok! ...

– Nem, nem!

Csak egy nő tud ilyen ijedten tiltakozni.

Franknak az is föltűnt, hogy Kis Ágota kínos gonddal kerüli a megszólítást. – Tegezi vagy magázza? – tűnődött.

– Mondtam, hogy késő van! Fáradt vagyok! És álmos!... Nem, nem ígértem meg!

El sem hangzott! Reggelig se mondhatok mást! – csapta le a kagylót.

Ártatlanul nézett Frankra. Mintha csak most vette volna észre, hogy ott van.

– A barátnőm volt a szomszédból – sóhajtott fáradtan.

Frank hallgatott. – Hazudik – gondolta, de mi szüksége van a hazudozásra? ... Egyszerre kényelmetlenül hosszú lett az idő, amit Kis Ágotánál töltött. Elfogadható magyarázat se volt, hogy miért jött ide. Felállt. Kis Ágota nem kérdezett, nem marasztalta. – Rosszabbul is alakulhatott volna – gondolta. Ha Kuti Bálint a telefonkagylót letéve azonnal autóba ül, és nem fél túllépni a sebességhatárokat, akkor fél órán belül megérkezik Érdről.

Az előszobában készségesen fölsegítette Frankra a bőrkabátot, a kalap karimáját a könyökével gondosan letörölte. Frank meglepetésében tiltakozni is elfelejtett. Mielőtt föltette a kalapot, megállt Kis Ágota előtt. – Talán nem is a nő érdekel, hanem valami más – nézte tünődve.

– A gyertyát el ne felejtse – simogatta meg gyöngéden Kis Ágota arcát.

– Máskor is eljön?

– Ha hív ...

Frank úgy vélte: a körülményekhez képest a legtökéletesebb választ adta. Nyugodt volt. Elégedett. Sőt, bizakodó, mint aki komoly gondoktól könnyebbült meg. Felhőtlennek tűnt az élet.

Helga kisírt szemekkel várta otthon.

– Mi történt? – karolta át Frank lelki-furdalással, s magyarázkodni kezdett. – Ne haragudj, hogy ilyen későn jöttem haza, de csak vacsora után indultunk Füredről ...

Helga szeretett volna erősnek látszani.

– Apa meghalt – nyelte vissza a könnyeit.

– Micsoda? – meredt Frank a feleségére döbenten. Valamiféle ütést érzett. Valahol belül. – A Papi?

– Anya egy órája telefonált.

A szekrény sor padkáján még ott volt Wágner doktor legutóbbi küldeménye: nejlonzsákban pár kiló tisztított dió és egy üveg saját készítésű likőr. Legalább ezt ne látták volna.

– De hát, mi történt? A szíve? Vagy mi? Lumbágóba nem lehet belehalni!

– Nem tudom! – bögte el magát Helga. – Anya mondott valamit a mentőkről, de nem értettem pontosan ... Frank a karjaiban tartotta a feleségét. Illett volna mondani néhány vigasztaló szót, akart is, de csak általánosságok jutottak az eszébe.

– Szegény Papi – mondta végül.

Helgát karolva vezette át a szobájába, reszkető, lázasan forró testét gyöngéden a heverőre fektette. A könyvek mögül elővette a pálinkásüveget.

– Ez használni fog.

Helga ügyetlenül, de engedelmesen a szájához emelte az üveget, kortyolt, ahogy tudott. Frank is ivott valamennyit.

– Lehet egyházi temetés? – szipogott Helga.

– Miért ne lehetne? – válaszolta Frank gyorsan. Sőt, előzékenyen. – Én is pappal temettem el az anyámat. Pedig az még ötvenhat előtt volt.

Fölváltva iszogattak az üvegből. Helga odabújt a férjéhez, mint egy védelmet kereső didergő madár. Így búcsúztatták együtt, egymást átölelve a földi létől Wágner

Gyula körorvost.

Frank arra gondolt: megint valami szörnyű igazságtalanság történt. Wágner doktor tegnap még élt. Volt utolsó óra. Utolsó perc. Addig beszélt, intézkedett, követelt, forgatta a szemét, szenvedett, végrendelkezett, pokolba kívánta a rokonait. Mi mondta föl a szolgálatot? A szív? Az agy? Az emésztés? A vese? Az idegrendszer? Mind együttvéve? Az is lehetséges, hogy mindennap fokozatosan tűnt el valami. Meg kellett volna figyelni, hogy mi történik! Tetten érni az öregség lényegét! Az idő múlásával föltehetően ritkúlnak az ember számára fontosnak vélt dolgok, míg be nem következik maga a vég, amikor rádöbben, hogy már csak egyetlen elveszítenivalója maradt: a puszta élete. Visszasuhant a gyerekkorba. Mint a menekülő. Mint akinek nincs vesztegetnivaló ideje. Újra átélte, ahogy az ijedség belemarkol: anya az öreg hintaszékben ül és varrogat, ő a konyhából lép be s a kép abban a pillánál bán ... A szobát a kettős ágy fölötti szentkép uralta: Jézus az Olajfák hegyén. Az akvarell a dívány fölött lógott. Kerete puritán, simára csiszolt fenyőfa. A kép egy fiatal, szalmakalapos nőt ábrázolt, az első világháború után divatos nyári ruhában, a kezében egy szál búzavirág. Frank és a bátyja csak annyit tudtak, hogy a képet anyáról festette egy temesvári művész. Ez a kép esett le abban a pillanatban, 1943. március tizenharmadikán este, amikor Frank belépett a szobába. Anya rémülten meredt a helyére, a falfestés világosan maradt négyszögére, aztán eltakarta az arcát. Meg se moccant a hintaszéken. Frank föl akarta venni a festményt, de Anya rákiáltott: – Ne nyúlj hozzá!... Ő mégis fölvette, és rémülten állapította meg, hogy a spárgából kötött hurok teljesen ép. Fölpillantott: a szög benne volt a falban. – Anya, mi volt ez? – kérdezte reszketve a félelemtől. Freytágné elfordította a fejét: – Isten járt itt, kisfiam ... Frankot elöntötte a forróság, kiverte a veríték. Isten ott lett volna a közelükben? Csakugyan? Gyerekkorában sohasem abban az alakban képzelte maga elé Istent, ahogy a katekizmus fedőlapjáról nézett rá: felhők párnái között üldögélő, inkább bölcs, mint szigorú öregembert. Úgy hitte, ahogy Anya tanította: Isten emberi szem által nem látható, hiszen mindenekfölött áll, s egyidőben mindenütt jelen van. Ennyi év után is félreérthetetlenül látta maga előtt a teljesen ép dupla spárgahurkot, a fonat finom kenderszalacskaít, a falból meredező kovácsolt szög kampóját, tollán a rászáradt mészfoltocskáival, ami a lakásfestés idejéből maradt rajta. Ugyanazon a napon történt a különös eset, amikor a napló szerint Freytág Péter meghalt a frontkórházban. Talán ugyanabban a pillanatban.

Frank a feleségét nézte. – Mit gondolhat az ilyen dolgokról? – töprengett magában. Helgát vallásos szellemben nevelték, de amióta házasok voltak, nem járt templomba. Se húsvétkor, se karácsonykor. Meg sem említette, hogy szándékában volna. Úgy viselkedett, mint aki közömbös lett Isten iránt. Frank azt gondolta: – Az is lehet, hogy rám való tekintettel ... Ő minden karácsony este fölvette a lemezjátszóra a *Gregorián énekeket*, majd a *Csordapásztorokat*, meg a *Kiskarácsony, nagykarácsonyt*. Fannyt a térdére ültette, spicces-érzelmes hangulatban dúdolgatott. Már a fenyőfa díszítése közben beivott a karácsonyi borból. Amikor a *Stille Nacht*ot meg az *Oh, Tannenbaum*ot fölhangosította, Helga ki abálni kezdett a konyhából: – Nem veszed észre, hogy túl hangos?... Frank nem tudta, hogy a felesége titokban a szemét törölgeti.

A pálinka közben elfogyott.

– Hogy állsz te Istennel? – kérdezte Frank gyöngéden.

Helga zavarba jött.

– Hogy jut ez most eszedbe?

– Szoktál templomba járni?

– Tudod, hogy nem.

– Titokban se?

- Nem szoktam előtted titkolózni.
- Lámpaoltás után nem imádkozol?
- Nem, nem ...
- Nyugodtan megmondhatod.
- Nem hiszel nekem?
- Nem akarom, hogy bármi visszatartson attól, hogy meg mondd nekem az igazat.
- Nem tart vissza semmi.
- Tehát nem hiszel Istenben?

Helga hallgatott.

- Gyerekkorodban hittél – faggatta Frank.

Helga rémülten fordult szembe.

- Mit akarsz tőlem?
- Nyugodtan megmondhatod – biztatta Frank.

Helga visszanyelte a könnyeit.

- Most nem mondom meg.
- És Fanny?
- Őt hagyd ki!
- Tudni akarom.
- A kislány nem foglalkozik ezzel.
- Biztos vagy ebben?
- Vagyok olyan viszonyban a lányommal.

Soha nem beszéltek egymásközt Istenről. Frank nem úgy számolt le magában Istennel, ahogy elvárták volna tőle, vagyis azonnal, egyszer s mindenkorra. Régtől fogva, alighogy föl hagyott a ministrálással, megértette, hogy Isten egy és osztható. Annyi formában létezik, ahány vallás van, sőt: ahány istenhívő ember. Mindenkinek megvan a maga Istene, gondolta. Később Rousseau tanaiban vélte megtalálni a föloldást. Friss, izgalmas kísértés volt. Biblia, Isten nélkül. Aztán lassan megfeledkezett róla. Apósának a halálhíre megfelelő alkalom lett volna, hogy föltárja Helga előtt ezt a mesterségesen magába vermelt, megoldatlan viszonyt. Végül mégis úgy gondolta: Isten likvidálásának a története nem tartozik másra.

Halálának a körülményei miatt csak hetekkel később tűzhatték ki Wágner Gyula temetésének napját.

A doktor a baleset napján sakkozni indult nyugdíjas katonatiszt barátjához, a díszkútnál azonban váratlanul rosszul lett és összeesett. A köszegélyben megütötte a fejét, az arca vérzett. A mentők előbb a járási rendelőbe vitték, majd onnan az ügyeletes orvos utasítására a megyei kórházba.

Frank tüzetesen áttanulmányozta az iratokat. Nem akart hinni a szemének.

„Az idős férfibeteg az idegklinikára került felvételre – szölt az orvosi jelentés –, commotio cerebri, trauma capitis diagnosisokkal. Felvétele előtt feltehetően ittas állapotban esett. A koponyaűri vérzés lehetőségét kizárták. Cardiopulmonaris státusának véleményezése céljából helyezték át. Állapota fokozatosan romlott, eszmélete nem tért vissza. Szeptember huszonnyolcadikén meghalt. Tekintettel a kórtörténetben szereplő balesetre, tisztelettel kérjük igazságügyi boncolását elrendelni.”

Három hét múlva megszületett a bűnügyi osztály alosztályának a levele: „A vizsgálat megállapította, hogy nevezett 1971. szeptember huszonnyolcadikén hunyt el a kli-

nika intenzív osztályán. Halálának oka: idült tüdőtágulat miatt kialakult jobb szívfél túltengés, elégtelenség volt. Halálával kapcsolatban bűncselekmény, idegenkezűség, orvosi mulasztás nem történt. Elesése, valamint halála között okozati összefüggés nincs.”

– Ki állította, hogy a Papi ittas volt? – kérdezte Frank megütközve.

Wágnerné elsírta magát.

– Talán a mentős. Vagy egyszerűen csak kitalálták a klinikán. Amikor olvastam, azt hittem, elsüllyedek szégyenemben. Te aztán nagyon jól tudod, hogy az uram nem volt italos ember. Reggel megivott egy stampedli diólikórt, este is egyet. De már hetek óta bele se kóstolt, mert újabban a veséjére szedett gyógyszert.

Hogyan tehet egy orvos ekkora szégyent a kollégájával? Mondd, hogyan?

Frank is gyalázatosnak tartotta az adjunktus eljárását.

A két levél valahogy a temetésre is rányomta a bélyegét.

Wágnerné a szertartáson bokáig érő fekete köpenyt viselt. A fején fekete kalap, arca előtt sűrű fátyol. A temérdek virág és koszorú között állt, közvetlenül az urna mellett. Kissé távolabb a család. Úgy tűnt, a gyászoló vendégektől még jobban elkülönül. Tudomást se vett róluk, a köszönésüket épp hogy elfogadta, úgyszólván lehetetlenné téve, hogy személyesen részvétet nyilváníthassanak. Nem szabadult a rögeszmétől, hogy mindenki tud az adjunktus leveléről.

Frank az anyja halála óta nem volt temetésen, Ida nénit is úgy kísérték utolsó útjára, hogy csupán koszorút küldött Veszprémbe. Míg a szertartást hallgatta, óvatosan fölmérte a doktor temetésére összegyűlt gyászolók tömegét, s arra gondolt: mennyi közülük, aki válogatás nélkül jár temetésekre, kedvét leli abban, hogy az urna közelében áll, az arca együttérzést mutat, kellő módon ájtatos, miközben azt találgatja: miért hamvasztották el a drága doktor urat, hiszen a hagyományos tisztesség úgy kívánná, hogy koporsóba fektessék.

Gerzson néhány órával a temetés előtt érkezett. Táviratilag foglaltatott magának szobát a kisváros egyetlen szállodájában. Hatalmas koszorút rendelt, ötven szál szegfűvel. A szalag egyik ágára azt íratta: AZ ÖRÖK VILÁGOSSÁG FÉNYESKEDJÉK NEKED, a másikra: SZERETŐ ROKONOD, GERZSON. Részvétlátogatást tett Wágnernénál, aki idegenkedve, csaknem hűvösen fogadta. Helga is bizonyos távolságtartással, de különösebb ellenszenv nélkül. Fanny elfogódottan. Nem merte megkérdezni, hogy mi van a lovakkal és a szánkóval. Gerzson leszegett fejjel, az élet dolgai fölött tünődve állt a sírnál, a kezét szertartásosan összekulcsolta maga előtt. Sajnálta a doktort mint embert, akit elragadott a halál, de nem tudott szabadulni attól az ide nem illő gondolattól, hogy elment az élők sorából az utolsó lehetséges tanúja is annak, ami negyvennégy augusztusában történt. Az elárvult rendelőszobában hosszan bámulta a doktor fényképét a falon: széles, elpuhult arc, a szájban füstölgő szivar. Azt gondolta: – Cseppet se hasonlít az öccsére... Gerzsonnak meghívása volt a torra is. Messze ült az öccsétől, szélt nemigen válthattak, így azzal foglalta el magát, hogy Fannyt figyelte: arcát, finom grimaszait, ahogy a felnőtteket hallgatta, ahogy beszélt, gondosan válogatva a szavakat, alkalomhoz illő komolysággal. Ahogy sima, erős szálú haját olykor megigazította, jellegzetesen női mozdulat volt. Ugyanazt a fekete ruhát viselte, mint a temetési szertartáson. Fényesen csillogtak ezüst fülbevalói, az egyetlen korty unicumtól kipirult az arca. Gerzson sajnálattal állapította meg, hogy az unokahúga már nem álmodozó, rajongó gyermek, aki semmit se tart lehetetlennek. Szó se lehet többé romantikus tervezgetésekről, hogy szánkón húzza térdig gázolva a hóban, és kívánságra föl-fölnyerít, mint egy ló.

Másnap reggel hazautazott. Wágnerné táskás szemeit törölgetve marasztalta.

– Szívesen vettem volna, ha velünk marad egy-két napig, de így is köszönöm, hogy eljött – nyújtotta a kezét fáradt, öreg mozdulattal, olyan magasságban tartva, mint aki kézcsókot vár. Gerzson azonban falusias egyszerűséggel megszorította s azon nyomban el is engedte.

Az utazáshoz a dohánybarna öltönyét vette föl, nyakkendőjét lazán kötötte meg, mintegy hevenyészve, gondolatban már az országúton járt, bár még nem döntötte el, hogy melyik útvonalat választja. Mielőtt kitolatott autójával a kert fái alól, végigcsókolta a családot.

– Mikor jöhet a kislány? – kérdezte.

– A nyáron biztosan – mosolygott Helga fanyarul.

– A téli szünetben nem lehetséges?

– Rövid a szünet. Karácsony, újév és már vége. A nyáron biztosan megy.

– Jöhet egy egész hónapra?

– Majd megbeszéljük.

– Azért szeretném tudni – erőszakoskodott Gerzson –, hogy föl tudjak készülni. Megszervezem a kisasszony programjait, kifestetem a szobáját, megfelelő lóról kell gondoskodnom ...

– A nyáron biztos menni fog.

– Mennyi időre?

– Majd megbeszéljük.

– Nem tudhatom előre?

– Olyan bizonytalan még a nyár – segített Frank a feleségének a szelíd erőszak elhárításában.

– Értem, értem ... – nézte Gerzson szomorúan az öccsét.

Fanny megelégedve az üres párbeszédet, a nagybátyjához lépett. Nem karolt bele, noha eredetileg valami hasonló gesztusra gondolt, de szorosán mellé állt.

– Hogy én mikor akarok menni és mennyi időre, az senkit sem érdekel? – kérdezte önérzetesen.

Hirtelen ötlettől vezérelve átölelte Gerzson vállát és megcsókolta az arcát.

– Majd úgy intézem bácsikám a nyarat, hogy legyen elég időm – mondta.

Gerzson elmosolyodott. Megint arra gondolt, hogy ha Fanny valóban eljön hozzá a nyáron, már nem az a copfos kislány lesz, akit pár éve tűzpiros zokniban, a kíváncsiságtól repesve a Keleti pályaudvar csarnokában megpillantott, szemtelen kis orra maga volt a kihívás, miként vad, kéktiszta tekintete is. Egy zavarba ejtő s talán ki nem ismerhető nő fog érkezni hozzá látogatóba.

Frank a bonni utazásról karácsony és újév között Moskovics Ernőtől hallott először. Éjfél körül indultak haza a szokásos havi összejövételről. Moskovics Ernő pezsgőtől fűtve taposta a parkban a friss, ropogós havat. Meg-megállt, arcát az ég felé fordította. Újabban megint szemüveget viselt, nem bírta a kontaktlencsét. A fagyosan zörgő fagyalbokrok közé gázolt, szibériai bundájának a szárnyai szétnyíltak, szélesen lebegtek. Frank nem értette a barátja jókedvét, hiszen a társaság össze óév-búcsúztató-

nak indult, ahhoz képest alig ültek az asztal körül. Sokan családi elfoglaltságra, vadászatra s egyéb kifogásra hivatkozva távolmaradtak.

Moskovics Ernő a hídnál, villamosra várva említette föl az utazást.

– Mit szólnál egy bonni kiránduláshoz?

– Épp énám várnak ott – topogott Frank álmosan.

– Tudsz németül, nem?

– Ha csak erről van szó ...

– Rövidesen hat magyar újságíró utazik Bonnba. Te is benne leszel a csapatban.

– Nem vagyok én külpolitikus – lepődött meg Frank.

Moskovics Ernő kótyagosan vigyorgott.

– Lényegében a többi se.

Megpróbált leinteni egy taxit, de nem állt meg.

– Szemétláda! – köpött az autó után. – Mint te is tudod – folytatta Frank felé fordulva –, a két ország között nincs diplomáciai kapcsolat, bár a tapogatózás mindkét fél részéről kölcsönös. Az úgynevezett „keleti politika” tárgyalási alap lehet, de nem akarunk ajtóstól rontani a házba. Kíváncsiak vagyunk a hajlandóság árára. Mindennel tisztában kell lennünk a végső döntés előtt. Ebben a stádiumban néhány jól felkészült újságíró sokat segíthet. Az előzetes megállapodás szerint egy hetet fogtok Bonnban tölteni, aztán beutazzátok Nyugat-Németországot. Értékes találkozásokra van lehetőség Bonnban. Aki jelenleg ott számít valamit, és hajlandó leülni velünk a tárgyalóasztalhoz, az fogad benneteket. Egyelőre a propagandaminiszter, a pénzügyminiszter és a Bundesrat elnöke szerepel a listán. Szó van róla, hogy a kancellár is szakít majd időt, Egon Bahr mindenképp. Gyilkos lesz a tempó. Program délelőtt, program délután, program este. Észnél kell lenni. A mi álláspontunk világos. Hajlandók vagyunk a diplomáciai kapcsolatok felvételére. Hajlandók vagyunk a gazdasági együttműködésre. De függőség nélkül! Csakis egyenjogú partnerek lehetünk! És két Németország van! Egy szocialista meg ők! Ennek az elfogadása nélkül semmi se megy. Lehet, hogy fölvetik a kisebbségi kérdést. Nemcsak az itthoni svábokat, előfordulhat, hogy Erdélyt is. Ebben a kérdésben mi a lenini állásponton vagyunk. Mindent jegyezz meg pontosan, de jegyzeteket ne készíts. A szállodai szobában ne hagyj semmit, amit lefényképezhetnek.

– Hasonlít ez az egész a kémkedéshez – jegyezte meg Frank gyanakodva.

– Ne fantáziálj! Nevezd inkább diplomáciának, közelebb leszel az igazsághoz. Csúpan a kötelező óvatosságra figyelmeztettelek, de lesz majd, aki szakszerűen kioktat.

Frank úgy érezte, hogy a háttérben valami fenyegetően sötétlik.

Az indulást többször elhalasztották. A küldöttség végül június elején érkezett meg Bonnba. Frank a gépen Gonda Ádám mellett ült. Futólag ismerték egymást. Gonda pár évvel idősebb volt, talán emiatt, mondhatni, atyaián érdeklődött családról s közérzetről. A repülőút vége felé már csak közömbös dolgokról. Frank tartózkodóan viselkedett, mint aki nem akar barátkozni. Este a bonn-kölni repülőtéren bonyodalom támadt a csomagként kezelt kézitáskája körül: Frankfurtban elfelejtették föltenni a Boeing hét-százötvenhetesre. Gonda Ádám mindenkit megelőzve sietett a segítségére, valósággal behatolt a tisztviselőnő üvegkalitkájába, telefonon tárgyalt a frankfurti repülőtér illetékeseivel, akik készséggel megígérték: ha a kézitáskát tévedésből nem málházták át valamelyik tengerentúli járatra, másnap délelőtt Frank szobájában lesz. Miután a bonni szállodában elfogyasztották a kései órához illő módon összeállított könnyű vacsorát, megittak egy korsó sört, az étterem vezetője, aki személyesen irányította a fõlszolgálat, udvariasan megérdeklõdte, hogy az urak elfogyasztanak-e még egy korsó

sört, mire csak Frank és Gonda Adám válaszolt igennel. Ketten maradtak a szokatlan méretű, ovális asztalnál, a többiek fölszedelőzködtek és pihenni tértek. – Ez lehet, hogy hiba volt – bosszankodott Frank magában. – Azt gondolhatják rólunk, hogy iszákosok vagyunk ... Később, magára maradva az első emelet ötben, igyekezett megbarátkozni a gondolattal, hogy öt éjszaka ebben a szobában fog aludni. Az ablak tulipánokkal beültetett térségre nyílt. Az utcai fényárban, az eleganciában volt valami különös, nem rokonszenves hidegség. Kicsomagolt a bőröndből, megpróbált berendezkedni. Eszébe jutott Moskovics Ernő figyelmeztetése: – A szállodai szobában ne hagyj semmit, amit lefényképezhetnek ... Elnevette magát. Amikor a ballonkabátját meg az utazás előtti nap vásárolt kockás nyári kalapot beakasztotta a ruhásszekrénybe, megfordult a fejében, hogy jobb lett volna ezeket otthon hagyni. A ballonkabátot Helga unszolására hozta magával. A kalap vásárolásra is ő beszélte rá: – Nem nézhetsz ki köztük úgy, mint egy falusi. Ezek világjáró emberek ... Frank eléggé kínos pillanatokat élt át, amikor megjelent a repülőtéren: fején a kockás kalap, vállára terítve a ballonkabát, noha felhő nem volt az égen, sőt az ebéd utáni időjárás-jelentésben közölték: „a várható hőmérséklet az Afrika felől közeledő szubtropikus légtömegek hatására az évszagnál melegebb lesz”. A bonni Hotel Tulpenfeld szobájában a takaró alá bújva az anyja hajdani intelmére gondolt: „ha először alszol egy idegen szobában, ne feledd el alvás előtt megszámolni a szoba sarkait, és akkor, amit azon az éjszakán álmodsz, valósággá fog válni”. Frank megszámolta, a szobának hat sarka volt. Becsukta a szemét, és azt gondolta: – Lássuk csak, mi lesz, mert amit ma éjjel álmodok, az valóra fog válni... Reggel arra ébredt, hogy kopognak az ajtón. A londiner hozta a frankfurti repülőtéren elkallódott kézitáskát. Álmodott-e és mit: örökre titok maradt.

Öt napon át figyelmes résztvevője volt a tárgyalásoknak. Ritkán szólalt meg, nagy gondot fordítva a helyes fogalmazásra és a kiejtésre. Nem készített jegyzeteket, de hazatérve szó szerint tudta idézni a fontos és fárasztó szövegezésű részleteket is, mint például, amit a Bundeshaus alelnöke mondott: „A németek tudták, hogy elvesztették a háborút, de a végkövetkeztetéseket képtelenek voltak levonni. Wroclaw az Wroclaw és nem Breslau. Ezt be kell látni, és a kormány ebből a realitásból indul ki. Az emberek nem feltétlenül tapsolnak a keleti politikának, de a többség szükségesnek ítéli. A harminc év alattiaknak körülbelül a hetven százaléka, az idősebbeknek a fele ...” A legnagyobb hatást az Egon Bahrnál tett látogatás tette Frankra. A felszőnyegezett, napfénytől védett félhomályos teremszerű irodának volt valami meghitt bennfentessége. Század eleji szalonra emlékeztetett. Faragott bútorok. Nehéz függönyök. Festmények. Bahr figyelmes csókaarca megnyerő volt. A magyar küldöttség minden tagjának jutott egy-egy nyílt, barátságos mosoly és fürkésző pillantás. Előzékenyen, latolgatás nélkül válaszolgatott. Amikor a szociáldemokrata párt keleti politikájának a részleteit megbeszélték, ügyes húzással megengedett magának egy szelíd Ulbricht-viccet. Volt abban valami esendő és megbocsátható sajnálkozás, ahogy a karját segélykérően kinyújtva rebegette: „Ismerj el! Ismerj el!...” Megfagyott a levegő. A házigazda hátradőlt, a tekintetét végighordozta a küldöttség valamennyi tagján.

– Uraim! Ha az önök külügyminiszterétől üzenet érkezik, én egy órán belül indulok Budapestre.

Frank úgy vélte, hogy ez volt az a mondat, amiért ideutaztak.

A házigazda ünnepélyesen bejelentette, hogy a Német Szövetségi Köztársaság egyetemei és főiskolái szívesen fogadnának magyar ösztöndíjas hallgatókat. Esetleg létszámkorlátozás nélkül. Meghökkenve és tanácstalanul hallgattak. Válaszra nem volt fölhatalmazásuk. Bahr tapintatosan leplezte fölényét és magabiztosságát, így a vendégek nyilvánvaló politikai gesztusnak is felfoghatták az ajánlatot, amely esetleg a szociáldemokrata párttól egy nem túlságosan távol álló ideológiának szól. Franknak az is

megfordult a fejében: szólhat egy ki nem mondott német–magyar nosztalgiának is.

Roszkedvűen feszengett az újságírók politikai klubjában, amikor Schmidt után Wolfgang Keller arról beszélt, hogy a legfrissebb közvélemény-kutatás adatai szerint az ország lakosságát elsősorban a gazdasági növekedés meg a pénzpolitika foglalkoztatja. A munkanélküliség nyolc ezrelék, de négyszer több a nyílt állás, vagyis lényegében csak a hippik és a notórius munkakerülők nem dolgoznak. A bérfejlődés az előző évben is progresszív volt, meghaladta az áremelkedés szintjét. A gazdaságirányító szakemberek tisztában vannak azzal, hogy a kiemelkedő jólét különböző tényezők együttes hatására alakult ki, és noha évekre stabilizálódott: infláció fenyeget. A hagyományos szénbányászat és a vasipar például nem tud lépést tartani a dinamikus iparágakkal, egy tonna kőszén kitermelése a Ruhr-vidéken négyszer drágább, mint Michiganben, és egy tonna szén szállítása Hannoverből Hamburgba annyiba kerül, mint Michiganből Hamburgba...

– Miért nem beszélünk mi otthon ezekről? – súgta Frank a mellette ülő Gonda Adámnak. – Miért állandóan csak a vendégmunkások megalázó helyzetét szajkózzuk, és egyre csak sajnálkozunk a szegény nyugati munkástelepeken, akik nyomorognak.

Volt alkalma látni Düsseldorfban és Münchenben, hogy hiába a biztos munka és a heti háromszáznyolcvan márka fizetés, a török, a jugoszláv, az olasz és a görög vendégmunkások minden hét végén kizarándokolnak a vasútállomásra. Franknak olyan érzése volt, hogy kétmillió vendégmunkás a pályaudvarokon tölti a vasárnapot. Benépesítették a várócsarnokokat, az állomás előtti tereket, a menetrendet böngészték, török, olasz, görög, szerb és horvát szótól volt hangos a környék. Egész nap vágyakoztak, hogy a következő vasárnapig bírják lelkierővel. Kölnből annak a tizenhárom éves boldog mosolyú kamaszlánynak az alakját hozta magával, aki táblával a nyakában tüntetett a Dóm körül az abortusz törvény ellen. Düsseldorfból az Altstadt gépzenétől hangos diszkóit, az antimilitarista plakátok alatt dühösen acsarkodó fiatalokat: „A konferenciák nem változtatják meg a társadalmat! Akik ott fönt vannak, nem akarják a hatalmat kiengedni a kezükből! ...” A müncheni Schwabingból a Leopold utca háti-zsákos diákjainak szelíd türelmét, ahogy szótlánul nyújtották a tenyerüket feléje, mások a köpenyüket magukra húzva szunyókáltak a járda szélén. Hamburg más volt! Oda lélekben anyával együtt érkezett. Dehát, hova tűnt Rudolf Wachte színháza? A Container Terminal darui és mozgó hídjai között félrevonta a belügyi szenátor személyes megbízottját: – Merre találom meg Rudolf Wachte színházát?... A negyven körüli, kifogástalanul udvarias férfi zavarba jött. Kutatott az emlékezetében, végül sajnálkozva tárta szét a karját: – *Ich bin unschuldig*... Frank sohase látta az anyját színpadon, most mégis különös módon hallotta és látta őt. Igen, a cseppet se hízelgő, sőt nagyon is határozott, kissé mély hang az övé volt: „Ah, sajnálatra méltó, drága Carlos! Érzem, miként ön, a szörnyű keservet, amely a keblében tombol. Végtelen a kín, miként szerelme, de ha győz rajt, a dicsősége szinte végtelen. Hát ifjú hős! Ezt vívja ki!” Keservesen küszködött az anyja emlékével a Burchard rakparton. Alig várta, hogy visszaszállhassanak a romantikus kis fehér hajóba, mely a Container Terminálról átringatta őket a szárazföldre.

Ferihegyen Moskovics Ernő Mercedesszel várta. Kihozta Helgát és a kislányt is. A futó kérdésre, hogy milyen volt, Frank savanyú képet vágott.

– Biztos nem tudod, hogy a BMW futószalagján huszonöt másodperc alatt építik be egy autó motorját. Harminc másodpercen túl kész leégés, mert száznegyven munkaóra alatt készül el egy autó. Mit szedsz ehhez?...

Kijött Ferihegyre Gerzson is. – Honnan tudta, hogy ezzel a géppel jövök, és mit akar? – pillantotta meg Frank a bátyját a háttérben, a kijáratnál ólálkodó zugtaxisok között, rikítóan tarka sportzakóban, gyűrött krémszínű pantallóban, napszemüveggel.

- Valami baj van? – érdeklődött Frank bizonytalanul.
- Kijöttem eléd.

Moskovics Ernő megszorította Frank karját.

- Holnap kereslek – köszönt el tapintatosan.

Helga kiöltözött. Az arcfátyol nemcsak rejtélyessé s kissé ódivatúvá változtatta, de meg is szépítette mostanában hervatag arcát. A galamszürke kosztümöt régóta nem viselte. Mellette Fanny. Franknak úgy tűnt: két hét alatt a lányának mellei nőttek.

- Valami baj van? – fordult ismét bátyjához.
- Majd én hazaviszlek benneteket.

– Az jó lesz – jegyezte meg Fanny. Nehezen palástolta csalódottságát. Amikor az apja megjelent a kijáratban, szinte védelmet keresve kapott az anyja keze után, mint kislány korában. Elfogódottan bámulta a közeledő apját, aki csupán két hete utazott el, most azonban valahogy évek távolából tűnt elő. Nem olyan volt, akit kitörő örömmel lehet fogadni. – Nem kellett volna mindenkinek idejönni, csak nekem egyedül, akkor biztos, hogy örülnénk egymásnak – dohogott magában a leány.

Alighogy kikanyarodtak a gyorsforgalmi útra, Helga előrehajolt, átölelte és magához húzta Frank fejét és megcsókolta. A szép időket idézte föl szemének a ragyogása, a finom vonalú hosszú ujjak rég feledésbe merült tapintása. – El kell nekem néha utazni ilyen hosszú tizenöt napokra – gondolta Frank. Csaknem boldogan.

Gerzson a szem oldalmezejében mindent látott. Gázt adott. Mint aki az utolsó tartalékait veti be.

Tegnap annyi ereje se volt, hogy telefonáljon. Reggel hívta az öccsét. Fannyval beszélt, akitől megtudta, hogy mikor érkezik a müncheni gép. Rengeteg üres óra várt reá. Egy ideig jött-ment a házban. Susu szelleme minden zugot betöltött. Képtelen volt otthon maradni. Úgy érezte, egyre kevesebb az idő, talán már csak percek állnak a rendelkezésére. Beült az autóba. Üresen hagyta a házat. Megállás nélkül hajtott a gyerekkori városba. A vasúti felüljáró magasságából futó pillantást vetett a téglaegetőre. A kemence felső szintjének a deszkafala beroskadt, egy része a porban hevert. Mint egy óriásmadár fáradt, sűrű szárnya. A kémény sértetlenül fűrődött a magasba. Ez valahogy kellemesen érintette. A postahivatalnál átengedett egy öregasszonyt az úton. Míg várta, hogy elcsoszog, a tekintete fönnakadt egy üzlet lehúzott redőnyén. Valamikor ennek a boltnak a legfelső lépcsőfokán, az ajtóban várakozott Bandi bácsi mindennap déli fél kettő és negyedhárom között. Az a háromnegyed óra szent volt. Az idő alatt nem szolgálta ki a vevőket, félig le is húzta a redőnyt, mert az elemi iskolából érkező fiát várta, a kis Bandit, hogy aztán együtt menjenek át a szemben lévő Kállai-féle kifőzdébe ebédelni. A bolt fölötti emeleten laktak a fogorvosék. A fiát Győzőnek hívták, ő is osztálytárs volt. A lakásuk erkélyéről a háztetők fölött a Bagolyvárig láthattak el, ahol pincérnők szolgálták ki a kupecokat. Szorongató volt arra gondolni, hogy hiába menne föl most arra az erkélyre. A régi házak közül állt még egy-kettő. A gesztenyefák egy része megmaradt, de a háttérben, a hajdani Kassai utca és a Felső-híd táján már tízemeletes házak magasodtak. Megállt a főtéren, gondosan bezárta az autót. Eszébe jutott egy-két régi utcanév. A piacon kérdezősködött.

- Menjen be oda a presszóba, azok biztosan tudják, hogy hol keresse!

A függönyön áttört a délelőtti fény. Megvilágította a terem végében letakart dobfel-szerelést, az erősítőket, a mikrofon meztelen szárát, a wurlitzert és az egyetlen vendéget, egy Gerzsonhoz hasonló korú szemüveges katonatisztet, aki épp levélíráshoz készült. Az üres csöndben ihletet merítve kortyolt az előtte habzó sörből. A felszolgálólány nyúlánk volt, özarcú. Egészen fiatal. Egybefont hosszú copfja az övéig

ért.

- Éhes vagyok – nézett rá Gerzson panaszosan, de valamiféle cinkossággal is.
- Megnézem, hogy mi van.
- Akármi megfelel.
- Hozhatok szendvicset?
- Hármat.

Gerzsonban bizsergő feszültséget keltett a lány nézése, de a levélírogató katonatiszt és a letakart dobfelszerelés is. A tiszt, a lány és a tárgyak összekötötték a gyerekekkel. Az ujjai beleakadtak a felszakított bőrfotelba. Karfájáról tenyérszerű területen hiányzott a huzat. A kitüremkedő szivacsot ollóval megnyírbálták. A másik fotel támláját cigarettával égették ki. Az üszkös pontocskák ábrája a Nagy Göncöl formáját adta ki. – Ez a mi városunk – gondolta Gerzson és megborzongott. A harmadik fotel ülésén késpenge nyomai. Kifizette a három szendvicset. Hozzá se nyúlt.

Körülsetálta a háztömböt. Felbukkant egy régi tér. Papírüzlet. Belső tere, mint végtelenbe vesző folyosó. Hajdan a hátsó polcokon tartották a vonalas és a kockás irkákat. Benézett a boltba. Mintha még mindig ott sorakoztak volna azok az iskolás füzetek. Rezervátum a gyerekkorból. Egy vízparti utca torkolatában öreg vályogház. Ablakai oly alacsonyok, hogy egy gyermek a járdáról könnyűszerrel beléphetett volna az utcai szobába. Beleselkedett egy udvarba: borzas öregasszony fehérenmüt öblített a teknőben. A szomszéd kapu levélszekrényéből kilógtak a reggeli újságok.

Gerzson előkapta a fényképezőgépét.

- A tévéantennát is vegye bele az úr!

Ki szerit?

Az utcában egy lélek se. Az öregasszony eltűnt. Az újságok is.

Úgy rohant el otthonról, hogy a gyerekkori városban majd sikerül feloldania az idegeiben vibráló feszültséget, az se lesz baj, ha közben elsírja magát, mert oda lesz majd attól a félelem, a megbántottság, a becsapottság érzése. Meg a hiány csapdája. A gyerekkori téren ácsorogva, az alacsony ház közelében ugyanazt érezte, mint a hadifogolytáborban az Othellót játszó Béres szakaszvezető: a lélek szorításában való megsemmisülést. Hátborzongató, hogy épp ez az emlék rémlett föl. A szakaszvezető tekintete: benne kétségbeesés és megalázottság. Elvakult, féltékeny gyűlölet. Úgy érezte: Béres ujjai azóta is a nyakára fonódnak. Hogy megszabaduljon a nyomasztó emléktől, Susu elröppent mozdulatait idézte föl, ahogy a pongyoláját könnyű, boldog sóhajjal rásimítja épp hogy domboruló, majdán földgömbszerű hasára. Este még ez a mozdulat. Hajnalban az üresség. Üres ágy. Üres konyha. Üres szobák. Üres fiókok. Egy búcsúsor nem sok, annyit se hagyott.

Kitolatott a főtér parkolójából, a temető felé indult. A dohánybeváltónál váratlanul elhagyta az ereje. Megijedt, a járda mellé kormányozta az autót. Istenhez fohászzkodott. Kis idő múlva valahogy összeszedte magát, és anélkül hogy meglátogatta volna anya sírját, haladéktalanul Budapest felé indult. Gépiesen végezte a dolgát. Fékezett, kapcsolt, gyorsított. Rávillantott a veszélyesen szembejövőkre. Az előzés manőverei precízen, a másodperc töredékéig kidolgozva. A főváros határába érve megpróbált visszagondolni: mi történt az úton? Nem emlékezett a részletekre. Végigfutott a hátán a hideg. Másfél óra tudatkiesés?... Arra sem emlékezett, hogy az északi körgyűrűt érintve, előzés közben kis híján egy bolgár kamion és egy pótkocsis teherautó közé szorult. Százharminccal. A kritikus pillanatokban talán gyorsabban is. A szemtanúk lélegzete elakadt. Egy horgász a zsákmányával rémulően vágódott le az árokpartra. Gerzson tovább száguldott, bele se nézett a visszapillantóba. A teherautó sofőrje a Lada

után pillantva könyökével oldalba lökte a kocsikísérőt: – Láttad, haver?...

Helga megint átölelte Frank nyakát és megcsókolta. Közben elejtett szavak. Mint akik nem nagyon akarnak mások előtt beszélni. Gerzson legszívesebben befogta volna a fülét, becsukta volna a szemét. Lehajtva a gyorsforgalmi útról csaknem belecsúszott egy pirosjelzéses útkereszteződésbe.

– Pardon – pillantott bocsánatkérően az öccsére. Úgy manőverezett, mint egy tanulóvezető. Később a ház kapuja előtt is körülményesen, csak többszöri próbálkozás után tudott betoladni két autó közé.

– Gyere föl – hívta Frank.

– Nem, nem ...

– Hogyhogy nem?

– Mondom, hogy nem akarok.

– Egy percre legalább.

Helga egy szóval sem invitálta a sógorát, de úgy gondolta: ha mégis feljön hozzánk, a férje kedvéért teasüteménnyel és jeges őszibarackkal fogja kínálni.

– Mondom, hogy nem – szabadkozott Gerzson, s hogy nyomatékot adjon a szavainak, le sem állította a motort.

– A csomagjaim – figyelmeztette Frank.

Fanny belecsimpaszkodott az apja karjába.

– Menjünk már!...

Frank megsimogatta.

– Menjetek csak föl, jövünk mi is ...

Miután Helga és a kislány eltűnt a lépcsőházi fordulóban, Gerzson kiszállt az autóból. Frank gyanakodva fürkészte az arcát. Leszáradt veríték nyoma. Ráncok szürke vágása. A szem kéksége is megtört. A tartás szinte roskatag.

– Úristen, mi van veled?

Gerzson az öccse mellére hajtotta a fejét.

– Susu elment.

– Hogyhogy elment? – meredt Frank az öccsére.

– Tegnap reggel fölbredtem és nem találtam.

– Hova lett?

– Nem tudom.

– Valami csak eszedbe jut...

– Semmi.

– Tudnod kell, hogy hova mehetett!

– Ha tudnám, akkor nem jövök ide.

Frank megragadta a bátyját.

– Gyere, fönt mindent megbeszélünk! Nem tűnhet el egy feleség, csak úgy!

Gerzson megadta magát.

Frank a csomagját levágta az előszobában. Helga és a kislány értetlenül bámultak rá. Bizonytalanul intett s küldött nekik egy bátorító félmosolyt, aztán behúzta a bátyját a szobájába.

– Most mondj el mindent!

– Mindent elmondtam.

Az erkélyajtó nyitva volt, de így is érezni lehetett a vadalma illatú légfrissítő szagát, amellyel Helga a repülőtérré indulás előtt bepermetezte a lakást. Frank idegenkedve nézett körül. A bútorok, míg távol volt, úgy tűnt fel most: valahogy megnőttek, levegő se volt elég, noha a függöny dagadozott a huzatban. – Mit tudok én itt segíteni? – gondolta tanácstalanul.

– Egy italt? – pillantott a bátyjára.

– Azt lehet.

A pálinkásüveg a szokott helyén volt, a kézikönyvek mögött. Pohár is akadt. Gerzson kimerültén csúszott le az olvasófotelba. Ügyet se vetett a feléje nyújtott pohárra.

– Már Ferihegyen meg akartam mondani neked – vallotta be. – Ezért mentem ki eléd.

Frank a bátyja kezébe adta a poharat.

– Idd meg ezt, addig átmegyek Helgához.

– Én is – próbált föltápaszkodni a fotelbál Gerzson, de az öccse visszanyomta.

– Te csak maradj itt.

Helga és Fanny a konyhában üldögéltek.

– Mi lesz? – kérdezte Helga. A szeme kékebb volt az ég színénél, fénylett hajának szőkesége, nyakának finom íve, mint hajdan.

– Majd később – nyugtatta Frank.

– Mi később?

– Hát ezek ... – mutatott Frank a csomagokra.

– Egy rendes mondatot nem tudunk még váltani.

– Úgy ülünk itt, mint a cselédek – jegyezte meg Fanny epésen.

– Legyetek egy kicsit türelmesek – simogatta meg Frank a feleségét.

– Valami baj van? – kérdezte Helga bizonytalanul.

– Susu megszökött.

Meglepett csönd.

– Kivel?

– Honnan tudjam? Ő se tudja – intett Frank a fejével a másik szobában tartózkodó bátyja felé.

– És én? – kérdezte Fanny.

– Mi van veled? – nézett Frank a lányára.

– Szeretném tudni, hogy hoztál-e nekem ajándékot.

– Persze, hogy hoztam.

– Tehát gondoltál rám.

– Hamburgban feltétlenül.

– Onnan hoztál nekem ajándékot?

– Onnan.

Frank, hogy mielőbb megszabadulhasson a leánya kérdéseitől, igyekezetében valósággal föltépte a kézitáska cipzárat, s a táska mélyéből előrángatott egy csomagot. Átadta Fannynak.

- Mi van benne?
- Egy elektromos kutya.
- Micsoda? – meredt Fanny az apjára.
- Biztos, hogy tetszeni fog – mosolygott Frank kissé kényszeredetten.

A lány gyanakodva bontogatta a csomagot. Kivette gondos vattaágyából a kölyök-kutya nagyságú játékszert.

- Mit csinál ez? – forgatta.
- Lépeget, ugat és a fejét csóválja.

Fanny mintegy vádlón nyújtotta az apja felé az elektromos kutyát.

- Mi vagyok én? Csecsemő?

Arcán a megszégyenítettek haragos pírja.

Frank, mint akit ütés ért. Döbbsenent bámult a lányára. Úgy tűnt, tizenvalahány éven át állt előtte azzal a felejthetetlenül győztes és boldog mosollyal, ahogy becsöngetett az ajtón, a markában levelibékákat szorongatva, miközben Helga kétségbeesve tuszkolta volna kifelé: – El ne engeddd ezeket a szörnyűségeket, az isten szerelmére!... A békákat szorongató kézben most japán gyártmányú elektromos kutya, melyet Frank egy hamburgi játékarúházból vásárolt. Megfeledkezett Fannyról, otthagya valahol a régmúltban, amikor még nem voltak mellei, s azt gondolta az élet dolgairól, ami az ő kedvére volt.

– Ne haragudj – mondta komoran, s egy helyrehozhatatlannak látszó mulasztás terhével visszament a szobájába.

Gerzson közben megitta a pálinkát. Ama régi délután emléke derengett föl, amikor útjára bocsátotta a dorbézolni vágyó hollandokat, Susu kínálás nélkül kért a whiskyből, nem is egyszer. Átszellemülten és lelkesen beszélt saját magáról és a terveiről, aztán váratlanul reszketni kezdett és eleredtek a könnyei. Hátborzongató volt, amit az apjáról mondott, aki egy vidéki elmeógyógyintézetben fejezte be az életét.

- Mi van odakint? – kérdezte az öccsét.
- Semmi.
- Nem baj, hogy velem töltöd itt az idődet?
- Semmi se baj. Pláne, ha van ötleted, hogy hol lehet a feleséged.
- Megfordult a fejemben, hogy felhívom a mostohaanyját, de biztos vagyok, hogy nem oda ment.

- Honnan tudod?
- Kizárt dolog.

Frank gondolatban fölidézte a sógornőjét, hátha eszébe jut valami nélkülözhetetlen, ami a segítségükre lehet. Fölidézte a szavait, a járását, hóbortosságokkal palástolt esendőségét, riadtságát, kockázatokkal soha nem számoló gyanútlanágát.

- Összevesztetek?
- Összeveszés nem volt – rázta Gerzson határozottan a fejét.
- Valami csak történt köztetek?
- Nem tudok mit mondani. Gyereket akart.
- Ezért lépett volna le?

– Dehogyan! Minden este azt sugdosta a fülembe az ágyban: „Gyereket akarok! Gyereket akarok! ...” Két hónapja, megyek haza, az erdőgazdaság igazgatójánál voltam tárgyalni, belépek a házba, mire Susu boldogan táncolni, ugrálni kezd körülöt-

tem: Gyerekem lesz!... Gyerekem lesz!... Azon az estén mind a kettőnkkel madarat lehetett volna fogatni. Berúgtam, mint az albán szamar. Egy hete aztán történt valami, amit nem tudok megfejtteni. Megjelent nálunk a mostohabátyja. Diszkrétan magukra hagytam őket, fölmentem az emeletre, ne is halljam, hogy miről beszélnek. Egyszer csak hallom Susu hangját. Magából kikelve ordított: „Semmi közötök hozzám! Ez egy teljesen új élet! ... Mire lementem, az öccsének hült helye volt. Susu a nyakamba borult, és elkezdett zokogni, de egy szóval se mondta, hogy mi történt köztük.

– Ebből kellene kiindulni.

– Nem hiszem, hogy azokhoz ment. Mindig mondta, hogy elege van belőlük.

– És a barátnője?

Gerzson a homlokát ráncolta.

– Kis Ágota?

– Rá gondoltam.

– Ki nem állhatom azt a nőt.

– Most a feleségedről van szó.

Gerzson elbizonytalanodott.

– Feltételezed, hogy odament?

– Miért volna lehetetlen?

Frank áthozta a másik szobából a telefonkészüléket. A hosszú zsinór elakadt az ajtó alatt, ingerülten cibálta. Nyújtotta a kagylót a bátyjának.

– Kérdezd meg, hogy ott van-e a feleséged!

– Nem akarok beszélni azzal a nővel!

Frankot meglepte a tiltakozás hevessége.

– Mi bajod van vele?

Gerzson elfordult.

– Nem tartozik ide.

Szivart keresett a zsebében, hogy hozzáérjen valamihez, amit megszokott. A szivar azonban elfogyott. Úgy gondolta: hiába mondott el Susu mindent önmagáról. Nyíltan, sőt felszabadultan beszélt a régi életéről, bár női tapintattal, a szomszéd falu tanácselnökének otromba zaklatásairól éppúgy⁷, mint mostohaszüleinek a különcödéseiről, bepanaszolva a bátyja iszákosságát is, úgy tálalva mindezeket, mint aki a megmentőjének a kedvében akar járni.

– A telefont nem bánom – mondta beletörődve. – De csak akkor, ha te beszélsz.

Frank tárcsázott.

– Nocsak, maga az? – lepődött meg Kis Ágota. – Dehiszen, ez kész telepátia! Ebben a percben gondoltam magára!

– Ne haragudjon, hogy ilyen későn zavarom ...

– Hogy haragudnék? Hogy haragudhatnék, kedves, amikor a múlt héten legalább ötször kerestem magát a szerkesztőségben telefonon.

– Nem tudok róla, hogy keresett – futott végig a hideg Frank hátán. – Pár órája jöttem meg Münchenből.

– Tudok róla, hogy Németországban volt.

– Honnan?

– A kollégái voltak olyan kedvesek, hogy megmondták. Bár igaz, megfordult a

fejében, hogy összebeszélt velük, és letagadtatja magát.

– Feltételezi rólam?

Kis Ágota gondtalanul kacagott.

– Most már nem.

Gerzson figyelmeztetően meglökte az öccse karját. A legjobbkor.

– Itt áll mellettem a bátyám – mondta Frank.

A vonal végén zavart csönd. Frank a bátyjára kacsintott. Egy sokat sejtető mozdulattal megtoldotta.

– Ott van magánál a sógornóm? – kérdezte.

– Semmi kifogásom ellene, hogy idejöjjenek – válaszolta Kis Ágota.

Helga az előszobában tett-vett. Frank átölelte.

– Elmegyünk egy órára.

– Ilyen későn?

Gerzson végigmérte magát az előszobatükörben.

– Megviseltnék látszom?

Frank oda se nézett.

– Nem bálba megyünk.

Szótlanul ültek az autóban. Igyekeztek fölkészülni, de ahogy közeledtek, minden egyes pillanat drágább lett az előzőnél. Gerzson valósággal reszketett, amikor az öccse megnyomta az ajtócsengőt. Udvariatlanul, sőt durván tolta félre az útból Kis Ágotát.

– Hova tüntette a feleségemet? – nézett körül.

– Ezzel a hanghordozással itt semmire se megy – mosolygott Kis Ágota üvegesen. Fölkapta a fotelből az imént lapozgatott könyvet: az emberi testről szóló orvosi enciklopédiát. A polcon megkereste a helyét és visszatette.

– Itt van a feleségem vagy nincs itt?

– Igen is, meg nem is.

Frankot megcsapta a parfümillat, egész jól érezte magát. Mint aki megérkezett.

Kis Ágota rágyújtott. Búzavirág színű ruhájára a bal mell fölé fehér virágdísz tüzött. Azt babrálta, miközben Gerzson nézte.

– Nem akar visszamenni magához – mondta szomorúan.

Gerzson elsápadt.

– Honnan veszi ezt?

– Ő mondta.

Gerzson kétségbeesve pillantott az öccsére.

Kis Ágota szánakozva nézte barátnője férjét: mit várhat Susu ettől a negyvenvalahány éves, gyűrött, borostás, tulajdonképpen csúnya és ellenszenves, tuskószerű, hízásra hajlamos férfitől?

– Így határozott a barátnóm – pöffentette maga elé a füstöt.

Frankot elfogta a méreg.

– Mi köze magának mihozzánk?

– Van.

A nők gyakran érzik úgy, hogy egy-két pillanatba beleférhet az örökkévalóság. Valahogy így volt most Kis Ágota is. Ha Gerzson nincs jelen, Frank előtt fenntartás

nélkül kiöntötte volna a szívét, elmondva, hogy Susu kezdettől fogva nemcsak iskolai padtársa volt. Lélekben a testvére is. Gyámolították egymást, hű társként éltek át a rossz iskolai jegyek könnyeit éppúgy, mint a menstruációs napokat, az első szerelmet, a csalódást, a legtitkosabb titkokat. Reggel sírva fakadt, amikor ajtót nyitva megpillantotta Susut egy szál ruhában. A retiküljét rémülten szorította magához, hang nélkül reszketett, hiába szólított, becézte didergő testvérkéjét, egy titokzatos és bizonyos értelemben véve félelmet keltő nőt tartott a karjaiban.

Gerzsont az izgalomtól enyhe szédülés fogta el.

– Csak akkor hiszem el, ha az ő szájából hallom! – mondta.

Kis Ágota mintha számított volna erre a fordulatra, erre a végső és elkeseredett kifakadásra, idegesen fölnevetett, a tapétázott falba álcázott ajtó mögött pedig, a hálófülkében abban a pillanatban megszólalt Susu:

– Nem akarok visszamenni!

Lányosán tiszta, határozott, boltozatosán csengő hang. Akár egy templomi szóló.

Gerzson az első pillanatban föl se fogta, hogy a tulajdon felesége szól hozzá, váratlanul és színpadias körülmények között. Rémülten nézett körül.

– Hol vagy? – ordította.

Nem kapott választ.

Susunak az előzetes megbeszélés szerint azt kellett volna mondania: – Már nem szeretlek! ... De erre képtelen volt. Kis Ágota egész nap hiába biztatta, tüzelte: legokosabb, ha végleg elhagyja Gerzsont, nem egymáshoz valók, az ő lakásában bármeddig meghúzódhat, addig bizonyosan, míg állást és megfelelő albérletet nem talál. Susu felfogta, hogy ez az egyetlen lehetséges út vissza a függetlenséghez, mégse tudta kimondani: – Már nem szeretlek ...

– Mire jó ez a cirkusz? – kérdezte Frank bosszúsan.

Gerzson szemügyre vette a falat, s hosszúkás formájú, sárgásbarna virágok tapéta-mezejét, s a vitrin mellett fölfedezte a ravasz módon álcázott ajtót. Kilincsnak nyoma se volt. Odaugrott, ököllel dörömbölt.

– Gerzson, ne! – kiáltotta Susu rémülten a hálófülkéből. – Ne törd rám az ajtót! Kérlek, ne!...

Frank lefogta, átkarolta a bátyját.

– Menjünk innen.

– Gyere ki onnan! – rugdosta Gerzson dühödten az ajtót.

– Ne csináljunk botrányt! Gyere, bátyuska, szépen hazamegyünk.

– Mi van a gyerekünkkel? Elcsináltattad?

– Gerzson, ne! – könyörgött Susu a hálófülkében.

– Elcsináltattad?

Kis Ágota megelégelte az ordítózást.

– Hagyja már abba!

– Mit csináltak a gyerekemmel?

Kis Ágota ellenségesen nézte a széles, izzadt arcot. A tekintetében fölény, sőt megvetés.

– Nem fogjuk elcsináltatni, megnyugodhat.

Gerzson dühösen a nő felé lépett. Inkább csak mozdult, mert Frank erősen tartotta.

– Mi az, hogy nem fogjuk? Mi köze magának az én gyerekemhez?

Kis Ágota nem válaszolt, de megfellebbezhetetlenül nézett Gerzsonra.

Susu reszketett a hálófülkében, tenyerét a szájára tapasztotta. A dönteni igazán képtelen emberek kétségbeesésével küzdött, mindazonáltal a hálófülkéből nézve könnyebbnek látta a helyzetét, mint az ajtón túl, ahol is Gerzson hívó szavának bizonyosan nem tudott volna ellenállni. Amikor az orvos közölte vele a vizsgálat eredményét: gyereke lesz, tizenkét oldalas levélben számolt be Kis Ágotának, aki nyomban válaszolt. Attól kezdve jöttek-mentek a levelek. Susu, mint egy epekedő szerelmes, úgy várta a barátnője tanácsait, észrevételeit, a leveleket a szobájába rejtőzve olvasta. Úgy érezte, nem Gerzson gyöngéd, sokoldalú figyelmessége, hanem ezek a levelek tartják benne a lelket. Kis Ágota soha egy rossz szóval sem illette Gerzson, mégis minden sora rafinált módon a házasságuk ellen szólt. Unos-untalanul valamiféle elvont szabadságot emlegetett, egy voltaképpen elérhetetlen eszményt, ami után a nő egész életében hiába sóvárog. Válasra egy szervái se biztatta a barátnőjét, még csak föl sem említette, az önállóságból tulajdonképpen neki személy szerint már elege volt, mégis jelentéktelen semmiségekkel ingerelte Súsüt, mint egy sürgős felvarrásra váró férfigomb, vagy az odaégett rántás okozta bosszúság. De úgy hivatkozott ezekre a semmiségekre, mint égbekiáltó kiszolgáltatottságokra.

Gerzson várta, hogy mégis kinyílik a hálófülke ajtaja, és kihozhatja onnan a feleségét. Ahogy a csend hosszabb és kietlenebb lett, úgy ébredt rá az idétlen és megalázó helyzetre. Megpróbálta összeszedni magát.

– De hát, mi történik itt? – nyögte.

Frank az ajtó felé húzta. A lépcsőház, az udvar sötét volt. A vaskorlátba kapaszkodva ereszkedtek lefelé a lépcsőn. Frank gyufát gyújtott. A lángocska kísértetfényvel repdesett a sötétben, mígnem vadászlámpa erős fénye villant. Kis Ágota a lakásajtóból világított. A fény lekísérte őket a csigaszerűen kanyargó lépcsőn, a hámló falak között, át az udvaron, míg csak el nem nyelte őket a kijáratí folyosó fekete szája.

Frank úgy gondolta: a maga részéről a Kis Ágotánál tett látogatás volt a legtöbb, amit a bátyja és Susu házasságáért megtehetett. Nem tudott mit kezdeni Susu hisztérikus és furcsa viselkedésével, nem értette, hogy mi a szerepe Kis Ágotának, leginkább mégis az volt felfoghatatlan: Gerzson hogyan veszíthette el a fejét. Ha egy férfi, mint a bátyja, ki külsőre nem túl előnyös, alacsony, zömök, elég néhány kiadós vacsora és pár üveg sör, hogy pocakot eressen, örökösen várakozó, svábos-vörös arca, ártatlanul világító kék szeme inkább anyáskodást ébreszt a nőkben, kevésbé szerelmes vágyakozást, az ilyen külsőt férfias jellemtulajdonságokkal kell ellensúlyozni, de Frank úgy tapasztalta: a bátyja határozottságot csak lőügyekben és a pénzszerzésben mutat. Mindazonáltal együttérző testvérhez méltó módon viselkedett, Leveleiben bátorította és lelkesítette, többször meg is látogatta. A figyelmét nem kerülte el Susu fényképe az asztalon, ugyanazon a helyen, ahol mindig is volt. Egyik alkalommal magával vitte a kolléganőjét, egy harminc körüli elvált asszonyt. Gerzson udvariatalanul, csaknem tüntetően keresztülnézett rajta, alig szólt hozzá, és szünet nélkül a feleségét emlegette. Áradozott róla. Láthatóan nem neheztelt az öccsére a kolléganő szinte nyílt följajnlása miatt, de nem mulasztotta el, hogy a legközelebbi levelében meg ne említse: „ez a kutyaharapás nem gyógyul a szőrével”.

Frank szívósan s lelki hozzáértéssel gondozta a bátyja érzelmeit. Figyelme a részletekre is kiterjedt. Gerzson pedig az öccse leveleiből ötödször, hatodszor olvasva is erőt

tudott meríteni. Hálás volt a telefonhívásokért is. Frank rendszerint az esti órákban telefonált, amikor már kifogyott a munkából és magányos búskomorságba zuhanva egyre csak Susu járt az eszében, ugyanakkor a legcsekélyebb utalást is, ami a valóságra figyelmeztette volna, mereven elhárította. Így járt a körzeti orvos is, aki vérnyomásmérés közben jóindulattal megemlítette: ügyvédre kellene bízni a dolgok intézését. Gerzson azonnal belefojtotta a szót: – A válasz gondolatával nem foglalkozom!

...

A reményt egyetlen napra sem adta föl. Minden áldott reggel nyolc óra előtt felhívta Kis Ágota lakását, Susuval azonban egyszer se tudott beszélni. Bosszúságát magába fojtva hallgatta a barátnő beszámolóját a piaci árakról, a pincében feltört vízről, a televízió esti műsoráról, egyéb semmiségekről, míg bele nem unt az egyoldalú csevegésbe, és letette a kagylót, mégis bizonyos elégedettséggel, hisz valami módon pár percig kapcsolatban volt a feleségével. Egyik reggel Budapesten nem vették föl a telefont. Gerzson megrémült. Telefonált délben is, este is. Hiába. A következő nap óránként hívta Kis Ágota lakását. Így ment egy héten át. – Rossz a telefonjuk? Elutaztak? Elköltöztek? – találgatta idegesen. Ajánlott levelet küldött. Két héten át minden este azzal a reménnyel aludt el, hogy majd holnap hozza a postás a választ. A tizenötödik este kétségbeesve telefonált Franknak.

– Baj van!

– Mi történt?

– Nem akarok megint belekevernem, drága testvérem – fogta Gerzson kéréslőre –, nagyon szégyellem, elhíheted nekem, de minden reményem benned van...

Helga a szomszéd szobában a televízió műsorát nézte. Nagyokat kacagott. Boldogan, lányosan. Angol vígjátékot vetítettek. Frank ki nem állhatta a bárgyú angol vígjátékokat.

– Nem veszik fel a telefont – panaszkolta Gerzson kifulladásra az izgalomtól.

– Biztos elmentek otthonról. Moziba vagy sétálni.

– Hetek óta ...

Frank meglepődött. Vigasztalást keresett.

– Lehet, hogy rossz a telefonjuk. Pesten ez könnyen előfordul.

– Már ajánlott levelet is írtam, több mint két hete. Választ nem kapok. Néha már úgy érzem, hogy a kálváriák kálváriáját járom, és bele fogok örülni ebbe a rohadt bizonytalanságba.

Frank hallgatott.

– Lehetetlent kérek? – kérdezte Gerzson.

– Azt se tudom, hogy mit kérsz.

– Bizonyosságot, hogy mi van a feleségemmel.

– Fáradt vagyok, Gerzson, halálosan fáradt. Nehéz napom volt, csoda, hogy állok a lábamon.

Azt gondolta közben: – Nemhogy felhagyna ezzel a házassággal, ahogy férfihez illik ...

– Ne haragudj, hogy hozzád fordulok.

– Mit tehetek, Gerzson?

– El kellene menned ahhoz a néemberhez.

– Mondtam az előbb, hogy rettenetes nehéz napom volt. Pillanatnyilag olyan vagyok, mint a kifacsart citrom ...

– Nem, nem! Nem arra gondoltam, hogy most rögtön odarohanj – sietett Gerzson a magyarázkodással. – Eszembe se jutott, hogy most. Holnap vagy holnapután, vagy a jövő héten, amikor időt tudsz rá szakítani, és nem leszel olyan fáradt, mint most. Csak azt szeretném tudni, hogy nem történt semmi baj.

– Mi történt volna?

Gerzson a hangból megértette, hogy az becsének terhére van a beszélgetés, szeretné, ha mielőbb befejezik.

– Fia úgy gondold – visszakozott –, hogy egyáltalán nincs kedved hozzá, se holnap, sem a jövő héten, akkor vedd úgy, hogy egy szót se szóltam. A te helyedben talán én is unnám már a dolgot.

– Mire jó ez neked, Gerzson?

– A reményre van szükségem! Addig is él, hogy még minden jóra fordulhat! De még egyszer mondom, ha bármi kellemetlen neked, vagy Helgának ...

Frank félbeszakította.

– Meglesz, ne rimázkodj már!

Csönd lett.

Frank megadva magát sóhajtott a telefonba.

– Holnap tűvé teszem utána a várost.

– Segítesz? – érzékenyült el Gerzson a távolban.

– Nyugodtan alhatsz.

A film közben véget ért.

– Ki telefonált? – érdeklődött Helga.

– Gerzson.

– Mit akart?

– Megint a felesége ...

– Miért nem boldogul saját maga? Te szerezd vissza az ő feleségét? Nevetséges.

– Ismered, hogy milyen.

– Végül is a ti dolgotok – fordult el Helga. Az ablakhoz sétált, lenézett a Dunára, mely fodros volt a széltől.

Frank arra gondolt: az ember élete tényleg egy befejezetlen képhez hasonlítható, ahogy az öreg manóarcú festő szokta mondani, az ember életében vonalak helyett kapcsolatok nyüzsögnek, a helyzet éppoly zavaros, és a döntés mindig éppoly kegyetlen, mint a művészé: melyik vonalat markolja ki a végtelenből s melyiket engedje a semmibe.

– Nincs elég bajunk ... – sóhajtott Helga a folyót bámulva.

– Baj az van.

Helga azzal az utánozhatatlan mozdulattal fordult meg, ami még hajdan, a kitelepítésük hajnalán született, amikor az üres teherautó megállt a házuk előtt és két rendőr benyomult az udvarra.

– Történt valami?

– Egy nyomozó járt ma nálam a szerkesztőségben.

– Nyomozó? Mit akart?

– A nyugatnémet utazás érdekelte. Meg az asztaltársaság.

– Az asztaltársaság?

- Ártatlan dolog az egész.
- Az előbb azt mondtad, hogy baj van.
- Félreértettél. Egyáltalán nincs semmiféle baj. Más újságíróval is megeskik, hogy fölkeresik a nyomozók.
- Téged nem szoktak zaklatni.
- Zaklatás nem volt. Kár, hogy megemlítettem.
- Miért ne tudhatnám, hogy mi történik veled?
- Hiszen tudsz mindent.
- Te szabadod meg, hogy mennyi az a minden. Azt hiszed, nem veszem észre, hogy néha szándékosan úgy viselkedsz, mintha nem is lennék a világon ...

– Helga!

– Pedig nem adok okot rá – kezdte az asszony belelovalni magát a sérelmeibe. – Ha történik valami veled, arról legtöbbször csak utólag szerzek tudomást. Ahelyett, hogy megbeszelnéd velem. Elvégre a feleséged vagyok, és lehet, hogy tanácsot tudnék adni.

Helga mondta a magáét, majd Frankra bámulva hirtelen elhallgatott. Egy megtörtnek látszó fáradt öregembert látott maga előtt, az orra megvastagodott, a szeme alatt táskák és gyűrődések, a száj kemény vonala csüggedt s mintha meggörbült volna.

Aggódva ölelte át.

- Mit akarnak tőled?
- Bánom, hogy szóba hoztam.
- Még szép, hogy elmondod a feleségednek.
- Semmi okod az idegeskedésre.
- Ismerni kell ezeket – jegyezte meg Helga, mint aki mindennel tisztában van.

Házasságuk éve alatt hozzászólt, hogy Frank általában mindent egyedül old meg, noha nemegyszer előfordult, hogy cáfolhatatlanul érezte: a férje segítségére szorulna, de Frank magába zárkózott, hajthatatlan volt, s így⁷ Helga számára nem maradt más, minthogy finom tapintattal viselkedjen, mint aki megérti: nem arról van szó, hogy nincs rá szükség. Most azonban Frank nem tudott mit kezdeni a nyomozó látogatásával, egyszerre valahogy elege lett a magánakvalóságából, hogy mindent egyedül akar értelmezni és megoldani, föl se fogva, hogy ily módon tulajdonképpen önmaga kiszolgáltatottja. Mindenről beszámolt Helgának, részletesen és szakszerűen. Kezdve onnan, hogy második hete képtelen befejezni az esedékes riportját, hiányoznak a fordulatok s főként annak eldöntése, hogy van-e értelme az írásnak. Délután az asztalfiókba vágta a jegyzeteket, föl hívta az igazságügyi miniszterhelyettesét. Fönnakadt a titkárán. – Értse meg, hogy sürgősen tisztáznom kell valamit a főnökével – magyarázta ingerülten –, fel tudja fogni, hogy közügyről van szó?... A titkár nem volt hajlandó kapcsolni a főnökét. – Te barom! – csapta le Frank elkeseredetten a telefont. Egyetlen kiútnak látszott: átrohan a vendéglőbe, ahol olykor ebédelni, többnyire azonban inni szokott. – A szokásosat! – vetette oda a pincérnek, aki tudta, hogy egy pohár vodkát kell hozni, majd egy percen belül a következőt. Fél óra múlva valamelyest lehiggadva visszament a szerkesztőségbe, remélve, hogy mielőbb estére fordul az idő és vége lesz a napnak.

A szobájában egy harminc év körüli ballonkabátos férfi várta. Divatosan gondozott koromfekete frizura, frissen borotvált arc. A borbélytól érkezhett. Sűrű szemöldökének szőrei mulatságosan meredeztek. Mozgása, ahogy Frank felé lépett és kezét nyújtott: a mackósság és modoros kimértség keveréke. Égő fekete szemének tüzeiben fürkészés. És valamiféle éhség. A fekete mélységben erő és magabiztosság.

- Forró – biccentett.
- Freytág.
- Nem zavarom?
- Vesse le a kabátját – ajánlotta Frank.

Forró kifogástalan szabású galambszürke öltönyt viselt, mellénnyel. Miután leült a vendégfotelba, gondosan megigazította a nadrágja élet.

- Egy kávét? – kérdezte Frank.
- Nem vagyok kávé.
- Miben segíthetek?

Forró a zsebébe nyúlt, kihúzta és felnyitotta az igazolványát. A tenyerében tartva mutatta. A mozdulat diszkrét volt s együttműködésre szólított fel. Frank zavarba jött. Hátrább tolta maga alatt a széket, furcsa bizsergést érzett a gyomra táján. Hasonlót, mint azon a múltból felrémlő napon, mikor egy ávéhás tiszt fölkereste, és Gerzson felől érdeklődött.

- Személyesen hozzám? – kérdezte.
- Igen.
- Hát akkor kérdezzem, és én majd válaszolok. Amire tudok.
- Ne legyen ennyire hivatalos – biztatta mosolyogva a nyomozó. – Beszélgetni jöttem.

- Hogy értsem ezt?
- Szeretnék magával közelebbről megismerkedni.
- Milyen szempontból?
- Emberileg.
- Értsem úgy, hogy elhatározta, ha a sors nem hozta össze velem, akkor most segít saját magán?

- Így is felfogható. Legfeljebb kérdezek is egy-két dolgot.
- Például?
- Csak akkor válaszoljon, ha nem érez semmiféle kényszert.
- Nincs titkom.
- Egy nyilvánosság előtt élő újságírónak nem is lehet.
- Valami mégis érdekli, nem?
- Az utazás.
- Melyik?
- A sváboknál.
- Már ki is ment a fejemből.
- Jobb elfelejteni? – pillantott a nyomozó fürkészőn Frankra. A mosoly eltűnt az arcáról.

Frank megborzongott: – Most fordul komolyra a dolog? ...

- Olvastam a jelentést – ingatta Forró gondterhelten a fejét.
- Minden benne van – nyugtatta meg Frank.
- Nem biztos. Ha például azért jöttem volna magához, hogy kiegészítő információkat szerezzek, tudnék mit kérdezni.
- Vágjunk a közepébe.

Forrót megzavarta a türelmetlen, követelőző hang. Fölrántotta a szemöldökét, mint aki rájött: ezen a nyomon kereshet valamit.

– Érdekelne, hogy milyen volt a hangulat.

– A miénk vagy azoké?

– A maguké.

– Igen, igen ... – próbált Frank időt nyerni.

– Valamilyen hangulat csak volt?

– Abban a hajtásban? Minden este kimerültén zuhantunk az ágyba. Ha fáradt az ember, örül, ha saját magával tud foglalkozni. Különben ritkán voltunk magunk között.

– Estéknél nem beszéltek meg a tapasztalatokat?

– Ezt a kérdést másnak tegye föl. A tapasztalatok összegzése nem az. én reszortom volt.

– Hanem?

– Fogalmam sincs, hogy kit jelöltek ki közülünk. Engem nem.

– Vitás kérdések nem kerültek szóba?

– A tárgyalások alatt egyetlen rosszul fogalmazott mondat se hangzott el.

– Maguk között. Úgy gondoltam.

– Miről vitatkozott volna hat holtfáradt magyar újságíró?

Frank gondolatban hozzátette: – Akik egy követ fújtak ...

– Szóba se jöttek a szociáldemokrácia kérdései?

– Miért jöttek volna? – kérdezett vissza ingerülten Frank. A nyomozó kezdett a terhére lenni. Szívóssága fárasztó és ellenszenves volt. Egyre nehezebben viselte kutató nézését.

– Hamburgban, amikor a *Stern* vendégei voltak, a svábok megpróbálták fölvenni magukkal a politikai kapcsolatot.

– Erről nincs tudomásom.

– A wupperthali polgármester ebédjén se történt semmi? Miután megnézték Engels nagybátyjának a házát, amit a szocdemek politikai múzeumnak rendeztek be?

– Maga több mint tájékozott – jegyezte meg Frank.

– Kiváló a jelentés.

Frank azt gondolta: – Ha olyan kiváló a jelentés, akkor mi a fenét akarsz tőlem? ...

– Sajnos, velem nem sokra megy – vonta föl kelletlenül a vállát. – Szürke kis tag voltam a delegációban.

– Ne szerénykedjen – mosolygott a nyomozó. – Maga ott az asztaltársaságot képviselte.

Frank meghökkent. Nyirkos lett a tenyere.

– Hogy jön ez ide?

– Meg se fordult a fejében?

– Nem azért voltam kint.

– Pedig mérget vehetett volna rá.

– Nem lehet azon a szinten egy vendéglői asztaltársaságot képviselni – mondta Frank bosszúsan. – Én legalábbis alkalmatlan vagyok az ilyesmire. De a társaságot se tartom alkalmasnak.

– Ne becsülje le a barátait – kacsintott a nyomozó. Elégedettnek látszott. – Személy szerint igazán sajnálom, hogy nem lehetek a maguk asztaltársaságának a tagja. Nagyszerű lehet, hogy néhány ember rendszeresen összejön. Más a barátság és más a szerelem. A házasságról nem is beszélve. Egy asztaltársaság, az igen! Maguk választják egymást. Mondhatni, hogy egyformán gondolkodnak.

– Nem egészen.

– Összetartja magukat a közös politikai felfogás, az erkölcsi kérdések azonos megítélése. Esetleg egy magasabb rendű cél! Igazam van?

– A barátom többet mondhatna erről.

A nyomozó úgy tett, mint aki most kapott észbe.

– Ja, igen!... Látja, róla szinte megfeledkeztem. Hiszen ő aztán oszlopos tagja az asztaltársaságnak! Moskovics Ernő nagyszerű ember!

Frank cigarettára gyújtott. Nem bánta volna, ha végre rájuk nyit valamelyik kolléga, vagy megszólal a telefon.

– Tudom, hogy maguk barátok – mondta Forró.

– Már huszonöt éve.

– A barátság szent dolog.

– Mire válaszoljak még? – kérdezte Frank udvariatlanul.

– Nem kihallgatás ez – csóválta a fejét megbántva a nyomozó.

– No persze, hiszen nem vagyok Raszkolnyikov.

– Mint ahogy én se Porfirij.

– Maguk többet tudnak rólunk, mint mi saját magunk – mondta Frank.

Keményen hangzott.

Forró szemrehányóan nézett Frankra.

– Mi nem bűnösök után szaglászunk. Csak ennyit mondhatok magának, barátom.

– Mégiscsak faggatják az embert.

– Kénytelen vagyok magát kiigazítani – magyarázta a nyomozó türelmesen. – Mi nem faggatózunk, hanem beszélgetünk. Ez része a kapcsolatnak. A mi számunkra legfontosabb az emberi kapcsolat. Föl se merül magában az a lehetőség, hogy talán szerettem volna személyesen is megismerni?

Ártatlanul csillogott a fekete szempár.

– Egyébként rendszeresen olvasom az írásait.

Frank meghökkent.

– Nem hiszem, hogy ezért jött.

– Ezért is. És nagyon örülök, hogy személyesen megismerhetem. És elszomorít, ha föl se tételezi rólam, hogy az én pályámon is lehetnek magánéleti gesztusok. Tetszik egy könyv. Egy kiállítás. Én is megfordulok egy csinos nő után. Elolvasok egy cikket az újságban, és azt mondom magamban: mintha én írtam volna.

Frank azt gondolta: – Akkor miért azzal kezdted, hogy felmutattad az igazolványodat? ...

– Látom, hogy nem hisz nekem – mondta Forró csalódottan.

– Miből gondolja?

– Az emberi szem a lélek tükre.

– Ez szépen hangzott, de vegye figyelembe, hogy rossz napom van – sóhajtott

Frank. – Igazán sajnálom.

– Az sem űzi el a rosszkedvét, ha bevallom, hogy minden írását el szoktam olvasni?

– Ezt nem mondja komolyan ...

– A legkomolyabban. Legutóbb két külvárosi fiatalról írt, akiknek a szülei haragban vannak egymással. A címe: Nem Veronában. Nagyon jó címválasztás volt. Pontosan fedte a mondanivalót.

A nyomozó lehunyta a szemét, láthatóan összpontosított.

– Várjon csak!... Ha jól emlékszem, ezekkel a szavakkal kezdte: „A ház romantikus, öregén, kicsit roskatagon ácsorog a görbe hegyi utcában ...”

Diadalmasan nézett Frankra.

– Pontosan idéztem?

Frank zavarba jött.

– Miért olvassa az írásaimat?

– Majd egyszer elmondom. Esetleg fehér asztalnál. Ha nem veszi tolakodásnak.

– Most is elmondhatja.

Forró sajnálkozva pillantott az órájára.

– Sajnos, mennem kell. így is túl sokáig tartottam föl. Gátlás nélkül raboltam az idejét. Addig is, amíg ismét találkozunk, csak annyit mondanék, barátom, hogy eredetileg diplomáciai pályára készültem. A tanáraink szerint értettem a szakmához, és két legfontosabb tulajdonságomat az érdeklődésben és a kitartásban határozták meg. A többiről majd legközelebb ...

Leemelte a fogasról a ballonkabátját, a karjára terítette. Gondot fordított a határozott, férfias kézfogásra.

– Köszönöm, barátom. Hálásan köszönöm.

– Mit?

– Hogy lehetővé tette ezt a beszélgetést.

A nyomozó látogatásának végül is egyetlen olyan mozzanata se volt, ami nyugtalanságra adhatott volna okot, ennek ellenére Frank úgy gondolta: már semmire se lehet oly könnyedén, barátián, elégedetten és magabiztosan gondolni, mint Forró megjelelése előtt.

– Most mi lesz? – kérdezte Helga.

– Szerintem nincs mitől tartani.

– Negyvenhétben az ilyenek intéztek el bennünket.

– Az más volt.

– Azért csak légy óvatos.

Frank örült a gondoskodó szavaknak. Viszonzásul azt gondolta: – Én pedig kedves leszek hozzád, sőt udvarolni fogok neked, sétálni hívlak és kártyázni is fogunk tea és keksz mellett, amikor csak akarod ...

Másnap a szerkesztőségéből felhívta Kis Ágotát.

– Mi történt a telefonjával?

– Rossz volt.

– Hetekig?

– Tegnap javították meg.

- A bátyám levelére miért nem válaszolt?
  - Kifogyott a tinta.
- Frank dühös lett.
- Szándékosan teszi tönkre a bátyám életét?
  - Telefonon semmit se mondok.
  - Akkor odamegyek magához.
  - Most nem lehet. Majd este hét után.
  - Korábban – alkudozott Frank.
  - Hét után. Vagy semmikor.

Kis Ágota, bár nem volt szokása, este hét óra előtt néhány perccel anyaszült meztelenül bújt a könnyű, kockás takaró alá. Éjszakára pizsama vagy hálóing helyett általában tiszta bugyit vett föl, hozzá ingblúzt. A kompozíciót bébidollnak nevezte. Az ágyban is őrzött valamit a paraszti szemérmességből, most azonban minden gátlással föl hagyott. – Nem kelek föl, amíg meg nem érkezik, ha kell, akár egy hétig is várok – gondolta vidáman. Képzletben megpróbálta követni Frankot: most zárja el az iratait az asztalfiókba, felhajt egy konyakot, frissítő szeszt locsol az arcára, becsapja maga mögött a szerkesztőségi szoba ajtaját, beszáll a liftbe, elindul az autóval... Ahogy telt az idő, nyugtalanság fogta el a takaró alatt. – Jaj, istenem, milyen lehetek így?... Nem szokta meztelenül nézegetni magát, jóformán csak futó elképzelései voltak, hogyan mutat ruha nélkül. A kolozsvári orvos legutóbb ugyan egy hatalmas állótükörrel állított be, biztatta, hogy nézegesse magát, Kis Ágota azonban anélkül, hogy a szivacslemezek közül kicsomagolta volna az ajándékot, a kamrába vitte és a falhoz támasztotta.

A józsefvárosi bérház éppoly sötét és bűdös volt, mint legutóbb. Frank már nyúlt a csengőhöz, amikor észrevette az ajtóra szögezett irkalapot: NYITVA VAN!

Sötét tömegnek érezte magát az előszoba félhomályában.

- Jobbra van a villanykapcsoló! – kiáltotta Kis Ágota az ágyból.

Fény árasztotta el a szobát.

Frank meglepődve fedezte föl az állig betakarózott Kis Ágotát. A frizurája is megsejtetés volt: az egykori mozcisillag, Pola Negri viselte így a haját.

- Csak nem beteg?
- Kutyaabajom.

Kis Ágota igyekezett különösebb izgalom nélkül, könnyedén válaszolni, zavarát azonban nem palástolhatta.

Frank olyan mozdulatot tett, mint aki helyet keres magának.

- Ide, az ágyam szélére – húzta félre Kis Ágota a takarót.
- Mégis beteg?
- Mondtam, hogy nem. Csak épp nincs rajtam semmi.

Frank meg se tudott szólalni. – Csapda, az istenit! – döbbsent meg.

- Nem is izgatja, hogy nincs rajtam semmi? – nézett rá Kis Ágota ártatlanul.

Frank hallgatott.

– Csak nem némult meg? – nyúlt ki a nő keze a takaró alól. Megérintette Frankot. Oly gyöngéden, ahogy a kedves alvót szokás fölébreszteni.

- Itt van? – mutatott Frank a hálófülke tapétázott titkos ajtajára.
- Kire gondol?

– A sógornőmre.

– Nincs ott.

– Hova tüntette?

– Tüntettem? ... – mosolygott Kis Ágota bizalmasan. – A barátnőm felnőtt, önálló ember. Ha nincs itt, mert már nincs nálam, akkor csak úgy teheti fel a kérdést, kedves szerkesztő úr, hogy: hova távozott? Egyébként köszöni szépen, jól érzi itt magát Pesten.

– Hol van?

– Csak annyit mondhatok, hogy már nem lakik nálam.

Kis Ágota derékig kiemelkedett a takaró alól. Kihúzta magát, miáltal a mellei megemelkedtek s valahogy meg is teltek.

– Miért nem velem foglalkozik?

– Mert a sógornőm miatt jöttem.

Kis Ágota mosolya megüvegesedett.

– Undok ...

Frank hiába fordította el a fejét, hogy ne lássa Kis Ágota meztelenségét, a nadrágja feszülni kezdett. – Nem normális ez a nő – gondolta idegesen.

Kis Ágota a bal mellére mutatott.

– Nem gondolja, szerkesztő úr, hogy ez kisebb, mint a másik? Nézze csak meg! Szerintem keményebb is, hiszen a szívem fölött van.

Frankra mosolygott.

– Meg szabad fogni – biztatta.

Várt. Hiába várt. Aztán a halántékához kapott. A tenyerével szorította. Kétségbeesve pillantott Frankra.

– Jaj, istenem ...

Kiugrott az ágyból. A fejét fogva járkált fel s alá a szőnyegen. Frank nem tudta mire vélni a váratlan fordulatot. Nem vette le a szemét a nőről. Azt gondolta: – Most már mindegy, a rohadt életbe! ... Szembetűnő volt Kis Ágota testének arányossága. Karcsú dereka harmonikus átmenetet képezett a mellek vonalával, a lányosán keskeny csípővel, hosszú lábai könnyedén, szinte táncosán mozogtak. Természetes volt és izgató, csupán az arcán volt valami különös, vagyis a testéhez nem illő: kifejezése nem evilági, már-már mint a holdkórosé. – Végem van, ha el nem iszkolok – gondolta Frank.

– Vegyen már föl valamit magára! – szólt csaknem gorombán.

Kis Ágota egy lépést közelített, aztán az ablakhoz libegett. Keskeny rést nyitott a vastag elsötétítő függönyön.

– Jöjjön csak ide!

Frank nem mozdult.

– Jöjjön már, nem eszem meg!

Franknak úgy tűnt, iszonyúan hosszú idő telt el, mire az ablakhoz ért. Napok, hetek múlásával ért föl.

– Nézzen le oda! – húzta Kis Ágota a függönyréshez Frank fejét. – Látja ott azt a Velorexet?

– Látom.

– A zöld kapu előtt.

– Mondom, hogy látom.

– Múlt szerdán éjjel azon a helyen kibebeztek egy férfit. Arra ébredtem, hogy ordítanak lent. Kinézek, hát, uramisten, a lámpa alatt, ott lent az utcán fekszik a szerencsétlen. Lógtak a belei.

Frank elfordult. Hányinger kerülgette.

Kis Ágota érdeklődve figyelte az arcát.

– Undorodik az ilyen dolgoktól?

– Jobb, ha abbahagyja – nyögte Frank. Remegett a gyomra.

– Nem kell félni – nyugtatta Kis Ágota. – De azért nem árt, ha tudja, hogy milyen környék ez.

– Sejtem.

Kis Ágota úgy fordult el az ablaktól, hogy Frankot szinte a sarokba nyomta. Az imént földézett utcai vérengzés feledésbe merült, Frankot másfajta izgalom fogta el. Másfajta kő a gyomrában. Másfajta remegés. A hús mágnesség. Ravasz, könnyed siklás. Kis Ágota az ölébe fordult, csak annyi időre, hogy a combja nyomásával meggyőződjön róla: nem tette túlságosan próbára a férfi idegeit? Frank keze már mozdult, hogy megragadja végre és magához szorítsa, a nő azonban ügyesen tovaperdült.

– Igyon egy korty whiskyt – ajánlotta. –Jót fog tenni.

Töltött magának is.

Frank azt gondolta: – Ilyenkor történnek az emberrel a legnagyobb disznóságok ...

Kis Ágota bele se nyalt az italba. A varrógép mellől előkotorta az orvosságos dobozát. Bekapott három tablettát.

– Lehet, hogy agytumorom van? – meredt Frankra.

– Miért csinálja ezt?

Kis Ágota odalépett hozzá. Lúdbőrös volt, a szeme zöldesen csillogott.

– Lehet, hogy a maga szemében úgy viselkedek, mint egy lotyó – mondta. – De a szavaimat nem vonhatja kétségbe.

Frank sietve megnyugtatta.

– Eszemben sincs.

– Szeretem magát, Frank. Csak magát szeretem. Nem a kolozsvári orvost. Senki mást nem szeretek, csak magát. És kijelentem, ha akarja, magnóra mondom, hogy mindent hajlandó vagyok megtenni azért, hogy maga is szeressen.

– Ezt nem lehet kierőszakolni.

– Tudom, Frank.

Kis Ágota a nyakába csimpaszkodott.

– Mondhat rám mindent. Azt is, hogy kurva vagyok. Elhíresztheti rólam, hogy bediliztem. Amit akar, azt csinálhat. De maga előtt tiszta vagyok. Maga előtt semmit se tagadok le. Meg fogja látni.

Volt ebben az alázatos feltárulkozásban valami megindító.

Kis Ágota csókolgatni kezdte, fűrge kezét azonban, mely a nadrágba igyekezett volna, Frank lefogta. Kis Ágota sértődötten ugrott hátra. A mozdulat oly heves volt, mintha ki akarta volna magát szakítani. Az ágyra vetette magát. Hamarosan felült, gondosan elsimította a takaró ráncait, fölrázta a párnát.

Frank elfordult, hogy ne is lássa. – Szórakozik velem – gondolta dühösen.

– Emlékszik a múlt hónap első szombatjára? – kérdezte a nő.

– Miért? Mi volt akkor?

– Emlékszik vagy nem emlékszik?

– Egyik nap olyan nekem, mint a másik – válaszolta Frank bizalmatlanul. Tartott attól, hogy Kis Ágota megint kieszelt valamit.

– A kilencediké is csak egy kis semmi nap az életében?

Frank felvonta a vállát.

– A születésnapomra céloz?

– Emlékszik, hogy azon a napon este nyolc és kilenc között hányszor csöngött a telefonja?

Frank megpróbált visszaemlékezni, de csak az látszott biztosnak, hogy a születésnapja estéjén alaposan leitta magát.

– Rémlik, hogy valaki hülyéskedett – mondta. – Fölvettem a telefont, de nem szólt bele senki.

– Én voltam az.

– Maga?

– Egyetlen óra alatt tizenkétszer hívtam föl, hogy szerencsét és boldogságot kívánjak a születésnapjára. Kicsi szívem, kicsi szám, minden jót kíván... De egyszer se volt hozzá bátorságom, hogy megszólaljak.

– Szóval, maga volt – mondta Frank olyan hangsúllyal, mintha azóta is foglalkoztatta volna a rejtély, aminek most váratlanul megtalálta a kulcsát.

– Tizenharmadszor már nem tárcsáztam.

– Nyilván belefáradt.

– Nem, nem! Attól féltem, hátha mégis megszólalok, és pont tizenharmadszorra. Ez a szám nem szokott szerencsét hozni nekem. Bánatomban megittam tizenkét kis pohár konyakot. Leittam magamat a sárga földig.

– Megnyugtatom, hogy én is.

– Lám, ez is összeköt bennünket – cuppantott Kis Ágota boldogan hatalmas csókot Frank arcára, majd a takaró alá bújt. – Nem zárná be az ajtót?

– Miért ne?

Frank gondosan kulcsra zárta az előszobaajtót. Nyugodtabb lett, mint aki tartott attól, hogy rájuk nyitnak.

Kis Ágotán semmi se múlt. FÜRGE ujjáival pillanatok alatt beletalált Frank nadrágjába, elégedetten szuszogott, a mellét nyöszörögve Frank szájához nyomta. A kísérlet nagyszerűen indult. Lovagló ülésbe csúszott, kissé megemelkedett, erre a mozdulatra mindig külön gondot fordított, bármennyire is fűtötte a vágy, nem hamarkodta el. Csak lassan fogta föl, hogy a dolog kezd reménytelenné válni. Úgy tűnt: egy pillanaton múlt csupán, de az kegyetlenül hosszúra nyúlt.

– Mi történt? – kérdezte értetlenül.

Frank hallgatott.

Kis Ágota becsapottan fordult le. Az ő ágyában ilyen még nem történt. – Mondják, hogy vannak ilyen férfiak – gondolta sajnálkozva.

A kudarc azonban nem szegte a kedvét. Kis idő múlva ismét munkára küldte az ujjait, körültekintőbben, mivel attól tartott, hogy az imént túlságosan is rámenős volt. Amikor a helyzet ismét több mint biztató lett, óvatos mozdulatokkal rámászott Frankra. Az eredmény ugyanaz.

– Hogy van ez magánál? – kérdezte idegesen.

Frank nem válaszolt. A mélyponton volt. Úgy vélte: Helga alakja suhant át a szobán. Kedvenc kockás szoknyája felcsúszott, hosszú szőke haja lebegett utána, mint leánykorában, egyik kezével úszómozdulatokkal kaszált a levegőben, a másikat a szívére szorította. Frank nem volt az érzelmek rabja, most azonban elérzékenyült. – Isten büntetése, megérdemlem – gondolta.

Kis Ágota anyáskodva simogatta.

– Rosszul csináltam?

– Nem magán múlt.

– Tudni szeretném, hogy miben hibáztam?

– Nem maga, hanem én – nyugtatta meg Frank. Úgy érezte, a hímtagja helyén ür tátong. Nem mert odanyúlni. Hátha nincs ott.

Kis Ágota kitartóan simogatta a vállát, a mellét, a karjait. A lelke mélyén még reménykedett a kedvező fordulatban.

– Én vagyok a hibás – sírta el magát.

– Magán semmi sem múlt.

– Dehogynem ...

Kis Ágota bögött. Mint a gyermek.

Frank lassan összeszedte magát. Idétlen lett volna, ha vigasztalni kezdi a csalódott nőt, így inkább csöndben várt. Kis Ágota hanyatt vetette magát, könnyes tekintete a plafonon kalandozott.

– Beszélhetek az apukámról? – kérdezte.

Frank félszegen hallgatott.

– Mondtam már, hogy a családban a legforróbban az apukámat szerettem?

– Igen.

– Maga sokban hasonlít rá.

– Csak nem? – hökkent meg Frank.

– De igen.

– Alig ismer.

– Egy nőnek, ha akarja, nem sok kell, hogy megismerjen egy férfit.

– Ez azért túlzás.

– Egy nőben, ha igazi nő, megvan ez a tulajdonság.

Kis Ágota áthatóan nézett Frankra.

– Nem baj, hogy összehasonlítottam az apukámmal?

– Nem zavar.

– Az apukámat sajnos lecsukták ötvenegyben. Kuláknak minősítették, pedig saját magától lemondott a hatvan hold földjéről.

– Hatvan hold nem kevés.

– Örökségbe kapta, de az apukám a lovakat szerette, nem pedig a földet. Nem sajnálta a hatvan holdat, de a lemondó papiros elveszett. A barátai a kisujjukat se mozdították érte. A család se nagyon törte magát, csak egyedül én. Amikor elvitték a nyomozók, megsimogatta a fejemet, és azt mondta: „Kislányom, te majd előkeríted azt a papírt és kiszabadítasz ...” Elhiszi, hogy odaadtam volna az életemből tíz évet, csak hogy kiszabadítsam? Nyolc hónappal később meglett a papír. A tanácson dugták

el. De akkor már elítélték az apukámat egy év két hónapra.

Frank futólag a lányára gondolt: Fanny vajon milyen áldozatra volna képes?

– Azt mondják rólam – folytatta Kis Ágota –, hogy szélsőségesek az érzelmeim. Igaz lehet, mert amikor az apukámat rajtakaptam, hogy megcsalja az anyukámat, szabályosan gyűlöltem. Meg tudtam volna ölni. Az iskolában súgta be egy lány. Azt hittem, rögtön ott süllyedek el! Az én apukám! A nője a megye kurvája volt! Elmentem a lakására. Azt mondta, sajnos nem tehet semmit, mivel állapotos az apámtól. Igen? És az a sok más kurafi, akik megfordultak az ágyában? Este visszamentem. Az apám ott volt. Ingben, gatyában ült az asztalnál, borozgatott. Sírva könyörögtem neki. Fenyegetőztem. Azt mondtam, ha nem jön haza, kopaszra vágatom a hajamat. Derékig érő copfjaim voltak. Csak nevetett. Hazamentem és odaálltam az anyám elé, és megmondtam neki: ha kíváncsi, hogy hol van az ura, akkor odavezetem ahhoz a cemenéhez. Anyám összeesett. Semmit se tudott a dologról.

– Képes volt beárulni az apját?

– Képes.

– Mégse szerette.

– Épp hogy nagyon is szerettem.

– Akkor meg féltékeny volt rá.

Kis Ágota felült az ágyban.

– Mit képzelsz rólam? – meredt Frankra.

– Előfordult már ilyesmi.

– Maga nem normális!

– Az apukája beleszeretett abba a nőbe ...

– Kurvába!

– Nem bírta elviselni. Nem ritka eset.

Kis Ágota irtózva bámult Frankra.

– Kicsoda maga? Gyóntató atya?

Megelégelte a meztelenséget. Nyújtózkodva elérte a fotel karfájára vetett blúzáat, a párna alól előkerült a bugyi is.

– Azt nem tudtam elviselni, hogy megalázza a családot azzal a kurvával! – kiabált.

– Semmi más nem érdekelt! Azért álltam oda a tükör elé, és ollóval tövig lenyírtam a hajamat! Olyan rövidre, amilyenre csak tudtam! Aztán anyámmal elmentünk a kurva lakására. Ő kisírt szemmel, én meg kopaszon. Nem csináltunk jelenetet, csak oda-mentünk, megnéztük apámat, hogy ott van-e. Részeg volt már. Sarkon fordultunk és hazamentünk. Beszögeltük az ajtót. A ablakokat is beszögeltük. Fél óra múlva jött az apám. Zörgetett, verte az ajtót meg az ablakokat, de nem engedték be. Kileselkedtem. Ott állt, szegény, az ajtó előtt ingben, kiskabátban. Január volt, mínusz tíz fok. Vagy még annál is hidegebb. Egész éjjel az ajtó előtt állt a hidegben. Én meg bent sírtam ...

Frank megborzongott. Úgy gondolta: bármilyen furcsa, már-már menthetetlen helyzetbe is sodorta magát, elérkezett az idő, hogy végre föltegye azokat a kérdéseket, amiért idejött.

– Minek ártja bele magát a bátyám életébe?

– Susu olyan nekem, mint a testvérem. Annál is több. A bátyja pedig emlékeztet valakire.

– Rossz emlék?

Kis Ágota hallgatott. Kis idő múlva elsírta magát.

– Nagyon.

A múltból föltűnt egy vadászsapkás férfi: – Balla vagyok – nyújtotta a kezét. Az övé elveszett benne. Három hét múlva feltűnés nélkül egy kézitáskába csomagolta a legszükségesebb holmiját, és megszökött a szülői házból. Huszonhárom éves volt. A vadászsapkás Pesten szerzett neki munkát és albérletet. Hazavitte, bemutatta az anyjának, a barátainak. Öt hónap múlva eljegyezték egymást. Másnap egy ismeretlen nő felhívta Kis Ágotát telefonon: – Vigyázz, kisanyám, a Balla nős ember és három gyereke van... Úgy érezte, azon nyomban ott ér véget az élete. Nem szólt Ballának a telefonról. Öt hónap alatt mindössze kétszer töltötték együtt a hét végét. Balla mindig talált kifogást. Kis Ágota az ismeretlen nő telefonja után csak szombat este vagy vasárnap ebédidő alatt volt hajlandó találkozni. Balla egy hónap múlva bevallotta: – Igen, feleségem van és három gyerek ...

– Susunak mindene megvan a bátyám mellett – mondta Frank.

– Csak az önállósága hiányzik. Mondjuk úgy, hogy a szabadsága.

– Ne mondja! Ismerem a bátyámat.

– A barátnőm mindent elmondott. Köztünk nincs titok.

Kis Ágota fölkel, italt töltött. Franknak valamivel többet.

– Amikor én férjhez mentem, én is kénytelen voltam beadni a derekamat – nyújtotta Franknak a poharat. Remegett a keze. – Én is meghunyászkodtam az uram előtt, mert így neveltek, így élte le az életét az anyám, a nagyanyám. De ma már más vagyok! A bensőmben is másik életet élek, és ezért át tudom érezni a barátnőm sorsát. Sírnivaló, ahogy az első napokban viselkedett. Bámulta a kirakatokat, az utolsó betűig elolvasott minden plakátot. Elcipelt magával a Duna-partra, föl a Várba, az üzletekbe. Naphosszat, megállás nélkül. Ahogy egy nő csinálja, ha valami nincs rendben. Az eladókkal telerakatta a pultot. Ahogy turkált az anyagokban, édes Istenem! Az a mohóság! Azt látni kellett! Én tudtam, hogy miről van szó, de az eladók semmit se sejtettek. Kicsit szégyelltem magamat. Meg sírtam. Hiszen a legjobb barátnőm...

Frank felhajtotta az italt.

– Ha tényleg kedvel engem – nézett Kis Ágotára –, akkor segítsen a bátyámnak. Küldje haza Susut. Kérem ...

Kis Ágota nem válaszolt. Azt gondolta: – Abba a koszos faluba? Ahhoz a lószagú pasashoz? ...

Megszólalt a telefon.

– Ki lehet ilyen későn? – kapta föl Kis Ágota a kagylót.

Elsápadt, idegesen pillantott Frank felé, aztán mint aki rátalált az egyetlen kiútra, szinte ordinaré hangon porolni kezdett.

– Mit képzelsz maga? Nézzen az órájára!... Nem adtam föl semmiféle hirdetést!... Nem érti, ember, hogy mit mondom? Nem és nem! Férjes asszony vagyok, és hat neveletlen gyerekem van!

Lecsapta a kagylót.

– Egy pofa – számolt be Franknak. – Érdekelné a házassági hirdetés, amit erről a telefonszámról adtak le. Részeg disznó! ...

Körbesétált a szobában, megállt a pianinó és a könyvvállvány között. Mintha tükör előtt illegette volna magát.

Frank a zokniját találta meg először.

– Megígérhetne nekem valamit – kuporodott eléje Kis Ágota.

– Attól függ.

– Nem azt, hogy állandó szeretőm legyen ...

Ha ez a csönd tudott volna könyörögni. Ha segítségért kiálthat.

– Csak legalább egyszer majd, jó? ...

Frank biccentett. Vagyis mintha biccentett volna.

Másnap délelőtt zuhogó esőben a községi posta kézbesítője zörgetett Gerzsonnal.

– Telefonon keresik Budapestről – törölgette arcáról az esővizet.

– Miért nem kapcsolják ide?

– Mert nem működik a vonala, Freytág úr. Egyedül csak nálunk, a hivatalban lehet telefonálni. Műszaki vizsgálat van a körzetben.

– Akkor menjünk – nyúlt Gerzson a fogason lógó esőköpenyért.

– Ráér, Freytág úr! A pesti hívó csak tizenkettő után lesz ott a helyszínen.

Az óra fél tizenegyet mutatott.

Gerzson húsz forintot nyomott a postás kezébe, aki nagy híve volt, hiszen mindig nagy borralókat kapott. Még a karácsonyi üdvözlőlapok kézbesítéséért is.

– Ott leszek időben. Mondja meg a kisasszonynak.

Találgatta: ki keresheti Budapestről? A minisztériumból? Az idegenforgalmi központból? Kis Ágota talán? – Csak nem Susu gondolta meg magát? – dobbant nagyot a szíve. A kézbesítő még vissza se biciklizett a postahivatalba, Gerzson a hátára terítette az esőköpenyt, fejébe nyomta a lovassapkáját.

– Még csak nyolc perc múlva tizenegy – mutatott a kisasszony a faliórára.

– Persze, persze ... – kerülte Gerzson elvörösödve a kis hölgy tekintetét. – Mondta a Jóska, hogy csak tizenkettőre, de azért megvárhatom itt a hívást, ugye?

– Várja csak, nyugodtan.

Gerzson leült a padra. Ügyfél nem volt. Levette a sapkáját, köpönyegét maga mellé terítette. A kisasszony épp feléje pillantott. – Ezek mindenbe belehallgatnak – gondolta nyugtalanul. Ismerte a postáskisasszonyt, bár a keresztnévében nem volt biztos: Adél vagy Andrea?

– Meg tudná mondani, hogy ki a hívó? – kérdezte.

– A felesége.

Így, idegen által kimondva, száraz egyszerűséggel, hasonló volt egy szégyenletes leleplezéshez. Legalább valamiféle érdeklődés vagy egy kevés gúny lett volna a kisasszony hangjában, hisz Susu távozását nem lehetett eltitkolni a faluban. Időbe telt, míg elfogadható hangon kinyögte:

– Igen, gondoltam, hogy a feleségem Budapestről... Voltaképpen kérdezett volna: – Uramisten, mi történhetett? ...

A hivatal összes dísze: a falióra és a bekeretezett díjtáblázat. Két postai ablak. Egyik levél- és csomag-, másik a pénzfeladáshoz. A kisasszony kezelte az egész hivatalt. Unatkozást színlelve rakosgatott maga körül, miközben egy kölcsönbe kapott párizsi divatlapot nézegetett. Huszonöt évével és csöpp sántaságával – épp, hogy bicegett – akkor se táplált különösebb reményeket, amikor a nőtlen Gerzson letelepedett a faluban, és a postamester vacsoráján táncoltak, azt viszont szeretne volna, ha valami módon a bizalmasa lehet a nagyrabecsült, egyesek által azonban hevesen szidalmazott férfinak. Gerzson körülfonták a mendemondák. Különösen a franciaországi éveiről suttoztak, mostanában pedig a feleségéről. Andrea kisasszonyt a barátai gyakorta faggatták a titkok felől, gondolván, hogy rendszeresen belehallgat a

telefonbeszélgetésekbe. Ilyenkor pirosra gyúlt arccal, felháborodva utasította vissza a föltételezést, noha egyszer-kétszer valóban megkísértette a kíváncsiság.

A zsebtükrébe pillantott, megigazította a frizuráját, kevés rúzszt kent a szájára. Budapest jelentkezett.

– Tessék bemenni a fürkébe!

Gerzson behúzta maga után az üvegajtót. Az izgalomtól alig tudta kinyögni:

– Te vagy?

Susu a vonal végén nem tudott megszólalni.

– Halló! Halló! – kiabált Gerzson. – Beszélj már!

– Itt vagyok. Miért kiabálsz?

– Honnan beszélsz?

– Budapestről.

– A barátnőd lakásáról?

– A Főpostáról.

Ez valahogy jólesett Gerzsonnak.

– Már nem laksz nála?

– Már nem.

Gerzsonban szorító gyanú ébredt. Azonnal el akarta oszlatni.

– Hol laksz?

– Albérletben.

– Melyik utcában?

– Kispesten.

– Kinél?

– Egy pedagógus házaspárnál vettem ki szobát.

– Egyedül laksz?

– Kivel laknék, nem mondanád meg?

– Mit tudom én ...

– Kinek nézel te engem?

Gerzson megszeppent. Csaknem elrontotta a dolgot. A sértődött-ingerült kérdést elengedte a füle mellett. Az ilyen pillanatok bizonyultak a házasságukban a megbízhatónak. A néma várakozással függőben hagyott mindent. Ez mindig bevált. Susu az ilyen hosszú csöndeknek, hallgatásoknak a terhét nem bírta elviselni.

– Ott vagy még? – kiáltotta ijedten.

– Persze.

– Veled mi van?

– Élek.

– Hol szoktál ebédelni?

– Marci vendéglőjébe járok.

– Ki mos rád?

– A Róza néni.

– És a lovak?

– Zabálnak.

Elakadt a beszélgetés. Susu tulajdonképpen nem is volt többre kíváncsi.

Gerzson megijedt, hogy a felesége leteszi a kagylót.

– A gyerekről beszélj!

Susu kuncogott.

– Rugdalja a hasamat a betyár.

Gerzson elérzékenyült.

– Miből élsz? – kérdezte óvatosan.

– Van állásom.

– Hol?

– Titok.

– Tanítasz?

– Nem tanítok – hazudta Susu.

– Hát akkor mit csinálsz?

– Mondom, hogy titok.

– Jó ez így?

– Micsoda?

– Hogy titkolózol.

– Most így jó.

Gerzson maga elé képzelte a feleségét, ahogy futólag a fürke ablaktükrébe pillant, többre nincs szüksége, hogy megigazítsa göndör frizuráját. Pontosan így tett akkor is, amikor a kórházi vizsgálatra készült. A kordnadrágot sóhajtva tette vissza a ruhászekrénybe: – Egy darabig erre nem lesz szükségem – mondta, aztán szembefordult. A tenyerével fentről lefelé haladva végigsimított a testén, aztán megállapodott a keze, valahogy úgy, mintha máris olyan formájú lenne a hasa, mint a földgömb.

– Miért nem jössz haza?

Susu anélkül, hogy válaszolt volna, helyére tette a telefonkagylót a budapesti Főposta nyilvános fülkéjében.

A postáskisasszony szórakozottságot tetteve forgatta csuklóján a lengyel turistáktól vásárolt borostyán karkötőt.

– Végezték? – kérdezte fölöslegesen.

Gerzson nyugtalanul pillantott feléje, s gyanúja egyszerre megnőtt: ez a kis szőke némbor fültanúja volt a beszélgetésnek. Lángvörös arccal, köszönés nélkül menekült ki az utcára. Az esőkabátot a kezében szorongatta, a sapkát föl se tette.

A manóarcú festőművészt egy váratlan, erős szívroham elvitte. A mentőnek arra se jutott ideje, hogy beszállítsa a kórházba. Egyetlen nap, egyetlen hír, s egyszerre minden megváltozott, sőt elmúlni látszott. A halott akarata szerint a szülőfalujában temették el. Az asztaltársaság tagjai a temetés napján fél tízkor gyülekeztek a Déli pályaudvar parkolójában. Ígéretük ellenére többen nem jöttek. Trepovszki sem. Negyedórái várakozás után Moskovics Ernő egy nyilvános fülkéből felhívta a lakását, de az öreg nem vette föl a telefont. Újabb negyedórát vártak. Moskovics Ernő ismét telefonált.

Eredmény nélkül.

– Indulni kell! – figyelmeztették a többiek.

Három autóban kényelmesen elfértek. Elöl Lóránt bíró hivatali kocsija haladt. Ő vezetett. Frank a barátja Mercedesében ült. A harmadik autó, egy kék Commodore is szolgálati kocsi volt. Szép időt fogtak ki, noha november közepét mutatta a naptár. A meteorológia a déli órákra tizennyolc fokot ígért. Az idő alkalmas volt, hogy a táj lekösse a figyelmüket. Kenese, Almádi, Káptalanfüred még mindig káprázatos színekben pompázott, a Balaton ezüstarcát mutatta. A táj valósággal nyüzsgött a hosszú őszen: a kertekben ástak, trágyáztak, szőlőt takartak, gazt égettek.

A temetésen a társaság tagjain kívül két öregasszony vett részt, életben maradt távok rokonok. Moskovics Ernő a szertartás alatt a sírgödörből kiásott föld agyagos halmán átgázolva Frank mellé furakodott. A hosszú moszkvai év alatt arca megnyúlt, öltözködése választékos maradt, a tartásába, a mozdulataiba azonban visszatért a hajdani lomposság és esetlenség.

– Bemondattam a rádióban, hogy meghalt a kisöreg – mondta hangosan, hogy mások is hallják.

Tarjános Kálmán csöndre intette. Frank észrevette, hogy hiányzik a hosszú, fehér selyemsál, amelyet Tarjános reggel a pályaudvari parkolóban torokfájásra hivatkozva kétszer körültekert a nyakán.

Lehajtott fejjel, összekulcsolt kézzel hallgatták a búcsúztatókat. Frank csak most, a koporsóról leolvasva tudta meg, hogy az öreg hetvenkilenc éves volt. Megpróbálta földidézni: ráncos arca csakugyan, mint a fa kérge. Úgy rémlett, hallja is rekedten sercegő hangját: – Az igazi festők alkalmatlanok a nyilatkozgatásra...

– Az első halottunk – súgta Moskovics Ernő.

Frank nem válaszolt. Óvatosan körülpillantott: – Ki lesz a következő? ...

A temetés után alkalmas vendéglőt akartak keresni, ahol szerény halotti tort ülve megemlékezhetnek elhunyt asztaltársukról, mielőtt azonban ez ügyben bármi is történhetett volna, Lóránt híró meghívta a társaságot a közeli nyaralójába. Az autók elég nehezen kapaszkodtak föl a rövid, meredek utcába, aztán a vendégek szemügyre vehették a vöröskőből épített lábazatot, a kőporos falak friss színét. A lambériás homlokzat és a háromszárnyú zsalugáteres erkélyajtók sötét diószínében volt valami koraérett komorság. Az augusztusban elvetett fű zsenge maradt és foltosán kelt ki. Az épület mögött műanyag paradicsomkarók meredeztek, a nyári kertészkedés kellékei. A mindig nyugodt és megfontolt bíró tekintete egyik vendégről a másikra röppent. Mint aki mentegetőzni kényszerül, úgy7 mutatta be a szomszédait.

– Ez itt balról, ez a szőlővel övezett földszintes egy nyugdíjas téeszelnöké. Az ott szemben, a csúcsos, amit félig-meddig eltakar a nyírfa, egy nyugdíjas bankfőnöké. Tőle szoktam venni a bort. Annak a háromablakosnak, tetején a villámhárítóval, annak a tulajdonosával együtt jártam gimnáziumba. Vegyészmérnök Budapesten a kőbányai gyógyszergyárban. Ez a szomszéd itt jobbra, nyugdíjas tűzértiszt. Azon túl az ő szomszédja pedig egy drága, aranyos ember, ő is nyugdíjas már, valamikor a kereskedelemben dolgozott. Mindenhez ért, amit ember elvégezhet, mindenkinek a barátja, az utca jötevője. Közel van már a hetvenhez, de nem néz ki hatvannak se ...

Tarjános Kálmán karnyújtásra állt a házigazdától. Kitüntető figyelemmel hallgatta. Frank arra gondolt közben, hogy legutóbb a társasági összejevetelen csaknem összevesztek, amikor Tarjános kissé kapatosán áthajolt az asztal fölött, s azt mondta a bírónak: – Úgy beszélsz velünk, mintha állandóan a hátunk mögött állnál... Fölért egy baráti arcucsapással.

A bíró befelé terelte a vendégeit.

– Gyertek, nézzetek körül bent is ...

A felesége két nappal előtte leutazott Budapestről, és kitakarította a nyaralót. Az ebédlőnek nevezett földszinti helyiségben az asztalra készítette a tálcákat, a poharakat és a poháralátéteket. A demizsonból üvegekbe töltötte a bort, a hűtőszekrényt a bor minőségének megfelelő fokozatra állította. Nem feledkezett meg a sósmogyoróról sem. Stifoldert is szeletelt, nejlonba csomagolta, és a férje lelkére kötötte, hogy a hűtőszekrényből elővéve, az odakészített hatalmas tálcára szervírozza, eszébe ne jusson, hogy a nejlonzacskóból kínálgassa a vendégeket.

– Egy korty körtepálinka? – mutatta föl Lóránt Antal az üveget.

Némán bólintottak. Az is, aki nem szerette a pálinkát. A körtepálinka a manóarcú festőművész kedvenc itala volt. Szótlanul fogták a poharat. Kis túlzással: mintha a halott visszaérkezésére vártak volna.

A bíró megtöltötte a borospoharakat is.

– Van meleg vizünk is, ha valaki kezet akar mosni – mondta közben.

Moskovics Ernő azt a poharat választotta, amelyikben a legkevesebb volt. A tetőtérbe fölvezető lépcsőre telepedett. A falról egy Szőnyi-rézkarcc nézett le rá. A keskeny lépcsőfordulóban valósággal útját állta a tekintetnek. Szép, vastag, egészséges női akt.

– Furcsa, hogy Trepovszki nem jött el – mondta. – Pedig biztosra ígérte.

– Majd felhívjuk telefonon, és elmondjuk neki, hogy a temetés után milyen jól éreztük magunkat itt. Sajnálhatja, hogy nem jött el – hajtotta le Finta doktor a borát a gyakorlatlan ivók könnyelműségével. Kedvelte Trepovszkit, bár minden múltbeli tapasztalata és ösztönös képessége ellenére magában kissé lenézte. Főként a műveltségét hiányolta.

Újból megtöltötte a poharát, és várta, hogy fejébe száll a bor.

– Szép ez a nyaraló – kacintott a bíróra. – Büszke lehetsz rá. Igazán szép. Es nagyszerű.

A többiek nézelődtek, ismerkedtek a nyaralóval. Egyelőre olyan tárgyak kötötték le a figyelmüket, mint a padkás cserépkályha, amelyet egy környékbeli fazekasmester készített, a mézsfehér falon terpeszkedő díszes barométer és a polinéz álarc, amelyet a bíró egy törökországi bazárban vásárolt.

– Mibe került a ház? – kérdezte Moskovics Ernő.

Lóránt kitérő választ adott.

– Nem tudom pontosan. A feleségem könyvelte a számlákat, még nem adtuk össze.

Moskovics Ernő nem hagyta magát.

– Négyszázezer? Ötszázezer?

– Lehetséges. Talán kevesebb.

Moskovics Ernő a falhoz támasztott kerti szerszámokat, a permetezéshez használt vegyszeres üvegeket vette szemügyre.

– Idegen tárgyak ebben a lakkszagú, kifényesített környezetben – gondolta. Szóra-kozottan figyelte a televíziós készülék peremén futkosó pókot. Belenyalt a borba. Ez se segített. A túlságosan hidegre hűtött ital elveszítette jellegzetesen táji, kesernyés zamatát. Szavakat, gesztusokat keresett. Nem tudta, hogyan kezdjen hozzá, hogy már az első mondattal romba ne döntsön mindent. Amióta belépett a házba, hiányzott a hely és a vendég közötti összhang. Nem tudott volna hitelt érdemlő magyarázatot adni, hogy miért. Mindössze az járt az eszében: hová tűntek a vágytól és akarattól feszülő

mellények, norvégmintás pulóverok és az elegáns selyemingek? Úgy érezte: sírhatnékja van.

– Hát akkor megnéztük és gratulálunk – mondta többes számban fogalmazva. Fölállt, az órájára pillantott. Nem akart kétséget hagyni.

– Csak nem mész el? – meredt rá a bíró.

Moskovics Ernő visszatette a poharát a súlyos tölgyfa asztalra.

Lóránt tekintetében valamennyiük csodálkozása.

– Ha akarod, a szomszédban van telefon, felhívhatjuk Trepovszkit – ajánlotta.

– Nemcsak ömiatta. Sietnem kell, nem akarok most magyarázkodni. Azt, hogy gratulálok a nyaralóhoz, őszintén mondom.

A bíró érzése: valami kiesett a kezéből. Mentette a menthetőt.

– Így nem mehetsz el! – rántotta ki az ebédlőszekrény fiókját. A vendégkönyvről is a felesége gondoskodott. A vállalati könyvkötészetben készítette el: ötven számozott oldal, merített papír, az égszínkék műanyag borítón a nyaraló aranyozott sziluettje. Lórántné kétszer is figyelmeztette a férjét: – Addig íráss velük, amíg le nem isszák magukat!...

Fölmutatta a könyvet.

– Te leszel az első, aki ír bele!

Moskovics Ernő ellenvetés nélkül vette elő a töltőtollát, s mint aki a szöveget már előre megfogalmazta magában, lendületesen írni kezdett. „Gratulálok! Én havi ezerötöt költök újságra meg könyvre. Nem tartozik a presztízs fogyasztás körébe, mindezt csak adalékként írom. Sokan mosolyognak a puritánságomon. Azt mondják, valójában nem is puritán vagyok, hanem életteretlen. Így aztán félek, hogy azok, akikkel együtt dolgozom, élek, barátkozom, óhatatlanul azonosulhatnak velem. Rosszul járnak, ha így teszik. Kelt a Balaton-felvidéken, annak egy bizonyos pontján, 1973. november.”

A vendégkönyvet összezsukta és a házigazda elé tette.

– Te is jössz? – fordult Frankhoz, aki ellenvetés nélkül bólintott.

Moskovics Ernő csak akkor szólalt meg, amikor a Balatont elhagyva fölkanyarodtak az autópályára.

– Te nem is írtál a ház könyvébe – említette föl.

– Semmi se jutott eszembe – hazudta Frank. Megfordult a fejében néhány mondat, de egyiket se találta elég szellemesnek és helyénvalónak.

– Tudom, hogy időtlenül viselkedtem, de ha még öt percig maradok, ott fulladok meg a helyszínen.

Moskovics Ernő kis szünet után hozzátette:

– Legalábbis így éreztem.

– Szembetaláltad magadat valamivel, amit nem tudtál hova tenni.

– Megbántottam ezt a szerencsétlen Lórántot – kesergett Moskovics Ernő. – Beleölték az örökségüket a nyaralóba, büszkék és boldogok, én meg elvertem rajtuk a port. Nem irigylem tőlük. Isten látja a lelkemet, hogy nem.

– Én sem éreztem magamat túl fényesen, nem volt ez így szerencsés a temetés után, de nem dramatizálom. A bíró nyaralóját nem lehet a társadalmi igazságtalanságok közé sorolni.

Moskovics Ernő a fejét ingatta.

– Nem, persze, hogy nem, csakhogy túl érzékeny vagyok. Ámbár, ha egy ilyen kis

házikó ennyire fölkavar, sőt megkínoz, akkor valami baj van itt belül – bökött a homlokára.

– Az a baj – figyelmeztette Frank –, hogy állandóan igazságot akarunk szolgáltatni. Pedig amit mi társadalmi igazságtalanságnak nevezünk, az sok esetben nem egyéb, mint az egyik egyén életterheltsége, szemben a másik egyénnel, aki többre képes és többet akar. A két egyén nem társadalmilag, hanem az emberi tényezők szempontjából áll szemben egymással. Törvényszerű lesz a szocializmusban is, hogy az egyik embernek több a pénze, mint a másiknak. Nagyobb házat fog építeni, jobb helyekre jár nyaralni és szórakozni. Jelen pillanatban még elképzelni is istenkáromlás, hogy ez be fog következni. Miféle kommunizmus ez? A szemináriumi anyag szerint az ilyen jelenségek ellen föl kell lépni! Marx zseniális közgazdász volt ugyan, de a társadalmi igazságosság kérdésében fontosabbnak érzem Rousseau-t, aki azt mondta, hogy a törvényiek segítségével kell elejét venni a végzetes egyenlőtlenységnek. Nem úgy persze, hogy a tulajdonostól elvesszük a kincseket, hanem úgy, hogy megakadályozzuk a kincsek felhalmozásában. És nem úgy, hogy menhelyeket építünk a szegényeknek, hanem úgy, hogy megóvjuk őket az elszegényedéstől. Mert a legnagyobb rossz már bekövetkezett, ha vannak szegények, akik védelemre szorulnak, és vannak gazdagok, akiket meg kell zabolázni...

– Félve gondolok arra – bámult ki Moskovics Ernő az autóból –, hogy kezdettől fogva egy fantomot kergetek. De hát ebben olyan nagy elődeim voltak, mint például a te Rousseau-d. Ide sorolható Marx bácsi is. Igazságfantom, szocializmusfantom, mit tudom én, miféle fantom. Utánuk vettem magamat és fúlok, futok. Mindhalálig. Reggeltől estig magyarázom az okos kollégáimnak, hogy nem látják? A Duna vize kezd visszafelé folyni! A leghülyébb bürokrata is azon töri a fejét, hogyan szerezhetne még nagyobb hatalmat. A szemünk láttára trösztösítik a vállalatokat, összevonják a téeszeket. Minél nagyobb a monstrum, annál nagyobb a hatalom. A szocializmusban is az dominál, hogy kinél van a pénz. A legkisebb tők faluban is, kinek van pénze? A téesznek. Abba is beleszólhat, hogy ki legyen a községi párttitkár. Mert a téesz ad állást, lakást, kultúrházat. Írtam ezekről a kérdésekről egy hivatalos beadványt. Hivatalosan nyújtottam be, mint afféle dokumentumot. Véletlenül jutott a fülembe, hogy kártyázás közben már a legmagasabb körben is szóba került.

– A beadványod?

– Nem épp elismerő szavak kíséretében – biccentett Moskovics Ernő. – Egy magára sokat adó főpolitikus dilettantizmusnak nevezte. Tegnapelőtt a szokásos heti megbeszélés szünetében félrehív: – Miben sántikálsz te? Micsoda marhaságokat firkálsz ... Mondom neki, hogy előbb-utóbb elkerülhetetlen lesz egy újfajta képviselői rendszer bevezetése. A káderkérdés teljes felülvizsgálata ... Eta láttad volna, hogy nézett! Ajajajaj! Rám támadt: – Meg vagy te örülve? Kivel akarsz te megosztani a politikai hatalmat? Öt évvel hatvannyolc után? ...

– Ez komoly vád.

– Az.

– Mit válaszoltál?

– Mit lehet nekik válaszolni? A hatalom a közpénzekkel együtt az ő kezükben van. Úgysem értik, hiába mondom. Vágjam a képükbe, hogy kölcsönöket markolnak fel az angol meg a svájci bankoktól, és a saját elképzeléseik szerint használják fel? Erről hallgatnak, miközben engem dilettánsnak neveznek.

Éles, csúfolódó hangon utánozni kezdte azokat, akikre gondolt.

– Nincs szükség itt, elvtársak, semmiféle változásra! Be fogjuk bizonyítani, hogy a szocialista rendszer mindenkor magasabb rendű a kapitalizmusnál! Jólét kell? Tessék!

Azok a hülye kapitalisták meg, úgy kell nekik! Ha nálunk fellendülőben van az élet, akkor mi nyilván okosabban csináljuk. Legjobb, ha minden marad a régiben. Annál nincs jobb, mert bevált. Minek ide a friss szellem? ...

Franknak fölrémlett a múltból Sztálinváros: Moskovics Ernő félszegen áll a kecskelábú asztalnál, nadrágjának a szára az ottani divat szerint begyűrve a gumicsizmába, zakójának a gombja cérnaszálon, végül egy rántással leszakítja, kezében a szemüvege, mint a bűnjel. Frank segítene, de fogalma sincs, hogyan, mire magához öleli a barátját. Az eső már elállt, a Duna felől halszag nyomul föl, a dömperek szobájában még mindig ég a villany, hangosan veszekednek. – A kételkedés joga hozzátartozik a szabadsághoz – búcsúzik Moskovics Ernő a kapuban fanyar mosollyal –, márpedig én szabad embernek tartom magamat...

Frank megszorította az autóban a barátja karját.

– Nekem is megvannak a magam rögeszméi – vigasztalta.

– Én teljesen átadtam magamat a mozgalomnak – mondta Moskovics Ernő elkomorodva. – Ezzel kell számolnom és elszámolnom.

A sofőr legjobbkor szólt hátra.

– Főnök, nem akar egy jó halászelevet?

Moskovics Ernő arca földerült.

– Benne vagyok. Te mit szólsz hozzá, Frank?

– Ott a helyünk.

Hamarosan letértek az autópályáról.

A halászelevet balatoni halból készült, a halféleségek összetétele is megfelelt, az ízesítés jól sikerült. A csárdavezető villányi vörösborot hozatott fel a pincéből. Mintha visszalopakodott volna a múlt, emlékeztetve őket a meghitt asztaltársasági összejövetelekre.

– Jól megfértem és megférek a puritánsággal, de azért nagy marha vagyok, hogy nem nőültem meg – mondta Moskovics Ernő a halászelevet kanalazva. – Nem azért maradtam agglegény, mert nem szeretem a nőket. Nagyon is jól vagyok velük, de mindig arra gondoltam, hogy a mozgalmi munka meg a házasság nem nagyon fér össze. Vagy? az egyik, vagy a másik. Voltak rossz példák előttem.

Frank hallgatott. A barátja ritkán beszélt előtte a nőkről. Pár éve egyszer azzal fogadta: – Van egy elvált asszony, akihez bejárok a kórházba, amatőr színjátész az illető, most operálták... főbbet nem mondott. Soha többé nem említette az elvált asszonyt.

– Bizony, a nők ... – morogta Frank.

Tíz napja érkezett a gyászjelentés: „Mély fájdalommal tudatjuk, hogy Farádi Károlyné, született Feldmann Klára, türelemmel viselt hosszú szenvedés után ötvenkét éves korában elhunyt.” Meghalt az első szerelem – gondolta megrendültén. Vele együtt minden, amire azt lehetett mondani: múlt. Fogalma se volt, ki küldhette el a szerkesztőségi címre a gyászjelentést. Az emlékek közül elővágódott egy mondat: „Az ember az érzelmektől olyan lesz, mint a madár ...” Amikor ez kissé fellengzősen elhangzott, Feldmann Klári huszonhárom éves volt. Frank tizenöt. Újabb mondatok. Kristálytisztán. „Micsoda könnyelműség! Maga nem szereti a verseit, csak megírta! Milyen költő maga? Tudja, hogy Ady Endre első kötetében hány vers volt? Hatvanhárom! A maga helyében a verseimet tíz körömmel kapartam volna ki a romok alól!” Az újszászi vasútállomás peronján Klári fázósan húzta összebb a prémes gallért. A pesti vágányra kanyarodó katonai szerelvény után bámult, míg az utolsó kocsik el nem tűnt, aztán kétségbeesetten Frankba kapaszkodott: „Sose fogom elfelejteni! A legnagyobb ajándék volt ez az éjszaka, amit a sorstól annyira üldöztetés után kaphattam.

De érzem a veszélyt, drága kisfiú! Ha veled maradok, el fogok veszni! Biztosan érzem!” S végül az utolsó találkozás. Klári nem vett be éjszakára gyógyszert, helyette felhajtott egy nagy pohár konyakot. – Félek, drága kisfiú! – sírta el magát. – Biztos, hogy más is így van ezzel... Hamarosan elnyomta az álom, s úgy aludt, mint egy egészséges ember. Pedig már meghalt, azon az éjszakán. – Kire gondolhatott az utolsó percben? – tűnődött Frank. – Amikor már nyilvánvaló volt, hogy nincs tovább. Az anyjára? Az apjára? Elvált férjére? ... Úgy gondolta végül: alighanem Istenre. Ő is megtette. Kegyeletből.

– Ki törődik már azzal, hogy agglegény maradtam? – törölgette a szalvétával Moskovics Ernő a száját.

Szívesen beszélt volna a nőkről. Egyetlenegyről mindenképpen, akit húsz éve a művésztelepen látott meg először, festőművész barátja műtermében. A lány alacsony pódiumon ült, egyik lábát fölhúzta, állát a térdére támasztotta. A műterem üvegtetejéről valósággal zuhogott reá a fény. Merő csillogás volt a haja, a bőre, a festő azonban ezt is kevésnek találta, mert lámpákkal világította körül. A telep kapujában megvárta. – Csak hétfőn szoktam idejönni a művész úrhoz, amikor Supka úr zárva tart – mondta a lány. Moziba hívta. Nem. Vendéglőbe vacsorázni. Nem. A városi parkba. Nem. Hosszú kérésekre beleegyezett, hogy végigsétáljanak a belvárosi üzletsoron. Meg-megállt a kivilágított kirakatok előtt. Főleg a cipők és a ruhaanyagok érdekelték. A Szentháromság-szobornál a kezét nyújtotta, olyan mozdulattal, mint egy társaságbeli hölgy: – Isten áldja... Nem engedte magát hazakísérni. A nevét sem árulta el. Másnap a festőművész mondta meg: Pozsonyi Mari. Azt is, hogy a Supka-cukrászdában dolgozik. Moskovics Ernő háromszor sétált körül a háztömböt, mire kifogta a megfelelő pillanatot: senki sem állt a fagyaltos kocsik közelében. Az ananászból kért. Az első fagyaltgombóc után fél évvel Mari beleegyezett, hogy együtt töltsenek egy éjszakát. Lázás keresés után a nyolcadik kerületben talált egy alkalmi szobát. Ötven forintot fizetett a szobaasszonynak. Marinak azt hazudta, hogy a barátja albérletében fognak aludni. Gyöngéden fogta a karját: – Ne félj, senki sincs itthon – bátorította. Nyikorgótt a kétszárnyú ajtó. Mari vacogott a sötétben. Egy gomb lepattant a blúzáról és elgurult. A cipője koppant a padlón. A lazán leeresztett redőny résein át fény világított be az utcáról. A sarokban hatalmas ruhásszekrény. Az ágy nyikorgott. Mari engedelmesen szétvetette a lábát, mintha mielőbb túl akart volna lenni a dolgon, az ölelkező mozdulatokban azonban volt valami véget nem érő. Moskovics Ernő mondott valamit. Talán azt, hogy: – Imádlak!... Abban a pillanatban, mintegy jelszóra a ruhásszekrényből két alak ugrott elő, a sötétben vaku fénye villant, majd a fényképezők nagy robajjal kitortek a szobából. Amikor Moskovics Ernő magához tért a megdöbbenésből, az első gondolata az volt: – Nem zártam be az ajtót... Mari rémülten kapta magára a ruháját. A bugyit, a melltartót, a cipőt a kezében lógta. A gangon feldöntött egy fonott karosszéket. A sötét udvaron elejtette az egyik cipőt. Eszébe se jutott, hogy utána kapjon. Moskovics Ernő vette föl s vitte magával. Pár hét múlva fölkereste egy harminc év körüli férfi. Felmutatott egy fotót. Készülhetett róluk is. A láb elég hosszú, hogy Marié legyen, combéinak íve is, Moskovics Ernő azonban szélesen feküdt rajta, a lány pedig a vállgödrébe fúrta a fejét, az arcból így semmi se látszott. Moskovics Ernőt hányinger szorongatta. Visszaadta a lényképet a férfinak, aki a nevét se mondta meg. Hogy miféle lehet, csak sejtette. – Ha nem hordja el magát rögtön, rendőrt hívok, rohadt disznó!... Azóta nem találkozott a lánnyal, akit szívesen elvett volna feleségül. Azóta nem beszélt róla.

A Budaörsi úton suhantak a Mercedessel, amikor végre megszólalt.

– Megnézzük az öreget?

– Megnézhetjük – bólintott Frank.

Trepovszkit nem találták az Eper utcai villában. Moskovics Ernő türelmetlenül nyomkodta a csengőt, rugdalta a vaskaput. Trepovszki az öreg Béni halála óta egyedül élt. Hetenként kétszer egy józsefvárosi asszony járt föl hozzá mosni és takarítani.

A szomszéd kertből szikár, ápolt külsejű ősz férfi jött a kerítéshez.

– Kit keresnek? – érdeklődött.

Moskovics Ernő végigmérte. Bolyhos házikabátjában, vastag arany csuklóláncával valahogy oda nem illő jelenség volt.

– A barátunkat keressük.

– Trepovszki urat tegnap délután elvitte a mentő.

– Micsoda?

– Öt óra tájban.

– Mi történt vele?

– Nem tudom.

– Ki hívta a mentőket?

– Nem tudom.

– Melyik kórházba vitték?

– Sajnos, fogalmam sincs. Mire kijöttem, már elszirénáztak.

– Még jó, hogy látta a mentőket – legyintett Moskovics Ernő idegesen.

A hivatalában percek alatt kiderítette, hogy Trepovszki melyik kórházban fekszik.

– Te jó isten! – markolta a telefonkagylót. – Súlyos?

A falióra pillantott.

– Tizenöt perc múlva ott vagyunk.

Kétségbeesve nézett Frankra.

– Agyvérzést kapott.

A kórház kapujában az osztályos orvos várta őket.

– Az alapfunkciók viszonylag rendben működnek – magyarázta a liftben. – Az agynak a kommunikációt biztosító és szabályozó területe károsodott. Egyelőre nem aggasztó mértékben, de azért ne lepődjenek meg.

A betegszobáig kísérte őket.

Kegyetlenül hosszú volt az a néhány pillanat, amíg a különszoba ajtajában álltak. Úgy tűnt, nem nagyon van itt már szükség semmire, a műszerek csupán alibiként szolgálnak, valamiképpen a lehúzott ablakredőny is. Ebbe a magasságba már nem ért föl az udvari szilfák lombja. Az ágyról nézve Trepovszki akár a sztratoszférában is érezhette volna magát. Az égboltot a napvédő vászonfüggöny tartotta távol. A betegágy mellé rendelt fiatal, rövidköpenyes ápolónő kérdően tekintett az orvosra, aki a háttérből intett, hogy maradjon.

Trepovszki kórházi ingben, párnákkal föltornyozva félig ült, félig feküdt. Körülötte rend és nyugalom. A haját rövidre nyírták. Furcsa volt. Mint egy rab. Erős, csontos lett az arca. A hatalmas fülek groteszk jelentőséget kaptak. A jobb szeme érzéketlenül könnyezett. Frank arra gondolt: fiatal korában az embernek eszébe se jut, hogy ilyennek képzelje magát. Savanyú szag esapta meg őket, a betegség savanyú szaga. Az ápolónő megigazította Trepovszki párnáit. Ahogy előrehajolt, rövid köpenye alól elővillant a fehér bugyi. Keserves volt ez így. A betegség savanyú szaga. A bugyi széle. A befüggönyözött világ.

– Ne fáraszák nagyon – súgta az orvos és kiment.

– Anti bátyám! – lépett az ágyhoz Moskovics Ernő. Csaknem elcsuklott a hangja.

Trepovszki fölfigyelt, halványan elmosolyodott. Föl akarta lenni a szemüvegét, de hiába kotorászott a takarón, nem találta.

– Ki vagy?

– Moskovics Ernő.

Trepovszki arca megmerevedett, az álla feszesen előreugrott. Látszott, hogy megfeszített erővel összpontosít. Izgatottan és hevesen dadogni kezdett. Alig lehetett érteni, hogy mit mond. A nyelve újra meg újra előtolakodott. Vergődött a szavakkal. Az igyekezet emberfölötti volt.

– Meghalt a párttitkár... A spanyol nátha vitte el. Én mentem akkor mindenüvé, én egyedül, két hónapig a szociáldemokrata párt részéről. A Kamarás doktor vitte a szerepet, meg én. Mentünk tiltakozni a parancsnokhoz, az meg felszólított, ha negyedórán belül el nem hordjuk magunkat, akkor lefogat. Le is fogatott. Elvittek túsznak. Ott meg azt kérdezték tőlem, hogy ki hozta magát ide? ...

Az utolsó mondat a maradék erejét is fölemésztette. Halkan vinnyogni kezdett, mint egy öregasszony.

– Segítsetek már!...

Moskovics Ernő megfogta az öreg kezét, gyöngéden simogatta.

Trepovszki ismét nekirugaszkodott.

– Ki hozta magát ide?...

Nem tudta folytatni. Kis idő múlva megint összeszedte magát.

– Röstellem, de ennek már vagy nyolcvan éve ...

Az ápolónő a maga módján ránevetett.

– Nincs maga még olyan öreg.

Trepovszki odafordította a fejét.

– Gyere közelebb! Nem értem, hogy mit mondasz.

Az ápolónő Trepovszkihoz hajolt, átölelte a vállát.

– Nincs maga még olyan öreg.

Trepovszki fáradtan mosolygott.

– Akkor még rosszabb.

Moskovics Ernő nem tudott uralkodni magán.

– Arról van szó – rázta meg Trepovszki vállát –, hogy még csak ötvenhat éves vagy! És olyanokat mondasz!...

Trepovszki felnyögött. Arcán kétségbeesés, de azért az utolsó lehetőségbe még belekapaszkodott.

– A könyvben azt írták rólam, hogy a párttitkári teendőt akkor én vettem át sok jóindulattal, de kevés rátermettséggel. Aztán meg jött az izé ... A rosseb egye meg a nevét! ...

Frank elfordult.

Moskovics Ernő megsimogatta Trepovszki ősz fejét.

– Jól van, atya! ... Minden úgy lesz, ahogy te akarod. Azt a könyvet, amiről beszélsz, majd átíratjuk. Ne aggódj! A kedved szerint lesz átírva. Minden meglesz, csak ne idegesítsd magad.

Trepovszki hálásan mosolygott.

Moskovics Ernő könnyezett. Frank gyöngéden elhúzta az ágytól.

– Megyünk, megyünk – nyögte Moskovics Ernő. – Minden meglesz, atya! Ne félj! Bízhsz bennünk!

Az ajtóból visszafordult.

– Ne add föl! Veled vagyunk!

Tudták, minden nehezebb lesz Trepovszki nélkül.

Míg a liftre várva a folyosón ácsorogtak, Frank arra az estére gondolt, amikor először vett részt az asztaltársaság összejövetelén. Örült a halászlének, amivel elfoglalta magát. Hasonlóképp örült a vörösbornak. Trepovszkit hallgatva egyik ámulatból a másikba esett. Sohasem érezte annyira, hogy vidéki, mint ott és akkor. Vidéken végighallgatni is bűnnek számított volna, amiről beszéltek. Trepovszki elemében volt, a tényérja szélére kotort szálkákat rendezgette, s úgy tett, mintha csak mellékesen beszélne: – Minden forradalomnak az a legnagyobb dilemmája, hogy mit csináljon a győzelem után. Kezdetből fogva hangoztatom, hogy már a győzelem utáni pillanatban mást akar a munkás, az értelmiségi, a paraszt, a Mari néni. A forradalomban tapasztalt egység a győzelem után felbomlik, az egységes tömeg helyébe pártok lépnek. De amikor már csak egyetlen párt marad hatalmon? Akkor sürgősen demokratizálni kell a parlament szerepét, hogy a politizáló képviselő ne ugyanaz az átlagember maradjon a parlamentben, mint otthon volt, reggeltől estig güriző kisember. Ott fönt ő a képviselő! A honatyá! Országos politikus! Minden lehetőséget meg kell neki adni, hogy ő is kormányozhassa az országot! ...

– Micsoda igazságtalanság! – fakadt ki Frank. – Az embert világra hozzák, de máris meg van pecsételve a sorsa! Mindegy, hogy mit fog élni az élete, halálra van ítélve!

– Trepovszki még nem halt meg – figyelmeztette Moskovics Ernő.

– És ha majd meghal? Egy marxistának nem mindegy, hogy mi történik az emberrel!

– Én csak annyit tudok, hogy a halál után már minden a túlélőkön múlik – mondta Moskovics Ernő szomorúan.

A portás kitarta a nehéz tölgyfakaput, egyben eltanácsolva őket az útból, mivel a külső kapu felől a klinika igazgatója közeledett. Egy idős asszonyt vezetett karonfogva. Megpillantva őket rövid meghajlással köszönt.

Garázsba küldték a kapu előtt várakozó Mercedest. A végállomáson a hegyi kirándulásról hazatérő gyerekek megrohanták a beérkező autóbust. A felnőttek csak a következő járatra fértek löl. Moskovics Ernő komor hangulatban ült az ablak mellett.

– Annyit mondhatok, hogy én akkor is ott leszek minden hónap első keddjén, ha egyedül fogok ülni annál a rohadt asztalnál – szólalt meg a Moszkva tér táján.

Frank félt egy olyan mondattól, hogy: – Most nem szeretnék egyedül maradni... S hogy ilyen mondat szerencséjére Moskovics Ernő szájából nem hangzott el, a Margit híd pesti hídfőjénél magára hagyta a barátját. Jóformán el se búcsúzott tőle. Hazasiertett s igyekezett úgy viselkedni, mintha napközben mi sem történt volna. Helga szokásos kérdésére: – Mit kérsz vacsorára? – nem azt válaszolta, hogy: – mindegy... Megkérdezte, mi van az étlapon, s miután kiderült, hogy Helga az ő kedvéért vett aznap disznósajtot, Frank válasza csak az lehetett: – Disznósajtot kérek, sokat! ...

Gerzson vacsora közben telefonált.

– Megvan! Megszületett! – üvöltötte boldogan. – Halljátok, amit mondok?

– Hogyne hallanám – tartotta el Frank a kagylót a fülétől.

– A kórházból telefonálok! Itt vagyok a főorvos úr szobájában, aki megengedte, hogy fölhívjalak!

– Fiú vagy leány?

– Lány!

– Egészséges?

– Mind a ketten, de a főorvos úr szerint pár nappal tovább maradnak bent, mert a szülés előtt kiderült, hogy Susunak kislány korában epilepsziás rohamai voltak. De megnyugtattak, hogy semmi ok az aggodalomra! A kicsinek kék szeme van, mint az apjának! Fekete fürtjei, mint az anyjának! Gyönyörű, hosszú szempillái! Csöpp kis ujjacskái! Rózsaszínű baba! Egy szuszogó játékbaba!...

Frank idegenkedve hallgatta Gerzson áradozását.

– Milyen nevet adtok neki? – szakította félbe a bátyját.

– Anyánk után Erzsébet.

Frank igyekezett volna megérteni Gerzson elszabadult és határtalan örömét, de az előzmények – az egész nap – beárnyékolta a hírt, hogy új családtag született. A manóarcú festőművész temetése, az utazás Moskovics Ernővel, a nyomasztó látogatás Trepovszkinál... Mintha Gerzson egy teljesen idegen gyermek születéséről tudósított volna. A főorvos szobája? O úgy állt a folyosón az orvos és Helga szülei között ama kórházi folyosón, mint a hívatlan vendég. Valahogy hiányosan. Mint akinek még az elemi dolgok sincsenek birtokában. Messze tűnt az is, ahogy mereven, ügyetlenül tartja a kezében Fannyt, miközben fürkészte, mint egy tárgyat: – Mit örökölt tőlem? És mire fog jutni vele? ...

Visszament a konyhába. Rossz hangulatban folytatta a vacsorát. A késsel, villával étvágytalanul böködte az alaposan megborsozott disznósajtot. A művelet közben töltött a zöldszilvániból, fölhajtotta. – Valahogy undorító az egész – gondolta. – Az ember zabái, vedel, miközben ... Fáradt volt ahhoz, túlságosan fáradt, hogy többet s pontosabbat gondoljon a napról, főként a keletkezésről és az elmúlásról.

Helga, aki pár hete megkönnyebbülve fogadta a hírt, hogy Susu visszaköltözött Gerzsonhoz, s úgy érezte: egy súlyos gond árnyéka tűnt tova, most zavart volt, mint aki nem tudja eldönteni: hogyan viselkedjen.

– Kell majd venni valami ajándékot a kicsinek – mondta, Fanny nem mutatott különösebb érdeklődést. Tapsolt egyet, nem túl nagy lelkesedéssel. Épp hogy össze-csapta a tenyerét.

– Eggyel több nő van a családban ...

Az első rosszullét Berlinben tört Frankra. Az Unter den Linden felé igyekezett az Opera étterembe, amelynek a konyhájában – a Humboldt finnugor tanszékének a munkatársai szerint – magyaros paprikáscsirkét főznek. Az arca a rövid út alatt vöröskemény lett a jeges hidegtől s a metsző szélétől. Szerre Európában kemény fagyok voltak s heves hóviharak dúltak. Váratlanul, előzmény nélkül szólalt meg a hegedű. Tisztán hallotta. Először arra gondolt, hogy a szél tréfát űz vele, de furcsa módon látni vélte az alakot is, aki játszott. Sovány volt. Inkább girhes. Fekete tűz perzselte a szemüveg mögött. Súlyos, fekete bársonyfüggöny előtt állt. Nagyképű és ellenszenves volt a mozdulat, ahogy a szemüvegét letette a virágcserep mellé, a pillanat pedig félelmetes:

az üveg csillogása nélkül üressé vált az arca. Mint egy földből előásott koponya! És a kéz! A karomszerű ujjak! Az álla alá szorított hegedű! S ahogy játszott! Abban a pillanatban tört rá a rosszullét. Megrémült. Alattomos bizonytalansággal, lassan kezdett kiszállni belőle az erő. Megállt egy lámpaoszlop mellett, nekidőlt. Ez csekély biztonságot adott. Különös szédülés volt. Nem forgott vele az utca s a házak, de ijesztő gyöngeség fogta el. Félő volt, hogy bármelyik pillanatban összecsukszik. Mély lélegzetet vett. Amennyire lehetséges volt, megpróbált másra gondolni. Várta, hogy mi lesz. A viharos időjárás miatt járókelő nem volt, nem tudott kit megszólítani, kitől segítséget kérni. Hallani vélte a főszerkesztő átkozott hangját: – Prágában megnézed, van-e már irodalmi élet. Mi van Kohuttal, Hávellal, Hraballal? Meg a többivel! Te jó diplomata vagy ehhez az utazáshoz. Aztán átléphetnél Varsóba. A *Hamu és gyémánt* írója november óta várja a szerkesztőség munkatársát. Hajlandó interjút adni. Ha Prága meg Varsó megvan, ejtsd útba Berlint is ... Frank bosszúsan kérdezte: – Grasszáljak talán az Unter den Lindenen? ... Arra gondolt: ha egyszer regényt találna írni, a hősei bizonyára állandóan úton lesznek. Valamennyi idő eltelt, nem volt képes fölfogni, hogy mennyi. Egy perc? Egy óra? Lassan, fokozatosan kezdett visszatérni a biztonságérzete. Kissé bódultan, félelemmel tette meg a rövid, hátralevő utat az étteremig. A pincértől azonnal kért egy dupla konyakot. Fölhajtotta és várta a jótékony hatást. Ahogy az ital kezdett szerteáradni benne, úgy tűnedeztek el a rosszullét maradványai. Miután jobban érezte magát, megebédelt. Hatalmas csirkecombot kapott. Eszébe jutottak a berlini viccek a tápszeren hizlalt tyúkokról. Megivott két üveg Radebergert, utána egészen könnyen érezte magát. Fölengedett a szorongás, bár az aggodalom megmaradt, hogy a furcsa rosszullét bármikor visszatérhet. Mindazonáltal az intézetben újdonsült ismerőseinek nem számolt be a történekről. Ideges lett az orvosi vizsgálatnak még a gondolatától is. – Majd otthon – odázta el. Megtehetette volna, hogy Berlinből egyenesen hazautazik, mivel a cseh írókról és az újjáalakuló szövetségükről már minden információ a birtokában volt, beleértve a miniszterhelyettessel töltött beszélgetés keserves óráit is. Berlinből mégis Varsóba indult. A *Hamu és gyémánt* írójához.

Hat napig várt a találkozásra a mínusz huszonöt fokos fagytól didergő Varsóban. Alig volt tíz foknál melegebb a Grand Hotelbeli szobájában. Hősugárcsövet csak a nyugatról érkezett vendégek kaptak. A magyar követség sajtóattaséja egy üveg budafoki komákká! segített. Frank visszaálmodta Prága és Berlin meleg szobáit, még a prágai miniszterhelyettes mondatai is megszelídültek, pedig a berlini hotelszobában a jegyzeteit olvasgatva nem tudta, mihez fog kezdeni az ilyen mondatokkal-félmondatokkal: „Az újrakezdés nem tartozik a sima dolgok közé... A hallgatás hamis szolidaritás, én várom, hogy te írsz, te várod, hogy én írjak. A felvétel szempontjai: az író hogyan viselkedett hatvannyolcban? Mi senki előtt nem zárjuk be az ajtót. Negyven-negyvenöt no talán, akikre komolyan számítunk, akik nem követtek el durva hibákat, de nem várhatjuk, hogy ők rövid időn belül írni lógnak nekünk. Ha mégis írnának, egyelőre nehezen hihetnénk, hogy őszintén teszik. Természetesen senki sem szabja meg nekik, hogy mit írjanak ... Megjelentetjük majd azokat a műveket, amelyek a párt politikai álláspontjával és a céljaival összhangban vannak ...”

A hatodik nap délelőtt megérkezett Andrzejewski üzenete: „Délután ötkor várom. Szeretem a pontosságot.” A taxiban egy jó bevezető mondaton törte a fejét, meg is találta: „a lengyel irodalom időről időre meglepi a világot jelentős művekkel, lám, a *Hamu és gyémánt* is...” A sofőr ötven zlotyval becsapta. Föl se tűnt a nagy izgalomban. – Micsoda ramaty házban lakik! – álmélkodott. A lakásajtóban kemény vonású ősz, szemüveges öregember fogadta. A kezében rövidesen pohár, benne vodka és eredeti narancslé keveréke. Az íróasztalon előkészítve a *Jó, hegyeken szökellve* magyarul megjelent példánya, hogy később majd lehetetlenül apró betűivel névre szólva dedikálja. Fürkészköz nézte Frankot, ám barátsággal is. Nem bánt könnyen a

szavakkal.

– Találkozni akart velem, vagy jegyzeteket készíteni?

Frank gyorsan zsebre vágta a noteszt.

A lengyel elégedetlenül csóválta a fejét, de azért zúdított vodkát a vendég poharába is.

– Sok dolog foglalkoztatott mint író – mondta tünődve, mintha maga is csodálkozott volna, hogy mire adta a fejét. – Sok volt az érdektelen is, de ezekről nem szívesen beszélek, mert amit az író saját magáról mond el, szerintem az mind gyanús. Az íráson kívül én semmi mást nem tudok csinálni. Ez elég szomorú, de így van. Más lehetőségem nincs az exhibicionizmusra. Most egy önéletrajzi munkán dolgozom, ami önmagam vizsgálata lesz: milyen vagyok? M az, amit csinálok? Ez nem mond ellent annak, amit az előbb kijelentettem. Ugyanis az talán fontos lehet abból a szempontból is, hogy az író munkásságában csak akkor tapasztalható valami következetesség, ha az író meghal. Feltéve, ha akad valaki, aki eltöpreng a munkásságán...

Kesernyésen nevetett.

– Magyarország?

Frank nem értette, hogy Andrzejewski mire föl nevet. Az önrónián vagy Magyarországon?

– Igazán sajnálom, hogy még nem jutottam el Magyarországra. A magyar irodalomból is csak nagyon keveset ismerek. Déryt franciául. Sajnos, azt mondhatom, hogy nem ismerem a magyar irodalmat...

A három hétből ez a nyolc és fél óra maradt emlékezetes, noha biztatást egyáltalán nem kapott, de Andrzejewski szavai kijózanították és felvilágosították. Amulattal vegyes szomorúsággal hallgatta. Neki soha eszébe nem jutottak olyan bonyolult, mégis kézenfekvő dolgok, amelyekről a lengyel író könnyedén s határozottan beszélt. Nyilvánvaló volt, hogy mindennek a birtokában van. Hazafelé a zúzmarás Varsóból, tanulságul az a fölismerés jutott, amit Andrzejewski egyszerűen és kíméletlen szavakkal így fogalmazott meg: „Az íráson kívül én semmi mást nem tudok csinálni. Ez elég szomorú, de így van...”

A vonat másfél órát késett. Frank remélte, hogy Helgáék várják a Keletiben. Éppúgy szüksége lett volna erre a gesztusra, mint három hete, amikor kikísérték a prágai expresszhez, és hű családtagokhoz illő módon megvárták a vonat indulását. Nem áltatta magát, mégis úgy tűnt, hogy Fanny szemérmesen könnyezik. Erre csak utólag gondolt, amikor a vonat már messze hagyta a fővárost. Afféle viszonzásul Prágából üdvözlőlapot küldött. Berlinből telefonált. Varsóból egy hazautazó külkereskedővel megüzente, hogy melyik vonattal érkezik.

Csalódottan ácsorgott a peronon. Várótermi utasok lézengtek körülötte, utasra váró zugtaxisok szólították meg. A taxiban hazafelé azzal nyugtatta magát, hogy Helga tudta a külföldi címeit, bármi történt is, órákon belül értesíthette volna. A levélszekrény üres volt. – Tehát itthon vannak – gondolta föllélegezve. A lift vörösre mázolt ajtaján és a belső falakon három hét alatt új feliratok keletkeztek. Az ajtajuk előtt nem égett a lépcsőházi villany. Kulcsa kissé körülményesen talált a zárba. Meglepetésére a biztonsági zár, amit csak kívülről lehetett nyitni-csukni: zárva volt. – Még sincsenek itthon? – hökkent meg.

Az ajtó mögött, a szokásos helyen Helga gyógyapucsa. Körülnézve a lakásban, az elsötétítő függönyök helyzetéből megállapította, hogy még világos lehetett, amikor elmentek otthonról. Nem minden szorongás nélkül nyitotta ki a gardrob-szekrényt, ahol a bőröndöket tartották. Helga kedvelt útításkája hiányzott. – Ezek szerint a kislány van

itthon – állapította meg. Körbejárt a lakásban, üzenetet keresett. A bőröndjét az előszobában hagyta, ki se csomagolt. Mint aki megérkezett ugyan, de nyomban menni készül. A bizonytalanság okozta szorongás nyomasztó volt. Maga a kisemmizettség. A pálinkásüveget megtalálta. Szemlét tartott az íróasztalán. Minden a helyén volt. A vekker lejárt. Negyedtizenkettőt mutatott. – Épp ennyi van most is – pillantott borzongva a karórájára. Sietve felhúzta a vekkert. Az évek során megszokta, hogy a felesége és Fanny mindig a közelében vannak. Elérhetőek. Mostanában nem szeretett egyed ni lenni. Kipróbálta a telefont. Működött. Felhívhatott volna egy-két közelebbi ismerőst, Moskovics Ernőt is, de túl késeinek találta az időt. Alig volt olyan hely, ahol Helgát kereshette volna. Fanny kapcsolatairól és az útjairól az utóbbi időben nem sokat tudott. Időnként a vacsoránál, a vasárnapi ebédeknél elhangzott egy-egy név. Többnyire lányoké. Semmi több. Felhívhatta volna a rendőrséget is, de Helga távolléte semmiféle aggodalomra okot nem adhatott. Kérdésükre csak nevetséges válaszokkal szolgálhatott volna. A pálinka hatására sürgetővé vált, hogy cselekednie kell. Kutatni kezdett. Bár maga se tudta, hogy mit keres, volt valami megnyugtató ebben az igyekezetben: talán meg fogja találni azt, amiről még nem tudhatta, hogy épp az után kutat. Nem kapkodott. Nem dülta föl a lakást. Nem rángatta ki a fiókokat. Viszont alapos volt.

Nem sok maradt a pálinkából, amikor belépett Fanny szobájába. Futó pillantás a förtelmes rendetlenségre. Szétdobált könyvek, ruhák, blúzok, nejlonszatyrok, teniszütő, gitár, hulahoppkarika. Frankot az íróasztal érdekelte. Meggyújtotta az olvasólámpát, szemlét tartott. Francia–magyar szótár. Orosz–magyar szótár. Tolsztoj: *Háború és béke*. Két tubus arckenőcs. *Fejtörők könyve (Ezer kérdés, ezer válasz)*. Golyóstollak, ceruzák. Szempillafestékek. Szemüvegtok. Pár hónapja az orvos szemüveget rendelt Fannynak a gyakori fejfájások megszüntetésére. Végül egy téglaszínű irattartó. Kíváncsian belelapozott. Néhány gépelt papír: fél ívek, negyed ívek, cetlik. Megszámozva egytől kilencig. Az első lapon kézzel: „Freytág Fanny írása: A tartozás”.

Frank meghökkent. – Nocsak, nem is szólt erről... Nem tűnt föl neki, hogy a leánya az utóbbi időben a polcokról Maupassant és Csehov könyveit válogatja és bezárkózik a szobájába. Fanny hónapok óta novellaíráson törte a fejét. A történetet az iskolai padszomszédjától hallotta, akinek a falusi rokonaival esett meg. Fanny magában kiszínezte, gyarapította, új alakokkal népesítette be, párbeszédet talált ki. Egyelőre csak részleteket, megfigyeléseket írt.

Frank bizonyos aggodalommal kezdett olvasni.

Első papír.

„A nyaka körül furcsa szorítást érzett. Kiugrott az ágyból. Felkapcsolta a villanyt. Képzlődés volt az egész. Furcsálta azonban, hogy itt is ugyanazt érzi, mint a sógora házában. Mindent betöltő, émelyítő savanykás szagot. Undorodott ettől a szagtól. Egyszer meg is kérdezte a nővérét: – Hogy bírod ezt gyomorral? – A válasz egy fintor volt, és ő ebből mindent megértett, noha nem tudta megbocsátani a nővérenek, hogy feleségül ment ehhez a gyűlölt férfihez. A távirat kézhezvétele óta másra se gondolt, mint a tizennyolcezer forint adósságára. Úgy okoskodott, hogy a pénzhez a nővére jóvoltából jutott, így az adósság a halottal együtt sírba száll. Tudta azonban, hogy a sógora ravaszabb ember annál, semhogy könnyen lemondjon a pénzről.”

Második papír.

„Géza, hozd ki az irodából a szállítókönyvet! Az irodának nevezett oldalszoba a verandáról nyílt. A kiszolgált bankpénztári asztal fiókja félig nyitva. Benne temérdek pénz. Százasok. Számolatlanul szórhatták oda. Lenyűgözte a látvány. Elég lett volna egy mozdulat, hogy belemarkoljon, de szörnyű gyanú ébredt benne, hogy a sógora próbára akarja tenni: hozzányúl-e a pénzhez, aztán míg alszik, átkutatja a zsebeit, és

reggel diadalmasan lobogtatja a bankókat.”

Frank a falra meredt. – Szerencséje, hogy még nem találkozott Andrejewskivel – gondolta. Szomorúan állapította meg, milyen messze távolodott az idő, amikor Fanny esténként a *Micimackót* olvastatott föl magának, vagy könyörgésre Frank mesékéi rögtönzött, legtöbbször az oroszánokról. Úgy tűnt, még tavalyelőtt is gyerek volt, amikor Moskovics Ernő futólag megkérdezte tőle: – Mi leszel, ha nagy leszel? ... Fanny komolyan nézeti rá, és mintha a világ legtermészetesebb döntését közölné az apja barátjával, azt válaszolta: – Turista ...

Harmadik papír.

„A ház falára kiszögelt gyászjelentés tudtul adta, hogy a szertartás délelőtt fél tizenegykor lesz. A halottat a hátsó kamrában lavatalozták fel. A falakat fekete gyászdrapéria borította. A gyertyák fénye sejtelmesen lobogott az arcokon. Bűdös volt. Első pillantása halott nővérenek viaszfehér arcára esett. A rokonság körülállta a koporsót. Félhangosan imádkoztak. – Szegény nővérem – kulcsolta össze a kezét az alacsony, szőrös ember, és i) is buzgón imádkozni kezdett. Közben lopva a rokonait figyelte. Alkalmos pillanatra várt, mint egy ragadozó. – Drága sógor súgta –, a gyász alkalmából megbeszélhetnénk, hogy mi legyen a tartozással. – Hallgass el rögtön!... – A gyász meglágyíthatná a szívedet... A közelben állók lepisszegték őket. – Van pofád a testvéred koporsója mellett? ... A szőrös ember nem hagyta magát. – A feleséged ravatalánál állunk, kedves sógor, aki nekem édesnővérem volt... A sógornak nemhogy megesett volna a szíve, a megalázkodás undort váltott ki belőle. Elég vagyonos ember volt ahhoz, hogy elengedhesse a tartozást, de arra a gondolatra, hogy sohase fogja visszakapni a kölcsönadott pénzt, mintha a testéből egy darab élő húst akartak volna kiszakítani.”

Negyedik papír.

„– A családi kegyesség nevében – rimázkodott a szőrös ember.

– Legfeljebb halasztást adok. De csak akkor, ha elénekelsz itt most egy nótát.

– Drága sógor, ne alázz meg a testvérem holtteste mellett.

– Csak, ha énekelsz.

– Nem tudok énekelni. A kutyák vonítani fognak, ha rákezek.

– Csak, ha énekelsz.

– Ne káromold az Istent!

– Egy nótát!

– Nem bírom megtenni.

– Akkor rád uszítom a végrehajtókat.

– Ne alázz meg!

– Csak, ha énekelsz.

– Magad vagy a sátán ...

A szőrös ember az öklével könnyet dörzsölt ki a szeméből. Megtörve nézett a rokonára, majd a többiekre, akik mind sátánok lettek a szemében, majd a mennyezetre emelte a tekintetét, és nyekergő hangon rákezdett egy nótára, aminek szövege se volt, dallama se nagyon. A szőrös ember mégis boldog volt, mert úgy érezte, hogy egy hang se jön ki a száján ...”

Frank megborzongott. Meghatottság. Büszkeség. Félelem.

– Mit ki nem talál!...

Becsukta az irattartót.

Észre se vette: Fanny közben hazajött. A szobaajtóban állt a prémes kabátjában, a hidegtől kipirulva. Mindig zajtalanul érkezett, se kulcszörgés, se ajtócsapkodás. A karcsúsított kabát kissé megnyújtotta, és valahogy légiessé is változtatta. Sok volt benne a hajdani Helgából, a tekintete azonban Franké volt. Ahogy most is.

– Mit csinálsz a szobámban?

– Olvasgattam – válaszolta Frank zavartan.

– Nálam?

– Örülök, hogy elolvashattam ezt – mutatott Frank az irattartóra. Hozzá akarta tenni: – És büszke vagyok rád ... De inkább hallgatott.

Fanny fölkapta az irattartót, bevágta a szekrénybe.

– Semmi közöd ehhez! – kiáltotta lángvörösen.

– Jó, jó ...

– Én se kotorászok a te fiókjaidban!

Frank szégyellte magát. Durva és megalázó volt, amit csinált. A családban egymás személyes dolgait kínosan tiszteletben tartották. Helga jóformán csak akkor fordult meg egyedül Frank szobájában, amikor takarított, vagy ritkán kiment az erkélyre napozni, esze ágában se volt, hogy beleolvasson az íróasztalon hagyott papírokba, mint ahogy Frank véletlenül se nyúlt a felesége szekrényébe vagy a fiókjába. Föl se merült bennük, hogy fölbontsák, pláne, hogy elolvassák egymás leveleit. Fanny titkait és függetlenségét is óvta ez a szellem, amellyel büszkén és szívesen dicsekedett a barátnői előtt.

– Ne haragudj – hajtotta le Frank büntudattal a fejét. Valahogy egy egész megingott velem, amikor beléptem ebbe a szobába.

Fanny azt gondolta: – A pálinka, mi? ... kerestél valamit?

Frank nem válaszolt. Indult kifelé a lánya szobájából, az ajtóban azonban visszafordult.

– Senki se várt az állomáson. Hazaérek három hét után, üres a lakás. Sehol senki.

Fanny hallgatott.

– Te se jöttél ki az állomásra.

– Én se.

– Pedig tudtad, hogy mikor érkezik a vonatom.

– Tudtam.

Frank az alacsony, szőrös kis emberre, a sógorra és a koporsóban fekvő halott nővérre meg a gyászoló rokonságra gondolt.

– Anyád hol van?

– Reggel elutazott a Mamihoz. Nusi néni telefonálta meg, hogy a Mamit bevitték a kórházba.

– Mi baja?

– Nem tudom. – Később hozzátette: – Anya azt ígérte, hogy majd felhív bennünket.

Frank úgy érezte, mondani kellene valamit, valamiféle megnyilvánulásra volna most szükség, de Wágnerné sohasem állt igazán közel hozzá. Nem állhatta kellemkedő modorát. A családban egyedül őt magázta, noha nyilvánvaló volt: az anyósának hő vágya, hogy visszategezze.

Fanny szótlánul nézte az apját. Mint akitől valamiféle kezdeményezést vár. Végül kihúzta az íróasztal fiókját, keresgélni kezdett. A lámpa fénye megvilágította az arcát.

A gyerekkori hintázás közben szerzett forradás halványodó fénykörére pillantva Frankot mindig szomorúság fogta el.

- Elkészült a fényképed – mondta a lány.
- Milyen kép?
- Amit a nyáron csináltam rólad a Papiéknál.
- Rólam? ...

Frank bizonytalanul nyúlt a megtalált fényképért.

- Tényleg... – dörmögte. – Ez csakugyan én vagyok. Ki is ment a fejemből.

Az előhívott kép: Frank sarlóval, kalapáccsal, borospohárral. Akárhogy forgatta, ugyanaz az idétlen öregember nézett rá, italtól kivörösödve. Tekintetében részeg vidámság, kezében a kalapács mértani pontossággal keresztezte a kerti ház ablakába támasztott sarló körívét. Másik kezében üdvözlésre emelt borospohár. Frank emlékezett: a vasárnapi ebéd után kitöltött magának egy üveg bort az apósától örökbe maradt demizsonból, friss szódát készített, aztán tálcástól, üvegestől, poharastól a nyári konyha teraszának sárgásán áttetsző műanyag tetőzete alá telepedett. Eredetileg szét akart nézni a kerti házban, hogy végre számba vegye az apósa szerszámait, amelyek közül szívesen örökölte meg a sublert, a vízmértéket és a kézi satut, a kutakodás helyett mégis inkább kellemesen sütkérezett és fröccsözgetett a telt, lusta napfényben. Később Fanny lopakodott elő. Nyakában a nagypapa fényképezőgépe. Régi Leica. Megállt, szemügyre vette az apját.

- Csinálhatok rólad egy képet? – kérdezte csicseregve.

Idánk vállat vont.

- Ahányat akarsz.

Fanny fölkapta az üres vegyszeres dobozt, amire még Wágner doktor pingálta föl vörös festékkel: MÉREG. Az apja kezébe akarta adni, hogy borospohár helyett azzal fényképezze le, de miután a nyári konyha ablakában megpillantotta a sarlót, pimasz ötlete támadt. A nagypapa szerszámái közül választott egy megfelelő nagyságú kalapácsot és az apja kezébe adta.

- Fogd ezt! Erősen!
- Ezzel akarsz lefényképezni? – rökönyödött meg Frank.
- Ne forgasd!

Fanny hátrált, a felvételhez megfelelő látószöveget keresve.

– Ne úgy tartsd azt a kalapácsot! – vezényelt. – Húzd egy kicsit a székedet az ablak felé! Balra! Még! ... Most jó! Emeld tol a kezedet! Azt, amelyikben a kalapács van!... Ne annyira! Most jó! A poharat tartsd úgy, mintha koccintnál valakivel! ...

Frank letette a fényképet az asztalra. Olyan mozdulattal, mint akt elhatárolja magát. Arra gondolt, hasonló helyzetben tőle soha nem telt volna ki egy ilyen fénykép az apjáról. Helga korholásaira emlékezett: – Az nem gyereknevelés, hogy egyik nap mindent megengedsz neki, másik nap meg zsarnokoskodsz fölötte. Legtöbbször azonban oda se figyelsz, hogy mit csinál. Ne csodálkozz majd, ha előbb-utóbb föl fog lázadni ellened. Ami persze még mindig jobb, mintha az orrodnál fogva vezetne ...

- Szóval, ez vagyok én? – kérdezte Frank fáradtan.

Fanny ártatlan szemekkel nézett rá.

- Nem egészen.
- Bohócot csináltál belőlem.

A lány elbiggyesztette a száját.

- Már nem vagy jóban a bohócokkal?
- Ha rólam van szó, nem nagyon.
- Írtam valamit a kép hátára. Az biztos megvigasztal.

Frank elolvasta.

„Az ön véleménye nekem mélységesen ellenszenves, de az életemet is kész vagyok feláldozni azért, hogy önnek joga legyen elmondania.”

Frank zavartan nézett a lányára.

Ez valami üzenet?

- Olyasmi.
- És nekem szól?

Fanny arcát enyhe pír futotta be. A fejével intett, hogy igen.

- Kitől való?
- Voltaire.
- Mit mondjak? – mosolygott Frank kényszeredetten. – Lovagias.
- Ez egy új viszony kezdete – nézett rá Fanny nyíltan. Kissé kihívóan is.
- Eddig nem volt jó a viszonyunk?
- A hatalmasokhoz pártoltál.

A csönd fagyos lett.

- Hatalmasok? – ráncolta Frank a homlokát.
- Igen.

Fölrémlett egy borongós este. Kissé részeg volt, összevitatkoztak. Fanny kétségbeesetten kiabált: – Nem veszed észre, hogy a te asztaltársaságod egy piszkos klán, ahová te olyan nagy büszkén járogatsz? ...

– Kitől hallottad ezt a marhaságot? – forgatta Frank az ujjai között a fényképet. Voltaire üzenetével.

– Vince mondta.

Frank valami ütősfélét érzett. Nem is az idegen név említése, hanem ahogy Fanny kimondta: lágyan, büszkén és eltökélten.

- Kiféle az a Vince?
- A barátom.
- Aha ...

Frank kezdte összeszedni magát.

- Még nem hallottam róla.
- Matematikatanár.

Frank azt gondolta idegesen: – Ha jól számolok, legalább tíz év lehet köztük, vagy annál is több, a rohadt életbe!...

- Miért fáj neki, hogy én állítólag a hatalmasokhoz tartozom?
- Nekem fáj.
- Eddig nem fájt?
- Most nyílt ki a szemem.
- Csak nem ez a Vince nyitotta ki?
- Ne keverd bele. Ő a barátom.

– Én meg az apád vagyok!

– Igen, de ne kiabálj! – nézett a lány nyugodtan Frankra.

– Én sokáig irigyeltem téled azokat a tulajdonságokat, amelyek belőlem hiányoznak. Ami téged képessé tett arra, hogy más legyél, mint a többi ember.

Valami megváltozott? – kérdezte Frank bizonytalanul.

– Megszűnt bennem az irigység.

– Megkeverte a fejedet ez a Vince.

– Nem róla van szó, hanem rólad.

Frank kezdettől fogva a fölfedező izgalmával figyelte a leánya megnyilvánulásait, boldoggá tették a tőle örökölt tulajdonságok. Gyakran előfordult, hogy kísérteties azonosággal reagáltak. Azonos gondolatokkal, indulatokkal és szavakkal. Mintha összebészéltek volna. Cinkos, egymásnak nyíltan soha föl nem tárt viszony volt ez.

– Nem értem, hogy mi bajod van velem – nézett értetlenül a lányra.

– Pedig világos.

– Megöregedtem?

– Rosszabb.

Frank elvörösödött.

– Nem tudom, hogy miért érhetne nagyobb szemrehányás – mondta indulatosan. – Azért-e, amit megtettem, vagy azért, amit elmulasztottam.

– Ezt csak te tudhatod.

– Mit akarsz te tulajdonképpen számonkérni tőlem?

– Azt, aki az én szememben voltál.

– Voltam?

– Aki lehettél volna.

– Beszélj világosan!

Fannynak a szeme se rebbent. Mint aki egy régóta halmozódó adósság visszafizetése előtt áll.

– Nem félek megmondani, hogy mit gondolok. A társaságukba jársz, gyűjtöd a dicséreteket. Az én szememben ez visszataszító.

Az éles fekvésű hang, amit az anyjától örökölt, megtette a hatását.

– Mit képzelsz, hogy kivel beszélsz? – háborodott föl Frank.

– Nem félek téled.

– A Vincéddel beszélhetsz ilyen hangon!

– Ne bántsd a barátomat!

– Elintéztetem azt a szarházi matematikatanárt!

Fanny arca kigyúlt.

– Milyen jagon? Semmi közöd hozzá!

Frank valami olyasmit gondolt, hogy minden összefügg egymással, csak látszatra vannak fontos és kevésbé fontos dolgok, és ebben az összefüggésben az egyik hat a másokra és viszont. Fölerősítheti vagy visszafoghatja. Így az egész szempontjából a legcsekélyebbnek is egyenrangú jelentősége van, hiszen megbonthatja az egységet. Hajszálrepedés keletkezik, ami föl se tűnik azonnal a figyelmetlen szemnek, és lehet, hogy csak egy év, vagy ezer év múlva érezteti a hatását. De akkor már visszavonhatatlanul.

Fanny a szekrényből elővette a bőrdöngjét és a hátizsákját, a heverőre dobta.

Csomagolni kezdett.

- Elmész? – hökkent meg Frank.
- Majd csak reggel.
- Hova utazol?

Fanny az imént még sürgette volna, hogy mielőbb tisztázzon mindent az apjával, mindenekelőtt a Vincével való viszonyt, most azonban egyszerre elhagyta az ereje. Azt gondolta: – Bárcsak ne kellene válaszolni...

- Nem utazom – mondta.
- Hanem?

A csönd egyre kínosabb lett. A bőröndből kilógott a bársonynadrág szára. Fanny visszalökte.

- Elköltözöm.

Úgy tűnt, hosszú ideje várt erre a pillanatra, hogy kimondhassa ezt az egyetlen, talán mindent eldöntő szót, s most mintha nem ő váltotta volna be a reményeit, hanem az a tizenhárom éves, álmodozásokból és regényhősnőkből született fiatal nő, aki fülig szerelmes volt az osztálytársába. Senki se vette észre, hogy egyik hétről a másikra megváltozott. Az anyja sem. Megszületett végre minden, amit a nőiességről és a függetlenségről elképzelt. Egy csapásra boldog és zavaros, reménykedő és keserű lett az élete. Viselkedésében gyerekesség keveredett a nőiességgel. Egyik percben hisztérikus volt, turkált, válogatott, a másik perc a tükör előtt találta, ott illegette magát, miközben kérlelte, gyötörte az anyját, hogy varrasson neki muszlin szoknyát és hozzá köpenykét, amelyet a *Háború és béke* Natasája hordott leánykorában. Egyik percben a felhők között lebegett, másokban kétségbeesve toporzékolt: – Miért nincs nekem is olyan mellem, mint a Kántor Zsuzsinak? És a lábaim is vékonyak! – zokogott. – Ti tehettek róla! Ti tehettek róla, hogy ilyen gnóm vagyok!... Alig várta az év első osztálybuliját az iskolában.

- Nem engedlek el – döntött Frank.

Fanny elsápadt. Remegett a szája.

- Nekem ez jár!

Frank bosszús lett.

- Az jár, amit megengedek.

- De én menni akarok!

– Semmi szükség, hogy elmenj. Különben is, este tartják. Komolyabb lány vagy annál, mint hogy ott riszáld magadat.

- Nem vagyok komoly!

- Megmondtam és kész! – indult Frank a szobájába.

Helga a konyhaajtóban állt. Fanny kétségbeesetten fordult hozzá.

- Miért nem védesz meg? Te is nő vagy!

Frank visszafordult az ajtóból.

- Hagyd békén az anyádat! Megmondtam, hogy nem mész! Világos?

Fanny némán bámult az apjára. Folytak a könnyei, végig az inán, le a ruhájára. A könnyek segítségével még minden jóra fordulhatott volna. Frank magában sajnálta a lányát, bánta az önkényes és ostoba döntést, de nem az az ember volt, aki visszavonja.

- Nem hallottad, hogy mit mondtam? – rivallt a lányára.

Fanny arca eltorzult. Artikulátlan, madárvijjogásra emlékeztető hangok jöttek ki a

száján. Nekiugrott az anyjának, a körmeit belevájta a karjába.

– Mit csinálsz? – sikoltott Helga.

Fanny elengedte az anyját, szembefordult az apjával. Elszántan nézett rá. Kissé előredőlt. A keze ökölbe szorítva. Szíve a torkában dobogott.

– Zsarnok! – ordította torkaszakadtából.

Elcsattant a pofon ...

Fanny lecsapta a bőrönd tetejét. – Miért nem szólal már meg? Mindegy neki, hogy megyek vagy maradok? – nézte az apját.

– Felfogtad, hogy mire készülsz? – mutatott Frank a bőröndre.

– Tudom, hogy mit teszek.

– Ez nem igazságos.

– Hogy elmegyek?

– Igen.

– Nem tehetek mást.

– És nincs még lejátszva! – csattant föl Frank. – Nem mész sehova! Nem engedem! Meg fogom akadályozni!

– Nem tudod.

– Még kiskorú vagy!

– Értsd meg, hogy ez komoly! El kell fogadnod, hogy nem függhetek örökké tőled.

– Gimnáziumba jársz. Hol van még az egyetem?

Frank lehunyta a szemét, és azt kérdezte magától: – Hogyan kell ilyenkor viselkednie egy normális apának? ... Fölrémlett az a hajdani vasúti kocsi. A fogait összeszorítva bámult ki az ablakon, Anya pedig térden állva rimánkodott a lábai előtt: „Az anyád vagyok! Ezt nem teheted meg velem! Hova akarsz menni, drága kisfiam? Egy rossz bőrönddel a nagyvilágba? ...” Megborzongott. Hosszú karjai megnyúltak. Ahogy állt, meg is görnyedt. Szánalmas alak benyomását keltette. Érezte is. – Nevetséges vagyok, nevetséges – morfondírozott magában.

Még egyszer föllobbant.

– Visszahozatlak a rendőrséggel!

– Ki fogod nevetetni magad.

Tudta, hogy Fannynak igaza van. Csüggedten nézte. Kész nő, aki után bizonyára szívesen megfordulnak a férfiak.

– Anyád, ha megtudja...

– Nem lesz kifogása.

Frank kiment a szobából. Minél gyorsabban. Minél messzebb.

Kis idő múlva Fanny utánament.

– Gondolj arra – állt meg az ajtóban –, amikor azt mondtad nekem egyszer, hogy azért vagy olyan, amilyen, mert megpróbálsz versenyt fűrni. És amikor megkérdeztem, hogy miben akarsz versenyezni, azt válaszoltad, hogy valamiben majd csak lehagyod őket.

A méltóság megvédéséről már szó se lehetett. Frank úgy gondolta, minden brutálisan megváltozott. Elég volt hozzá három zimankós hét.

– Honnan lesz pénzed albérletre? – kérdezte fáradtan.

– Vince meg fogja oldani.

Az utolsó esély is elszállt. Csönd lett. Mély, szomorú csönd. Franknak képtelen, gyerekes ötletei maradtak: bezárja az ajtót és eldugja a kulcsokat, reggel elállja Fanny útját, nem engedi ki az ajtón...

– Odaköltözöl hozzá?

– Lehetséges.

– A címedet meghagyod?

Fanny könnyekkel küszködött.

– Néha majd eljövök.

Frank szótlánul ingatta a fejét. Talált még italt a szekrényben. Sokáig kortyolgatott. Megértette: rosszul vizsgázott. Későn figyelt föl arra, hogy Fanny egyre tudatosabban és önállóbban mozog a világban, igyekszik maga körül a saját ízlése szerint rendben tartani az élet dolgait. Régóta nem az a Fanny volt, aki tizenkét éves korában születésnap meglepetésként bohócruhába öltözve nagy robajjal ugrott elő a ruhásszekrényből, fehér selyemből varrt kezeslábásban, hatalmas zöld gombokkal, ragasztott kék csillagokkal a ruháján, a fején házilag készült süvegszerű sipka. Az arcát hintőporral pacsmagolta be, az anyja rúzsával vörös krikszkrakszokat pingált magára. Megrázta az alpesi kolompot, melyet az apja íróasztaláról csent el, pukedlit csinált, majd melyen meghajolt: – Az én apukám ... – kezdte énekelni óbégatva a világhírű musical dalát –, egy olyan híres bohóc volt, mint amilyen még sohasem... Sugárzott az arca, mint aki tisztában van azzal, hogy a világ legdrágább ajándékát adja át. Amikor belejezte, mélyen meghajolt. Ahogy egy bohóctól elvárható. – Tetszett? – csillogtatta a szemét. Már-már kínos volt, hogy Franknak egy szava sincs. A kis bohóc elárvultan ácsorgott előtte. Ruhája megfakult, a csillagok lehullottak a sipkájáról, a hintőpor alatt tűzpiros volt az arca. – Énekelj el még egyszer – mondta végül Frank szinte gyöngéden. Amennyire tőle telt.

Az íróasztal fiókjában kezdett turkálni, ahol a Fannytól kapott ajándékokat tartotta. A leány minden alkalommal boldog, diadalmas mosollyal adta át az ijesztő bábfigurákat, a borzas, gömborrú, kancsal rémfejeket, harkályorrú vörös ördögöket, fél lábon álló, törött evezőt szorongató matrózokat, a hordót a szájukhoz emelő marcona alakokat. A rémségek között egy fénykép. Azt kereste. Helga készítette pár éve egy verőfényes vasárnap Visegrád fölött az autóspihenőben. Fanny kamaszosan hunyorgott, idéetlenül csücsörítette a száját, gombafrizurás fejét félrebillentette, mint egy figyelő kölyökkutya. Szokványos kamaszfénykép volt, de Frank most utólag észrevett valamit. Magát a változást érte tetten. Fanny valahogy már akkor előreszaladt az időben. Rajta volt már azon a fényképen, hogy milyen lesz, amikor felnő és elköltözik tőlük, legfeljebb vasárnaponként találkozhatnak vele, ha kedve lesz hozzá, hogy eljöjjön ebédelni. Az emléke is szertefoszlott annak az illúzióknak, amivel Frank áltatta magát, hogy ők ketten összetartoznak, hiszen fedi egymást a gondolkodásuk, az ízlésük, szívmengető hasonlóságot mutatnak az ítéleteik, ahogy reagálnak, mintha egyugyanazon ember élne két alakban. Fanny sok mindent megoldhatott volna Frank életében, aki úgy gondolta: nincs kifejezés, ami magába foglalhatná mindazt, amiről szó van. Egyszer italosán meg akarta magyarázni a lányának, hogy mit jelent az ő számára, de szerencséjére már az elején belegabalyodott. Hálás lehetett a részegségnek. Nem tudhatta, hogy az apósa hajdan mennyit szenvedett, s lélekben milyen út vezetett ahhoz a pillanathoz, amikor magára zárta az orvosi rendelőt, letérdelt, és azt kérte Istentől: Franknak is leánya szülessen, és élje át azt, ami neki jutott.

Frank ruhástul aludt el.

Fannynak reggelre hült helye maradt.

Frank nehezen szokott hozzá Fanny távozásához. Nem emlegette, nem akart beszélni róla, hogy titokban tarthassa az érzéseit. Wágnerné, akit az agyvérzése után orvosi engedéllyel magukhoz vettek, gyöngülő elméjével olykor fölemlítette, gyanútlanul s természetes kíváncsisággal, mintha Fanny csupán a buliba vagy a közeli könyvtárba szaladt volna le: – Hol van a kislány? ... S hogy nem kapott választ, könnybe lábadt a szeme:

Miért nem mondjátok meg nekem, hogy hol van?... Helgát lánya távozása nem érintette oly mélyen, mint Frankot. Úgy gondolta, megoldást hozhat, hogy elköltözött. Ideiglenesen vagy végleg? – a saját lábára áll, így anya és leánya ismét egymásra találhatnak. Eleinte cukrászdákban találkoznak majd természetesen, eszébe se jut emlékeztetni a lányát arra az időre, amikor mind a hárman együtt voltak, sőt, ahogy felvilágosult anyához illő, táplálni fogja az illúziót, hogy amit Fanny választott, az maga a szabadság. Gyakran eszébe jutott ama délután, amikor Fanny a Vigadó közelében megmutatta Vincét.

– Az a férfi tetszik nekem.

Helga ijedten pillantott körül, de bizonyos kíváncsisággal is. Melyik?

– A trafik előtt áll. A zöldpulóveres.

– Az a szakállas?

– Ne csinálj feltűnést!

Helgát szívdobogás fogta el. Aztán émelygés.

– Az apád lehetne.

– Akkor is szeretem.

– Mégis, hány éves?

– Nem tartozik rátok.

– Istenem ... – sóhajtott Helga. – A nevét legalább megmondhatnád ...

A távolból szemügyre vette Vincét. – Talán még százhetven centi sincs – gondolta csalódottan. A fekete pantalló mosolyt csalt az arcára: Acsádi Aladár, apjának egykor hű barátja viselte minden áldott nap a vasúti tisztek fekete kamgarnból varrt nadrágját. Vidámságot erőltetve karolt a lányába.

Fanny pár hét múlva telefonált először. Vidámnak és elégedettnek mutatta magát, mint akinek felhőtlen az élete. Frank vette föl a kagylót. Igyekezett hűvös maradni, udvarias volt, mint aki egy távoli rokonnal beszélget.

Fanny később meglátogatta őket.

Helga iparkodott volna meghitt hangulatot teremteni, a varrás, a kötés azonban Fannyt csak futólag érdekelte: megtetszett neki egy minta, vagy kíváncsi volt a pizza ízére. Egy hosszúnak ígérkező vasárnap délután a teába Helga citrom helyett egy kevés rumot töltött, majd váratlanul Hans bácsiról kezdett beszélni. Fanny csak annyit tudott a nagypapa testvéréről, hogy eltűnt a második világháborúban. Helga merengve beszélt Hans bácsi muszlinkendőjéről, melyet a nyakába kötve hordott. Aztán Pirnáról beszélt. A hentes házáról, a titokzatos esti várakozásokról, a székről, amit megjelölt, arról a bizonyos kastélyról, ahol képzeletben együtt éltek Hans bácsival. Fanny érdeklődve hallgatta az anyját, meglepte, hogy az emlékezéstől szinte fiatalodni látszik, egy idő után azonban kezdett unatkozni, furcsa, váratlan, de lényegbe vágó kérdéseket tett föl,

amelyekre Helga nem adott kielégítő választ. Fanny gyanakodott, hogy az anyja kitalálta ezeket a történeteket a titokzatos Hans bácsi legendába vesző alakjához.

Frank szomorúan állapította meg, hogy a lánya többnyire szótlánul, összehúzóda üldögél valamelyik fotelban. – Mit művelhet vele az az állat! – markolt szívébe a keserűség. Fanny átnézte a képesújságokat, néha megkérdezte az apját: – Kimehetek az erkélyre?... Hosszan bámulta a hegyeket. Vagy ki tudja, mit. Ha ebédhez hívták, mindig szabadkozott.

– Nem vagyok éhes. Nekem is van otthon. Nem azért jöttem. A végén még azt fogjátok mondani, hogy ti etettek...

Frank nem nagyon tudott mit kezdeni ezekkel a látogatásokkal.

Egyik vasárnap ebéd után Fanny nem vette rögtön a kabátját, mint szokta. Megivott velük egy pohár vörösbort. Sőt, hajlandó volt kártyázni. Frank nem tudta mire vélni a fordulatnak nevezhető változást. Amikor kikísérte a lifthez, Fanny nyíltan megkérdezte:

– Te miért nem költözöl el?

Frank meghökkent, szólni se tudott. Valami olyasmit gondolt, hogy inkább csak fölrémlt, vagyis nem elég pontosan, hogy ez a mások által bájosnak nevezett, céltudatos és hajthatatlan ember idegen módjára figyeli őt, mint egy mikroszkóp alá tett vizsgálati anyagot. Nem sok maradhatott titokban előtte. Gyanútlanul éltek, miközben Fanny analizálta az életüket és a kapcsolatukat.

– Ha olyan könnyen elmehetnék, mint te – mondta végül. Örült, hogy ki tudta magát vágni.

Fanny könnyű csókkal búcsúzott, az apját azonban fölzaklatta. Nem nagyon kellett kutatnia az emlékezetében, hogy lássa magát közel az elhatározáshoz: elmegy, nem tartva többre igényt, mint amivel ötvenhétben a vidéki szerkesztőségbe érkezett – két váltás fehérmű, néhány kedves könyv, Rousseau mindenképpen, és valamennyi ital. Ha borgőzös állapotban olykor mégis nekilódult a szabadságnak, egyszer se jutott messzebb egy kitombolt görbe esténél, de soha, senkinek se panaszkodott arról, hogy miben ellenszenves tud lenni egy olvasás után elhagyott újság, egy lehullott viráglevél a szőnyegen, a megromlott maradék tejföl penetráns bűze, mely betöltötte a konyhát és az előszobát, Helga szaporodó cetlijei szintűgy, amelyek egyre kisebbek lettek.

Aznap délután, amikor Fanny kétségbeesve telefonált egy vidéki város postahivatalából, Frank egyedül volt otthon az anyósával, Helga fodrászhoz ment. Az íróasztalnál ült, Rousseau *Politikai gazdaságtanát* olvasgatva meg-megállt, magában eltűnődve az efféle mondatok fölött: „Csak akkor szép parancsolni, ha az engedelmeskedők megbecsüléssel nézhetnek a parancsolóra”, vagy „a kormányzat egyik legfőbb dolga, hogy elejét vegye a végzetes vagyoni egyenlőtlenségnek...” Az anyósa nesz nélkül közeledett. Mint egy szellem.

Wágnerné állapota sokat javult, de csak nehezen és idegenkedve illeszkedett az új környezetbe. Ő maga is idegen lett. Idegen mozgás. Idegen szagok. Idegenül csengő hang. Csupán különös mosolya maradt épségben. Húzta a jobb lábát. Valamelyest meghízott a kórházi hetek alatt. Úgy járt-kelt a lakásban, mint aki először fordul meg ott. Ami a keze ügyébe akadt, alaposan szemügyre vette, gyöngéden megsimogatta. Olyan szavakat használt, amiket azelőtt soha. Előfordult, hogy mondat közben elfelejtette, mit akart mondani. Ahányszor meglátta a vőjét, finom mosolyával, könnyed, ám idegenkedő fejbiccentéssel üdvözölte.

Helga a fejét fogva kesergett.

– Nem húzza le maga után a vécét! Nem viszi magával a fürdőszobába a saját

szappanát és a törölközőjét! Az idegeimre megy! Nem bírom tovább!

Frank minden reggel összerendezte a szokásos üvöltözésre.

– Bevetted a gyógyszereket vagy nem vetted be?

– Nem emlékszem – rebegte Wágnerné, aki napközben, míg Helga észre nem vette, s véget nem vetett a nézelődésnek, a szobája ablakából figyelte a trolibuszok suhanását, a házak öblében kialakított játszótéren labdázó gyerekeket. Más látnivaló ezen az oldalon nem volt. Meg sem kísérelte, hogy a lakás Duna felőli ablakainak valamelyikéből, esetleg az erkélyről nézelődjék, ahonnan a sziget fáiban, a budai és a pilisi hegyekben gyönyörködhetett volna. Frank otthonról elmenőben és hazatérőben rendszerint az ablakban látta az anyósát, aki Helga feddései után is titokban vissza-visszamerészkedett az ablakhoz, s ilyenkor nyilvánvaló büntudat kínozza.

Frank igyekezett úgy viselkedni, mint aki semmit se vesz észre, de gyakran gondolt lelkifurdalással az anyósára, aki naphosszat a kis szobában üldögél egy kopott huzatú fotel mélyén, ölében a ki tudja hányadszor olvasott Jókai-regénnyel, csak nagyjából és homályosan fogva föl, hogy a lánya mi okból ordítózik vele. Frank, ha tehetne, kiment az erkélyre vagy vette a kabátját, és sétálni indult, mégse vonhatta ki magát, sokszor érezte: valamiképpen büntársa Helgának, aki láthatólag ugyancsak szenvedett. Napról napra fogyott a türelme, a félelem is kínozza, hogy egyszer majd ő is ilyen sajnálnivaló, tehetetlen öregasszony lesz. Amióta az anyja náluk lakott, szeretetéhesen, védelmet keresve közeledett Frankhoz, mellette elmenőben váratlanul a nyakába borult, karjainak a szorításával a szerelmes időket idézve föl. Kérés nélkül naponta bejárta a környék boltjait, hogy Franknak német sört hozhasson a vacsorához, távozóban csókra nyújtotta a száját, és az esti zuhanyozás után mind gyakrabban bújt mellé az ágyba, mintha így akarta volna Frank tudomására hozni, hogy mind a ketten egy harmadik személy áldozatai.

Frank az íróasztalánál kedvelt francia gondolkodóját olvasgatva, inkább csak megérezte, hogy az anyósa mögötte áll. Összerezzenve pillantott hátra.

– Mit tetszik, Mama?

– Itt vannak ezek – nyújtott Wágnerné egy dobozra való első világháborús képeslapot. – Olvasd föl nekem, légy szíves, meri szemüveggel se látom.

Frank érdeklődve nézegette a képes levelezőlapokat. Az akkori élet idillikus hámisítványai. Évszázados fa tövében pihenő magyar baka, a sapka alól fehérlett a seb kötése, távolabb kerekét veszített harci kordé. Teázó hölgy felé hajló csokornyakkendő, bukót sugdosó udvarló. Az efféléből három változat. Egy másik műtermi beállításból: fehérruhás leány, kezét fogva búcsúzik a puskás közlegénytől, tartásuk és arckifejezésük, mintha operaáriát énekelnének. Violetta és Armand kettőse? Fölnyergelt ló szaglássza – csókolgatja? – sebesült gazdáját, akinek a feje egy vöröskeresztes nővér ölében pihen: „treu bis ein den Tod”. Családi felvétel: tizenöt személyből kilenc katona, két gyermek, négy asszony. Végül egy 1927-ben Kecskeméti József nevére kiállított vadászjegy. Civilben ügynök volt, és Lancaster gyártmányú fegyverrel rendelkezett. – Kik lehettek ezek? – tűnődött Frank, miközben kirakta maga elé a levelezőlapokat. Mint egy kártyavető. Wágnerné éberén figyelt. Nem veszítette szem elől azt a bizonyos lapot, melyet kiválasztott magának.

– Azt! Azt olvasd föl először! – mutogatott.

Frankot megindította a nem annyira türelmetlen, mint inkább esdeklő hang.

– Üljön le, Mama! Oda a fotelba!...

Gyöngéden odasegítette az anyósát, aki oly ágrólszakadt volt, mint egy regényben ábrázolható szegény rokon. – Nincs ennél jobb ruhája? – méltatlankodott Frank

magában. Az érzés: mintha ő maga viselte volna a kifakult, öreg rongyokat: a kopott, szürke kötényruhát és a gombos szvettert.

Liebes Weiber! – kezdte Frank olvasni a kiválasztott tábori lapról a hibás helyesírással küldött üzenetet. – *Gebe die Nachricht das icb Heute vom bruder Johán eine karte erhalten und mér gesriben dass alass ricbtig bekommen hat auk dejnen Brif forige vonhe bekommen...*

Ekkor szólalt meg a telefon.

– Ne hagyj abba! – rezzent föl Wágnerné.

Frank szokatlan sebességgel futott a telefonhoz.

– Apa, te vagy az? – kiabált Fanny valahonnan.

– Persze, hogy én.

– Anya otthon van?

– Fodrászhoz ment. Mi van veled? Honnan beszélsz?

– Mi volna? – emelte meg Fanny idegesen a hangját.

– Nincs semmi bajod?

– Mit képzelsz, hogy miért telefonálok?

– Mi történt? – ijedt meg Frank.

A telefon maga volt a börtön. Mégis az egyetlen szál, ami pillanatnyilag a lányához kötötte.

– Mondj már valamit!

– Ne kérdezősködj, hanem gyere ide!

– Azt se tudom, hol vagy.

Fanny elsírta magát.

– Hol a csudában vagy? – kiabált Frank.

– Vidéken.

– Hogy kerülsz oda?

– Nem mindegy, ha már itt vagyok?

Frank nem emlékezett, hogy valaha is érezte volna ezt a fullasztó, összeroppantó, görcsös szorítást. A féltés keservesebb, mint a félelem.

Wágnerné ácsorgott mellette. Mikor jött oda?

– A kislány? – kérdezte aggódva.

– Hagyjon most, Mama!

– Valami baj van?

– Nincs semmi baj, Mama! Üljön vissza a fotelba!

Wágnerné nem mozdult.

– Beszélj már! – markolta Frank a telefont.

– Igen, apa.

– Honnan telefonálsz?

– A postáról.

– Az ég szerelmére, melyik városból?

Fanny megmondta.

– Egy órán belül ott vagyok!

– Annyi idő alatt nem tudsz ideérni...

– Ne félts te engem!

– Apa, siess!

– Tarts ki, míg odaérek! – kiáltotta Frank. Úgy gondolta: érezte inkább? – a legmegfelelőbb szavakat mondta. Ezek ki fognak tartani, amíg odaér.

Jól ismerte az autópályát és a hetvenegyed utat, gyakran megfordult arrafelé. A kisvárosban is, amelyet Fanny megnevezett, ismerősei voltak ott: a tanácselnök és a gimnázium igazgatója. Rendes körülmények között kilencvenöt perc volt autóval a menetidő, de megtette már nyolcvanöt alatt is. A Margit hídon eszbe kapott: Helgának nem hagyott üzenetet, az anyósának se szólt, hogy hova megy. A budai hídfőnél visszafordulhatott volna, hogy útba ejtse a fodrászt, de egy percet sem akart elvesztegetni. Már kint volt az autópályán, amikor találgatni kezdte: mi történhetett? Vincére gondolt. Ki másra? Ha tudomása van arról a végül is mindent eldöntő téli utazásról! Mi minden hangzott el a hatvankettes autóbuszon, amikor Fanny úgy döntött: elhagyja a szüleit. Az autóbuszozás Vince ötlete volt. Az is, hogy külvárosi járatot válasszanak. Igazából azt szerette volna, ha a végállomáson fent maradhatnak az autóbuszon, így viszont, hogy a sofőr letessékeltte őket, befalhattak egy szendvicset, a második fordulóban egy pár virslit. Dél óta már a negyedik fordulót kezdték. Rohamosan sötétedett, de az utcai lámpák még nem égtek. Vince a rákoskerti végállomáson teáért állt sorban. Egy hatalmas termetű, jókedéllyel megáldott fickó pecsenyét sütött, teát forralt, kenyeret szeletelt. Be nem állt a szája. Közismert ritmusokat skandált, mint például, hogy: „Szomorú az egész város, kikapott a Ferencváros”, vagy „Mit mondott az öreg Kis, egyet most már igyuk is...” Fanny fázósan topogott a vékony talpú csizmában. A nadrág szára alatt alattomosan kúszott fölfelé a nyirkos hideg, az orra piros volt, mindazonáltal nem saját magával volt elfoglalva, hanem Vincét bámulta, mint akivel nem képes betelni. Büszkén gondolta: Senki nem mondaná meg, hogy ötvenéves... Vince saját magának kivételesen egy kis adag rumot öntetett a teába, Fanny két kanál mézet kapott.

– Elegendem van a tekintélyből – szürcsölte Fanny a forró teát.

Vince nem válaszolt. Négy hónapja ismerte Fannyt. Minden alkalommal úgy búcsúzott el tőle, hogy ez volt az utolsó kézfogás, az utolsó puszi. Örültség folytatni! A hatalmas korkülönbség miatt félt, hogy nevetség tárgya, de Fanny alighogy eltűnt, heves és leküzdhetetlen vágy fogta el, hogy utánarohanjon és magához ölelje.

– Igenis, elegendem van! – emelte föl Fanny indulatosan a hangját.

Vince elbújt a szakállában.

Fanny nem hagyta magát.

– Nem vagyok hajlandó fejet hajtani! Senki előtt!

– Jó, jó – nyugtatta Vince nem túl nagy meggyőződéssel. – Az ilyen családi ellentétek olyanok, mint a léggömb.

– Ez nem családi ellentét! Én szeretem az apámat! Másról van szó!

– Felnagyítod.

– Az alapkérdésben nem férünk össze! Apám szerint minden normális kapcsolatnak és cselekvésnek a rend az alapja. Szerintem pedig a kapcsolat és a cselekvés alapja maga az ember és a szabadság. A rend kizárja a szabadságot.

– A rend fontos – figyelmeztette Vince.

Fanny kifakadt.

– Tudod, hányszor hallottam már otthon ezt a szót, hogy rend? Gyűlölöm, gyűlö-

löm! Gyűlölöm! Alig várom, hogy tizennyolc éves legyek.

– Mi lesz akkor?

– A saját lábamra fogok állni! Akkor majd el fog csodálkozni az apám is. Le fog esni az álla! Meg anyámnak is!

Az autóbusz a köztemető magasságában száguldott belső Kőbánya felé, amikor Vince rálehelt a fagyos ablakra. Előbb az ujjával, majd a könyökével dörzsölte az üvegről a jeget, aztán mint aki titkot akar elárulni, a leány füléhez hajolt.

– Semmi se fog változni – súgta. – Anyád minden reggel ugyanúgy oda fogja készíteni a reggelidet, te pedig mielőtt elmész az iskolába, fölviszed apádnak az újságokat.

Fanny abban a pillanatban halálosan gyűlölte Vincét...

Fehérvár után sűrűbb lett a párás levegő, az autópályáról lehajtva pedig Frank már ködben haladt. Legfeljebb ötven-hatvan méter volt a látótávolság. Bekapcsolta a világítást. Bárhova pillantott, mindenből rosszkedv áradt. Nemcsak a kertek, az elnéptelenedett nyaralók csupaszodtak le, a nyár öröme: a strand is. Ha nem annyira sűrű a köd, beláthatott volna az üres öltözőkabinokba. A nádas mögött csak sejteni lehetett a vizet. Fűzfő belterületén hármás karambol állta útját. Egy teherautó és két személykocsi körvonalát vette ki. A mentőautó kék fényvel villogva keresztben állt az úton. Elég jól ismerte a környéket ahhoz, hogy nyomban mellékutat válasszon. Visszafordult és Kenésén, Kismartonon át nagy kerülővel a gyártelepnél jutott vissza a hetvenegyes útra.

Fanny, miután telefonon beszélt az apjával, kitámolygott a postahivatal elé. Hányinger szorongatta, a kerítéshez támaszkodott, elárvultan, görcsösen kapaszkodva a vaslánczákba. A délelőtti vonattal érkezett. Furcsálta, hogy Vince abba az üresen álló szülői házba hívta levelében, amit egy ügyvédi iroda útján áruba bocsátott, félig-meddig már meg is vette egy nyúltenyésztő. Titokban reménykedett, hogy Vince kijön eléje az állomásra, de nem volt csalódott, hogy ez elmaradt. Hozzászokott már a férfi szeszélyeihez, vaskos udvariatlanságaihoz is, noha ismeretségük kezdetén nem hiányzott viselkedéséből a figyelmesség. Nagyon is kereste Fanny kedvét. Ravaszul esendőnek mutatta magát, amire a nők szívesen érzékenyek. Fannyt is könnyű volt meghatni egy szomorú történettel, egy alkalmas pillanatban elejtett bánatos megjegyzéssel, egy simogató mozdulattal. Nem sok kellett, hogy Fanny hálás legyen a sorsnak, amiért megismerkedhetett Vincével.

A megismerkedés estéje felejthetetlen maradt. Frank vidéken volt. Helga az anyjához utazott. Vacsora közben telefonált Fanny barátnője.

– Ki félek? Mert az idétlen osztálytársaimból elegendem van.

A barátnője megnyugtatta.

– A bátyám barátai.

– És mit fogok én ott csinálni?

– Én hallgatni szoktam őket. Összejönnek tízen-tizenöten. Van, hogy még többen is. Egyetemiek, mérnökök, fiatal tanárok. Állítólag Lengyelországban meg Moszkvában nagy divat ez.

– Miről beszélnek? – gyanakodott Fanny.

– Csuda okosakat mondanak. Amiről még sose hallottam.

– Mennyi idősek?

– Nem tudom – jött zavarba Fanny barátnője. – Huszonöt? Harminc? De öregebb is van köztük.

A válasz bizonytalanul hangzott. Fanny azt gondolta: – Elvégre az. apámnak asztaltársasága van, mennyivel lehetnek különbek azok? ...

– Jó, de nem maradok sokáig.

– Odamegyek érted.

A pillanat ízlése szerint öltözött fel. Az anyja, ha látja, nemcsak hogy megbotránkozik, de le is parancsolja róla a hosszú, cigányosan rojtozott sárga szoknyát, melyet egyébként Fanny varrt magának, a lapos sarkú, szíjas fehér sarut is kifogásolja, mint ahogy a kihívó, csupaszon hagyott vállakat se hagyta volna szó nélkül. Fanny nagyvilágiasan forgolódott a tükör előtt. – Meg fognak bámulni – gondolta elégedetten. A társaság azonban tudomást se vett róla. Barátnőjével a hideg cserépkályha közelébe húzódtak. Afféle zugnak tűnt a teremszerű helyiségben. A bemutatkozás nem volt kötelező, ezzel is jelképezve az összejövétel s a hangulat szabadságát, Fanny azonban, aki az anyjától, nemkülönben a nagyanyjától a női életre ódivatú tanácsokat kapott, így nem annyira kíváncsian, mint inkább csalódottan és elárvultán üldögélt. Idegenkedésén valamelyest enyhített, hogy látott egy-két hozzá hasonló korú fiatal lányt is.

– Kié ez a hatalmas lakás? – kérdezte.

– Úgy tudom, hogy egy akadémikus lakik itt. Jelenleg külföldön van. A fiának a vendégei vagyunk.

Fannyt igazából csak a mennyezetig érő, roskadásig telt könyves állványok nyűgözték le. Ezzel tulajdonképpen meg is elégedett, mint aki tudja, hol van és mire számíthat. Múlt századi orosz és francia regények társasági életébe képzelte magát. A barátnőjével súgdolózva fölfedezte, hogy itt minden szónak más a jelentősége, másképpen hangzik, mint az iskolában, otthon vagy bárhol.

Szóváltásra figyelt föl.

– Túlságosan rámenős vagy! – méltatlankodott egy fiatal mérnök. Zöldbársony diáksapkáját a lakásban se vette le, vörös kokárdát viselt a gomblyukában. Hevesen gesztikulált. – Te egyedül akarod megoldani a társadalomban jelentkező ellentmondásokat! Ezt az anarchista örültséget jobb lesz, ha mielőbb kivered a fejedből! Vagy inkább ne is gyere közénk! Ez nem a *Rote Armee Front*! Mi az általános igazságosság és az emberiség hívei vagyunk. A mi feladatunk nem az ítélet végrehajtása. Elvégzi azt helyettünk majd a történelem ...

A rövidfrizurás fekete lány, akivel a zöldsapkás veszekedett, kipirulva ugrott föl a számolyról.

– Erre csak azt válaszolhatom, hogy okoskodó szócséplés! Nem fogtok ti megoldani semmit! Hiába szavaltjátok Marxot meg Lenint!...

Röpült az idő.

Fanny tizenegy óra tájban a karórájára nézett. Hol volt már az a pillanat, amikor idegesen, torkában dobogó szívvel, valamiképp mégis büszkén lépett be ide, és boldog lett volna, ha mindenkinek a tudomására hozhatja: ha olyan lesz a kedve, esetleg reggelig is maradhat.

A barátnője hűsítőkért indult a konyhába, amikor a lármból és a cigarettafüstből előlépett egy magasnak nem mondható, szakállas férfi. Egy regényalak. Fekete szeme mohón égett.

– Mindezekhez mit szól az ifjúság? – mosolygott.

Fanny fülíg pirult, pedig semmi zavarba ejtő nem volt Vince megjelenésében. Kérdése barátkozó, sőt vidám.

– Fanny – nyújtotta a kezét határozottan. Ez valahogy átsegítette a pillanat zavarán.

Vince is bemutatkozott, majd anélkül, hogy megkérdezte volna: szabad-e? – leült Fanny mellé, aki szerette volna tudni, hogy ez az idegen, szakállas férfi saját magától figyelt-e föl reá, vagy valaki odaküldte? Növelte gyanúját, hogy a barátnője nem jött vissza a konyhából az ígért hűsítőkkal, de nem sok ideje maradt a töprengésre, Vince ugyanis gyakorlott nőfaggatónak bizonyult. Nem fukarkodott a kérdésekkel. Nem udvariatlan módon kérdezett, nem lerohanva az új ismerőst, hogy mihamarabb a lényegre térhessen. A férfi kérdéseiben finom elegancia volt, figyelmesség, így Fanny elég gyorsan föloldódott, egyre felszabadultabban válaszolgatott, sőt egy idő után már bizonyos kacérsággal is, hogy aztán egyszer csak maga vegye át a kezdeményezést. Imponált neki, hogy Vince matematikus és egyetemen tanít, lehunyta szemmel hallgatta mély, csaknem zengő hangját, amelyet Vince oly halkra tudott visszafogni, hogy szinte simogatott. A férfinak is tetszett Fanny. Attól a pillanattól kezdve, hogy kíváncsian odanézett, miközben volt egyetemi hallgatója a füléhez hajolt: – A húgom elhozta a barátnőjét, szánj majd rá pár percet, hogy ne érezze magát egyedül... Megragadta a lány szépsége, amely nemcsak abban nyilvánult meg, hogy hagyományosan szabályos volt, arcképfestő ecsetjére méltó, de a klasszikus vonásokhoz párosult valami különös feszültség, vibráció, melyet leginkább nyugtalan tekintete tükrözött. Ámult a leányok körében egyre ritkább szerénységén és jólneveltségén, okos válaszain és nem utolsósorban a tájékozottságán.

Hajnali fél négykor Fannynak leragadt a szeme az álmoságtól. Addig nagyszerűen, sőt hősiesen tartotta magát, ismeretségeket kötött, gondosan ügyelve, hogy Vince félre ne érthesse, mindig volt egy csak neki szóló mozdulata, biztató hunyorítása. Vince fél négykor ujjheggyel játékosan megérintette Fanny arcát. Épp a félköríves régi forradás nyomán.

– Hazakísérhetem?

Fanny megrántotta a vállát. Álmos, durcás gyermek volt.

– Nem akar még hazamenni?

Fölrémlett az üres otthon. Irtózott volna most bármit megérinteni. A kávéfőzőt éppúgy, mint a hálóingét.

– Mindegy.

Vince a hűvös hajnali Duna-parton a zakóját a lány vállára terítette.

– Utazzunk egyet? – kérdezte könnyedén.

– Nem bánom – vágta rá Fanny habozás nélkül. Hálásan kapaszkodott Vincébe. Mint a jövőjébe. Meg se kérdezte: hova utaznak?

Kora délelőtt érkeztek meg.

Amikor Fanny a vonatablakból megpillantotta a Balatont, furcsa szorongás fogta el. Valamiféle árvaság. Vince karonfogva vezette át a kerten. Közben letépett egy szál virágot és a kezébe nyomta. Bent a házban sem engedte el a karját, úgy álltak az anyja betegágya előtt, mint a jegyesek.

– Egy szál virágot hoztam, mama!

Az öregasszony bazedovos szemével fáradtan nézte Fannyt. Igazából nem is látta, csak derengett az alakja.

– Sose fogsz te megnősülni – legyintett.

Vince letérdelt az ágy előtt.

– Mama, most minden megváltozik. Esküszöm magának, hogy minden meg fog változni.

Fanny döbbsen bámult az ágy előtt térdeplő Vincére. Valahogy egy pillanat alatt

föltárult előtte amazok egész élete, szemérmetlenül és brutálisan, esendőségük és minden nyomorúságuk, a kapcsolatuk és a mögötte lappangó titkok is. Alig múlt fél napja, hogy ismerte a férfit, s e rövid idő alatt megtanult félteni, ragaszkodni, a képzelet szárnyain suhanni, most azonban történt v. il. iini váratlan és megnevezhetetlen. Mintha egy másik állomáson szálltak volna le.

Zavarában nem tudta, hogy mitévő legyen.

Vince föltápázkodott, odalépett hozzá és átölelte. Arcán moma se volt a sajnálkozásnak vagy a megbántottságnak. Kivezette a lányt a konyhába, kenyeret és bort tett eléje ...

Azóta nem járt abban a házban.

A kaput nyitva találta. A kertben néhány szál krizantém hervadozott, a díszgömbök cserepei szétszóródtak. Futó pillantást vetett az üvegezett verandára, az összehúzott, matyómintás függönyre. – Még nem kelt föl? Fél tizenkettőkor? – hökkent meg. A veranda ajtaja is nyitva volt. Megállt, figyelmeztetően köhögött. Csönd volt a válasz.

– Itt vagy?

Rossz sejtéssel nyomta le a konyhaajtó kilincsét. Az is nyitva volt. Végigfutott a hátán a hideg.

Először a feldölt hokedlit pillantotta meg. Vince a nyár elején pirosra mázolta. Fekete műbőr ülőhuzata fölhasadva. Kaszás Vince ötvenéves matematikus lábai következtek. Az egyikről hiányzott a cipő. Vastag, fehér pamutzoknijának a szára lecsúszott. A lábak megnyúltak, mint a magasba emelkedő madaré. A nadrágszíj azzal a hatalmas rézcsattal! A pizsamakabát övig nyitva. Nyakán a műanyag bevonatú villanydrót hurokja. A villanydrót a mennyezet kampóján végződött. Az arcát nem láthatta, mivel a fej félrebillent. Az akasztott ember fej tartása. A feje búbján kopaszodott, a hajhullás a tarkó felé terjedt.

Fanny nem ájult el. Nem kezdett sikoltozni. Nem kapott sírógörcsöt. Nem esett pánikba. Az első, amit felfogott, hogy a nézés fizikai fájdalmat okoz, de lecsukni se tudta a szemét; úgy érezte, ki akar fordulni a helyéből, aztán épp hogy duzzadni kezdett, egyre nagyobb lett, elviselhetetlenül feszült a gödrében. – Semmi se volt közöttünk – hajtotta le a fejét szomorúan –, meg egy nyomorult ágybafekvés se, pedig ő nagyon is hajlandó lett volna, sokat célozgatott rá, de engem taszított, hogy nem akarja elviselni, hogy az önállóság a célom ... Később nem tudott magának magyarázatot adni: honnan merített lelkiert, hogy a dróton függő holttest körül kutatni kezdjen: hagyott-e levelet vagy valamiféle üzenetet? Egy sort sem. Sokáig bámulta az öngyilkossá lett Kaszás Vincét, aztán a kezébe temette az arcát: – Úristen, csak nem én vagyok az oka? ... Kihátrált a házból. Mindent nyitva hagyott, semmihez se nyúlt. Igyekezett olyan határozottsággal végigmenni a kapuhoz vezető úton, ahogy érkezett. Az ő cipője kopogott a kövön, az ő tudata rögzítette a járást, a cipő kopogását, mégis mintha nem a saját lábán haladt volna. Egy idegen ember tüdeje zihált benne. Megdöbentette és megfélemlítette ennek a kettősségnek a fölfedezése, melyet igyekezett a történetek józan számbavételével ellensúlyozni: – Semmihez sem nyúltam, senki se látott... Aztán a lelkiismeret hangja: – Ki fogja értesíteni a rendőrséget? Ki fogja majd kideríteni, hogy miért tette?... A kétségbeesett remény vitte el a postahivatalig, hogy telefonáljon az apjának.

A főtér felől bekanyarodott Frank autója. A postahivatallal szemben állt meg. Fanny szemében ugyanaz volt, pontosan ugyanaz, mint akinek szerette látni: magas, ötven évhez közeledve is inkább izmos, mint hízásnak indult, domború mellkasán feszült a könnyű pulóver. A fekete bőrzakó hanyagul nyitva. A ritkuló őszes haj hiú, ám megbocsátható módon balról jobbra fésülve. Az alig észrevehető sántikálásból meg-

állapítható volt, hogy már megint elhanyagolta a tyúkszem kioperálását. Ahogy megállt az autó mellett és körülpillantott! Az a magabiztosság! Időben nem tartott tovább egyetlen másodpercnél, de bőven elég volt ahhoz, hogy lássék: tökéletesen higgadt és magabiztos. Frank szeretett higgadtnak és cselekvésre késznek látszani, aki bármikor, bárkinek a támasza lehet.

Átszaladt az úton, magához ölelte Fannyt.

– Mi történt?

A lány belekapaszkodott.

– Ne kérdezősködj! Vigyél el innen gyorsan!

– Tudnom kell, hogy mi történt!

– Nem kell!

Frank fölsegítette a lányát, maga felé fordította. Fürkészve nézte. Kérdezni akart egyet s mást, de aztán jobbnak vélte, ha ezt későbbre halasztja. Azt gondolta szomorúan: – Kitérni a megoldás elől, ebben mesterek vagyunk, évek óta ezt csináljuk a mi kis családukban, megtagadni, de ragaszkodni is hozzá, tudomást se venni arról, hogy mi történt, mégis szenvedni a lelkifurdalástól, ez minékünk a legnehezebb megpróbáltatás...

– Mégis, hova vigyelek?

Mindegy.

– Haza?

– Oda ne! – tiltakozott Fanny ijedten.

– Tehát mégse mindegy.

– Azon kívül bárhova, csak el innen – hajtotta Fanny a fejét az apja mellére.

Vigyázott, hogy el ne sírja magát.

– Minél messzebb ...

A hátsó ülésen helyezkedett el.

Frank megfordult a szűk utcában, lépésben haladt a vadgesztenyesoron. A köd kezdett ritkulni a házak között. A századforduló táján épült öreg hotel előtt levette a lábát a gázpedálról.

– Megebédeljünk? – kérdezte.

– Nem vagyok éhes.

Fanny azt is mondhatta volna: egy falat se menne le a torkán. Nem enyhült a görcsös feszültség. A csontjai mintha fémből lettek volna. A hús rákeményedett idegen anyag. Valahol megfoghatatlanul Vince akasztott teste himbálózott.

Megvillant a benzinóra piros lencseszeme. Frank a város északi kijáratánál talált benzinkutat, beállt a sorba.

– Megmondanád végre, hogy mit kerestél itt? – kérdezte.

– Rám tartozik.

Kemény elutasítás. Fölöslegesnek látszott a további kérdezősdés. Frank azonban nem hagyta magát.

– Köze van a Vincédhez?

Fanny lángvörös lett.

– Semmi közöd hozzá!

A kútnál az ő autójuk következett. Frank kiszállt, fizetett, vett egy újságot és

benyújtotta a kocsiba.

– Még mindig nincs ötleted, hogy hova vigyelek? – kérdezte.

– Nincs.

Fannynak elképzelése se volt. A barátnőjéhez nem akart menni, arra a gondolatra pedig, hogy visszatér a Vincével közösen bérelt albérleti szobába, végigfutott a hátán a hideg.

– Menjünk a nagybátyádhoz?

A lány nem válaszolt rögtön. Gerzson már nem az a régi, kedves, pirosarcú nagybácsi volt, afféle mesébe illő alak, szánkókkal, lovakkal és hógolyókkal.

– Mehetünk oda is – mondta végül csöndes beletörődéssel.

Frank örült Fanny döntésének. Hónapok óta nem találkozott a bátyjával. Levelet is alig váltottak, amióta Susu megszülte a kislányt. Lendületesen hajtott ki a városból. Nem úgy, mint aki menekülőben van, sokkal inkább határozottan, mint aki tudja, hogy soha többé be nem teszi oda a lábát. – Másfél óra se kell – gondolta a szerpentine fölfelé kapaszkodva. Fanny is kezdte jobban érezni magát. Az apja mozdulatai lekötötték a figyelmét, ahogy markolta a sebességváltó gombját, bal kézzel kormányozta az autót, egyben az irányjelzőt is kezelte. Imponált neki a magabiztos könnyedség. Arra gondolt, ha egyszer majd ő is megtanul autót vezetni, ezeket a fogásokat és mozdulatokat a tökéletességig el fogja sajátítani.

A hegyoldalban sűrű lett a köd. Frank visszafogta a sebességet. A visszapillantó tükrökben megkereste Fanny arcát. Úgy tűnt, éveket öregedett. Szája szélén két félkör alakú ránc. Félbe vágott gyűrűk. Mint az anyjának. Fölidézte magában az egykori Fannyt, a kisgyermeket, aki a játszótéren rémült sikoltozással menekül egy vidáman csaholó kölyökkutya elől, a bérház ablakai mosolyognak, csak Frank mered le a harmadik emeletről szégyenkezéssel vegyes dühvel, de röstell leordítani, mígnem a mulatságos vesszőfutás véget ér, mert a kiskutya fönnakad az alacsony sövényen.

Félreállt az autóval az autóbusz-megálló bódéja mellé. Rágörnyedt a volánra.

– Mi van veled? – ijedt meg Fanny.

– Semmi. Ne félj.

– Fáradt vagy?

– Nem különösebben.

Frank megpróbált másra gondolni.

Fanny előrehajolt.

– Valami baj van?

– Mondtam, hogy semmi.

A lány megsimogatta az apját. Önkéntelen mozdulat volt, némi reménnyel. Ami egy ilyen mozdulatból kitelik.

– Orvoshoz kellene menned – mondta gyöngéden.

Ahogy jött, elmúlt a rosszullét.

Frank legszebb napjaira emlékeztetőén kapcsolt, sportos gázzal indított. Azt gondolta közben: – A jövő héten tényleg elmegyek az orvoshoz ...

Gerzsont az udvaron találták sáros csizmában, meszes-festékes, kopott viharkabátban, a fején oroszos szabású szőrmesapka. Egy üres stráfkocsi mellett állt, a lovak kifogásához készülődött. Frank az autóból kipillantva elbizonytalanodott. Ha nem látja a bátyja arcát, öreg falusi parasztnak véli. Nyoma se volt az elegáns lovasoktatónak. Gerzson zavartan fordult feléjük, sőt mintha meg is rémült volna egy pillanatra, aztán

fölfogva, hogy kik érkeztek, az istrángot eldobva rohant feléjük.

– Miért nem telefonáltatok? – ölelte magához előbb Fannyt, majd az öccsét.

Ugyanazokat a szavakat nyögdécselte, mint mindig.

– Drágáim!... Aranyoskáim!...

Frankot zavarta a szánalmas igyekezet. – Mégse kellett volna idejönni – gondolta. Fanny is furcsán érezte magát. Közel állt ahhoz, hogy sírva fakadjon. Segélykérően pillantott az apjára.

– Váratlanul alakult, hogy beugrottunk hozzád – mondta Frank, mint akinek kötelessége magyarázkodni.

– Az a fontos, hogy itt vagytok.

Fanny szomorúan, sőt sajnálattal nézte a nagybátyját. – Fannit, öreg muzsik – állapította meg magában.

Az udvar is megváltozott. Elveszítette frissítő színeit, a rendjét, formáját is. Szürke lett, s rideg. A gödrökben sárosán csillogtak a tócsák. Hátról elhanyagolva a patáktól fölszántott salak. A platánok alatt rendetlenül szétdobált üres ládák, a tavaly még üde színfoltnak számító dohánypajtaszerű épület megkopott, bejárata előtt egy fuvarra való iszapszén.

Gerzson erőre kapott. Egyik oldalról az öccsét karolta, másikról Fannyt.

– Hordókat fuvaroztam – próbált jókedvet mutatni. Sőt elégedettséget. – Öt perce sincs, hogy hazaértem.

– Borral is foglalkozol?

– Ez más ...

Ha az udvar romlása nem keltette volna föl Frank szorongó gyanakvását, ez a mondhatni, odavetett kitérő megjegyzés ráébreszthette: valami baj van a bátyja körül.

Gerzson betuszkolta őket a házba.

Susu föl se figyelt az ajtónyitásra. Járnit tanította a kislányt az asztal körül. A hóna alatt kantárszerűen átkötött kendővel tarlotta a vidáman kalimpáló, örömeiben sikítózó gyereket.

– Nézd, kik vannak itt! – terelte Gerzson maga előtt a vendégeket.

Susu meglepődve, kissé zavarodottan bámult rájuk. Mint aki nem egészen biztos a fölismerésben.

– Még csak tizenegy hónapos – emelte föl és csókolta meg a kislányt.

Fanny rámosolygott a gyerekekre. Kivette Susu kezéből, magához ölelte és gügyögni kezdett hozzá.

– Ne haragudjatok, hogy váratlanul jöttünk – mentegetőzött Frank.

– Ti sohase jöhettek ide váratlanul – markolta Gerzson figyelmeztetően az öccse karját. Aztán poharakat készített az asztalra.

– Ma nincs tanítás – újságolta Susu nagy lélegzettel kezdve, mint aki hosszas és lelkes beszámolóba akar fogni, de hirtelen meggondolta magát, leült az asztalhoz, maga elé húzott egy üres poharat, forgatta, játszadozott vele. Lopva Frank felé pillantott, s elpirult. Frank rajta felejtette a szemét. Susu arca megnyúlt, beesett, a tekintetéből hiányzott a kíváncsi ártatlanság, fekete, borzas hajának ahány mozgékony fürtje volt valaha, most zsírosán egymáshoz tapadtak. A szűk bársonynadrág helyett bő szoknyát viselt.

Frank elfordult. Bizonyossá lett: rosszkor érkeztek. Meglehet, ezután mindig így lesz.

– Szeretsz még tanítani? – kérdezte, mint akinek nem közömbös, hogy milyen választ kap.

Gerzson válaszolt a felesége helyett.

– Nem tanít – mondta, mintegy belefojtva öccsébe a további kérdezősködést.

Susunak könnybe lábadt a szeme. Szó nélkül fölkapta a kislányt és kiment. Fanny korholó pillantást vetett a férfiakra, majd követte Susut.

Gerzson lekapta a székről a viharkabátját és a sarokba vágta.

– A tanítás a rögeszméje.

– A hivatása – igazította ki Frank.

– Annak vége.

– Nem engeded, hogy tanítson?

– Nem engedem? Nem taníthat! És egyébként is ... – legyintett Gerzson. A fejét ingatta. Szerette volna pontosan megfogalmazni: nemcsak arról van szó, hogy Susu fokozatosan és menthetetlenül süllyed a csendes apátiába. Valami fokozatosan szűnik meg körülöttük. Talán az öregség kezdete ez – gondolta.

– Mit mond az orvos? – kérdezte Frank.

Gerzson felmarkolta a konyakosüveget. Megforgatta.

– Nem kell ide már orvos – nézte szomorúan az öccsét. – Ennek ellenére szeretem és boldog vagyok veled.

– Miért ne szeretnéd?

– Az utolsó percig ki fogok tartani mellette. Ha olyan állapotba kerül majd, hogy ketrecbe kell dugni, nekem ott lesz a helyem mellette.

Frank megborzongott. Félt, hogy minden gondolata és érzése az arcára van írva. Jól jött a konyak. Nem sokat teketóriázott. Az ital jóformán még le sem ért a gyomorba, már lebegni kezdett. A rosszullét, mely az úton elfogta, feledésbe merült. Téves epizód. Lopva figyelte Gerzson. Csak sejtette, hogy mi lappanghat a szavai mögött. Úgy vélte, bizonyosan valamiféle megfogalmazatlan szemrehányás, Susu miatt. Szeretett volna segíteni a bátyjának, hogy megkönnyebbülhessen. Talán, ha a lovak felől kérdezősködik, de Gerzson nagyon jól tudta, hogy az öccsét nem érdeklik a lovak, s így rögtön nyilvánvaló, hogy mellébeszél.

Épp Susu miatt.

Gerzson is igyekezett elterelni a gondolatait – és a csöndet – Susuról.

– Trepovszki nem üzent? – kérdezte.

Frank összerezett. A hátán végigfutott a hideg. Elnézett a bátyja mellett s azt gondolta: – Ennél rohadtabb kérdést nem lehettél volna most fel...

– Meghalt.

Gerzson rémülten meredt az öccsére.

– Uramisten, mit mondasz ...

– Több, mint egy hónapja – bólintott Frank. – Nem üzenet többé.

Gerzson lehajtotta a fejét. Nem akarta, hogy az öccse lássa: könnyezik. Sokáig ült így szótlantul, aztán telezúdította a poharát konyakkal. Jutott belőle az asztalra is. Lekapta a horgolt térítőt, s törölgetni kezdte a kicsorgott italt.

– Nem halhatott volna meg anélkül, hogy még egyszer ne lassúk egymást! – mondta, mint aki igazságért kiált.

Franknak is töltött.

– A lelke üdvösségére!...

Fölhajtották az italt s hallgattak. Frank úgy gondolta: a részletekről csak akkor beszél, ha a bátyja kérdezi, Gerzson azonban magába roskadva, szótlánul ült. Mintha egyedül lett volna.

– Misét fogok mondatni érte – szólalt meg sokára.

Fanny eközben a másik szobában elmerülten játszadozott a kislánnyal. Csiklandozta, forgatta, ölelgette, gügyögött hozzá. Minden hangra, mozdulatra szüksége volt, hogy elterelje a figyelmét Vincéről. Ahányszor megjelent előtte a szörnyűséges kép, mind egy-egy fagyos kéz érintése.

Susu nyugtalanul figyelte a játszadozást.

– Ne forgasd, mert hányni fog! – kapta ki a gyereket végül Fanny kezéből.

Összeakadt a tekintetük. Fannynak végigfutott a hátán a hideg. Arra gondolt: nem ártott volna azonnal a tudukra adni, hogy esze ágában sincs ittmaradni.

Kiment az apjához.

– Menjünk – ült bizalmasan a fotel karfájára.

Frank a konyakosüvegre mutatott.

– Engem nem zavar – nyugtatta meg Fanny az apját. Hozzá akarta tenni: – Most nem ... De inkább hallgatott.

– Haza? – kérdezte Frank.

– Lehet – bólintott a lány beletörődve. Annak még nem jött el az ideje, hogy megkérdezze: származhat-e valamiféle baja abból, ami Vincével történt?

Frank csak hónapok múlva szánta el magát, hogy orvoshoz megy.

Időközben kétszer fogta el a rosszullét.

Az első Sebestyén Márton esküvőjén. Éjszaka jól aludt. Kiegyensúlyozottan s tette készen ébredt, vidámnak érezte magát, s elégedettnek, mint aki azzal, hogy Sebestyén Márton kérésére vállalta az esküvői tanúságot, a barátja érdekében mintegy pontot tett egy fontos feladat végére. Bár túl nagy szerepe a házasság előkészítésében nem volt, legfeljebb, ha berúgtak, lelkesen biztatta a barátját, aki évek óta együtt élt egy elvált asszonnyal: – Vedd már el feleségül! Az Isten áldjon meg, mire vársz? Kell az embernek otthon egy stabil nő!... Az esküvőre készülődve vidáman dudorászott a fürdőszobában, noha nyilvánvaló volt, hogy befellegzett a szerkesztőségi mókáknak, Aranka a levelezési rovatból nagy ívben el fogja kerülni a szobájukat, nem felejt ott semmit, hogy majd visszajöhessen érte, nem hoz többé szőlőt és diót a kertjéből. Az ifjú özvegyasszony Sebestyén Márton kedvéért járogatott félreeső szerkesztőségi szobájukba. – Arankának meg fog szakadni a szíve – gondolta Frank. Helga is elégedetlen készülődött: a kosztüm vadonatújan, egyetlen ránc nélkül érkezett vissza a vegytisztítóból. Az időjárás is megfelelt. Se szél, sem eső. Az égen épp annyi felhő, hogy ne perzseljen a napfény.

Az esküvőre kivonult a szerkesztőség, sok vendég is érkezett.

Pezsgőbontás után Bérci Pál lépett Frankhoz, pohárral a kezében, ünnepélyesen, mintha neki járt volna a jókívánság. Bérci a pártközpont képviselőjében jött. Alacsony, mozgékony, alapjában véve szeretette méltó fiatalember, akit a szerkesztőség afféle

beltagnak tekintett, Frank azonban egy idő óta nem kedvelte, Helga pedig a bemutatkozás pillanataiban sem a nézésében, sem a keze nyújtásában nem tudta palástolni a meglepetését: – Hát, ő az? ... Épp egy éve történt, hogy Frank vidéken volt, ezúttal csupán egyetlen napra utazott el. Fannyval befejezték a vacsorát, a lány a franciasalátás tányért nyalogatta, amikor Bérci telefonált. Udvariasan egyezettette, hogy jó számot hívott-e, majd úriemberhez illő módon bemutatkozott. Frankot kereste.

– Még nincs otthon? – lepődött meg.

– Vonattal ment.

– Nem mondta, hogy milyen ügyben utazik oda?

– A férjem nem szokta az orromra kötni, hogy milyen ügyben utazgat vidékre – füllentette Helga.

– Mikor várja haza?

– Talán az esti gyorsal.

– Kérem, mondja meg a férjének, ha megérkezett, rögtön hívjon föl engem. Bármi-kor érkezik is. Itthon vagyok a lakásomon, és az ő hívását várom.

Frank tizenegy után ért haza. A pályaudvaron összetalálkozott az éjszakai vonatra váró hajdani kollégájával, Bozsó pártrovatvezetővel. Lelkesen szorongatták egymást, mintha egykor hű barátok lettek volna. – Üzemi lapot fogok csinálni a bányászoknak, azért hívtak a központba, hogy a nyakamba akasszák a főszerkesztést – vonszolta Bozsó a restibe Frankot.

Helga idegesen fogadta.

– Azt üzeni, hogy fontos!

Frank legyintett.

– Mindig ezt mondják.

– Nem érted? Ott ül a telefon mellett, és várja, hogy felhívod. Megígértem neki.

Frank fáradt volt. Ivott is. Szemrehányóan nézett a feleségére.

– Nem te szoktad mondani, hogy úriember este kilenc után nem telefonál idegen embereknek?

– Engem hozol kínos helyzetbe.

Frank megadta magát.

Bérci magabiztos volt.

– Mit akartál a püspöktől?

– Honnan tudod, hogy ott voltam? – hökkent meg Frank.

– Mit akartál tőle? – engedte el Bérci a füle mellett a csaknem gorombán hangzó kérdést.

– Mi az, hogy mit akartam? Beszélgetni a püspök úrral és kész. Egész délelőtt nála voltam. Egyébként évek óta személyesen ismerjük egymást.

– Mi volt a célod?

– A beszélgetés.

– Úgy látszik, nem értjük egymást...

– Nekem is ez a véleményem.

Csak miután letette a kagylót, Frank akkor döbbsent rá, hogy mibe keveredett. A délelőttöt egy vidéki püspök dolgozószobájában töltötte. Senkinek se szólt a látogatás-ról, sem előtte, sem utána, magával a püspökkel a lakásáról telefonon beszélte meg az időpontot, a látogatás befejeztével a legközelebbi autóbusszal egy másik városba

utazott.

Megborzongott.

Helga elképedve hallgatta.

– Ez így megy?

– Úgy látszik ...

Bérci előbb Helgához, majd Frankhoz fordulva megemelte az esküvői pezsgős-poharat.

– Mikor tudsz bejönni hozzám? – kacsintott Frankra.

– Megint a püspök úr?

Bérci elkomorodott.

– A te érdekedben történt az is.

– Mi még? – kérdezte Frank ingerülten.

Helga kényelmetlenül érezte magát, de nem akarta egyedül hagyni a férjét Bércivel, az ösztöne sugallta, s akkor szerencsére ebben az egyre kínosabbnak mondható, eldönthetetlen helyzetben Sebestyén Márton lépett hozzájuk boldog vigyorral az arcán, a kezében pezsgős pohár. Bizalmasan átfogta Helga vállát.

– Hagyjuk itt ezeket, szépasszony – mondta vidáman, máris terelve Helgát egy népes társaság felé, amelynek a középpontjában az új asszony virult.

– Hogy vannak a fiúk? – kérdezte Bérci mosolyogva.

Frank üvegesen visszamosolygott.

– Milyen fiúk?

– Az asztaltársaság tagjai.

Frank a legkevésbé erre számított.

– Az én asztaltársaságomra gondolsz?

– Arra, amelyiknek a tagja vagy.

Frank hátán végigfutott a hideg: összefüggés lehet Bérci érdeklődése és a nyomozó látogatása között, noha Forrónak azóta nyoma veszett. Fürkészte Bércit, s úgy találta: ügyes, udvariasan rámenős modorával a legnehezebb pillanatokban is meg tudja őrizni a magabiztosságát. Alkalmas lehet az efféle megbízatásokra.

– Ez volna, amiről beszélni akarsz velem? – kérdezte.

– Csupán azt szeretném tudni, hogy téged, személy szerint mi fűz hozzájuk? – ráncolta Bérci gondterhelten a homlokát, mint akinek cseppet se közömbös a válasz.

– Barátilag szeretné tudni?

– Is.

Frank vállat vont.

– Nem tudok pontos választ adni.

– Vagy nem akarsz.

– Olyan válasszal nem szolgálhatok, amelyet esetleg elvársz tőlem.

– Segítsek neked: Moskovics Ernő miatt jársz közéjük?

– Ő vitt oda. Évekkel ezelőtt.

– Tisztában vagyok vele.

A hangvétel furcsának tűnt, valahogy úgy: ez a néhány szó hiányzott, s ezzel be is végeztetett. Frank gyanakodva nézett a pártközponi hivatalnokra: – Ennek fele se tréfa

– gondolta.

– Mit akarsz a barátomtól?

– Nincs nekem Moskovics Ernővel az égvilágon semmi bajom. Messze fölöttem áll, beosztásban is. Engem csupán az foglalkoztat, hogy mikor veszed észre, hogy nem több ez az egész, mint gyerekes szervezkedés. Nem ér többet.

– Önképzőkör?

– Pontosan.

– Mint magánember, úgy gondolom, hogy oda járok, ahová kedvem van. Ahol jól érzem magamat. Nem?

– Egy újságíró nem egészen magánember.

Frank mérges lett.

– Kinek árt, hogy havonta egyszer összejövünk? – fakadt ki. – Az egész ország tele van asztaltársaságokkal. Összejárnak az építészek, a zalaiak, a jogászok, a pécsiek, az Erdélyből áttelepültek, a Népfront aktivistái, mit tudom én, hogy kicsodák! Pont a miénk nem tetszik?

– Ti nem azért szoktatok összejárni, hogy megvacsorázzatok, aztán jó magyar szokás szerint leigyátok magatokat.

– Hanem?

– Kiáltványokat fogalmaztok. Belebeszéltek olyan dolgokba, ami nem rátok tartozik. Az ilyen akciók helyett jobb lenne, ha tényleg leinnátok magatokat.

Frank elvörösödött.

– Most akkor önképzőkör vagy szervezkedés?

– Azt hiszitek – folytatta Bérci –, hogy a pártmunkások nem olvasták Rousseau-t?

– Rousseau-t én szoktam a figyelmükbe ajánlani.

– A párt tisztában van azzal, hogy az értelmiség nem hanyagolható el. Pontosan fogalmazva: el nem hanyagolható! De nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy átengedje a politikai kezdeményezést.

Hatalmat akart mondani, de meggondolta magát.

– Mi nem az értelmiség nevében fogalmazunk – figyelmeztette Frank. – A saját véleményünket akartuk a vezetés tudomására hozni.

– A rögeszme ismerős: a vátész szerepe. Csak az a megbízható és a jövőbe látó, amit az értelmiség megfelelőnek tart. De hát, nem a múlt században élünk, Freytág! Nem is a két háború között! Megváltoztak a viszonyok, ti meg önképzőkörösdit játszatok. Hogy válaszoljak az előbbi közbevetésedre is.

Frank emlékezett: egyszer valaki a szerkesztőségben futólag megjegyezte, hogy Bércinek az apja biztosítási ügynök volt. Mások ezt kétségbe vonták.

– A mi társaságunknak esze ágában sincs, hogy megfertőzze a politikát. Mi csupán gondolkodunk, és felelősnek érezzük magunkat azért, ami történik. És ami megtörténhet. Miért baj ez? ...

Bérci újabb pezsgőt hozott. Frank közben arra gondolt: másfél éve, legfeljebb kettő, együtt utaztak egy vidéki konferenciára. A vasúti fülkében maguk voltak. Bérci nem sokkal korábban kérni t a pártközpontba. A zakója zsebéből cinkosan egy lapos üveget vett elő. Fölváltva kortyoltak a házi pálinkából. Bércinek mindenhez volt egy szellemes, többé-kevésbé helytálló megjegyzése. Nem kímélte a főnökeit sem. Frank élvezte a társaságát, s amikor egy várrom mellett elhaladva Bérci lelkesen azt mondta: „Ez a kis magyar nép nemcsak a szabadság szeretetében csodálatos, de minden európai

és ázsiai népnél alkalmasabb a gyökeres társadalmi reformokra” – azt gondolta róla: ilyen tüzes áhítattal, kényszer nélkül csak tiszta lelkiületű, a nagy eszméért rajongó ember beszélhet.

– Csak ebben a pártban folyhat két értelmes ember között ilyen ostoba beszélgetés – mondta Frank kedvetlenül.

– Én pedig értékesebbnek tartalak téged annál, semhogy egy vendéglői asztalnál Rousseau-ról szónokolj.

– A főnökömmel miért nem beszélsz?

Bérci elnézett Frank mellett.

– Beszéltem.

Abban a pillanatban fogta el Frankot a már ismert alattomos gyöngeség.

– Ne haragudj ... – kapaszkodott Bérci karjába.

– Valami baj van?

– Nem, semmi, csak egy pillanatra megszédültem. Lehet, hogy túlítottam magamat az este – hazudta Frank, és az ünneplő zsvajban biztonságosnak tűnő ablakmélyedésbe húzódott, hogy megtámaszkodhasson.

A második rosszullet nem sokkal később otthon érte. Ebéd után zenét hallgatott. A muzsika érzelmileg szokatlan erővel hatott rá. Az íróasztalnak abban a fiókjában turkált, ahol a jegyzeteit tartotta. Az egyik leesett a földre. Elolvasta: „A nemzetiségi létet meg kell élni, hogy átérezhessük annak minden keservét és nyomorúságát.” A följegyzés alatt zárójelben a monogram: kitől hallotta. Emlékeiből előbukkant a puffadt, izgatott arc, a bársonyos barna tekintet, volt benne ragadozó fény is, pattanásig feszült várakozás; sőt, elszántság: bármi fog elhangzani, ha néki nem tetsző, a szó és a hang-erő pörölyével sújt le az ellenkezőre. Gyöngítő émelygés fogta el. – Lefekszem egy kicsit – ijedt meg. Mozdulatlanul feküdt a heverőn. Kis idő múlva felült, viszonylag könnyedén. Elérte a vodkásüveget. Három-négy korty. Soha ilyen rosszul még nem esett. Kis híján öklendezett, mégis ráivott, majd visszadőlt. Lassan kezdte könnyűnek érezni magát. Az émelygést enyhe szédülés váltotta fel. Ez már a vodka volt. Megkönnyebbült. Visszaült az íróasztalhoz. A naptárban keresett egy alkalmas napot. A következő hét csütörtök. Elég távoli volt, hogy lélekben fölkészülhessen. Beírta: „orvos”.

A körzeti orvos alaposan kifaggatta.

– Az én vizsgálati lehetőségeim korlátozottak – mondta végül –, beutalom a klinikára. Ha megvannak a leletek, jöjjön vissza, akkor már okosabb leszek. Aztán kitálunk valamit.

Frank halogatta a vizsgálatot. Egyik napról a másikra fogadkozott, miközben a rossz közérzetétől a csekélységek is fölhatalmasodtak. Helga húst sütött a konyhában, kissé megpörkölődött, az égett szag betöltötte a lakást. Frank úgy érezte, hogy megfullad. Sarkig tárta az ablakokat. – Megfagyok, nem veszed észre? – kiabált Helga a konyhából. Wágnerné kuporogva üldögélt az előszobában egy hokedlin, mint a koldus, aki alamizsnáért jött. – Miért ül ez itt állandóan? – gondolta Frank idegesen. Becsukta a szobaajtót, hogy ne is lássa az anyósát. Mogorván járt-kelt, semmihez se volt türelme. Lekapta kedves írójának a könyvét a polcról, beleolvasott: „Az erkölcsök csak akkor tűrik el a cenzorok bíraskodását, ha olyan tiszták, mint a régi rómaiaknál ...” – Hát, ez az! – vágta a sarokba a könyvet. Bekapcsolta a televíziót. Minduntalan föluggrott, váltogatta a csatornákat. Amikor beleunt, a fürdőszoba tükreben nézegette magát. Olyan érzése támadt, hogy megváltoztak az arcvonásai. Félelem fogta el. Fialat korában könnyedén és kihívóan gondolt a halálra. Úgy vélte, akkor majd az lesz a

legfontosabb: legyen annyi pénz a zsebében, hogy előtte leihassa magát a sárga földig. Az ebédnél turkált a töltött csirkében. Helga ki nem állhatta ezt, szinte személyes sértésnek fogta föl.

– Nem ízlik?

– Bele se kóstoltam még, nem veszed észre?

Helga jól ismerte ezt a gúnyos, rideg hangot.

– Nincs értelme főzni, ha csak ennyire becsülöd a munkámat mondta sértődötten Frank lecsapta a kést meg a villát.

– És ha megdöglök? – üvöltötte. – Azzal ki törődik? Nincs már sok hátra!

Döbbenet bámultak rá.

Wágnerné törte meg a kemény, ideges csöndet.

– Jaj, Istenem, mi történt? – rebegte szelíden s gyanútlanul.

Frank magára kapta a kabátját, kirohant a szigetre, futott a sétányokon, amíg bírta. A járókelők kitértek az útjából, megütközve bámulták. – Tisztára elment az eszem – roskadt le a szálloda halijában. Alig várta, hogy fölfigyeljen rá a bóbitás, fehérkötényes főlszolgálo.

– Két dupla vodkát! – lihegte.

– Duplát? És kétszer? – csodálkozott a nő. Tálcaján a pohár ásványvíz furcsa mód megregett.

– Hallotta, nem?

Frank körülbástyázta magát a vodkás poharakkal, de nem ivott. Megpróbálta kiszámolni, hogy mennyit futhatott. – Igaz, hogy kétszer is megálltam – gondolta –, de az egész nem volt több összesen pár másodpercnél. Legalább két és fél kilométert futottam, és nem estem össze. Akkor pedig talán még nem lehetett akkora nagy baj...

Másnap reggel bement a klinikára. Az idős doktornő arca, mint egy indián asszonyé. Finom, szálkás ráncai: egy öreg fa évgyűrűi. Arcéle határozott, de nem férfias. Nagy, barna szemek. Fiatal korában talán nem is a szépsége ragadta meg a férfiakat, hanem az okosság, az együttérzésre való hajlam s a titok, hogy tud valamit, amiről a másik embernek fogalma sincs. – Bízni kell benne – biztatta magát Frank a vetkőző fülkében.

– Mi a panasz?

Frank részletesen beszámolt a rosszulleteiről. A doktornő közbevetett kérdés vagy megjegyzés nélkül hallgatta végig. Utána megmérte a vérnyomását. Fölfektette a vizsgálóasztalra, öklével nyomkodta a gyomrát, a hasát. Mint két fürge acélgolyó.

– Azelőtt sohase féltem – magyarázta Frank a vizsgálóasztalon fekve. – Nem azt mondom, hogy halált megvetően bátor voltam, de nem ijedtem meg a saját árnyékomtól. Mindenbe hajlandó voltam belevágni, nem volt szükség nagy töprengésre. Ez is megváltozott. Azelőtt semmitől se féltem. Sem embertől, sem hatalomtól.

– A hatalom is ember – figyelmeztette a doktornő.

– Én aztán tudom – helyeselt Frank. – Holnap reggelig tudnék mesélni.

– Azt mondja, hogy rosszul áll a félelemmel?

– Az utóbbi időben.

– A félelem megalázza az embert.

A doktornő figyelmesen vizsgálta Frank arcát.

– Sokat iszik?

– Nem vetem meg.

– Árulkodnak ezek a kitágult hajszálerecskék az arcán.

– Le se tagadhatnám?

– Nem nagyon – válaszolta a doktornő, befejezván a vizsgálatot. Kitöltötte az űrlapokat.

Frank közben felöltözött.

– Kérünk egy alapos kivizsgálást — mondta a doktornő. – Meg fogja érní.

Három napon át tartott. Három keserves délelőtt. Franknak úgy tűnt: ahány új vizsgálat, annyi új élete kezdődik és fejeződik be nyomban.

A doktornő figyelmesen tanulmányozta az eredményeket.

– Vércukor megfelel. Májfunkció rendben ...

Fölpillantott.

– Ettől azért tartott, ugye?

– A májtól? Nem nagyon.

A doktornő megbocsátóan mosolygott.

– Erős szervezete van – rakta össze a leleteket. Mint a kártyalapokat.

-- Ezt hangsúlyozni kell? – riadt meg Frank.

– Nem árt ha munkabíróak vagyunk.

– Értem.

– Pár napra be kell feküdnie a klinikára.

Frank elsápadt.

– Baj van?

Úgy érezte alig áll a lábán. Kétségbeesett képet vágott. A doktornő elnevette magát. Noha beteg előtt ezt nem szokta.

– Nem kell megijedni. Nézzen a tükörbe! Így néz ki egy súlyos beteg?

Frank röstellte megkérdezni, van-e jelentősége annak, hogy a doktornő kimondta azt a szót: súlyos. Vagyis, hogy még nem súlyos. De már beteg? Nyomasztotta, hogy valami szörnyű igazságtalanság van készülöben.

– Mikor fekszem be? – kérdezte óvatosan. És ravaszul.

– Nem sürgős. Bár jobb ezen mielőbb túlesni.

– Micsodán?

A doktornő, ha nem is tudta eloszlatni Frank gyanúját, tovább nem táplálta.

– Ne legyen már úgy kétségbeesve! Felnőtt ember!

Frank úgy döntött, hogy nem fekszik be a klinikára. Elviselhetetlen volt a gondolat is. Megpróbált ugyanúgy élni, mint a vizsgálat előtt, de bármit csinált, bármihez nyúlt: ivott egy korty vodkát vagy kitette maga elé az írógépet, a kétségbeesés mindenhez hozzátapadt: mi baja lehet? Az idő múlásával egyre elviselhetlenebb volt a bizonytalanság. – Nem lehet csak úgy meghalni! – lázadozott.

Egy újabb rosszullet után nem habozott tovább. Előző este a naptárt nézegetve éppen új határidőt akart kitűzni magának. Kedden nem mehetek, kedd az asztaltársaságé – morfondírozott –, nem hagyhatom Moskovics Ernőt cserben, ha viszont sokáig maradok és többet iszom a kelletténél, szerda reggelig nem tudom rendesen kialudni magamat. Másnaposán nem állíthatok be a klinikára. A csütörtök meg azért problematikus, mert a harmadik nap belelóg a hét végébe, és ki a fene fog törődni

velem ott szombaton? A végén még bent fognak hétfőig. Legjobb lesz az egészet a jövő hétre halasztani...

Helga kékbársony esti köpenyében talányosán, bizonyos féltékenységgel nyitott be hozzá. Szorongás fogta el, ahányszor belépett az erkélyes szobába, melyet Frank a beköltözés napján kisajátított magának. A szoba takarítása se volt szorongástól mentes, zavarta a bútorok sokfélesége, noha a fekete fedlappos íróasztalt kivéve mindent ő vásárolt, a nyers színű német szekrénysort éppen úgy, mint a szövettel áthúzatott hajdani műbőrfotelokat, a földgömböt, az asztali lámpát, a könyves állványokat. Takarítás közben gyakran volt olyan érzése, hogy hiába törölget, egyetlen porszemet se tud eltüntetni. Amit a földön talált szétszórva: gombot, radírt, iratot, kéziratot, könyvet – gondosan az íróasztalra rakta fel.

– Van még egy hét szabadságom, holnaptól kiveszem – mondta Frank. Megcirógatta Helga arcát, aki nem tudta mire vélni a kedves mozdulatot. – Befekszem a klinikára.

– Úristen! – ijedt meg Helga.

– Nem kell megijedni – nyugtatta Frank.

Helga elfordult, az erkélyajtóhoz ment, félrehúzta a függönyt. A hosszú köntösben valahogy megnyúlt, árnyéka a plafonig ért föl. Szőke haját hátul a nyakánál összefogta. Eddig nyilvánvaló volt, hogy mit fog csinálni: idejön az erkélyhez és kinéz. Átsegíti magát. Segélykérő pillantás a tájra. A hegyek és a sziget fái eltűntek a párában. Úgy tűnt, nedves minden. Átnedvesedett az egész világ.

– Ezért veszel ki szabadságot?

A kérdés idétlenül hangzott. Helga nehéz pillanatokban általában ilyeneket kérdezett.

Frank megpróbált mosolyogni.

– Egy úriember a szabadságát a klinikán tölti.

Helgát megérintette a veszély. A férjébe kapaszkodott, a nyakába borult, a fejét valóságos fúrtá, mint aki helyet követel. A mozdulatban benne volt az egész élete, a vezeklés is a titkos gondolatok miatt, hisz egyszer-kétszer megfordult a fejében: el kellene válni ettől az elviselhetetlen embertől.

– Mi történt? Istenem, mi történt?

– Pár nap az egész – simogatta Frank.

– Mondd már, hogy mi bajod van, az isten szerelmére!

– Mindent elmondtam, amit tudok.

Helga ráncigálni kezdte Frankot.

– Az örökös titkolózásod! Mindent úgy kell kihúzni belőled! Mint egy vadidegenből!

– Ne kiabálj, mert meghallja a kislány.

– Mit gondolsz, nem fogja megtudni, hogy a kórházban vagy?

– Nem kell felfújni. Egy rövid kivizsgálásról van szó.

– Mit fognak kivizsgálni?

Frank megint elmondott mindent, amit tudott. Részletesen beszámolt a rosszulétről is.

– És ezt csak most mondod? – eredtek el Helga könnyei. – Csak most?

– Mondom, hogy nem kell felfújni.

Frank meghívókat tépkedett. Valamennyit a szemétkosárba dobta. Ha meg tudott volna békélni a helyzetével, minden biztonnyal karon fogja Helgát, át se öltözzön, megfelel ez a kékbársony esti köpeny, jól áll a szőke fürtökhöz, így ahogy vannak, a nyakukba veszik a várost, valahol találnak majd egy nekik való vendéglőt, a legdrágább vacsorát rendelik, becsípnék, óraszám húzatná a cigánnyal azokat a felejthetetlen régi nótákat, Helga közben mosolyogva ölelné a nyakát, a fülébe súgva: – Nem lehet egy ilyen embert szeretni, mint amilyen te vagy...

Helga reggel összecsomagolt Franknak a kézitáskába pizsamát, törülközőt, fogkefét, krémet, arcvizet, tollat, jegyzetfüzeteket. Benyitott hozzá. Frank még az ágyban feküdt. Lehajolt, megcsókolta. A kézitáskát az íróasztalra tette.

– Én most kimegyek a piacra – mondta.

Hangja hamisan szólt.

Frank fölkel. Az ablakból látta, hogy a felesége nem a piac irányába indult, hanem a híd felé. – Hova mehet? – tűnődött. Előkereste az anyja meg az apja hajdani fényképeit. Anyja hosszú, smaragdzöld ruhában, nem épp karcsú derekán laza öv, a fején széles karimájú kalap. Apa félig-meddig mögötte állt a fényképen, féltőn fogta anya karját, sötét öltönyben. A keményített fehér ing gallérja láthatóan bő volt – lefogyott? –, csokornyakkendője zebracsíkos. A levéltárcájába tette a fényképet.

Megszólalt a telefon.

Kis Ágota.

– De nagy szerencsém, hogy otthon találok – örvendezett csicseregve. – Jöjjön ide gyorsan, könyörgöm, amilyen gyorsan csak tud, és vigasztaljon meg, mert rögtön kiugrók az ablakon! Mert én olyan szerencsédén vagyok a férfiakkal, képzelje, hogy mi történt velem ...

Frank félbeszakította.

– Perceken belül indulok a klinikára.

Rövid, meglepett csönd.

– Maga?

– Bizony.

– Riportot csinál?

Frank mielőbb meg akart szabadulni Kis Ágotától. Megkockáztatott egy idétlenséget.

– Elvonókúra.

Kis Ágota a vonal túlsó végén zavarba jött.

– Hát, ami azt illeti...

Frank megint félbeszakította.

– Elbúcsúzom, drága! Megjött a rácsos autó.

– Várjon még! Várjon! Hova is megy maga most tulajdonképpen?

– Magam se tudom.

– Melyik kórház?

– Mért akarja tudni?

– Szeretném meglátogatni.

– Még az hiányzik! – mondta Frank csaknem gorombán.

– És egyáltalán – kapott észbe Kis Ágota –, mi baja van magának? Mi az, hogy elvonókúra?

Frank letette a telefonkagylót.

Útközben vett egy üveg francia konyakot. A táska mélyére süllyesztette. – Csak nem kobozzák el – bizakodott. A felvételnél kissé megvárakoztatták, közben egy pillanatra fölmerült benne, hogy visszafordul és hazamegy. Az adjunktus azonban épp akkor érkezett, véget vetve a képzelődésnek. Bemutatkozott.

– Én fogok vigyázni magára – mosolygott bátorítóan.

– Gondolja, hogy meglépek?

– Nem úgy értettem, szerkesztő úr. Jöjjön, felkísérem a szobájába.

Frank hangulatát valamelyest javította, hogy különszobát kapott, erkéllyel, bár lepillantva a második emeletről az öreg parkba, csüggedten morogta: – Innen még csak ki sem ugorhatok ...

Türelmesen alávetette magát a vizsgálatoknak. Remélte, hogy nem tart tovább néhány napnál. Hétfőn még az órák múlását is számolta, keddtől már csak a napokat. Pénteken ebéd után rossz érzés fogta el. Arra számított, hogy hazaengedik, de a kora délelőtti vizsgálatok után az adjunktus rá se nyitotta az ajtót. Idegesen topogott a szobájában, egyre kedveszegettebb lett. Végül, hogy elfoglalja magát, úgy gondolta: amíg megérkezik a hazatávozási engedély, fel is öltözhet.

Döböntően meredt az üres szekrényre.

– Hova lett a ruhám? – rohant ki a folyosóra.

A lépcső felől az adjunktus közeledett.

– Mit csináltak a ruhámmal?

– Biztos valamelyik nővér buzgólkodott – karolt az adjunktus Frankba, és visszavezette a szobájába.

– Milyen jogon nyúltak a ruhámhoz?

– Majd visszahozatom – nyugtatta az orvos.

Frank a vaságyba kapaszkodott.

– Miért nem engednek haza?

– Van egy kis probléma – nézett rá nyíltan az adjunktus.

– Micsoda? – sápadt el Frank.

– A vérképzés körül látszik valami...

– Ne kerteljen!

– Még nem végeztünk a vizsgálatokkal.

Franknak minden tagja ólomból volt.

– Miért titkolóznak?

– Nem szokásunk. Mondtam, hogy még nem fejeztük be a vizsgálatokat.

– Azért dugták el a ruhámat?

– Mondtam, hogy vissza fogom hozatni – ígérte az adjunktus.

– Mikor?

– Azt se tudom, hogy hova vitték.

Az adjunktus azt gondolta: – Hajlamos a hisztériára...

– Nem akar hazatelefonálni? – kérdezte engesztelőén.

– Nem akarok.

Helga és a kislány nem sokkal a beteglátogatási idő lejárta előtt érkeztek. Frank egykedvűen feküdt az ágyon, a kórházi köpenyt se vetette le. Immel-ámmal válaszol-

gatott. Helga idegességében azt se tudta, hogy mit kérdezzen, mit mondjon.

- Azért rendesek, hogy különszobát kaptál – jegyezte meg.
- Legalább nem kell hallgatnom a mások nyögését – mondta Frank komoran.

Fanny meg se tudott szólalni. Soha meg se fordult a fejében, hogy az apját egyszer majd kórházi ágyon fogja látni. Vigyázott, hogy el ne sírja magát. A plafonra bámult meg az ablakon át ki a parkba, ahova csak lehetett, mindenhová, csak az apjára nem, aki szemmeláthatóan méltatlan helyzetbe került. Fannynak olyan érzése volt, hogy ő maga fekszik azon a nyomorult kórházi ágyon, hiszen testileg is része ennek a kiszolgáltatottan fekvő mogorva embernek, akinek az a legnagyobb fájdalma, hogy eldugták a ruháját. Ennek az embernek köszönheti az áldott és a gyűlölt tulajdonságait egyaránt. Ez a köpenyes ember... Ezt nevezte egyszer zsarnoknak. Ez vágta magát az első hívó szóra autóba és rohant érte, akit az évek során fölváltva, hol sajnált, hol gyűlölt, hol istenített, ez a szerencsétlen, esendő pizsamás ember, akinek körülállják az ágyát, de nem tudnak rendesen beszélni hozzá. Könnyek szöktek végül Fanny szemébe, hiába bámult ki az öreg parkba.

- Moskovics Ernőnek megmondhatjátok, hogy hol vagyok.
- És a szerkesztőség?
- Azok ráérnek. Egyelőre kivettem egy hét szabadságot. Semmi közük hozzá, hogy hol vagyok.
- Gerzson?
- Ő is ráér – válaszolta Frank rövid töprengés után.

Helga még aznap este telefonált Moskovics Ernőnek, aki másnap délelőtt a vizit után megjelent. Épp oly váratlanul toppant elő, mint ötvenhat novemberében, csak a rendfokozat nélküli katonai őrbunda helyett, most angol szövetből varrt, jól szabott öltönyt viselt, szemüveg helyett megint kontakdensét. Ápolt volt, afféle társasági jelenség. Friss és magabiztos. Pedig úgy indult el otthonról, hogy barátilag mindent elpanaszol Franknak. Nem azért, mintha reményt táplált volna, hogy egy ilyen baráti kitérkezés bármiféle javulást okozhat, de legalább beszél, beszél, beszél, mint hajdan, bármiről, rázúdítja Frankra, ami a szívét nyomja, belelendül, összetorlódnak a szavak és dadogni kezd, mint hajdan, amikor még fiatal volt és tapasztalatlan. Útközben azonban beteglátogatóvá szelídült.

- Jó az ellátás? – érdeklődött erőltetett vidámsággal.

Frank könnyített a feszültségen.

- Koszt, kvártély megvan.
- Fölkelni szabad?
- Körbe is futhatom a parkot.
- Az már valami – biccentett Moskovics Ernő.

Megbotlott az infúziós állványban.

– Úgy néz ki a dolog – mondta Frank –, hogy szembekerültem. Nem ezzel vagy azzal, hanem magával az élettel.

- Ne vágj föl! Én is ebbe a kórházba járok.

Moskovics Ernő cinkos kacsintása elég idétlenre sikerült.

- Nem árt, ha időnként karbantartják az embert.
- Úgy látszik, hogy én is erre szorulok – húzódott Frank feljebb az ágyon.
- Beszéljek a professzorral?
- Nem szükséges. Inkább arra volnék kíváncsi, hogy mi van odakint?

– Úgy beszélsz, mintha hónapok óta itt volnál.

– Lehet belőle még annyi is, nem?

– Mit hülyéskedsz? – förmedt rá Moskovics Ernő. Letelepedett a fehér kórházi székre.

Frank azt gondolta gyanakodva: – Fél az ágyam szélére ülni, mintha ragályos volnék... Óvatosan végigmérte a barátját. Elegánsnak találta. Kimértnek, szabályozottnak. Cseppet sem emlékeztetett a hajdani csetlő-botló Moskovics Ernőre, aki mar nevetségesen öreg volt ahhoz, hogy újságírógyakornok legyen.

– Milyen volt a keddi összejövetel? – kérdezte Frank.

– A szokásos.

– Hiányoztam?

– Fölösleges kérdés. Mindenki felőled érdeklődött.

– Hányan voltak?

– Sokan.

Frank tudta, hogy a barátja hazudik.

– Tehát nem volt semmi érdekes – simogatta maga mellett a lepedő gyűrődéseit. – És az életben? Ott mi van?

– Volt a napokban egy kis szóváltásom – suhant át a rosszkedv Moskovics Ernő arcán. – A múlt heti értekezleten már az ötödik tiszteletkört tették. Kifakadtam. Mire jó ez? A szünetben odajön hozzám az egyik titkár, és azt mondja: „Miért vered te itt a tamtamot, amikor mindenki egyetért? Ne keress te itt ellenfeleket, és ne akard a legjobb elvtársakra rábizonyítani, hogy maradiak. Az asztaltársaságod pedig egy nagy röhej! Érted? Gyerekes, nevetséges! Még ha derék emberekből áll is. Miért akarjátok beleütni az orrotokat az országos ügyekbe? Itt bent mindenki tisztában van azzal, hogy mi a teendő.”

– Úgy látszik – jegyezte meg Frank –, ez a párt hivatásos vezetőkől áll, meg azokból, akik úgy tesznek, mintha elhinnék ...

Most kellett volna Moskovics Ernőnek beszámolnia arról, hogy tegnap este közölték vele: rövidesen külügyi pályára küldik, föltehetően a harmadik világba, de nem tudott volna Frank várható kérdésére egyenes választ adni: egyenlő ez a félreállítással?

Frank azt gondolta: – Nyilvánvaló, hogy ez a jólápolat férfi már nem azonos a sztálinvárosi Moskovics Ernővel, aki gumicsizmában taposta a sarat. Azzal a kétségbeesett őrbundás alakkal sem, aki az ablak függönye mögül figyelte az utcába forduló tankot. Ez már nem az a Moskovics Ernő, aki semmitől se rettent vissza, aki bölcs derűvel figyelte az élet dolgait.

– Azt hiszem – mondta –, hogy az egész egy nagy tévedés volt a részünkről... Egy csodálatos fantom nyomába eredtünk. Egy nagy, romantikus fantom bukkant föl, és épp mi voltunk kéznél, és a történelmi helyzet minket kapott el. Volt egy nagy történelmi kaland. Rámegy az életünk. Most már biztos.

– Minden normális embernek szüksége van valami komoly célra, ha úgy tetszik: fantomra – vitázott Moskovics Ernő. – Aminek a szolgálatában akar élni. Kell élnie! A pap az Istent szolgálja, a tőkés a pénzre esküszik. Mi a társadalmi igazság szolgálatába szegődtünk.

– Igen ám – mosolygott Frank fanyarul –, de az ember nemcsak a saját rögeszméjének, hanem a másik embernek is ki van szolgáltatva. Csak mások által valósíthatjuk meg az életünket, mert mindent és mindenkit egy másik érdek ítél meg. A velünk szemben támasztott igények alapján ítéltetünk meg, így aztán sohase leszünk azok,

akik igazából vágtaink. Az egészben van valami nagy disznóság.

A nővér kopogott az ajtón. Teát és gyógyszereket hozott, majd kiment.

Frank föltápáskodott az ágyról, az üres ruhásszekrény aljából, két pohárral együtt, elővette a francia konyakot.

– Szabad ezt? – hökkent meg Moskovics Ernő.

– Vizit után vagyunk – töltögetett Frank. Saját magának csak keveset.

Moskovics Ernő kissé bizonytalanul a barátja felé emelte a poharát. Nem akarta mondani, hogy „egészségedre”, mindazonáltal azt gondolta: – Nagy baj nem lehet, ha elnézik neki az iszogatást...

Frank egy kevés teát töltött a konyakhoz.

– Alighanem írni fogok valamit – mondta.

– Miről?

– Talán arról, hogy még minden jóra fordulhat.

– Most nem jó?

Frank neheztelve nézett a barátjára.

– Nem is tudom. Hetvenötöt írunk, és én már negyvenhét éves vagyok. Majd kitalálok valamit, ami jól illik hozzánk.

– Hozzánk?

– Pár napja a kezembe jutott egy kis füzet az itteni könyvtárból. Abban olvastam, hogy mit mondott Martin du Gard, amikor átvette a Nobel-díjat. Hallgasd csak meg, néhány mondat az egész: „Jean Barois gondolkodik, tehát kételkedik. Mindenekfölött érteni akar. Hogy értsen, először a hitéről kell lemondania. Gondolkodni ugyanis azt jelenti, hogy nemet mondunk, megtagadjuk, amiben hittünk.” A hideg futkározott a hátamon, amikor olvastam.

– A hittel csakugyan baj van – ingatta Moskovics Ernő a fejét, majd elkomorodott. Azt gondolta: – Te írod a könyvedet, én meg majd valamelyik eldugott afrikai országban minden április negyedikén fogadást adok a nemzeti ünnep tiszteletére ...

Franknak egye kire a képtelen álmok okozták a legnagyobb gondot. Minden reggel csuromvizesen, kimerültén ébredt. Előfordult, hogy csak délelőtt tudott végleg fölocsúdni az álmvilágból, s ebben az idegállapotban minden, ami valaha megesett vele, szédítő módon fölgyorsult, jelentőségében fölhatalmasodott: a kifizetetlen fél deci portoricói rum a füredi Vitorlás teraszán éppen úgy, mint Kónya, a hajdani vidéki fiatal kolléga, aki újabban minden éjszaka több sebből vérezve jelent meg álmában, kiterjesztett szárnyakkal körözött a klinika parkja fölött, mindenáron be akart repülni a szobájába, de nem fért be. Postás Gizi is rendszeres álombéli vendég volt, össze-
tévesztve őt az ablaktisztítóval, az erkély alatt üvöltözött: – Meg tudtalak volna ölni egy kanál vízben, amikor elhíresztelted rólam, hogy harmincezer forintot fizettem neked, hogy vegyél el feleségül a más gyerekével a hasamban, de most már hála Istennek, te is börtönbe fogsz jutni... Senkinek se szólt az álmairól, csupán annyit említett az adjunktusnak, hogy rosszul alszik, erre minden este az éjjeliszekrényére készítettek két szem Noxyront.

Helga egyelőre bízott abban, hogy Frank körül rendbe jönnek a dolgok, hisz még

mindig felfoghatatlan volt, hogy bármiféle betegség ledönthesse a lábáról. Mindennap megjelent a klinikán, türelmesen üldögélt a férje ágya mellett és várta az utasításokat. Mindent fölírt és pontosan végrehajtott. Kivétel, hogy nem volt hajlandó italt hozni. – Elsüllyednék a szégyentől, ha a professzor úr fülébe jut, hogy éppen én – tiltakozott. Franknak arra a kérdésére pedig, hogy hozza be az öltönyét, cipőt, kalapot és ballont: úgy tett, mintha följegyezné. Egyik nap látogatási idő alatt váratlanul bejött a professzor. Körülhordozta vizslató tekintetét, leült Frank ágya szélére, valahogy úgy, mint aki osztozni akar a látogatás örömeiben. Megvárta, míg Helga készülődni kezd, akkor egy bridzset és az olasz operákat kedvelő, hatvanas férfi öreges eleganciájával följajánlotta: – Lekísérem, asszonyom ... Egyidejűleg bocsánatkérő mosollyal biccentett Frank felé. Az irodájában leültette Helgát, aki most is vonzó, sőt figyelmet érdemlő jelenség volt, és valahogy megmaradt orvoslánynak. A tartásában semmi kihívás, inkább valamiféle természetes, otthonról hozott fölény.

– Megoperáljuk a férjét – jelentette be a professzor.

Helga megrémült.

– Mire készüljek föl?

– Nem a legrosszabbra. Nem, nem, szó sincs erről.

Helgát a rosszullét környékezte. Ugyanaz a kislány volt, aki soha nem tudja kitörölni magából a szászországi menekülés emlékeit, az apja hazugságát, azt hitte, a föld alá süllyed szégyenében, kis híján beárulta a téglagyári gondnoknak, pedig a további sorok forgott kockán, ágakba-bokrokba kapaszkodva menekültek a völgykatlanban a szigorúan őrzött határ felé, az apja a karjaiba kapta, úgy gázolt vele a hasig érő vízben. Pirnában is szembeszállt a sorssal. Volt hozzá bátorsága, amikor a hentes az ölébe akarta vonni, lángvörös arccal szakította ki magát, az anyja alig tudta kimagyarázni: – Nem szereti, ha becézik... A szászországi menekülés nagy megpróbáltatás volt, de a legnagyobb Hans bácsi eltűnése. Nem jött többé. Cserbenhagyta. Aztán jött Frank. Mire föleszmélt, már minden eldőlt.

Két napig nem mert bemenni a klinikára. Fannyval üzente meg, hogy nem érzi jól magát.

Kétségbeesve faggatta a hazatérő leányt.

– Nagyon várt?

– Nem mutatta.

Helga lassan, keservesen kezdett barátkozni a gondolattal, hogy mi lesz vele Frank után, de attól még messze volt, hogy bele is élje magát. Didergett a túlfűtött lakásban, miközben felrémlt előtte a jövő: – Mire megyek majd nélküle? ...

Fölhívta Gerzson.

– Azt hiszem, hogy baj van – kezdte bátortalanul.

– Jó isten, mi történt?

– Az öcséd bent van a klinikán.

Gerzson kezében megremegett a mázas bögre, amelyben gőzölgőit a beteg gyomrának való mentás gyógytea. Letette a bögrét. Ez a mozdulat biztos volt. A telefonkagylót erősen megmarkolta. A sógornőjének a hangja álomszerűen lebegett.

– Mi van a testvéremmel?

– Meg fogják operálni.

– Mi baja van?

– Nem tudom ...

Helga zokogni kezdett.

– Nem is érdekel! – bögte a telefonba.

– Beszélj már világosabban!

– Nem elég világos, hogy két hónapja bent fekszik a klinikán?

– És csak most telefonálsz?

– Megtiltotta, hogy értesítsünk.

Gerzson megdöbbsent. Azt gondolta: – Ez jellemző rá ...

– Azonnal indulok hozzátok – mondta. Mintha az ő lelkén is száradna, ami az öccsével történt, gondolkodás nélkül bármit, mindent föláldozott volna érte.

Susu a hírt, hogy Frank beteg, s Gerzson rögtön odautazik, egykedvűen vette tudomásul. Később felsóhajtott.

– Szegény...

Másfél óra múlva Helga kisírt szemmel borult Gerzson nyakába.

– Köszönöm, hogy ilyen gyorsan jöttél.

– A világ végéről is ...

Helga az erkélyes szobába vezette a sógorát, amely Frank kórházba távozása óta nemhogy érintetlen maradt, hanem éppen hogy Helga a körülményekhez képest igyekezett olyan látszatot kelteni, mintha mi se változott volna, Frank csak az imént szakította meg a munkáját. Az írógépet az asztalra tette, üres papírt fűzött bele, tollak és kézikönyvek sorakoztak az asztalon, Rousseau-t is szívesen odahelyezte volna, de azt Frank magával vitte a klinikára. Helga valahogy azt is szeretne volna a sógora tudomására hozni, hogy két hónapja ebben a szobában szokott olvasgatni, igazából itt érzi jól magát, s gyakran előfordul, hogy itt éri az álomosság, sőt az álom, de ezt elmondani pillanatnyilag nem volt lehetséges.

– Ki van itthon? – kérdezte Gerzson.

– Csak én.

– A kislány?

– Iskolában van. Az anyám meg alszik.

– Mi baja az öcsémnek?

Helga nem válaszolt.

– Miért nem mondd meg, hogy mi baja van?

Helga kiszaladt az előszobába, a fogasról lekasztotta a retiküljét, idegesen turkált benne, míg meg nem találta a névjegyet. Gerzson kezébe nyomta.

– A professzor ... Ő mindent meg fog mondani...

– Te nem jössz velem?

– Nem, nem! – tiltakozott Helga szinte rémülten.

Gerzson zsebre vágta a névjegyet, és elrohant a klinikára.

A professzor, ha módjában állt, igyekezett elkerülni a betegek hozzátartozóival való személyes találkozást, így aztán nem fogyott ki a magyarázkodásból, hogy ő a gyógyításra esküdött fel, nem pedig arra, hogy lelket öntsön a beteg családtagjaiba. Ha mégse tudta lerázni őket, már az első mondatban igyekezett tisztázni magát: – Nem mondhatok mást, csak az igazságot...

Gerzson ideges zavarral ült a vendégfotelban. Bensőségesebb fogadtatásra számított, maga se tudta, hogy miért, de leginkább egy Monsieur Pascalhoz hasonlatos szeretetre méltó, ám energikus öregembert várt, mint Michel tanácsadója volt, akit

ugyan professzornak tituláltak, de a bankszakmában volt járatos. Falféren hallgatta a professzort. A szavak mögött egyre hatalmasabb lett a fenyegető árnyék.

– Ennyit tudok mondani magának az öccse állapotáról.

Gerzson nagyot nyelt. Úgy tűnt, nem képes kinyitni a száját.

– Mégis – nyögte ki valahogy.

– Nincs mégis, uram.

– Pillanatnyilag nem állok valami fényesen anyagilag, de két lovat rögtön eladhatok.

– Fölösleges.

Gerzson nem hagyta magát.

– Vannak külföldön barátaim! Olyan gyógyszereket hozhatok be, amit ön akar. Önnek csak annyi a dolga, hogy felírja a gyógyszer nevét, és hogy mennyi kell belőle.

– Tényleg nem érti? – meredt rá a professzor.

Gerzson azt gondolta: – Nincs ebben a szörmókban egy csöpp emberiség, nincs egy vigasztaló szava ...

– Nem akarom fölfogni! – tiltakozott. – Azt is mondhatom, bár távol áll tőlem, hogy megbántsam önt, de nem hiszem el, amit mond! Képtelen vagyok elhinni!

– Hát ez az – legyintett a professzor.

– Én értettem az ön szavait, hiszen világosan fogalmazott. Egy iskolásgyerek is felfoghatja. Tisztességesen felvilágosított. Én ennek ellenére nem hiszek önnek. Ön másvalakiről beszélt az előbb, nem az öcsémről. Ön egy olyan emberről beszélt, akinek lemondtak az életéről. De hát, amíg Isten van, addig nincs olyan betegség, nincs olyan rohadt helyzet, amit képes volnék feladni! Az utolsó pillanatban se tudnám megtenni. Pláne, hogy az öcsém sorsáról van szó.

Fölkeltette a professzor érdeklődését a köpcös, foglalkozására nézve műveltebb kupec, aki mindenáron ragaszkodik a lehetetlenhez. Furcsa módon nem volt ellen-szenves ez a makacsság. Nem esdekelt Gerzson, hogy „Mentse meg, professzor úr!” – hanem fellázadt a sors nyilvánvaló igazságtalansága ellen. Nem engedte szabadjára a fájdalmát, mint kétségbeesésükben oly sokan, de a fájdalom, a veszteség árnyéka benne volt a tekintetében. Egész tartásában. – Csak egy férfitestvér sirathatja így a fivérét – gondolta.

– Azért nem adjuk fel, Freytág úr – mondta együttérzéssel. – Csakhogy tisztában vagyunk a helyzettel is.

Gerzson sokára szólalt meg. Gondolatai a múltban kalandoztak. Frankot keresték, de inkább csak súrolta az emlékeket, fölsértve a múltat. A kezébe temette az arcát.

– Ő tudja?

– A beteggel nem szoktuk közölni. Erre nincs lelki felhatalmazásunk. A hozzátartozók előtt viszont semmit se hallgatunk el.

– Ki mondja meg neki?

– Előbb-utóbb rá fog jönni. Ha ugyan még nem tudja.

Gerzson felugrott, az asztalra tenyereit. A professzor visszahőkölt, hátrább lökte maga alatt a széket, mint aki fizikai támadástól tart, mire Gerzson áthajolt az asztal fölé, és mielőtt a professzor bármiféle védekező mozdulatot tehetett volna, nem törődve azzal se, hogy azonnal kitilthatják a klinika területéről, azzal se, hogy kellemetlenséget okoz az öccsének, abban a pillanatban minden esélytől megfosztva nem érdekelt semmi, tulajdóriképpen azt se fogta föl, amit a meghökkent és félelemtől megrémült

professzor arcába üvöltött.

– Nem érti, hogy nincs még ötvenéves?

Gerzson végigrohant a folyosón, majd vissza. Az egyik ápolónőnek gyanús lett a feldúlt férfi, noha nem először látott ezeken a folyosókon lelkileg összetört, magukból kivetkezett embereket. Szólt az ügyeletes orvosnak, akivel közösen elvezették Gerzsont a kétszázötvenhetes szobához.

Frank az ágyon ült fehér melegítőben, felhúzott térdekkel. A melegítő karjára felvarrva a Bayer München Sportklub címere. A takarón Rousseau *Politikai gazdaságtana*, Az éjjeliszekrényen egy bögrében gyanús színű lötyty. Talán tea. Ott volt a villanyborotva is, földig lógó zsinórral. Frank aznap még nem borotválkozott. Az éjjeliszekrényen üveg pohárban, de víz nélkül egy szál őszirózsa. A feje fölött a falra rajzszögezve Fanny kislánykori fényképe.

Gerzson az öccsére borult.

– Testvérem!

Frank kibontakozott a bátyja izzadt öleléséből. Visszadőlt a párnára. Maga mellé mutatott.

– Ülj ide!

Gerzson úgy találta, hogy az öccsén nem látszik semmiféle betegség nyoma, legfeljebb tekintetének tört, bánatos fénye gyanús kissé, és arckifejezésében a szokásosnál is mélyebb szomorúság.

– Miért nem akartad, hogy értesítsenek?

– Minek keltsünk pánikot?

Gerzson megborzongott. Az öccse keze után nyúlt, megszorította.

– Pár nap múlva hazaengednek – vigasztalta Frank. – De azért jó, hogy eljöttél.

– Nem is tudom, hogy feküdtél-e valaha is kórházban – igyekezett Gerzson könnyed lenni. – Emlékszem, egyszer fiatal korodban a vakbeleddel volt valami. Megoperáltak, ugye?

– Nem operáltak meg, csak az utcán elfogott a rosszullét.

Gerzson félt, hogy elront valamit.

– Pedig úgy emlékeztem, hogy voltál már kórházban – mondta elbizonytalanodva.

– Kórházban akkor feküdtem, amikor megszuirt az a szerencsétlen fickó Sztálinvárosban. Te akkor börtönben ültél.

Frank megmutatta a legalsó borda és a lép között a szúrás helyét.

– Ha feljebb talál, végződhetett volna rosszabbul is – borzongott meg Gerzson.

– Három hónapig feküdtem ezzel a szúrással.

Frank kibámult. A hatalmas platán csupasz ágai között tisztásokat keresett az ég ólmos mezején. Kellott egy tér, ahol szabadnak érezhette a tekintetét, s ahol még bármi megtörténhet.

– Ne szarj be, nem adom föl – mondta. – Az utolsó pillanatig nem fogom földadni.

Gerzson nagyot nyelt.

– Abban biztos vagyok.

– Az igazat megvallva – pillantott rá Frank –, izgultam érted.

– Volt rá okod?

– Csak annyi, hogy valamelyik éjjel rosszat álmodtam felőled.

Gerzson elsápadt.

– Csak nem?

– Megdöglött három lovad – nézett Frank szomorúan a bátyjára.

– Nem, nem!... – tiltakozott Gerzson hevesen. – Semmi bajuk a lovaknak! Talpon vagyok! Tegnap este is komoly üzleti tárgyalásom volt a téeszelnökkel. Határozott, merész fiatalember, hajlandó a lovasiskolámat melléküzemágként felvirágoztatni. Ha minden jól megy, forgalomban felülmúlhatjuk az évi egymilliót is ...

– Tudom, hogy nem kell téged félteni.

– Nem olyan fából faragtak minket.

– Az én esetem más – babrálta Frank a melegítő zippzárját. – Nincs mit szépíteni.

Gerzson a zsebében turkált, majd egy összehajtogatott papírlapot adott át az öccsének.

– Mit gondolsz, nem kezdhethénk ezzel valamit?

– Mi ez?

– Vasárnap dobták be az ablakon, amikor szellőztettünk.

Frank gyanakodva forgatta a sokszorosított szöveget, majd olvasni kezdett.

„Zus unte and de willes le ec and will Fight the wage. Ez a fohász szerencsét hoz Önnek. Az eredetijét Hollandiában találni, ez már 9-szer járta be a Földet. A szerencse most érkezett el Önhöz. Ez a levél, amelyet megkapott, a kézhezvétel után szerencsét hoz Önnek abban az esetben, ha a levelet tovább küldi. Semmilyen pénzt nem kell küldeni, mert a szerencsét nem lehet megvásárolni. Küldje el ezt a levelet azoknak, akikről tudja, hogy szükségük van a szerencsére. Ne tartsa meg a levelet. Kézhezvételtől számított 90 órán belül tovább kell küldeni.

Mi történt eddig?

Egy tiszt 20 ezer dollárt örökölt. Egy ember 450 ezer dollárt kapott, de elvesztette, mert megszakította a láncot. A Fülöp-szigeteken Certeal tábornok elmulasztotta a levelet továbbítani, nemsokára meghalt. Halála előtt 750 ezer dollárt nyert.

Kérem, készítse el húsz példányban, és várja, mi történik. 4 napon belül. Ezt a láncot egy misszionárius lelkész indította el Venezuelából. Azért küldöm Önnek, hogy az egész világot bejárja. A 20. db. ezzel megegyező másolatát küldje el a szüleinek, rokonainak, barátainak, akiket szeret. Pár napon belül meglepetés éri. Akkor is igaz ez, ha nem babonás. Paldos Couccugdiu Dise 1953-ban kapta meg ezt a levelet. Megbízta a titkárnőjét, hogy 20. db. másolatot készítsen és küldje el. Pár napon belül nyert a lottón 2 millió dollárt. Cario Wadit alkalmazott volt, megkapta a levelet, és megfélekedezett róla, és pár napon belül elveszítette az állását. Végül mégis elküldte a levelet, és ezzel bezárta a láncot, és napokon belül jobb álláshoz jutott. Vecontik megkapta a levelet és eldobta, aztán baleset érte, és elveszítette mind a két lábát. Semmilyen okból ne szakítsa meg a láncot. Ne vegye semmibe ezeket a sorokat! Ez így működik! Pénzt ne küldjön!!!”

Gerzson türelmesen várt, míg az öccse a szöveg végére ér.

– Még nem küldtem tovább, de haladéktalanul meg fogom tenni – mondta. Gondolatban hozzátette: – Mit meg nem tennék most...

– Bedölsz ennek? – nyújtotta vissza Frank a sokszorosított szöveget.

– Isten kezében vagyunk.

– Isten nem fenyegetőzik.

Frank örült, hogy ez a mondat eszébe jutott.

- Ki fog innen segíteni, csak bízzál benne – bátorította Gerzson.
- Vasárnap megpróbáltam kiszökni – vallotta be Frank.
- Szentséges Úristen!
- Ez a melegítő volt rajtam. Az ügyeletes nővér szobájából a kapu elé rendeltem egy taxit, de a portán elkaptak.

Frank a falat bámulta.

- Megalázó volt. Nem tudnám még egyszer átélni.
- Hogy juthatott eszedbe? – szörnyülködött Gerzson. – Engedély nélkül nem lehet elhagyni a kórházat.
- Nem érdekel az engedélyük! Milyen alapon avatkoznak bele abba, hogy hova megyek? Ha ki akarok menni a kapun, akkor kimegyek! Nincs ahhoz joguk, hogy bezárjanak ide!

– Te itt beteg vagy.

– De nem fogoly!

– Azért vagy itt, hogy meggyógyulj – nyugtatta Gerzson szelíden az öccsét.

Frank előző héten a szerkesztőséget környékezte meg, hogy két írása is félben maradt, szeretné befejezni, s erre Balog főszerkesztő Sebestyén Mártonnal beküldött egy táskairógépet meg egy hordozható televíziót: ha kedve támad, írjon tévé kritikákat. Franknak megfordult a fejében az a képtelen ötlet is, hogy elkéri a barátja ruháját, nagyjából egyforma természetűek voltak, bár Sebestyén Márton néhány kilóval nehezebb. Végül csak annyit mondott: – Kölcsön is kérhetném a ruhádat, kár, hogy nem tetszenek a zakód szövésében ezek a kockák ...

Mereven nézte a bátyját.

– Civilruhában simán ment volna a dolog.

Gerzson, mint akit tetten értek.

– Mit akarsz ezzel mondani?

– Ki kell jutnom innen.

– Arra gondolsz, hogy bármit meg kellene tennem?

– Csak a ruhámról van szó.

Gerzsont kiverte a víz.

– Behozod? – kérdezte Frank.

– Tudod, hogy mit kérsz tőlem?

– Tudom.

– Annyira fontos?

– Nagyon.

Hosszú volt a csönd. Nagyon hosszú.

Gerzson büntudatosan lehajtotta a fejét.

– Nem fogom behozni.

Frank elnézett a bátyja mellett.

– Nem? – kérdezte tompán.

– Ne kérd ezt tőlem. Nem tudom megtenni. Megígérhetném itt az ágyad mellett, hogy szabaduljak a kutyaszorítóból, aztán soha többé nem mernék a szemed elé kerülni.

Gerzson meg akarta simogatni az öccsét, de Frank elhárította.

– Ahogy gondolod – mondta szomorúan.

Kézfogással váltak el.

Frank magányos óráiban, főleg éjszaka, följegyzéseket készített. Afféle firkálmányok voltak, amit napközben látott, hallott, gondolt és följegyzésre méltónak ítélt, és nem párologott ki a fejéből – azt leírta. Több száz ilyen cédula gyűlt össze az éjjeli-szekrény fiókjában. Egyik este a második híradó után kikapcsolta a készüléket, a csöndben mintha megerősödtek volna a fájdalmai de nem csöngetett a nővérnek. Napok óta az izületeivel bajlódott. Az ujjai megduzzadtak, hiába magyarázta az adjunktusnak, hogy fiatal kora óta szenved ezektől a duzzadásoktól, az injekciókúrát nem kerülhette el. Nem sokat használt. Hogy valamennyire feledtesse a fájdalmat, papírt vett maga elé. Gyöngéden fogta a ceruzát, a fájdalom egy-egy határozottabb mozdulatra így is könyékig nyilallt.

„Csodálatos, ámbár ijesztő az emberiségnek az a belső elrendezettsége, amelyet naponta közömbösen tudomásul veszünk. Mint a fény, a víz, a szilárdság stb. jelenlétét. Az egyéni készség, ambíció, szellem és ügyesség millió lehetőségét és változatát, ez a bámulatosan bonyolult különmemű szerkezet tartja fenn az egyensúlyt. Mi lett volna fejlődése során az emberiséggel, ha a különbözőségnek ez a finoman kidolgozott sémája rosszul vagy egyáltalán nem működik? Mi lett volna, ha a technikai-társadalmi fejlődés során az emberiség nem képes kialakítani és módosítani önmagát? Mi lett volna, ha mindenkinek csak a földműveléshez van érzéke és kedve? Vagy mindenki csak házat akar építeni? Ha nincsenek feltaláló elmék? Bátor felfedezők? Hírvivők? Álmodozók? Életüket kockára tevő bátor katonák? Ha mindenkinek csakis és egyedül ahhoz volna tehetsége, hogy kenyeret süssön, gyapjút fonjon? Szobrot faragjon? Kizárólag gépet szerkesszen? Zenével szórakoztassa a világot? Ha hiányzik az emberiségből a teremtésnek és a megosztottságnak ez a fenntartó dialektikája és harmóniája?...”

Elégedetten olvasta, amit papírra vetett. Azt gondolta: Az egyetlen és igazi támpont Jean-Jacques Rousseau... Föllapozta, nem először az értekezések és filozófiai levelezések könyvében a Malesherbes úrnak küldött leveleket. Az első, 1762. január negyedikén Montmorency-ban kelt levél utolsó soraiban talált pár éve erre a mondatra: „Mindazonáltal abban a meggyőződésben halok meg, hogy valahány embert ismertem, egy sem volt különb nálam...” Nemcsak, hogy tetszett neki ez a nagyképű másfél sor, de mindig megnyugtatta és erőt gyűjtött belőle.

Másnap a délelőtti vizit után hazatelefonált Fannynak.

– Hozd be a ruhámat.

Nem láthatta, hogy a leánya milyen erővel markolja a telefonkagylót.

– Kiengednek?

– Nem.

– Akkor nem értem.

– Szükségem van a ruhámra – sürgette Frank.

– Ez parancs?

– Nem, nem.

– Mert úgy hangzott.

– Ne várd, hogy könyörögni fogok.

– Nálam nincs rá szükség.

– Amit mondtam, az egy ember kérése a másik emberhez.

Fanny visszanyelte a könnyeit.

– Melyik ruhádat vigyem?

– Mindegy.

– Azzal tisztában vagy, hogy anya nem fog örülni?

Frank elkomorodott.

– Otthon van?

– Jelenleg nincs.

– Majd megmagyarázom neki.

Fanny tudta, hogy az anyja nem fogja föl ilyen könnyen a váratlan és engedély nélküli hazatérést.

– Mikor vigyem be?

– Holnap. Holnap délelőtt a vizit után.

– És ha elkapnak bennünket?

– Miért kapnának el?

– Rám lesz írva, hogy miben sántikálunk.

– Tudsz viselkedni, nem?

– Tudok.

Fanny kis híján hozzátette: – A te kedvedért...

Úgy fogta fel, hogy egy titokzatos kalandba keveredett.

Kinyitotta a szekrényt, de zavarba jött. A három öltöny, mintha egy vadidegen férfi tulajdona lett volna. A szarvasbőr zakót, melyet az apja Belgrádban vásárolt, egyszer se látta rajta. Nyáron ballonzubbonyt viselt, ha beállt a hűvös idő, tavaszig a szürke kockás zakóját. A szarvasbőr kabátot választotta, megfelelő színű nadrágot hozzá. – Hadd legyen csinos ... Gondosan összehajtotta. A ballonkabáthoz hűvös volt az idő, a könnyű felöltő mellett döntött. Mindent egy bevásárlószatyorba csomagolt. Másnap a klinika kapujában a torkában dobogott a szíve az izgalomtól, pedig még nem fordult elő, hogy? belenéztek volna a táskájába. A rácsos kapu egész nap tárva-nyitva volt, a taxival érkező látogatók annyi fáradtságot sem vettek maguknak, hogy odaintsenek a portásnak.

Frank mohó izgalommal szedte szét a csomagot. Az óvatosság legelemibb szabályait felrúgva mindent kitergetett az ágyra. Soha zakó s nadrág ilyen szép még nem volt. A nyakkendővel undorral húzta ki a kabát zsebéből.

– Ezt minek hoztad?

– Egy elegáns férfi kevésbé feltűnő.

Frank átfogta a lánya vállát.

– De épp ezt a sárgát?

– Ez megy a zakódhoz.

Frank nem foglalkozott többé a nyakkendővel. Az éjjeliszekrényből kiszedte a följegyzéseit. Fanny kiegészítésébe tömte.

– Ezekre vigyázz! Fontos!

A ruháit visszagyömöszölte a bevásárlószatyorba. Az ágyán elsimította a takarót, majd meggondolta magát, és úgy rendezte, mintha épp fölkelte volna. Az erkélyajtót becsukta. Még egyszer körülnézett, minden tárgyat alaposan szemügyre vett. Úgy tűnt, minden rendben van.

– Én most kimegyek ezzel a szatyorral – mondta Fannynak, akiben valamelyest csökkent az elszántság. Szótlanul hallgatta az apja utasításait. – Ot perc múlva lejössz

az első emeletre. A lépcsőnél várlak. Figyeld az órát! Pontosan öt perc múlva! Ha közben valaki benyit ide és keres, mondd, hogy kimentem valahova. Nem mondtam meg, hogy hova.

Hidegvérrel ment végig a folyosón, le a lépcsőn, be az első emeleti férfi klozettba. Szerencséjére senkivel se találkozott, sem orvossal, sem ápolónővel, se beteggel. Mintha kihalt volna a klinika. Magára zárta a fülkét. Túlfűtötték a helyiséget, magas volt a páratartalom, a szagok fölerősödtek, fullasztó volt. Sietség nélkül öltözött, mondhatni, előre kitervelt, alapos mozdulatokkal. Arra is kiterjedt a figyelme, hogy a zoknija ne gyűrődjön, a nyakkendő csomója viszonylag szabályos legyen. Már ahogy tükör nélkül megköthető. – Az a legfontosabb, hogy kijussak innen! Minél előbb! – biztatta magát. Egy pillanatra zavarba jött: hova tegye a pizsamát, a köpenyt, a papucsot? Ez valahogy kimaradt a tervezésből. Végül összehajtván a klozettkagyló fedelére tett mindent. Amikor Fanny jött lefelé a lépcsőn a második emeletről, Frank már a fordulóban várta. Elegánsan, felhajtott gallérral, hanyagul kigombolt átmeneti kabátban.

A büfét nagy ívben elkerülték. Az előcsarnokban az oszlopok védelmében keltek át, majd ahogy kiléptek az épületből, Frank rászólt a lányára:

– Karolj belém!

Zökkenő nélkül zajlott le a szökés, ámbár Frank hosszabbnak találta ezt a néhány percet, mint valójában volt. A férfvécéből kilépve azonban már tudta: senki és semmi sem állíthatja meg. A klinika előtti taxiállomáson állt egy üres kocsi.

Hazaérve ledobta magáról a felöltőt, a zakót, a nyakkendőt. Mint egy álruhát. Felhívta Moskovics Ernőt.

A hivatalában idegen hang válaszolt.

– Nincs itt.

– Otthon megtalálom?

– Valószínűleg.

Rosszat sejtve tárcsázta a barátja otthoni számát. Moskovics Ernő mogorván szólt a telefonba, mintegy vésztjósloán, de amikor meghallotta Frank hangját, örömeben felkiáltott, valahogy úgy, mint aki épp erre a megváltó telefonhívásra várt.

– Otthonról beszélsz?

– Igen.

– Hazaengedtek?

– Mondjuk inkább úgy, hogy kiengedtem magamat.

– Hogy kell ezt érteni?

– Kiszöktem.

Moskovics Ernő zavarba jött. Kissé meg is ijedt.

– Nem lesz ebből baj?

– Nagyobb nem lehet, mint amekkora van.

– Az is valami, hogy meg tudad szervezni a dolgot.

– Kisétáltam a klinikáról.

– A szemük láttára?

– Az orruk előtt. Így pontosabb.

Moskovics Ernő elnevette magát.

– Most mihez kezdesz?

– Ahogy mondtam a múltkor, írni fogok.

– Regényt?

– Nem hinném, hogy tudok regényt írni.

– A fontos, hogy írni fogsz.

– Igen. Hiszen csak ahhoz értek. Ha egészséges volnék, azt mondanám, hogy várok még, hiszen jobb idők is jöhetnek, de az én helyzetemben nem csinálhatok mást, mint rögtön írni kezdek. Meg fogom írni, hogy noha a társadalmi igazság gyermekeinek tekintjük magunkat, nem lett belőlünk se Danton, se Robespierre. Még csak Julién Sorel sem. Mi egy rossz időben jött társadalom gyermekei vagyunk. Hiába áldoztuk föl magunkat a képzelt közjóért. A legtöbb, amit megtehetek, hogy mindent leírok becsületesen. Ahogy velem megtörtént. Nem pedig úgy, ahogy mások látták.

Moskovics Ernő hallgatott.

– Itt vagy? – kérdezte Frank.

– Hol lennék?

– Valami baj van?

– Semmi.

– Az előbb a hivatalodban kerestelek.

– Nem járok be. Készülök Afrikába.

Rövid ideig beszélgettek erről-arról. Tulajdonképpen semmiségekről. Talán ez volt az oka, hogy mind a ketten úgy tették le a telefonkagylót, hogy az Afrikára vonatkozó mondatnál valahogy véget ért a barátságuk.

Kis idő múlva csöngött a telefon, de Frank nem vette föl.

A szekrény titkos zugából elővette a pálinkásüveget. Annyi idő után különösnek tetszett ez a mozdulat, maga az üveg is, a maradék itallal. Minden ott folytatódhatott, ahol félbeszakadt. Ugyanakkor valami új is kezdődött. Valami titokzatos, reményteli szorongás. Nem kereste elő a jegyzeteit, nem adott ünnepélyességet a pillanatnak. Papírt, tollat tett maga elé. Az előszobából Fanny kiabált: – Leszaladok a boltba, kell valami?... Ez is valahogy a régi dolgok folytonosságát erősítette meg. Felidézte magában a legrégebbi napot, amire még élesen emlékezett, aztán írni kezdett.

„Mindig az volt a rögeszmém, hogy ami az enyém, azt meg kell osztani másokkal. Így aztán tékoztam. Abban a hiszemben, hogy a társadalom gyermeke vagyok, és az emberek érdekében cselekszem. Mert az emberek segítségre szorulnak és megmenthetők. Nagylelkű és hiábavaló áldozatot akartam hozni, még ha magamban szemrebbetés nélkül értelmet tudtam is adni annak, amit csináltam. Hiszen minden nemzedék így vagy úgy, ha másként nem, hát akkor egzisztenciálisan azonosul a korról, amelyikbe beleszületett. Az én nemzedékem fogékony volt, érzelmileg manipulálható, tettekre kész, igazságra és megbecsülésre éhes. Vétkesen könnyelmű is, mivel egy-két jó szóért gyanútlanul cserébe adta a bizalmát. Negyvenötben már nem voltunk igazán gyerekek, nem is katonaviseltek. Bombatámadások, elhurcolások, hősi halottak, nyomor és rettegés közepette eszméltünk föl: mi is emberek vagyunk. Lelkesíthetők, becsaphatók, megalázhatók. Kinek mi jutott. Aki írással foglalkozik, az érzékeny és sebezhető világot teremt magának. Tudom. Naponta romba dől és reggelre ezekből a romokból születhet újjá. De hiszen minden így születik ...”

Felelős kiadó a szerző

Felelős szerkesztő Tabák András

920422 Tótfalusi Tannyomda, Budapest
Felelős vezető Nagy Lajos igazgató

Terjeszti a Könyvtárellátó Vállalat
